

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

90 РОКІВ

ЧЕРКАСЬКА
МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ,
**«Актуальні проблеми
методології вищої медичної
(фармацевтичної) освіти:
сучасні виклики та нові можливості»**

присвячена 90-річчю Черкаської медичної академії

(матеріали конференції)

15 жовтня 2020 року
Черкаси

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МЕТОДОЛОГІЇ
ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ
(ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ) ОСВІТИ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-
конференції, присвяченої 90-річчю
Черкаської медичної академії*

15 жовтня 2020 р.

м. Черкаси

УДК 378:61+615.1]:331.545:004.773.7

Укладачі:

Губенко І.Я. – ректор Черкаської медичної академії, кандидат медичних наук, доцент, академік Української академії наук заслужений лікар України;

Шевченко О.Т. – проректор з навчально-методичної роботи Черкаської медичної академії, заслужений працівник охорони здоров'я України;

Гайдай П.О. – методист Черкаської медичної академії.

Укладачі не беруть на себе відповідальність за зміст представлених у збірнику статей, достовірність результатів і дотримання прав використання інтелектуальної власності третіх осіб.

Актуальні проблеми методології вищої медичної (фармацевтичної) освіти: сучасні виклики та нові можливості: матеріали Всеукраїнської науково-методичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю Черкаської медичної академії, м. Черкаси, 15 жовтня 2020 р. / Міністерство охорони здоров'я України, Черкаська медична академія; уклад.: І. Я. Губенко, О. Т. Шевченко, П. О. Гайдай. – Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2020. – с.

Зміст

I. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВМ(Ф)О, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ НА ОСНОВІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	8
Бадрак Т.В., Гордієнко Н.О., Трубенко О.А., Шевченко В.В. Особливості виховання інтересу до занять фізичною культурою.....	8
Безугляк О.А. Застосування інтерактивних технологій на заняттях української мови у Черкаській медичній академії.....	10
Каленіченко С.В. Методи вивчення сучасної української літератури у ЗВМ(Ф)О.....	14
Оката О.В. Використання інноваційних мультимедійних технологій для розвитку критичного мислення на заняттях зарубіжної літератури.....	16
Рибій Л.А. Використання інструментів самооцінювання при вивченні іноземних мов.....	19
Ситнік Т.І. Правова освіта та правове виховання студентів Черкаської медичної академії. з досвіду роботи.....	23
Столяренко Т.Л. Формування у студентів коледжу НФАУ умінь учитися самостійно у процесі навчання математики.....	27
II. ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ.....	31
Анкушева А. М., Дубович К. С. Особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням.....	31
Гавеля В.В. Чи є ефективним змішане навчання при викладанні суспільних дисциплін?.....	32
Гетьман Н.Б. Гуманітарні дисципліни в медичному закладі.....	36
Нешпіль Ю.А. Підвищення ефективності іншомовної підготовки студентів в немовних ВНЗ.....	38
Суहाцька В.Ю., Шпорт В. А. Міжпредметна інтеграція в процесі викладання гуманітарних дисциплін у закладах вищої медичної освіти.....	41
Тимофеев В.В., Тимофеева В.О. Особливості розробки навчальних програм гуманітарних дисциплін для студентів-медиків (аспектний вимір).....	45
Филь Р.С. Місце та роль юридичних дисциплін у підготовці майбутніх фармацевтичних фахівців.....	48
Філіна І.О. Міркування про місце філософії в системі сучасної медичної освіти.....	51
Хвіц Л.М. Основні аспекти формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.....	54
Чопик Ю.С., Чопик Т.Г. Важливість технологічного прогресу для підготовки фахівців у фахових навчальних закладах.....	59
III. РОЛЬ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ (ФАРМАЦЕВТИЧНИХ) ПРАЦІВНИКІВ.....	62
Бордюк М.А., Шевчук Т.М., Бордюк В.М. Формування поняття «біополімер» у студентів-медиків.....	62
Канак Л.А. Роль проблемного хімічного експерименту в формуванні загальних і професійних компетенцій бакалаврів фармації.....	65
Карпенко Ю.П. Формування наукової компетентності при вивченні «медичної хімії».....	68

Снісар О. А., Ліфер К. О. Сучасні тенденції викладання біологічної хімії у закладах вищої медичної освіти.....	71
Степанова Г.М. Кейс-технології як сучасна методика викладання фізіології (на прикладі Черкаській медичній академії)	75
Шаповал А.В. Впровадження проблемної технології навчання при викладанні медичної хімії.....	79
Шевченко О.Т., Василенко І.О., Чубенко В.А. Інформаційні технології у медицині: практика впровадження у Черкаській медичній академії та підготовка фахівців.....	81
IV. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН	85
Артеменко Л.П., Чмельова Л.Д. Роль практичного тренінгу у підготовці майбутніх фахівців з контролю якості ліків.....	85
Біла Н.І Медична етика і деонтологія: реалії і перспективи в роботі сучасного медичного працівника.....	88
Гречка Л.С. Особливості викладання української мови (за професійним спрямуванням) у Полтавському базовому медичному фаховому коледжі	92
Зарудняк Н.В. Базові принципи ерготерапії в програмі підготовки фахівців охорони здоров'я.....	94
Кирьян С.П. Система методик формування практичних медичної маніпуляційної техніки та загального догляду.....	98
Комісарик С.М. Поєднання різноманітних методів навчання при вивченні внутрішньої медицини на засадах компетентнісного підходу.....	102
Купріянова О.В., Руднева Н.І., Давиденко О.В., Курова Л.В. Педагогічні технології у медсестринстві.....	106
Лисенко Н. В. Реалізація міждисциплінарних зв'язків у ВМНЗ.....	109
Малик С.С., Петряшев І.О. Технології та інструментарій освітнього процесу.....	112
Мизгіна Т.І., Зінченко Н.В., Рябека Т.І. Особливості викладання теми «Вигодовування дітей» студентам фахового медичного коледжу, які навчаються за фахом «Сестринська справа».....	118
Нестеренко В.В. Роль практичних навичок з фармакогнозії у формуванні професійної компетентності майбутніх фармацевтів.....	121
Pietukhova O.V. A medical slang.....	124
Самбурська Л.В. Роль медичної сестри в лабораторних методах дослідження.....	126
Штрімайтис О. В., Мялюк О. П., Садовник О. В. Формування соціально-особистісних компетенцій в процесі навчання в медичному ВУЗі.....	128
V. З ДОСВІДУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗВМ(Ф)О	133
Білан В.В. Конфліктні ситуації в освітньому процесі та шляхи їх вирішення.....	133
Кухнюк О.В., Коцюруба В.П. Діяльність викладача в управлінні інноваційними освітніми процесами у закладах вищої медичної освіти.....	136
Мірошнік Г.О. Організація роботи тренажерного кабінету як засіб формування професійних компетентностей медичних фахівців.....	141

Олійник Л.Г. Підготовка викладача до проведення практичного заняття з фармакології зі студентами спеціальності 223 «Медсестринство», освітньо-професійної програми «Сестринська справа» Черкаської медичної академії.....	144
Слободян Н.Є. Синдром емоційного вигорання у студентів ЧДМК.....	147
VI. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	151
Бразалій Л. П., Апшай В. Г. Самостійна робота студентів в умовах карантину.....	151
Вовнянко В.М. Особливості викладання навчальної дисципліни «гігієна з основами екології та технікою санітарно-гігієнічних досліджень» в умовах карантину COVID-19.....	155
Гарашенко О.М. Самогулова О.А. Особливості та методи синхронного та асинхронного дистанційного навчання під час карантину.....	156
Гвоздецька Г.С., Глов'як В.Г., Боцюрко Ю.В. Особливості проведення державної кваліфікаційної атестації «Медсестринство» у 2020 році у ІФНМУ в умовах карантину.....	160
Гіндіна М.С. Особливості викладання фармакології з медичною рецептурою в процесі дистанційного навчання.....	163
Гнатенко Т.С. E-Learning під час карантину – невід’ємна складова навчального процесу.....	165
Діденко О.Д., Виштакалюк В.Д. Організація і методи самостійної роботи здобувачів освіти ЗФПО в умовах дистанційного навчання.....	168
Діхтяренко А.М. Самостійна робота студента як чинник професійного становлення майбутнього медичного фахівця.....	172
Діхтяренко Л.М. Особливості організації дистанційного навчання.....	174
Клименко С.М. Синдром професійного вигорання: як зберегти психоемоційне здоров’я викладача в умовах пандемії.....	178
Король Г.В. Організація якісного змішаного навчання в медичному коледжі – запорука професійної підготовки майбутніх спеціалістів.....	182
Краснокутська Н.М., Молчанова Т.І. Організація контролю знань з предмету «Технологія ліків» під час карантину.....	185
Лисун С.Ф., Лисун С.Ф. Освітній процес в умовах карантину.....	187
Ліннік Ю. В. Дистанційна освіта в умовах карантину: переваги і недоліки, очікування і реальність.....	188
Починок Т.О., Губенко І.Я., Маруш І.В. Дистанційне навчання – сучасна освітня технологія підготовки майбутніх лікарів.....	192
Маслюк О.О. Особливості викладання хімічних дисциплін в умовах змішаного навчання.....	195
Панібратцева С.Г., Замазій А.Є. Організація виробничої та переддипломної практик студентів в умовах дистанційного навчання.....	198
Радзівська І. В., Степанова Г.М. Досвід приймання іспиту з фізіології в Черкаській медичній академії в умовах дистанційного навчання.....	199
Середа Т.В. Особливості здобування фахової медичної освіти в умовах дистанційного навчання.....	203
Чемісова Т.С. Особливості застосування платформи дистанційного навчання Moodle в освітній процес Полтавського базового медичного фахового коледжу.....	207
Чубенко В. А. Дистанційне навчання та диференційований підхід до організації освітнього процесу.....	209

Шапошнікова В.М., Черепанова М.О. Змішане навчання в сучасному освітньому процесі підготовки медичних фахівців.....	212
Шевчук М.О. Основи впровадження дистанційного навчання у професійну підготовку майбутніх спеціалістів. проблеми та переваги дистанційного навчання.....	216
VII. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗВМ(Ф)О.....	221
Ромащенко В.В. Самостійна позааудиторна робота студентів при вивченні фармакогнозії.....	221
Сапегіна В.В. Організація самостійної позааудиторної роботи студентів з фізичного виховання.....	225
VIII. СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗВМ(Ф)О.....	229
Головко І.І. Використання сучасних інноваційних технологій на прикладі групового навчання.....	229
Головня Т.Л. Взаємозв'язок навчальної мотивації та професійного саморозвитку студентів у ЗВМ(Ф)О.....	233
Єфименко Н.Р., Редченко Л.В., Серажим С.М. Роль вітагенних технологій при підготовці медичних фахівців.....	237
Іщенко М.О. Інноваційний інструментарій сучасного викладача-філолога.....	240
Лінєвич К.А. Образ сучасного педагога очима викладачів та студентів.....	244
Сайфудінова Р.П. Особливості проблемно-орієнтованого навчання студентів-фармацевтів у вищому медичному закладі.....	248
Сакевич В.І., Загорюлько Г.А., Могила В.І., Оглезнева Ю. Г. Активні методи навчання: урок-аукціон.....	252
Khomko O.Y., Sydoruk L.P., Sydoruk R.I., Grodetskyi V.K., Kyfiak P.V . The problem of estimation (diagnostics) of the competence of medical students, interns and advanced training course learners.....	256
Khomko O.Y., Sydoruk L.P., Sydoruk R.I., Grodetskyi V.K., Kyfiak P.V. Optimization of educational process in learning clinical nursing in surgery under conditions of credit-module system.....	259
Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К. Формування професійної компетентності майбутніх молодших спеціалістів у процесі практичної підготовки студентів на практичних заняттях з хірургії.....	262
Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В. Застосування технологій інтерактивного навчання, як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання.....	266
Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В. Сучасні проблеми та перспективи паліативної допомоги на різних етапах підготовки медичних фахівців.....	270
Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В. Особливості діагностики навчального процесу та контроль якості навчання в сучасних умовах.....	274
IX. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕДСЕСТРИНСТВІ (ДЛЯ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА ТА ЗДОБУВАЧІВ РІВНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ З МЕДСЕСТРИНСТВА (PHD IN NURSING)).....	278
Васьковська О.Л. Профілактика професійного вигорання у медичних працівників.....	278
Кагукіна А. М. Фізична активність людей похилого віку і фактори, які впливають на неї.....	281

Сашук Н.Г. Вивчення проблем людей старечого віку при проведенні комплексної геріатричної оцінки.....	284
Х. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ	288
Кравченко О.П. E-Learning in teaching english.....	288
Качура Т.М. Особливості організації дистанційного навчання у фаховому коледжі НФАУ в період пандемії коронавірусної інфекції.....	290
Козлова Л.Б. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія.....	293
Пензій Д. В., Гайдай П.О., Бардžadзе Р.В. Особливості здійснення освітнього процесу в період пандемії коронавірусної інфекції.....	296

І. ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ДИСЦИПЛІН У ЗВМ(Ф)О, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ НА ОСНОВІ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Бадрак Т. В., Гордієнко Н.О., Трубенко О.А., Шевченко В.В.
tavilika@ukr.net

Черкаська медична академія, м.Черкаси

Анотація. У статті акцентовано увагу на занятті з фізичної культури, яке є головною формою роботи з фізичного виховання, де студенти оволодівають програмним матеріалом і здобувають мінімум потрібних знань, умінь та навичок, що повинно забезпечувати їм найкращий розвиток, зміцнення здоров'я, а також визначені провідні чинники, що впливають на посилення інтересу до занять.

Ключові слова: фізична культура, здоров'я, інтерес, мотивація.

У статуті Всесвітньої організації охорони здоров'я зафіксовано, що «Здоров'я – стан повного фізичного, психологічного, а також соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб або фізичних дефектів». Існуюча ситуація щодо збільшення захворювань та зростаюча депопуляція в Україні, згідно з даними ЮНЕСКО, встановили для нашої країни статус вимираючої. Тому першочерговим завданням України як соціально-орієнтованої держави є сприяння розвитку молодого покоління, його життєтворчості, духовному зростанню. Сучасний стан здоров'я дітей і вплив на нього різних факторів середовища диктують необхідність перегляду існуючої системи виховання дітей і підлітків. Головне завдання сучасного суспільства – створення такої освітньої системи, яка б не тільки виховувала освічену людину, але й зберігала та розвивала її здоров'я. Сьогодні в Україні є тисячі дітей, що ведуть здоровий спосіб життя, але їхнє відношення до власного здоров'я не є узагальненою у суспільстві нормою, скоріше це виняток ніж норма. Для того щоб здоровий спосіб життя став нормою для більшості людей необхідні значні соціальні зміни. Саме тому однією з головних стратегічних задач національної системи освіти є виховання молоді в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я.

Виховання інтересу в підлітків до занять фізичною культурою є предметом особливо уваги. Це пов'язано з тим, що в підлітковому віці відбувається перехід від природної потреби у рухах в усвідомлену необхідність

занять фізичними вправами. Тому в практичній роботі необхідно спиратися на інтерес, який є великою рушійною силою і може значно підсилити мотиви та заохотити підлітків до регулярних занять фізичними вправами. Інтерес є постійним зусиллям енергії студента, тобто може полегшувати виконання діяльності (коли йому цікаво, не потрібно примушувати себе напружуватися) чи, навпаки, стимулювати вольове зусилля. В основі формування інтересу до занять фізичною культурою лежить принцип побудови педагогічного процесу свідомості й активності студентів. Сутність цього принципу полягає в такому: якщо студент розуміє суть поставленого завдання та зацікавлений у його розв'язанні – то це прискорює хід навчання. Для розвитку інтересу до занять фізичною культурою використовують такі засоби:

- Навчання, що захоплює: новизна навчального матеріалу; використання яскравих прикладів і фактів у процесі викладу нового матеріалу, показ практичного застосування знань у зв'язку із життєвими планами й орієнтаціями дітей тощо.

- Використання нових і нетрадиційних форм навчання: проблемне навчання; застосування мультимедіа систем; використання інтерактивних комп'ютерних засобів тощо.

- Участь у дискусіях та обговореннях: відстоювання власної думки; аналіз особистих пізнавальних і практичних дій тощо.

Завдання викладачів фізичної культури – зацікавити підлітка предметом, а також сформуванню уявлення про власне здоров'я.

На заняттях з фізичної культури студенти оволодівають програмним матеріалом і здобувають мінімум потрібних знань, умінь та навичок, що повинно забезпечувати їм найкращий розвиток, зміцнення здоров'я. Опановуючи різноманітні рухові дії, діти відчують як збільшується їх сила, зростає швидкість і витривалість під час виконання дедалі складніших фізичних вправ. По суті, фізична культура є основним (якщо не єдиним) засобом, який гарантує порятунок людства від фізичної деградації. Бо збіднення рухового арсеналу людини зумовлює погіршення її здоров'я, занепад творчої активності тощо. Тільки достатня рухова активність і певний режим праці та побуту в поєднанні з іншими засобами запобігають зниженню продуктивності праці. Систематична рухова активність є одним із найважливіших засобів оздоровлення організму, що зміцнює і розвиває скелетну мускулатуру, дихальну систему, значно полегшує роботу апарату кровообігу, покращує роботу нервової та травної систем. Фізичні навантаження становлять поєднання різноманітних рухових дій, що виконуються у повсякденному житті, на організованих і самостійних заняттях. Навіть за умови найбільшої зайнятості

необхідно виділяти 15-20 хвилин для фізичних вправ, що є обов'язковим мінімумом рухової активності.

Молоде покоління найбільш піддається різним навчальним і формуючим впливам. Отже, виховувати інтерес засобами фізичного виховання потрібно починаючи з дитячого віку, тоді турбота про власне здоров'я, стане природною формою поведінки.

Заняття фізкультурою і спортом у закладах освіти повинні забезпечити гармонійний фізичний та психічний розвиток студентів, їх фізичну підготовленість, ефективну життєдіяльність організму, сприяти зміцненню здоров'я, веденню здорового способу життя, вихованню морально-вольових якостей, патріотичних почуттів. Важливим чинником реалізації цих завдань є наявність у студентської молоді стійкого інтересу до фізичної культури та спорту. Отже, формування інтересу до фізичного виховання потребує цілеспрямованої та системної діяльності викладача, що включає формування спеціальних знань, практичну діяльність студентів, створення позитивного емоційного фону.

Література

1. Артющенко О.Ф. Виховання інтересу до фізкультури у юнаків 15–17 років з урахуванням морфофункційних відмінностей. *Фізичне виховання дітей та молоді*. 2001. С. 9-13.

2. Безверхня Г.В. Формування мотивацій до самовдосконалення учнів загальноосвітніх шкіл засобами фізичної культури і спорту. *Методичні рекомендації для вчителів фізичної культури*. 2003. С. 42-52.

3. Остапенко О.П. Виховання в учнів 8-9 класів інтересу до занять фізичною культурою. *Фізичне виховання в школі*. 2002. № 2. С.19 – 25.

4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів: навчальний посібник. Тернопіль, 2001.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЧЕРКАСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ

Безвугляк О.А.

bezvuhliak@ukr.net

Черкаська медична академія, Черкаси

Анотація. У статті проаналізовано поняття «інтерактивна технологія навчання», розглядаються особливості впровадження інтерактивних методів у процес викладання української мови у медичних та фармацевтичних фахівців Черкаської медичної академії.

Ключові слова: технологія, інтерактивні методи навчання, методи навчання, форми навчання, комунікативні компетентності, критичне мислення.

Основною метою навчання української мови у Черкаській медичній академії є формування у студентів комунікативної компетенції, що означає оволодіння мовою як засобом спілкування, розвиток умінь використовувати мову як інструмент у діалозі.

У сучасному суспільстві джерелом знань може виступати не тільки викладач, а й комп'ютер, телевізор. Студенти повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, вміти висловлювати думку [1, с.13]. Саме цьому сприяють інтерактивні технології.

Термін «інтерактивна педагогіка» відносно новий, його ввів у 1975 році німецький дослідник Ганс Фрінц. Лінгвістичне тлумачення слова, представлене в іншомовних словниках, свідчить, що поняття «інтерактивність» прийшло до нас із англійської мови («inter» – взаємо-, «act» – діяти), це можна пояснити як взаємодію студентів, перебування їх у режимі бесіди, діалогу[3, с.36].

Тому під час такого навчання студенти вчаться демократично спілкуватися з іншими людьми, критично й творчо мислити, приймати обґрунтовані рішення.

Головна ознака інтерактивного навчання – використання власного досвіду свобода розумової діяльності при побудові логічних висновків [2, с.76].

На заняттях української мови у Черкаській медичній академії застосовуються такі інтерактивні технології кооперативного навчання:

«Робота в парах». Цю технологію можна використовувати для досягнення будь-якої дидактичної мети. За умов парної роботи всі студенти в аудиторії отримують можливість говорити, висловлюватись. Робота в парах дає студентам час подумати, обмінятись ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед аудиторією. Наприклад, студенти кожної пари отримують різні картки («Розряди займенника за значенням», «Розряди числівника за значенням»). Студенти протягом кількох хвилин ознайомлюються з картками та обдумують інформацію. Коли студенти в парі обмінялись думками, будь-хто за вибором викладача розкриває зміст матеріалу.

«Ротаційні (змінювані) трійки». Діяльність студентів у цьому випадку є подібною до роботи в парах. Але після вирішення одного питання один студент переходить до наступної трійки за годинниковою стрілкою, другий студент переходить проти годинникової стрілки, третій студент залишається на місці. Результатом буде зовсім нова трійка.

«Робота в групах». Роботу в групах варто використовувати для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму. Особливу увагу викладач повинен надавати процесу формування груп, провести чіткий інструктаж стосовно процедури і завдань групової діяльності, розподілу ролей. Наприклад, аудиторія ділиться на 3 групи (за рядами). На дошці записано слово з орфограмою (наприклад, зап'ястний). Кожен член команди повинен написати слово з орфограмою, яке б починалося буквою, на яку закінчилося попереднє. Перемагає група, що швидше впорається із завданням.

«Синтез думок». Дуже схожий за метою та початковою фазою на попередній варіант групової роботи. Але після об'єднання в групи і виконання завдання, студенти передають свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, з чим не погоджуються.

«Спільний проект». За цією технологією завдання, які отримують групи, різного змісту і висвітлюють проблему з різних боків. Наприклад, вивчаючи тему про слова, синтаксично не пов'язаних з членами речення, а саме звертання. Кожна група отримує завдання, після його виконання звітує перед аудиторією.

1 група – виділити граматичні основи речень із звертанням. Зробити висновок щодо синтаксичної ролі звертання у реченні. 2 група – поставити розділові знаки у реченнях, вказати вид звертання. Зробити висновок щодо розстановки розділових знаків у реченнях із звертаннями. 3 група – дослідити значення звертання у художньому мовленні та зробити висновок.

«Пошук інформації». Прикладом роботи в малих групах є командний пошук інформації (зазвичай тієї, що доповнює раніше прочитану викладачем лекцію або матеріал попереднього заняття, домашнє завдання). Використовується для того, щоб оживити сухий, іноді нецікавий матеріал. Наприклад, повторюючи тему про фразеологізми, одній групі студентів дається завдання знайти інформацію про походження фразеологізмів та представити її перед аудиторією, користуючись довідковою літературою. А іншій – знайти класифікацію фразеологічних одиниць із яскравими прикладами.

На етапі формування вмінь і навичок можна використати інтерактивну технологію «Займи позицію». Наприклад, при повторенні теми про прикметник як самостійної частини мови кожен студент витягає аркуш з написаним на ньому прикметником. На дошці – у різних місцях – аркуші з написами: «якісні», «відносні», «присвійні». Кожен студент повинен підійти до відповідного аркуша, назвати свій прикметник і обґрунтувати вибір.

Також на заняттях застосовуються такі технології колективно - групового навчання:

Інтерактивна технологія «Мікрофон» можна використати на етапі мотивації навчальної діяльності. Студенти по черзі мають висловити власну думку про те, чого вони очікують дізнатися на занятті, чого навчитися, що пригадати, виходячи з теми. У такий спосіб можна проводити етап підсумку заняття, поставивши студентам питання: чи довідалися вони щось нове? Чи збагатили свої знання, словниковий запас тощо?

Інтерактивна технологія «Метод ПРЕС» можна застосовувати, якщо потрібно студентам довести і обґрунтувати свою точку зору, відповідаючи на питання за схемою: я вважаю, ...; тому що ...; отже, Наприклад, для актуалізації опорних знань з теми «Основні орфограми в префіксах» можна використати інтерактивну технологію «Мозковий штурм»: якого правила стосується сполучення слів «кафе птах»? (тобто приголосних к, п, т, ф, х); сформулюйте це правило; наведіть приклади слів на це правило.

«Незакінчені речення». Цей прийом часто поєднується з «Мікрофоном» і дає можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення ідей. Робота за такою методикою дає присутнім змогу вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо. Студентам пропонується початок речення, яке вони повинні самі закінчити. Наприклад: «Речення – це ...», «За будовою речення бувають ...», «За наявністю чи відсутністю другорядних членів речення поділяються на...».

Узагальнюючи тему про прикметник як самостійну частину мови можна використати метод «Від теорії – до практики», який можна провести у чотири етапи: I етап (усний) – назвати розряди прикметників II етап (практичний) – розподілити прикметники в три колонки: якісні, відносні, присвійні. III етап (усний) – як утворюються ступені порівняння прикметників? Від яких прикметників не можна утворити ступені порівняння? IV етап (практичний) – утворити усі можливі форми ступенів порівняння прикметників від слів.

«Ситуативне моделювання». Цей метод передбачає складання та розігрування монологів та діалогів відповідно до запропонованої ситуації спілкування, пов'язаної з життєвим досвідом студентів. Наприклад, при вивченні теми про риторику можна використати ситуативне завдання «Ти – оратор», під час якого учасники одержують завдання прочитати речення з певними інтонаціями: спочатку захоплено, а потім з осудом; із захватом та розчаровано; здивовано та зневажливо.

«Вирішення проблем». Метою застосування такої технології є навчити студентів самостійно вирішувати проблеми та приймати колективне рішення. Формулювання проблемного запитання відбувається на основі спостереження за мовними явищами. Так, при вивченні теми про написання слів з пів-, напів- – на дошці записані різні варіанти написання слів з цією

орфограмою. Студентам пропонується уважно прочитати написане і вияснити чому слова, які починаються на пів-, напів- пишуться по-різному. Студенти мають виявити закономірність у кожному рядку і сформувати правило

Отже, інтерактивне навчання дозволяє вирішити одразу кілька завдань: розвиває комунікативні вміння й навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками процесу, забезпечує виховну мету, оскільки змушує працювати в команді, прислухатися до думки кожного. Використання інтерактиву знімає нервові напруження, дає можливість змінювати форми діяльності, переключати увагу.

Література

1. Ампілогова Л. Інтерактивні технології. *Завуч*. 2014. № 30. С. 13-15.
2. Інтерактивні технології на уроках української словесності / укладач Раїса Оришин. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 106 с.
3. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник / авт.-укл.: Пошетун О., Пироженко Л. – Київ : «А.С.К.», 2016. 136 с.

МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ЗВМ(Ф)О

Каленіченко С. В.

svitlanak88@gmail.com

Комунальний заклад освіти «Полтавський базовий медичний фаховий коледж»
Полтавської обласної ради, м. Полтава

Анотація. У статті розглянуто особливості вивчення літератури ХХ–ХХІ століття під час дистанційного навчання.

Ключові слова: сучасна українська література, дистанційне навчання, онлайн-навчання.

Вивчення — літератури важливий етап формування національної ідентичності особистості, адже словесність є частиною культурної спадщини нації та дозволяє краще зрозуміти історію країни на кожному етапі становлення державності через конкретні приклади з життя.

Звичайно ж, вивчення літератури в навчальному закладі не обмежене іменами загальновідомих класиків, ми говоримо і про письменників сучасності. Саме ці твори цікаві студентству, адже розкривають актуальні проблеми, говорять про характери до болю зрозумілі, виховують не відкрито, а завуальовано, написані доступною та зрозумілою мовою.

У навчальній програмі «Українська література (рівень стандарту)» (2017) виділено 5 годин на тему «Сучасна українська література». Викладачу пропонують перелік текстів, які можна розглянути зі студентами аудиторно та для самостійного опрацювання. Словесник може обрати твори, які зацікавлять саме його аудиторію, адже у списку є і поезія, і проза різних жанрів та стилів, йесеїстика, і драматургія.

Хочу поділитися власним досвідом вивчення теми «Сучасна українська література» в період карантину та переходу до онлайн-навчання.

Ми проаналізували історико-культурну ситуацію наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття, вивчили особливості творчості літературних угруповань та нові тенденції.

Знайомство з художніми текстами почали з онлайн-зустрічей з письменниками. Онлайн-читання можна було переглянути на сторінках Форуму видавців та «Літкур'єр» у соціальних мережах. Ця незвична практика дозволила не лише дізнатися про цікаві новинки літературного процесу, а й зрозуміти, що письменник — це людина, що мешкає поряд з нами. Ми насолодились віршами Сергія Жадана, Оксани Забужко, Юрія Андруховича, Олександра Ірванця, відкрили для себе подорожі на Марс з Максом Кідруком.

Проаналізувавши читацькі вподобання студентів, я сформувала список книг. Кожен повинен був вибрати твір, який прочитає та проаналізує. Результатом роботи кожного студента був відгук, за який він отримав оцінку.

Ми переглянули екранізації сучасних романів («Століття Якова», «Залишенець», «Віддана») та спробували проаналізувати, чи є сюжетні відмінності між текстом і фільмом.

Нас також надихнув Всеукраїнський конкурс «Вірш у кадрі», що проводився у соціальних мережах для популяризації української літератури. На жаль, ми не змогли взяти в ньому участь через вікові обмеження, але нас це не зупинило. Студенти, ознайомившись з поетичним доробком сучасних письменників, вибрали вірші до вподоби та продекламували їх на камеру. Тепер у нас є підбірка чудових відео.

Такий вид роботи відкрив для мене здібності наших студентів, адже дехто наважився поділитися власними віршами.

Отже, я вважаю, що вивчення сучасної літератури можна перетворити в цікавий квест, а не в написання конспектів та заучування матеріалу, який не знадобиться у житті.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Оката О.В.

yalona1@ukr.net

Черкаська медична академія, м.Черкаси

Метою освіти на сучасному етапі є формування особистості, відкритої для вирішення нових завдань, здатної вийти за межі отриманих знань, спроможної повноцінно реалізуватися у дорослому житті. Для цього необхідне застосування новітніх методів досягнення результату. Використовуючи досвід світової та вітчизняної педагогічної науки, варто вивчати й опанувати нові ефективні технології навчання і виховання, зокрема мультимедіа, для розвитку критичного мислення.

Заняття із зарубіжної літератури одне з небагатьох, яке дає змогу повноцінно формувати критичне мислення в учасників освітнього процесу різними видами навчання: пошуковою діяльністю, діалоговими технологіями, комп'ютерним навчанням.

У навчанні, особливе місце займає саме впровадження комп'ютерної освіти у традиційні заняття із зарубіжної літератури. Як же вдало поєднати інноваційні комп'ютерні методи та традиційний підхід до вивчення художнього твору, аби студенти розуміли різницю між поглядом автора та режисера, могли протиставляти їх та критично аналізувати, ще й розвивали мультимедійну грамотність та критичне мислення? Для цього необхідне впровадження мультимедійного супроводу занять.

Звичайно, мультимедіа на заняттях із літератури- ідея не нова. Використання презентацій, аудіотекстів, інтерактивних дошок, звукових ілюстрацій, віртуальних екскурсій – завжди було запорукою успішного заняття. Для сучасних підлітків характерною ознакою є кліпове мислення, яке знижує засвоєння навчального матеріалу, особливо це стосується читання. Тому треба шукати нові підходи та методи, які зацікавлять студентів до читання та аналізу творів літератури. І саме інноваційний метод мультимедійного супроводу допомагає учасникам освітнього процесу успішно засвоювати навчальну тему. За допомогою документальних, художніх відеоматеріалів ми маємо змогу перенести образи з сторінок літературних творів на екран.

Звичайно, кінофільм або аудіокнига ніколи не замінить художній твір, але для глибшого аналізу образу літературного героя, ілюстрації тієї чи іншої історичної епохи, створення національного колориту відеоматеріали потрібні. Тому викладачу треба творчо підійти до вибору засобів, вдало поєднати

мультимедіа, текст та методики розвитку критичного мислення, щоб зробити їх союзником при вивченні творів літератури. Перевагами заняття з використанням мультимедійних інформаційних технологій є зацікавленість студентів та продуктивне сприйняття програмового матеріалу, а також заощадження навчального часу під час заняття для вивчення, закріплення та повторення навчального матеріалу.

Будь яке заняття, яке супроводжується мультимедіа, ділиться на три основні етапи:

1. Вступна частина;
2. Основна;
3. Підсумкова частина.

Вступна частина (мотивація або актуалізація навчальної діяльності) – покликана розвивати критичне мислення у студентів. Щоб мотивувати студентів на цьому етапі, необхідно спонукати їх до активізації набутих знань або створити ґрунт для отримання нових. Для цього актуальним буде використання відео фрагменту, після якого буде поставлений ряд актуалізуючих запитань.

Під час етапу осмислення (усвідомлення) навчального матеріалу має подаватись новий матеріал, але з мотивацією до пошукової роботи. Відеоматеріали повинні бути підібрані таким чином, щоб студенти відчували необхідність пошуку потрібної інформації під час вивчення нової теми, аналізували власне розуміння викладення навчального матеріалу. Також на етапі усвідомлення доречними будуть випереджальні завдання.

Проблемні, творчі, та уточнювальні запитання – одна з провідних технологій розвитку критичного мислення. Метод запитань вдало поєднується з мультимедійним супроводом на заняттях із зарубіжної літератури. І саме використання інноваційних мультимедійних технологій є запорукою мотивації студентів до цього. Що стосується використання екранізації, існує ряд умов, які є запорукою успішного сприйняття навчального матеріалу:

1. Підготовленість студентів до сприйняття екранізації;
2. Мотивація до читання літературного твору;
3. Проведення паралелей між художнім твором та екранізацією;
4. Мотивація до висловлення власних суджень та обміну думками.

Сучасні методисти зазначають, що жоден твір не може бути засвоєний сучасними студентами, якщо він не має екранізованого аналогу. Тож і нам, сучасним викладачам, слід прислухатись до цього твердження та активно впроваджувати екранізацію у свій предмет.

Сучасна освіта передбачає використання ряду різних методів викладання навчального матеріалу на заняттях із літератури. Основним залишається метод

творчого сприйняття, тобто читання творів художньої літератури. Та задля критичного аналізу та пошукової діяльності, доречно використання екранізації твору. Це дає змогу студентам поглянути на вивчений твір з іншої точки зору, провести паралелі між думкою автора та режисера, та врешті решт спонукати до пошуку та висловлення власної думки. Цікавою і продуктивною є робота з інноваційним інструментом – карткою мультимедійного супроводу. Використання такої картки на занятті із зарубіжної літератури дає можливість студентам ширше поглянути на викладений матеріал. Спрощеним варіантом використання мультимедійного супроводу є систематизація фрагментів та завдань до них у мультимедійну презентацію. Для роботи з таким матеріалом за основу беруть художній текст та його екранізований аналог. Кінофільм нарізають на необхідні фрагменти за допомогою обраної комп'ютерної програми. Щоб вдало обрати відповідні уривки, треба звернути увагу на наступне:

- Чи є відповідний фрагмент у художньому творі;
- Фрагмент повинен мотивувати до аналізу;
- Бути логічним;
- Після перегляду студенти повинні відчувати потребу пригадати наступний епізод;
- Спонукати учасників навчального процесу до додаткових дій та висновків;

- Фрагмент повинен викликати ряд запитань до твору;

Алгоритм дій під час використання мультимедійного супроводу має бути простий та логічний. Декілька прикладів використання картки мультимедійного супроводу:

Приклад 1:

1. Перегляньте фрагмент.
2. Як поводить себе головний герой?
3. Знайдіть відповідний уривок у тексті. Прочитайте його.
4. Чи спільне бачення ситуації у автора та режисера?

Приклад 2:

1. Перегляньте фрагмент.
2. Пригадайте з прочитаного вдома, що буде відбуватись далі.
3. Чому герої повели себе саме так?
4. Уявіть себе автором, як би ви змінили фінал твору ?

Завдяки аналізу, пошуку та висновкам розвивається критичне та творче мислення, вміння аналізувати, висловлювати власні судження. Картка мультимедійного супроводу являє собою систематизовані фрагменти екранізації твору та ряд питань або завдань до них.

Таким чином, студенти не лише розвивають критичне мислення, а й одну з головних навичок XXI століття – мультимедійну грамотність.

ВИСНОВОК

Використання екранізації та карток мультимедійного супроводу – вимога часу. Звичайно, мультимедіа не повинні замінювати живого слова, але використання цієї техніки робить заняття значно ефективнішим, цікавим та сучасним. Активне впровадження карток мультимедійного супроводу підвищує інтерес студентів до навчання, розвиває творче та критичне мислення, формує правильне відношення до мультимедійної освіти та самоосвіти, а також відкриває учасникам навчально-виховного процесу зручний та систематизований доступ до потрібної інформації. Методично правильний та інноваційний підхід до викладання зарубіжної літератури, поєднання різних технологій та методів, забезпечує повноцінне сприйняття художнього твору.

Література

1. Гудзик І. Розвиток критичного мислення школярів у навчальній діяльності. Українська мова та література. 2004. Берез. №10. С. 3-7.
2. Машбиць Є.І. Психолого-педагогічні проблеми комп'ютризації навчання. М.: Педагогіка, 2010. 191 с.
3. Онкович Г.В. Технології медіаосвіти. Новітні засоби навчання: проблеми впровадження та стандартизації. <http://www.uchni.com.ua/informatika/9964/index.html> (дата звернення: 04.02.2012)
4. Титар О.В., Пінчук Г. Г. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів. https://osvita.ua/school/lessons_summary/proftech/24899/ (дата звернення: 04.02.2020)
5. Шуляр В.І. Сучасний урок літератури: технологічні моделі. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. 136 с.

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ САМООЦІНЮВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Рибій Л.А.

rybiy.liuda0806@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. В статті висвітлюються питання самооцінювальної діяльності та стимулювання саморефлексії студентів, які стають все більш актуальними при вивченні іноземних мов, описуються методи, призначені для самооцінки студентами своїх знань та вмінь. Самооцінювання мотивує студентів критично

оцінювати власний прогрес та розвиток навичок, виявляти прогалини в знаннях, бути відповідальними за власний процес навчання.

Ключові слова: самооцінювання, мовленнєва діяльність, мотивація, анкетування, тести з множинним вибором, портфоліо студента.

Зміни в системі освіти, що відбуваються протягом останніх років, а особливо зміни у підходах до викладання іноземних мов, примушують по-іншому ставитись до самого процесу навчання та оцінювання мовленнєвої діяльності студентів.

Як зазначається у методичні літературі, роль викладача на занятті змінюється. Він стає фалісатором, тобто людиною, яка організовує та сприяє процесові навчання, допомагає студентам вчитися та виховує незалежного користувача мови. Таким чином, відповідальність за навчання все більше і більше покладається на самих студентів.

У нових робочих навчальних програмах, укладених з урахуванням Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти, одним з основних принципів є принцип автономії студента у навчанні. Цей принцип передбачає формування та розвиток навчальних навичок та навичок самостійної роботи.

Принцип автономії передбачає також вміння ставити перед собою власні цілі вивчення мови як на заняттях іноземної мови, так і поза межами аудиторій. Цьому має сприяти вміння студента адекватно оцінювати свої досягнення та визначати коло проблем.

Проте студентам важко об'єктивно оцінити свої знання та вміння без певних інструментів для самооцінювання. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти дають шкалу рівнів володіння мовленням (розуміння, говоріння, письмо). Кожен розділ починається зі слів «Я можу...». Вона представлена як шкала самооцінювання, яка допомагає тим, хто вивчає мову, визначити свої головні мовленнєві вміння і самостійно оцінити власний рівень володіння мовленням. Проте існують інші інструменти самооцінювання, які допомагають студентам розвиватися та аналізувати свої досягнення під час самого процесу вивчення мови.

Поняття самооцінювання з'явилося в 1980 році. З тих пір багато європейських програм намагається інтегрувати самооцінювання студентів у процес навчання та формального оцінювання.

Практика показує, що викладачі дуже обережно ставляться до самооцінювання студентів на заняттях іноземної мови. Там, де самооцінювання використовується, переслідуються в основному навчальні цілі й не розглядаються варіанти використання інструментів самооцінювання для об'єктивного/формального оцінювання досягнень студентів.

Яку ж користь може принести самооцінювання? Для тих студентів, які ставлять за мету стати незалежними користувачами мови, уміння адекватно оцінювати свої досягнення є необхідною умовою. Використання самооцінювання може підвищити обізнаність студентів про іноземну мову взагалі, визначити потреби і вибрати ефективні шляхи вивчення іноземної мови. Такий підхід також підвищує мотивацію у навчанні. Багато викладачів вважають, що оцінювання студентами своїх досягнень є суб'єктивною, ненадійною, такою, що не відповідає реальному рівню володіння мовним матеріалом. Це може пояснюватись недосконалістю механізмів, які ми використовуємо для самооцінювання.

Серед більш-менш знайомих для нас механізмів можна назвати анкетування, де студентам пропонується, наприклад, за 10-бальною шкалою визначити свій рівень у аудіюванні, говорінні, читанні чи письмі або відповісти на питання, використовуючи одну із запропонованих відповідей.

Серед студентів Черкаської медичної академії проводилося анкетування навчальних навичок та навичок самостійної роботи.

За результатами анкетування:

52% опитувальних вважають, що самостійна робота сприяє кращому засвоєнню мовного матеріалу;

40% стверджують, що можуть самостійно проаналізувати та виправити свої помилки;

76% зазначають, що можуть оцінити свої досягнення та визначити проблеми в кінці вивчення теми.

Проте, на нашу думку, така самооцінка є дещо завищеною. Такий підхід є суб'єктивним, але він усе одно сприяє тому, що студенти починають замислюватись над своїми досягненнями та шляхами опанування мовою.

Існують також інструмент для самоперевірки з виставленням оцінок. Наприклад, робота над завданнями з множинними вибором. Після виконання завдання студенти отримують ключі та легко оцінюють свою роботу. Цей підхід полегшує роботу викладача у перевірці студентських робіт і є об'єктивним, однак навчальна користь від такого самооцінювання є незначною. Для більш складних завдань, де більше ніж 1 відповідь може бути правильною, така самоперевірка стає проблематичною. Американські методисти запропонували приклад такого завдання для самоперевірки. Студенти читають газетну статтю або слухають новини по радіо, після цього вони виставляють собі дві оцінки: одну — за загальне розуміння новин, а іншу — за розуміння деталей. Таке завдання дає можливість студентам визначити сфери для подальшого опрацювання, але навряд чи дає підстави використовувати результат для формального оцінювання.

У зарубіжній методичній літературі згадується і інші підходи до самооцінювання, на які і нам, можливо, варто звернути увагу. Вони базуються на використанні певних даних, а не на ситуації студента. У першу чергу це стосується портфоліо, як інструмента для самооцінювання. Портфоліо — це колекція студентських робіт, яка демонструє зусилля, прогрес та досягнення студентів у володінні різними аспектами мови. Самооцінювання за допомогою портфоліо можливе наприкінці навчального року. Для цього студенти мають відповісти на питання, спираючись на дані свого портфоліо. Питання можуть бути приблизно такими: Якою мірою ти вдосконалив свої навички у читанні? Які ти мав проблеми? Як ти їх розв'язував? Якою мірою покращилися твоє знання лексики? З яких тем? Чи можеш ти назвати нові слова, що вивчив? Тощо

Іншим прийомом самооцінювання є написання есе стосовно вивчення іноземної мови на початку та в кінці навчального року. Студентам пропонується порівняти обидва есе за змістом, а також звернути увагу на мовні моменти.

Третім потенційним інструментом для глобального самооцінювання може бути так званий «контракт студента». Згідно зі своїм контрактом, студенти визначають 2-3 головні цілі, яких вони хочуть досягти протягом навчального року. До уваги беруться завдання та матеріали, за допомогою яких можна досягти цих цілей. Наприклад, студент може поставити перед собою завдання збільшити швидкість читання до 80 слів за хвилину, при цьому показати не менше 70 відсотків загального розуміння тексту. Потім підбирається низка завдань, націлених на досягнення мети, які стають складовою частиною процесу навчання. Визначити цілі студент може самостійно або за допомогою викладача. Використання будь-якого з трьох останніх способів самооцінювання, а точніше результатів такого самооцінювання, могло б бути однією з підстав для формального оцінювання в кінці навчального року. Такі прийоми також могли б зменшити непорозуміння, які інколи виникають між студентами та викладачами щодо підсумкових оцінок за рік. Використання інструментів самооцінювання може значною мірою підвищити мотивацію студентів і сприяти ефективному вивченню іноземної мови.

Література

1. Локшина О. Інновації в оцінюванні навчальних досягнень учнів у шкільній освіті країн Європейського союзу. *Порівняльно-педагогічні студії*. 2009. № 2. С. 107–113.
2. Black P. *Formative Assessment and Curriculum Consequences*. Curriculum and Assessment. Scott David (Editor). Westport : Greenwood Publishing Group, Incorporated, 2010. P.7–14.

3. Оцінювання проектів. – [Електронний ресурс]. – Режим перегляду:
<http://www.intel.ua/content/www/ua/uk/education/k12/assessing-projects.htm>

ПРАВОВА ОСВІТА ТА ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЧЕРКАСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ. З ДОСВІДУ РОБОТИ

Ситнік Т.І.

Tatyanakiryana@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація: у статті розглянуто особливості правової освіти та правового виховання студентів-медиків у Черкаській медичній академії. Розкрито мету та завдання правового навчання та виховання майбутніх медичних та фармацевтичних працівників. Окреслено основні напрямки навчання та виховання правової особистості в українському суспільстві.

Ключові слова: правова освіта, правове виховання, правовиховна робота, студент, Черкаська медична академія.

Забезпечення країни висококваліфікованими медичними та фармацевтичними кадрами вимагає від вищої медичної школи активізації роботи з правового навчання і виховання.

Система правового навчання і виховання студентів у Черкаській медичній академії має на меті формування моральної і правової свідомості молодих людей, майбутніх медичних та фармацевтичних працівників, озброєння їх знаннями українського законодавства, необхідними для практичної професійної діяльності, для використання правових знань в особистому житті. Досягнення цієї мети здійснюється через вивчення курсу «Основи правознавства», «Медичне право» і проведення позааудиторної виховної роботи.

Правове виховання в навчальному закладі спрямоване на розв'язання таких завдань: озброєння студентів знаннями законів, систематичне інформування їх про актуальні питання права, прийняті нові закони та законодавчі акти; формування правової свідомості, тобто сукупності правових уявлень, поглядів, переконань і почуттів, які визначають ставлення особистості до вимог законів, регулюють її поведінку в конкретній правовій ситуації; формування поваги до держави і права; вироблення навичок і звичок законслухняності як продукту свідомого ставлення до громадянського обов'язку; формування негативного ставлення до правопорушень, злочинності; намагання протидіяти негативним явищам і протистояти їм.

Для того, аби в повній мірі здійснити мету правової освіти і правового виховання та вирішити поставлені ними завдання, слід взяти до уваги такі моменти: давати студентам не тільки знання закону, але й довести їм, що він є справедливим та доцільним, сформувати у них готовність у повсякденному житті його дотримуватися; не можна концентрувати всю увагу на заборонах та санкціях, потрібно спрямувати їх на конституційні принципи суспільства і держави, права та обов'язки громадянина.

На нашу думку, студентам потрібно давати чіткі роз'яснення їхніх прав, і не забувати, звичайно, про їхні обов'язки. Тому що зараз настав такий час, що всі: як молодь, так і дорослі знають занадто багато своїх прав, але завжди забувають, що на них покладена ще й маса обов'язків, які вони, як свідомі громадяни своєї держави, студенти навчального закладу, повинні виконувати.

У процесі вивчення основ правознавства студенти мають засвоїти певні норми з різних галузей права: адміністративного права (адміністративні правопорушення і адміністративна відповідальність, адміністративні правопорушення в галузі охорони здоров'я населення); трудового права (умови прийняття на роботу, переведення і звільнення з роботи, тривалість робочого дня й часу відпочинку, охорона й оплата праці медичних працівників, моральна та матеріальна відповідальність); цивільного права (суб'єкти та об'єкти цивільного права, поняття про юридичну особу, цивільно-правова відповідальність медичних працівників); сімейного права (права і обов'язки подружжя, батьків щодо виховання дітей, медико-правові проблеми штучного запліднення тощо); кримінального права (злочини: поняття, ознаки, класифікація, покарання, система покарань, злочини в системі охорони здоров'я); екологічного права (охорона надр, водних ресурсів, повітря, фауни, флори, а також обов'язки громадянина щодо охорони природи, юридична відповідальність в галузі екології); фінансового права (ознайомлення із системою оподаткування в державі загалом, кожного громадянина зокрема, законодавство про підприємницьку діяльність, державна система медичної допомоги, її фінансування); господарського права (підприємницька діяльність в Україні, види підприємницької діяльності, приватна медична практика як вид спеціальної медичної діяльності).

Викладання правознавства у Черкаській медичній академії передбачає формування у студентів усвідомлення соціальної цінності права і його ролі у суспільстві, значення законності, правопорядку, правомірної поведінки, юридичної відповідальності тощо. Для студентів важливе не лише застосування права в конкретній галузі, пов'язаній із майбутнім фахом, а й практика організації праці, практика використання отриманих знань.

Розкриваючи передбачений навчальною програмою правовий матеріал, викладач повинен пояснити, у який спосіб здобуті правові знання допоможуть студентів у майбутній трудовій діяльності кваліфіковано оцінювати конкретні правові ситуації, розв'язувати відповідно до закону господарські й соціальні питання та ін.

Зміст кожного правового поняття слід розкривати доступно, використовуючи відомі студентам поняття і приклади. Наприклад, вивчаючи тему: «Основи теорії держави і права», ми звертаємо увагу на поняття «держава», «ознаки держави». Даємо можливість студентам самостійно сформулювати ознаки держави, давши відповідь на питання: що потрібно для того, щоб створити державу? Розглядаючи питання про право і ознаки права, ми звертаємо увагу на поняття «право» і «мораль». Студенти мають можливість вступити в дискусію, давши відповідь на питання: яка різниця між правом і мораллю? Треба жити за законами права чи моралі?

Ефективним засобом у правовиховній роботі є ділові ігри. В них студенти виступають як підсудні, судді, звинувачувані, свідки. Дані ігри ми проводимо як на семінарських заняттях (тема: «Основи кримінального права. Кримінальна відповідальність в охороні здоров'я»), так і на засіданнях клубу «Закон».

Здійснюється правове виховання студентів і в позааудиторний час (бесіди, круглі столи, виховні години, засідання клубу «Закон», тижні права, юридичні олімпіади, вікторини, диспути на морально-правові теми, зустрічі студентів із працівниками поліції, проведення зборів у групах, з обговоренням поведінки правопорушників-студентів).

Щороку в навчальному закладі проводиться Всеукраїнський тиждень права на тему: «Права людини». В рамках тижня ми пропонуємо такі заходи: юридична вікторина; літературно-правова вікторина; відео-лекторій про права людини; виставка малюнків та фото-малюнків «Права та обов'язки громадян України»; робота лекторської групи «Права людини – найбільша цінність»; робота юридичної клініки; участь студентів академії в роботі круглого столу, який проводять викладачі Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля.

У процесі планування правовиховної роботи зі студентською молоддю необхідно враховувати зміни, які відбуваються у правовій свідомості студентів від курсу до курсу, та особливості їх колективної діяльності. Так, на першому курсі у правовому вихованні важливо акцентувати увагу на таких факторах: рівень правової вихованості першокурсників як результат правовиховної роботи загальноосвітньої школи; відбір і залучення до активу академічних груп студентів, які зможуть створити серед своїх однокурсників атмосферу поваги до морально-правових норм; ознайомлення першокурсників зі станом порядку і

законності, трудової дисципліни в колективі, з їх правами і обов'язками як студентів тощо.

На другому курсі продовжується збагачення правового досвіду і правової діяльності студентів. Розширюється склад активу в академічних групах, поліпшується морально-правовий клімат, шляхом залучення до активу студентів із високими моральними якостями. Зростає вимогливість до роботи студентського самоврядування з боку самого колективу. Молодь ширше залучається до трудової діяльності.

На старших курсах, у період підготовки майбутніх спеціалістів до переходу до трудових колективів, у правовому вихованні набирає значення: зміцнення активу академічних груп, розширення спектра діяльності з розв'язання завдань морально-правової підготовки членів групи; розвиток і зміцнення зв'язків навчального закладу із трудовими колективами як необхідної умови успішної адаптації молоді до майбутньої трудової діяльності.

Одним із важливих напрямів правовиховної роботи зі студентами у Черкаській медичній академії є профілактична робота, спрямована на запобігання негативним проявам поведінки окремих студентів. Цій роботі важливо надати системного характеру, що передбачає налагодження тісних контактів з органами правопорядку, ведення чіткого обліку негативних вчинків, скоєних студентами, систематичний аналіз стану дисципліни в навчальному закладі та інформування про нього студентів і викладачів.

Особлива увага приділяється профілактиці вживання студентами тютюну, алкоголю, наркотиків, психотропних та токсичних речовин. З цією метою проводяться бесіди, робота лекторської групи, виховні години: «Твоє життя – твій вибір», «Шкідливі звички» та ін.

У практиці індивідуальної профілактичної роботи зі студентами академії використовуються такі форми педагогічного впливу: бесіди з порушниками дисципліни; обговорення неправомірної поведінки окремих студентів у групі, на зборах студентів відділення; індивідуальна виховна робота керівників та кураторів груп зі студентами, які допускають відхилення від норм поведінки.

Отже, правове виховання є важливим регулятором поведінки людини. Для виховання повноцінного громадянина треба наділити молодь достатньою правовою культурою, щоб у певних ситуаціях вона могла намітити і реалізувати правильну лінію поведінки, незважаючи на недостатній життєвий досвід.

Література

1. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 232 с.

2. Теслюк В. М., Лузан П. П., Шовкун Л. М. Основи педагогічної майстерності. Київ: ДАККиМ, 2018. 244 с.

3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ.: «Академвидав», 2017. 326 с.

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ НФАУ УМІНЬ УЧИТИСЯ САМОСТІЙНО У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ

Столяренко Т.Л.

t_stol@ukr.net

Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків

У статті проаналізовано сучасні проблеми фахової професійної освіти, однією з яких є забезпечення достатнього рівня математичної підготовки випускників Фахового коледжу НФаУ. Обґрунтовано необхідність формування у студентів умінь учитися самостійно. Запропоновано прийоми формування таких умінь у процесі навчання математики, а саме: виконання тестових завдань; індивідуальних домашніх завдань, самостійних робіт.

Ключові слова: фахова професійна освіта, уміння вчитися самостійно, навчання математики.

Згідно із «Законом України про вищу освіту» вища школа України забезпечує підготовку конкурентноздатних фахівців, які повинні бути здатними до роботи на рівні європейських та світових стандартів, та висувають досить високі вимоги щодо професійно-кваліфікаційного рівня фахівця. Це зумовлює необхідність модернізації та подальшого розвитку системи фахової професійної освіти. Одним з аспектів проблеми підвищення якості навчання студентів, що здійснюють підготовку фахівців на основі базової середньої освіти є забезпечення достатнього рівня їх математичної підготовки у зв'язку з обов'язковим складанням ЗНО/ДПА з математики.

На сучасному етапі розвитку освіти, в умовах профільної старшої школи, все більшими стають відмінності в математичній підготовці учнів шкіл різної спеціалізації та класів різних профілів. Тому поряд із випускниками фізико-математичних ліцеїв та класів, які демонструють високі бали при проходженні зовнішнього незалежного оцінювання, є велика кількість учнів, що мають низькі результати з ЗНО, або не набрали достатньої кількості балів для навчання у вищих навчальних закладах, однією з причин такої ситуації є низький рівень підготовки. Найчастіше саме такі учні продовжують своє навчання в ЗВМ(Ф)О, здобуваючи одночасно професію та середню освіту. Отже, у процесі навчання математики, викладач стикається з цілою низкою проблем, зокрема: низький рівень математичної підготовки учнів, прогалини в знаннях, відсутність зв'язків

між математичними поняттями; низький рівень пізнавальної мотивації або її відсутності; несформовані навчальні вміння, тощо. Очевидно, що всі названі проблеми тісно пов'язані між собою, тому їх розв'язання можливе тільки на основі комплексного, системного підходу.

Концепція розвитку професійної освіти в Україні відображає необхідність підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих працівників, її фундаменталізації та самостійності у зв'язку зі швидким зростанням науково-технічного прогресу «навчанням протягом життя», широким упровадженням наукомістких, інформаційних технологій, розглянути дистанційні курси Prometeus.org.ua, ed-era.com, besmart.study, lern.. тощо.

У ЗВМ(Ф)О, що здійснюють підготовку фахівців на основі базової середньої освіти, вивчення математики диференціюється за програмою рівня стандарту, на основі типових навчальних планів та програм, два роки. Практика навчання, бесіди з викладачами, які працюють ЗВМ(Ф)О, свідчать про те, що математична підготовка студентів занадто слабка. Проведений моніторинг навчальних досягнень студентів з математики дозволив зробити висновки про те, що причинами низького рівня математичної підготовки є такі: 1) студенти мають низький рівень шкільної підготовки з математики; 2) у них майже відсутня навчальна мотивація щодо загальноосвітніх дисциплін; 3) дуже низький рівень сформованості вмінь учитися самостійно. Нажаль, занять для якісної підготовки до ЗНО/ДПА з математики недостатньо 1,5 на тиждень, як відомо з досвіду написання PISA та ЗНО кращі результати досягали учні в тих країнах в яких заняття з математики проводилися кожного дня, а саме регулярно повторювали, ускладнювали та вдосконалювали навчальний матеріал. На нашу думку, одним із можливих шляхів вирішення названих проблем є цілеспрямоване формування у студентів вмінь учитися самостійно.

Аналіз актуальних досліджень. Одне з головних завдань сучасної математики – навчити студентів самостійно опрацьовувати навчальний матеріал. На думку педагогів і психологів, у процесі формування особистості студента необхідно розвивати їхній творчий потенціал, індивідуальні здібності, впевненість, віру у свої можливості та позитивні перспективи майбутнього. Саме вміння самостійно працювати найкраще сприяє формуванню таких рис [2]. Тому для викладача важливим є завдання навчити всіх студентів самостійно отримувати знання, а цього можна досягти шляхом залучення їх в активну діяльність на всіх етапах навчання.

Доведено, що самостійна робота студентів значно стимулює процес навчання, сприяє покращенню якості математичної підготовки та розвитку їх мислення. Ефективність самостійної роботи збільшується тоді, коли вона є однією зі складових навчального процесу і проводиться планомірно та

систематично, якщо на кожному занятті для неї відводиться певний час. Саме за таких умов формуються стійкі вміння та навички студентів щодо виконання різних видів самостійних робіт. Студент, який вміє розв'язувати завдання самостійно, вчиться аналізувати одержані результати, критично мислити, обирати раціональні рішення, здійснювати самооцінку та коригування наступних дій. Ця обставина має колосальне значення в процесі становлення особистості, бо лише атмосфера свободи обумовлює творчий рух думки [2].

Отже, самостійна робота – це такий засіб навчання, який: 1) у кожній конкретній ситуації засвоєння відповідає конкретній дидактичній меті та завданням; 2) формує у студентів на кожному етапі їх руху від незнання до знань необхідний обсяг та рівень знань, навичок і вмінь для розв'язання відповідного класу пізнавальних завдань, поступового просування від нижчих до вищих рівнів розумової діяльності; 3) сприяє виробленню у студентів психологічної готовності до самостійного систематичного поповнення своїх знань і вироблення вмінь орієнтуватися в потоці наукової та суспільної інформації; 4) є найважливішим знаряддям педагогічного керівництва та управління самостійною пізнавальною діяльністю студента в процесі навчання [1]. Будь-яка самостійна робота повинна починатися з усвідомлення студентом мети та способів дії. Від цього значною мірою залежить ефективність усієї роботи. В статті розглянуто питання формування вмінь вчитися самостійно у процесі розв'язування завдань із математики.

Мета статті – розкрити методичні прийоми формування у студентів умінь вчитися самостійно в процесі розв'язування завдань із математики.

Виклад основного матеріалу. При організації самостійної роботи студентів з метою розвитку їх пізнавальної діяльності необхідно враховувати особливості викладення математики в навчальних закладах саме такого типу.

Як зазначалося вище, у студентів ЗВМ(Ф)О, слабка математична підготовка та майже відсутня пізнавальна мотивація. Тому викладачу математики, який працює в ЗВМ(Ф)О, треба докладати значних додаткових зусиль для вирішення цих питань.

Виконання тестових завдань. Тестування дає змогу забезпечити вимірювання знань, підходячи до цього поняття системно, зокрема оцінити знання за обсягом і повнотою, їх системністю, узагальненням та мобільністю, що визначається за допомогою тесту відповідної складності, тоді як обсяг знань визначається за допомогою відповідей на певну кількість запитань, які видаються студентом із загальної кількості. Тому кожного заняття з математики на-початку заняття я розглядаю новий матеріал та типові приклади, а наприкінці заняття студенти проходять тести (гугл-форми) подібні до ЗНО. Такий вид контролю дає змогу ефективніше використовувати час, ставить перед усіма

студентів однакові вимоги, допомагає уникати надмірних хвилювань. Тестова перевірка унеможливорює випадковість в оцінюванні знань, стимулює студентів до самоконтролю. Додатково студенти після виконання завдань спілкуються в парах, обмінюються досвідом, пояснюють та розглядають раціональні рішення. Тобто студенти активно та вмотивовано опрацьовують навчальний матеріал.

Різнорівневі завдання з друкованою основою для індивідуального домашнього завдання. Теоретично обґрунтовано, що індивідуалізація навчання значно посилює пізнавальну активність студентів. Психологи стверджують, що атмосфера успіху, яку створює викладач у процесі навчання, значно посилює пізнавальну активність студентів. Пережити відчуття успіху при виконанні завдань із математики студентам ЗВМ(Ф)О вдається дуже рідко. Тобто індивідуальне домашнє завдання для студентів, які вони виконують «за зразком», сприяє посиленню впевненості у своїх силах, що підвищує їх пізнавальну мотивацію, а отже, сприяє розвитку їх пізнавальної діяльності, Викладач перевіряє завдання, оцінює, коментує. Така форма роботи дозволяє уникнути негативних оцінок у процесі поточного контролю. Так під час карантину я записала відеоуроки з усіх тем дисципліни математика, в яких розглянула теоретичний матеріал, розібрала та прокоментувала виконання типових завдань ЗНО першого варіанту з кожної теми, а другий, подібний варіант, студенти опрацьовували самостійно.

Самостійні роботи з математики. Самостійна робота містить типові завдання даної теми та планується перед контрольною роботою. Це дозволяє зробити аналіз виконання завдань, прокоментувати допущені помилки, розглянути правила, орієнтири, тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Одним зі стратегічних напрямів модернізації середньої освіти є виховання самостійності, відповідальності, розвитку інтелектуальних здібностей студентів. Не можна «передати знання». Їх можна повідомити. Студент повинен опанувати їх, прийняти як особисто значущі, усвідомити. Все це неможливо без самостійного опрацювання навчального матеріалу. Самостійна діяльність формує у студентів психологічну установку на систематичне поповнення своїх знань і є необхідною умовою самоорганізації власної навчальної, а згодом і професійної діяльності. Потребують подальшої розробки методичні аспекти формування у студентів ЗВМ(Ф)О уміння вчитися самостійно.

Література

1. Кобзева Л. О. Самостійна робота учнів на уроках математики. Таврійський вісник освіти. 2011. № 1 (33). С. 200-206.
2. Нагорняк І. Організація самостійної роботи учнів на уроках математики Математика. 2011. № 29 (617). С. 3-5.

II. ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ У ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Анкушева А. М., Дубович К. С.

allaankusheva80@gmail.com, karina.dubovich@mail.ru

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглядаються особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням майбутнім медичним працівникам. У роботі порушується питання використання різноманітних методів та способів навчання як основного фактору оптимізації процесу опанування студентами іноземної мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: література із фаху, текстові вправи, адаптовані та спеціальні медичні тексти, медична термінологія.

Вивчення іноземної мови є важливим аспектом формування професійного та світоглядного рівня студентів. Вивчення мови вимагає зосередження уваги та зусиль на читанні літератури із фаху. Цілеспрямоване читання є необхідною умовою набуття студентами достатнього рівня комунікативної компетенції в професійній діяльності.

Методичні матеріали з вивчення іноземних мов повинні базуватися на текстових вправах, що носять проблемний характер, містять запитання, на які в підручнику немає відповіді.

На заняттях з іноземної мови важливо сформувати в студентів уміння читати й перекладати зі словником адаптовані та спеціальні медичні тексти середньої складності, будувати різні типи запитань, тощо, тому процес вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням повинен охоплювати вдало підібраний текстовий матеріал для читання та усного мовлення.

Курс іноземної мови професійного спрямування в медичному закладі включає й медичну термінологію. Саме вивчення медичної термінології може стати позитивним аспектом в оволодінні іншомовним спілкуванням у спеціальності.

Медична термінологічна лексика становить невід'ємну частину медичних текстів, які є основною одиницею інформації в процесі навчання.

Курс викладання іноземної мови потребує певних особливостей:

- професійно спрямована іноземна мова є інтегрованим предметом, навчання якого поєднує в собі вивчення граматики, лексики, орфографії;

- розумне поєднання навчання класичної іноземної мови та ознайомлення студентів із особливостями вживання слів іншомовного походження забезпечує високу результативність ;

- особливості ведення медичної документації іноземною мовою також потребують особливого вивчення медичної лексики.

Отже, ефективність викладання іноземної мови за професійним спрямуванням залежить від уміння викладача зацікавити студентів дисципліною, яку вони вивчають. При вдалому поєднанні доречних методів та форм викладання досягається висока результативність.

Література

1. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков. Москва, 2005.
2. Пометун О., Пироженко Л. Интерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ, 2002. 98 с..
3. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 1999.

ЧИ Є ЕФЕКТИВНИМ ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН?

Гавеля В.В.

metodkmk@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І. Литвиненка, м. Кременчук

Анотація. У статті узагальнені роздуми викладача суспільних дисциплін щодо сутності поняття «професійна компетентність», яка розглядається як інтегрована властивість особистості, котра володіє комплексом професійно значущих для педагога якостей, має високий рівень науково-теоретичної й практичної підготовки, готова до творчої педагогічної діяльності та ефективної взаємодії зі студентами в процесі співпраці на основі впровадження сучасних технологій. Обґрунтування складових професійної компетентності та умов, що стимулюють професійне зростання.

Ключові слова: професійна компетентність, критерії професіоналізму викладача, структурні компоненти професійної компетентності.

Особливість викладання гуманітарних, соціально-економічних дисциплін зумовлена спрямованістю на досягнення соціальних цілей, що передбачає готовність студентів і педагогів до активної участі в коледжному житті та визначається, перш за все, рівнем опанування інструментарієм для чіткого

висловлювання власних думок і сформованістю критичного мислення вихованців і професійною компетентністю педагога.

Успіх – за умови творчої професійної діяльності викладача. Професійно компетентні педагоги, особистісно-діяльнісна сутність котрих спрямована на цілісність реалізації освітніх завдань, успішно розв'язують завдання навчання й виховання, готують для суспільства випускника з бажаними психологічними якостями; задоволені професією; досягають результатів у розвитку особистості студентів; усвідомлюють перспективу свого професійного розвитку; відкриті для постійного професійного навчання. Зокрема, реалізують оптимізацію освітнього процесу за рахунок інтеграції новітніх освітніх технологій у процес традиційного навчання. Досвід дистанційного навчання показав, що аудиторне навантаження можна значно розширити за рахунок створення віртуального середовища та залучення до процесу навчання інформаційних технологій. Механізмом здійснення перетворень у системі освіти має стати реалізація концепції змішаного навчання, створення комфортного навчально-інформаційного середовища та системи комунікацій, що представляла б усю необхідну навчальну інформацію. У даному контексті інформаційне середовище фахового коледжу розглядається як поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання. Реалізація подібної моделі організації освітнього процесу базується на таких принципах:

активності та забезпеченні зворотного зв'язку (передбачається можливість організації активної взаємодії на основі відкритого й аргументованого, конструктивного обговорення питань і проблем, що дозволить виражати й відбивати інтереси та розуміння всіх учасників);

рівності позицій (визнається цінність досвіду кожного учасника колективної діяльності, унікальність кожної особистості, ніхто не намагається нав'язувати своє бачення проблеми);

довірливості у спілкуванні та прагнення розуміти свого співбесідника (забезпечується створення та підтримка клімату максимальної психологічної довіри);

особистої відповідальності (кожний учасник має усвідомлювати відповідальність за власні дії та думки та якомога уважно й толерантно ставитися до інших);

переконливістю викладача щодо відмови від директивного та суто академічного підходу до навчання (ролі верховного судді, беззаперечного авторитету та носія вічних цінностей, затверджених традицій та застарілих ідей).

Таким чином, особлива роль надається соціально-орієнтованій, навчальній і такій, що забезпечуватиме постійний розвиток особистості, моделі

цілеспрямованого процесу взаємодії педагога-наставника, куратора, співбесідника та студентів (а також студентів між собою), що найбільш виразно виявилось в умовах дистанційного навчання.

На жаль, констатуємо недостатнє **формування відповідального ставлення студентів до власного навчання**. Отже, маємо нові виклики: дистанційний навчальний процес – це новий підхід до відтворення традиційного навчального процесу за рахунок включення таких форм проведення і здійснення навчальної діяльності, як: спілкування, співробітництво, співтворчість, самостійна робота й постійне самовдосконалення тощо – за умови всебічної технічної підтримки засобами інформаційно-комунікаційних технологій. **Системно структурована модель дистанційного навчання** – це комплекс особистих взаємодій: студент – студент, студент – викладач, студент – контент та студент – інтерфейс, які підтримують і доповнюють одна одну, й мають на меті всебічне підвищення якості навчальної діяльності кожного студента зокрема і дистанційного процесу – у цілому [4]. Досвід освітньої діяльності педагогів і студентів за період карантину показав, що найбільш успішними були студенти, котрі зуміли використати практичні вміння та навички роботи з першоджерелами тощо, отримані в процесі аудиторного навчання, та відповідально організували співпрацю з викладачем на основі визначеної платформи онлайн, офлайн-навчання.

Таким чином, при викладанні суспільних дисциплін перевага змішаному навчанню, у разі необхідності. У даному контексті інформаційне середовище сучасного закладу освіти розглядається як поєднання традиційних та інноваційних (електронних) форм навчання. Принцип орієнтації на конкретних студентів в умовах професійного навчання набуває важливого значення, тому що треба враховувати індивідуальні та вікові особливості студентів, а також напрям професійної підготовки. Принцип стимулювання і мотивації позитивного відношення до навчання важливий у відношення успіху навчання, який у значній мірі залежить від зацікавленості студента в продовженні навчання. Принцип пріоритетності самостійності навчання. Самостійна діяльність студентів на даному етапі є основним видом навчальної діяльності і передбачає не тільки здійснення самостійної роботи, але й самостійну організацію процесу навчання. Особливо в сучасних умовах, про що зазначено в методичних рекомендаціях [2, с.16] щодо викладання історії України, всесвітньої історії: з метою набуття школярами, студентами історичної та інших компетентностей, відповідно до державних вимог до освітньої підготовки, окремою структурною складовою програми вперше стають спеціальні уроки – **практичні заняття**. Під час практичного заняття педагог

виступає як консультант у процесі *самостійної роботи вихованців*, надаючи їм необхідну допомогу відповідно до віку та пізнавальних можливостей. Питання порядку проведення практичних занять та оцінювання їхніх результатів залишається в компетенції викладача.

Самостійна робота повинна бути прив'язана до тем основного навчального підручника і бути його продовженням.

Принцип спільної діяльності викладача та студентів з плануванні, реалізації, оцінювання та коригування процесу навчання реалізовується при змішаному навчанні. Принцип гнучкості навчання пов'язаний з можливістю адаптації навчальних матеріалів до умов освітнього процесу на основі індивідуальних особливостей студентів (виклад матеріалу, керування процесом навчання, темп навчання), що необхідно враховувати як при аудиторному навчанні, так і в процесі змішаного. Принцип інтерактивності передбачає зворотній зв'язок та взаємодію між суб'єктами навчального процесу як в рамках аудиторних занять так і в рамках самостійного вивчення матеріалу з боку студента. Принцип розподілу навчальної діяльності передбачає розподіл елементів навчання між самостійною роботою та аудиторною роботою студента, який би відповідав завданням та цілям курсу. Для реалізації моделі змішаного навчання для суспільних дисциплін самостійне навчання передбачає виконання комплексу завдань, спрямованих на розвиток аналітичного, критичного мислення, уміння аргументовано висловлювати особисту точку зору та толерантно відстоювати позицію. Принцип забезпеченості автономної навчальної роботи студента передбачає самостійне керування навчальним процесом з боку студента, у якому він самостійно керує, коректує, а також самостійно відшуковує, отримує, обробляє, критично обдумує та інтерпретує інформацію.

Принцип відповідності моделі змішаного навчання реальним умовам навчальної діяльності означає, що в робочих навчальних програмах передбачені години для навчальної діяльності в рамках даної технології. Дана технологія повинна бути дійсним інструментом для покращення результатів освітнього процесу. Таким чином, введення моделі змішаного навчання в процес навчання, зміщення вектору навчальної діяльності за напрямком самостійної роботи студентів, перехід від принципу «навчання на все життя» до принципу «навчання через усе життя», можливість вибору місця та часу для навчання, інформатизація сфери навчання, яка пов'язана з використанням інформаційних технологій у сфері освіти, створення нових можливостей для зміни освітнього процесу, корінним чином впливають на процес навчання і є базовими принципами для запровадження системи змішаного навчання при викладанні суспільних дисциплін

Література

1. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020.

2. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році: Лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-5966 від 01.07.2019.

3. Нікітіна М.С., Романова К.Е. Проблеми і перспективи змішаного навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Pedagogica/1_102124.doc.htm

4. Тягло О.В. Деякі особливості інтелектуальної активності людини «швидкого» світу». *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна*. 2012. № 992. Режим доступу: http://wwwphilosophy.univer.kharkov.ua/ua/kafedra/staff_tpf/visnyk/visnyk_992.pdf

ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ

Гетьман Н.Б.

hetmannatalis12@gmail.com

Кременецький медичний фаховий коледж імені Арсена Річинського,
м. Кременець

Анотація. Наше майбутнє залежить від змісту цінностей, які закладаються у свідомості молодих людей і від того, якою мірою свідомість стане основою їхнього життя. Тому викладачі циклової комісії гуманітарних та соціально-економічних дисциплін покликані не тільки дати високий рівень освіти, але й сприяти формуванню гармонійно розвиненої, національно свідомої, наділеної глибокою громадянською відповідальністю, духовними якостями особистості. Українську мову, історію, філософію, соціологію, культурологію, економічну теорію в медичному фаховому коледжі вивчають усі студенти. Отож, від вивчення цих предметів залежить формування знання історії нашого народу, навичок логічного мислення, вміння вести дискусію.

Ключові слова: гуманізм, толерантність, повага до суверенності особистості, самоповага, саморефлексія комунікативних дій.

У процесі навчання гуманітарних та соціально-економічних дисциплін майбутні медики повинні також працювати над удосконаленням комунікативного компонента, завдання якого полягає у формуванні особистості та розвитку її комунікативних властивостей шляхом вивчення мови, культури та звичаїв, знання яких впливає на взаєморозуміння у процесі спілкування. Студенти медичного профілю завжди задіяні у системі діяльності, спілкування

з іншими людьми. Ступінь їхньої взаємодії залежить від змісту навчальної діяльності та від умов, у яких ця діяльність здійснюється. В основу здійснення ефективної комунікації покладається гуманізм, толерантність, повага до суверенності особистості, самоповага; неупереджене ставлення до співрозмовника і врахування його інтересів, саморефлексію комунікативних дій.

Основними завданнями є оптимізація викладання відповідно до нових навчальних планів та сучасних вимог навчання з широким використанням новітніх педагогічних технологій. В процесі роботи викладачі здійснюють пошук інноваційних форм навчання та виховання студентів, методів, які активізують розумову діяльність і творчу активність студентів, дають змогу на основі використання міждисциплінарної інтеграції систематизувати знання та забезпечити навчання за допомогою сучасних інформаційних технологій.

При викладанні суспільних дисциплін використовується інтерактивні методи навчання, які сприяють формуванню світогляду, розвивають критичне мислення.

У медичному фаховому закладі викладання філософії сприяє формуванню світоглядно-методологічної культури спеціалістів-медиків, а це означає – на практиці виховувати у них свідоме ставлення до питань світогляду і аспектів взаємодії природи, суспільства в сучасних умовах.

Велика увага приділяється вивченню філософії, у центрі якої знаходиться людина, а основними принципами є повага до життя, гідності та прав людини. Філософія тісно пов'язана з філософією сестринської справи, при вивченні якої звертається увага на формування милосердя, гуманності, професіоналізму, терпіння, добротності.

Важливу роль у становленні професійно-кваліфікованих спеціалістів відіграє формування мовної культури медичного працівника. Мовна освіта студентів продовжується вивченням курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». На заняттях студенти вивчають історичні та наукові підвалини української медичної термінології, засвоюють україномовні медичні терміни. Звертається увага на особливості вживання медичної термінології у розмовному стилі (під час спілкування з хворими та їх родичами).

Підвищення педагогічної майстерності викладачів та обмін педагогічним досвідом здійснюється шляхом проведення відкритих занять, майстер – класів, проведенням тижня циклової комісії, олімпіад.

Саме з молодших курсів слід мотивувати студентів брати на себе відповідальність, тобто прагнення до самоосвіти повинно бути визначальним для медичного працівника. Особливу увагу при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін слід звертати на чітку взаємодію студентів з реальними

життєвими ситуаціями та клінічними випадками, які майбутні медики повинні ретельно розбирати, систематизувати, аналізувати та робити вірні висновки з огляду на майбутню професію і взаємовідносини між людьми.

Виходячи із усього вищезазначеного слід стверджувати, що викладання циклу гуманітарних та соціально-економічних дисциплін у медичному фаховому коледжі має на меті виховання у студентів здатності до самоаналізу, самосвідомості, рефлексії до себе і навколишньої дійсності. Щоб стати високо кваліфікованим медичним працівником – у студента повинен переважати творчий підхід, уява, здатність швидко орієнтуватися у мінливих обставинах.

Специфіка викладання гуманітарних дисциплін зобов'язує кожного викладача шукати паралелі наук, які допомагають здобути ґрунтовні комплексні знання через призму міжпредметних зв'язків. Тому у професійній підготовці фахівця, зокрема фельдшера, медсестри, велика роль відводиться гуманітарним знанням.

Література

1. Ісаєва О. Значущість соціально-гуманітарної підготовки у медичних вишах. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія». 2017. №57. С. 93-101
2. Гуменюк Ю. Роль гуманітарної підготовки у становленні професійних якостей майбутніх медиків. Освітологічний дискурс. 2015. №2. С. 324-329.
3. Руденко Л. Роль української філософської та культурологічної думки в розвитку національної ідеї. Львів : Вид-во Львів. край. т-ва «Рідна школа». 2007. Ч. 4. С. 71-80.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В НЕМОВНИХ ВНЗ

Нешпіль Ю.А.

neshpils@yahoo.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація: У статті висвітлено питання підвищення ефективності іншомовної підготовки студентів в немовних ВНЗ.

Ключові слова: професійно-орієнтоване навчання, мовна підготовка, інформаційні та телекомунікаційні технології, мовленнєва діяльність.

Інтеграція України у світове співтовариство і встановлення більш тісних економічних, політичних і культурних зв'язків підносить володіння іноземною мовою як засобом спілкування на принципово нову висоту.

Питання, що стосується підвищення ефективності іншомовної підготовки студентів, завжди було в центрі уваги викладачів іноземної мови. Особливо гостро це питання постало у немовних ВНЗ, оскільки викладачі іноземної мови повинні за максимально короткий період часу підготувати фахівця, який добре володіє іноземною мовою. Поруч із навичками вільного володіння і спілкування на побутову тематику, фахівцям необхідні навички професійно спрямованого перекладу відповідній галузі науки чи техніки, вміння використовувати іноземну мову у телекомунікаційних мережах. Ведення спонтанної бесіди на професійні теми з носіями мови усно чи письмово передбачає високий рівень активного володіння іноземною мовою, максимально наближений до рівня володіння носієм мови. Такий рівень володіння мовою вимагає від фахівців не просто знання та розуміння закономірностей побудови форми іншомовного висловлювання, але й глибокого розуміння іншомовної культури та реалій.

Досвід роботи зі студентами немовних ВНЗ свідчить про наявність серйозних перешкод, що стоять на шляху мовного прогресу вищезазначених студентів: низький рівень стартової мовної підготовки, недостатній рівень знань граматики української мови, обмежена кількість навчальних годин, яка виділяється для вивчення іноземної мови, відсутність мотивації до вивчення мови, різний рівень знань іноземної мови.

Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій. Щоб навчити студента в рамках обмеженого навчального часу спілкуватись та отримувати інформацію різного характеру із оригінальних джерел, викладач повинен вдало поєднувати традиційні та інноваційні методи навчання. Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов, дистанційні технології, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології. Підручники, різноманітні наочні посібники, аудіо- та відеоматеріали, комп'ютерні та технічні засоби, що використовуються в навчально-методичному комплексі, дозволяють моделювати іншомовне середовище і стимулювати до спілкування іноземною мовою. Електронні підручники, практикуми, мультимедійні навчальні програми можна використовувати не тільки для роботи над мовним матеріалом, але й для розвитку основних

видів мовленнєвої діяльності. Інтерактивні технології є цінними для застосування, тому що вони створюють такі умови, коли студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Процес навчання повинен бути активований застосуванням інтерактивних технологій залежно від мети та цілі поставленими перед ним. Шляхи інтеграції інтерактивних методів у навчальний процес практично необмежені. На кожному етапі заняття є доцільним використання різних методів, кола ідей, імітаційних ігор тощо.

Методи навчання повинні створювати атмосферу, в якій студент почуває себе вільно і комфортно, стимулювати його інтереси, розвивати бажання практичного вживання іноземної мови; заохочувати студента в цілому, зачіпаючи його емоції, почуття, тощо; стимулювати його мовні, когнітивні і творчі здібності; активізувати студента, роблячи його головною діючою персоною в навчальному процесі, активно взаємодіючою з іншими учасниками цього процесу; створювати ситуації, в яких викладач не є центральною фігурою; навчити студента працювати над мовою самостійно на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей – одночасно забезпечити диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу; передбачити різні роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, в певній мірі, стимулюючи активність студентів, їх самостійність, творчість.

Література

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання в немовному ВНЗ. Київ: ІНК ОС, 2005. 315 с.

2. Благодарна Т.П. Розвиток навичок роботи з професійно-орієнтованими текстами на початковому етапі вивчення іноземної мови. *Вісник ХНУ*. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки: збірник наукових праць. 2008. Вип. 12. С.65

МІЖПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Сухацька В.Ю., Шпорт В. А.
svy84@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

*«Всізнання виростають з одного
коріння – навколишньої дійсності,
мають між собою зв'язки,
а тому повинні вивчатися у зв'язку».*

Ян Амос Коменський

Анотація. Стаття присвячена проблемі інтегрованого навчання. На основі аналізу літературних джерел розкрито суть поняття "інтеграція" навчання, визначено шляхи здійснення міжпредметної інтеграції гуманітарних дисциплін у Черкаській медичній академії, педагогічні умови, за яких вона буде результативною та ефективною.

Ключові слова: інтеграція, інтегроване навчання, професійна підготовка, міжпредметні зв'язки, гуманітарні науки.

У системі медичної освіти ідея міжпредметного інтегрування є однією з найбільш актуальних, перспективних та необхідних, оскільки з її успішною методичною реалізацією передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній людині самостійно досягати життєвої мети, творчо самостверджуватися в професійній діяльності.

Реалізація ідей інтеграції сучасного викладання у вищих навчальних закладах передбачає докорінну перебудову не лише педагогічного мислення, а й усієї системи освіти – вихід викладача за межі власного предмета. Т. Усатенко зазначає: «Інтеграція вимагає осмислення викладачем фактичного матеріалу з позиції не лише педагогіки, а й філософії, розширення загального світогляду і знань з інших предметів, здійснення міжпредметних зв'язків та усвідомлення місця своєї дисципліни в загальній системі культури» [1, 24].

Аналіз науково-педагогічної літератури показав, що проблемі міжпредметної інтеграції знань присвячені праці таких вчених, як С. Гончаренко, Б. Кедров, Б. Новик, В. Максимової, О. Ткаченко та ін.

Розглянемо, що ж таке інтеграція. У загальнонауковій, філософській, психологічній і педагогічній літературі зустрічаються різні визначення інтеграції, що пояснюється проникненням інтеграційних процесів не тільки в науку, а й в усі сфери людської діяльності. Інтеграція (від. лат. *integratio* –

відновлення, поповнення, відinteger – цілий) – поняття, що означає стан зв'язаності окремих диференційованих частин і функцій системи, організму в ціле, а також процес, що веде до такого стану. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначається, що «інтеграція – це доцільне об'єднання та координація дій різних частин цілісної системи» [2]. Педагогічний словник трактує це поняття таким чином: це процес зближення і зв'язку наук, що відбувається водночас з процесами їх диференціації [3]. Отже, інтеграція – це відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів.

Основна мета міжпредметного інтегрування полягає в тому, щоб при вивченні певної теми активізувати раніше засвоєні знання, вміння, навички, необхідні для повноцінного вивчення даної теми. При цьому повинні бути прийняті до уваги інтереси предметів, які будуть вивчатися в подальшому. Міжпредметна інтеграція вирішує задачу органічного поєднання нової теми з попередніми і наступними знаннями, визначення логічних зв'язків між різними дисциплінами, розділами, темами, визначення місця та призначення різних дисциплін у майбутній професійній діяльності та об'єднання в одну систему.

Пропонуємо власний погляд на проблему міжпредметної інтеграції в процесі викладання гуманітарних дисциплін в Черкаській медичній академії. Аналіз навчальних програм із гуманітарних дисциплін (історії України, Всесвітньої історії, соціології, української мови та літератури) дає можливість виявити змістовий потенціал цих предметів для встановлення міжпредметних зв'язків. Гуманітарні предмети відіграють одну з провідних ролей у подальшому формуванні особистості студента-медика. Саме на заняттях історії України, української мови та літератури формуються такі компетентності: соціальні, комунікативні, інформаційні, саморозвитку, трудові.

Міжпредметна інтеграція викладачами циклової комісії філологічних та історичних дисциплін здійснюється за такими шляхами:

1. Створення інтегрованих курсів – навчальних предметів, які адаптовуються для вивчення та інтегрують знання декількох наук (Громадянська освіта, Історія медицини, Українська мова (за професійним спрямуванням) та ін.). Практично на кожному занятті можна та треба знайти момент і місце для реалізації міжпредметних зв'язків. Наприклад, при вивченні теми з української літератури В. Барки «Жовтий князь», прослідковується міжпредметна інтеграція з історією України («Голодомор 1932 -1933 рр. в Україні»); при вивченні теми з історії України «Україна в роки Другої світової війни» прослідковується інтеграція з Всесвітньою історією («Друга світова війна»), Історією медицини («Розвиток медицини в роки Другої світової війни»). Методист О. Вагін у своїй методиці викладання історії наголошував на необхідності використання художньої літератури на заняттях з історії [4, 104].

Він зазначав, що художня література є одним з важливих джерел ознайомлення студентів з історичним минулим. Використання образів художньої літератури підсилює внутрішню наочність викладу викладачем історичного матеріалу, конкретизує його, допомагає формуванню в студентів яскравих уявлень про минуле.

2. Розробка нових форм занять (інтегровані заняття, бінарні заняття). Ми вважаємо, що за допомогою інтегрованих занять активізується навчально-пізнавальна діяльність студентів, по-новому розглядається роль викладача, студенти набувають більшої самостійності.

Пропонуємо такі види роботи в межах інтегрованого навчання в процесі викладання гуманітарних дисциплін: перегляд відеофільмів, проведення науково-методичних прес-конференцій, підготовки рефератів, повідомлень, бесід за круглим столом, інтерв'ю, дискусії з проблемних питань, за принципом «за – проти».

О. Маринівська стверджує, що бінарні заняття – це різновид інтегрованих. Відмінність, на думку дослідниці, полягає в тому, що «інформація з різних навчальних предметів подається окремими блоками. Як правило, їх об'єднує навчальна тема» [4, 105]. Ефективне бінарне заняття можна провести, якщо врахувати певні методичні умови, а саме:

- вдало визначити тему для проведення бінарного заняття з урахуванням міжпредметних зв'язків;
- відповідно до вимог програми визначити мету та завдання такого заняття;
- продумати мотивацію навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- обґрунтований вибір змісту навчального матеріалу викладачами різних предметів, що забезпечує інтеграцію навчальних досягнень студентів;
- відповідний меті, завданням і навчальному змісту вибір методів і засобів навчання;
- визначення послідовності етапів проведення бінарного заняття;
- реалізація науково обґрунтованих функціональних обов'язків кожного викладача в процесі заняття;
- підбиття підсумків бінарного заняття та оцінка його ефективності.

3. Організація тижнів циклової комісії української мови та історії, на яких також можливе проведення інтегрованих заходів: тематичні виставки «Медики в роки війни», онлайн-вікторини, виховні заходи, виховні години, міжнародні конкурси.

4. Організація позааудиторної роботи дає ще більше поле для діяльності. Хочемо презентувати досвід роботи комісії філологічних та історичних дисциплін з даного питання. Крізь призму проблеми інтеграції гуманітарних

наук позааудиторні заходи допомагають студентам не сприймати наші науки нудними, а вносять елементи емоційного забарвлення. Так, викладачами циклової комісії було проведено захід «Україна понад усе!», в якому студенти показали не лише свої знання з історії України, сучасної української поезії, а й вміння відстоювати свої позиції.

З метою зацікавленості студентів вивченням гуманітарних дисциплін на нашій циклової комісії діють Клуб «Пошук» та літературний гурток «Художній досвіт – поруч». Гуртки мають за мету розширити та поглибити знання з історії України, української мови та української літератури, створити умови для розкриття потенціалу здібних студентів, які мають нахил до творчої роботи та вивчення дисциплін гуманітарного профілю. За формою проведення та змістом робота може бути індивідуальна, командна, тематична. Але всі вони спрямовані на кінцевий результат – міцні знання та формування конкурентоспроможної особистості.

Деякі з цих робіт переростають у студентські науково-пошукові роботи. Такі роботи є успішними і студенти неодноразово ставали призерами і переможцями Всеукраїнських конкурсів. Так, в 2019 - 2020 н. р. студентка фельдшерського відділення стала переможницею міжнародного конкурсу з української мови ім. Петра Яцика.

Отже, широка міждисциплінарна інтеграція в межах блоку навчальних дисциплін реалізується на занятті у вищому навчальному закладі в різних напрямках, різному обсязі й різними способами. Вона вимагає урізноманітнення змісту й структури занять при чіткому й логічному їх осмисленні. Необхідно пам'ятати, що інтеграція на занятті може дати якісні результати тільки при розумінні викладачем поставленої мети й вмінні добирати найефективніші засоби для її досягнення.

Література

1. Чернявський Б.Р. Науково-теоретичні засади впровадження інтегрованого навчання в процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах *Педагогіка і філософія*. 2017. № 5. С. 23 – 25.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: Ірпінь : ВТФ "Перун", 2016. 1440 с.

3. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. – Київ : Педагогічна думка, 2001.

4. Шуліка Л. В. Використання ідей інтеграції філологічних дисциплін у практиці сучасного заняття . *Освіта Донбасу*. 2008. № 2–3. С. 100 – 106.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ (АСПЕКТНИЙ ВИМІР).

Тимофеев В.В., Тимофеева В.О.

valivia@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглядаються особливості розробки навчальних програм з гуманітарних дисциплін, а також пропонується модель навчальної програми з історії України, що включає практичне застосування студентом набутих знань та навичок, а також передбачає інтеграцію із фаховими дисциплінами та варіативною частиною.

Ключові слова: дескриптори, соціально-гуманітарні дисципліни, курікулум, структура, історичні практики, інтеграція з фаховими дисциплінами.

Актуальність статті обумовлена, тим що зміни у системі вищої професійної освіти, особливо вдосконалення процесу навчання фахівців медицини та фармації, передбачають підготовку висококваліфікованих спеціалістів, які могли б швидко та адекватно вирішувати професійні завдання, здійснювати комунікацію і бути здатні до саморозвитку та самонавчання у сучасному світі. Саме у такому контексті особливого значення набуває проблема формування професійних компетенцій студентів-медиків. Важливе місце у даному процесі належить дисциплінам гуманітарного циклу.

Розробка освітніх програм медичних і фармацевтичних спеціальностей базуються на універсальних дескрипторах заснованих на таких взаємопов'язаних аспектах: засвоєння знань та розумінь, застосування знань та розумінь, формування обґрунтованих суджень та здійснення вибору, знання та навички спілкування, потенціал продовжувати навчання. Дублінські дескриптори формують основу Рамки кваліфікацій для Європейського простору вищої освіти. Відповідно реалізація освітньої програми у контексті НРК залишає широкий спектр можливостей не тільки для формування фахових компетенцій студента, але і потужного процесу для особистісного розвитку[1].

На нашу думку, лікар, фармацевт є тим фахівцем, що постійно комунікує безпосередньо з людиною, соціумом, він повинен мати високі моральні, етичні принципи. Саме гуманітарна підготовка впливає на формування світогляду майбутніх медичних фахівців.

Такі дисципліни соціально-гуманітарного циклу, як філософія, соціологія, культурологія, історія, українська мова (за професійним спрямуванням), іноземна мова, етика та естетика, педагогіка, психологія, що вивчаються у вищій школі, мають змістовий потенціал щодо формування всебічно

розвиненої, високодуховної, гармонійної особистості. Усі ці дисципліни дають майбутнім фахівцям основні ціннісно-світоглядні орієнтири, вчать мислити і діяти конструктивно та творчо.

Без певних філософських, етичних, історичних, політологічних, культурологічних уявлень сьогодні неможливо глибоко осмислити дійсність у взаємодії всіх її сторін і зв'язків, в єдності всіх її законів і суперечностей. Відповідно зростає значення і роль навчальних предметів, що сприяють формуванню світоглядної орієнтації студента, усвідомленню ним свого місця й ролі в суспільстві, відповідальності за свої вчинки.

Основою формування професії лікаря, визначальною її рисою є моральність, гуманність. Парадигму гуманітарних проблем лікарської професії відображає гуманітарний аспект медичної освіти. Це такі проблемні питання, як: взаємостосунки лікаря й пацієнта та його родичів, цілісний підхід у профілактиці та лікуванні захворювань, питання медичного права. Тому вивчення соціально-гуманітарних дисциплін для студентів-медиків є тим фактором, що визначає напрям їх розвитку як фахівців та і як особистостей. Саме у цьому аспекті важливо при розробці навчальних програм гуманітарного циклу взаємодоповнити як базові медичні дисципліни так і практично застосувати набуті знання з гуманітарних дисциплін у повсякденному житті [2].

Важливою частиною навчальної програми є формування цілей, де основний акцент повинен включати у себе конкретні практичні цілі перш *за все для студента*, напрямки розвитку розумових здібностей, дослідницького потенціалу, емоційного інтелекту без яких неможна уявити собі ні повноцінної особистості, ні високопрофесійного медика або фармацевта. Невід'ємною частиною розробки програм є зазвичай і міжпредметна інтеграція, проте ми бачимо цей зв'язок як інтеграцію між базовою інформацією і детальними дослідженнями (практикою). Наприклад, з історії України ми пропонуємо наступну структуру навчальної програми:

Мета навчальної програми з історії України спрямована на те, щоб студенти розвивали:

- 1) цікавість до вивчення історії і отримання задоволення від неї для навчання і роботи протягом всього життя, включаючи здатність та готовність бути поінформованими та активними громадянам;
- 2) знання, розуміння і оцінка минулого та факторів, що формують суспільство, включаючи українське;
- 3) розуміння та використання для професійного зростання історичних концепцій, таких як свідчення, безперервність і зміни, причина та наслідок, значення, перспективи, милосердя, співчуття, критичність;

4) здатність проводити історичні дослідження, включаючи навички аналізу, і використання різноманітних джерел інформації, а також пояснення та узагальнення.

Структура навчального курсу передбачатиме: історичні знання та історичні дослідження в галузі медицини.

Історичні знання і взаємозв'язки з медициною: цей зв'язок включає у себе особисту історію, сімейну, історію пацієнта, еволюція і розвиток вірусів та хвороб, історія лікування, історія лікарських практик та досягнень. Цей взаємозв'язок передбачає вивчення суспільства, подій, досягнень, рухів та розробок, що сформували світову історію з найдавніших людських цивілізацій до наших днів.

Завданнями вивчення історії України мають бути дослідження безперервності та змін історичного процесу, причин та наслідків вчинків людей, перспективи історичного та медичного розвитку. Критичність оцінок явищ та подій, співчуття та милосердя як наріжний камінь особистості та фаховості медика, що є не від'ємними елементами розвитку історичного розуміння. Ці завдання є ключовими, що задіяні у формуванні історичного мислення студентів через: свідчення очевидців; спадковість та змінюваність; причини і наслідки; значимість; перспективи.

Історичні дослідження та відпрацювання практичних навичок:

Виконання цього завдання сприяє розвитку навичок, які використовують у процесі історичного дослідження хронологію, терміни та концепції, історичні питання, аналіз та використання різних джерел, моделювання перспектив та інтерпретацію подій і явищ, пояснення та узагальнення. У рамках цього завдання більша увага приділятиметься вмінню інтерпретувати події та використовувати свідчення, що виступають логічним алгоритмом лікування пацієнта, модуляцій протоколів лікування, виокремлення унікальних особливостей пацієнта, та хвороби.

Інтеграція із освітніми програмами підготовки медичних та фармацевтичних фахівців. Дані завдання реалізуються через поступальність та інтегрування історичного знання із розумінням окремих нюансів та контекстів як загальних компетенцій так і фахових.

Структура курсу з історії України:

1. Оглядова частина:

- тема 1

- тема 2....

Контрольний модуль.

2. Практика історичних досліджень:

- факультатив 1 (історичні дослідження з медицини)

- факультатив 2(історичні дослідження з досягнень вітчизняних лікарів)

- факультатив 3.....

Контрольний модуль.

Варіативна частина:

1. Практики історичних досліджень, можуть доповнюватись оглядовими матеріалами у формі вступу до практики історичних досліджень 1-3 факультативів присвячених для детального вивчення конкретних аспектів історичного дослідження з домінуючою медичною тематикою.

2. Інтеграція оглядової частини із іншими фаховими дисциплінами, факультативами, спецкурсами, розробка кластерних досліджень.

Висновок: запропонований курс з історії України являє собою максимально студентоцентричну модель гуманітарної дисципліни, що інтегрується у освітню програму з підготовки медиків та пропонує практикоорієнтовану модель навчання протягом життя.

Література

1. Мироник О.В., Давиденко О.М. Роль аксіологічних компонентів у формуванні професійної компетенції студента-медика. URL : <https://sworld.education/simpoz8/11.pdf>

2. Лукаш Ю.М. Основні аспекти формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія.* 2018. № 1, С. 150-156.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Филь Р.С.

4eta@ukr.net

Державний науково-дослідний інститут МВС України, м. Київ

Анотація. У статті розглянуто питання щодо місця та ролі правничих наук у системі вищої фармацевтичної освіти. Висвітлено основи навчальних дисциплін з фармацевтичного права у закладах вищої освіти з фармацевтичної галузі. З огляду на сучасні вимоги до фахівців фармацевтичної галузі обґрунтовано актуальність виховання у них правової свідомості та правової культури з метою забезпечення надання якісної фармацевтичної допомоги пацієнтам.

Ключові слова: фармацевтичне законодавство, фармацевтичний працівник, правова свідомість, навчальна дисципліна.

За умов реформування вітчизняної охорони здоров'я актуальним постає питання правової обізнаності підготовки майбутніх працівників фармацевтичної галузі. Знання правових норм, що регулюють сферу фармацевтичної діяльності дозволяють фармацевтам визначити як власні права та обов'язки, так і по відношенню до пацієнта, а також усвідомити юридичні наслідки за їх правопорушення.

Сучасні фахівці фармацевтичної галузі, як стверджують А.А.Котвіцька, І.В.Кубарева, А.В.Волкова, повинні володіти фаховими знаннями і мати відповідні навички, що підкріплюються системними знаннями нормативно-правового регулювання їх щоденної діяльності при виконанні професійних обов'язків. Освоєння здобувачами вищої освіти правових знань і розуміння юридичної відповідальності фармацевтичних працівників за професійно-посадові правопорушення є запорукою надання якісної та ефективної фармацевтичної діяльності населенню [1, с. 24].

Формування у майбутніх фахівців теоретичних основ права та фармацевтичного законодавства, набуття системних правових знань щодо регулювання фармацевтичної діяльності та обігу лікарських засобів, а також формування професійно важливих навичок щодо аргументованого прийняття правомірних рішень для забезпечення ефективного функціонування фармацевтичного забезпечення населення є основними завданнями викладення навчальних дисциплін з фармацевтичного права у закладах вищої освіти з фармацевтичної галузі. Викладання таких юридичних дисципліни сприятиме отриманню майбутніми фахівцями фармацевтичної галузі професійних знань та вмінь для вирішення правових завдань у сфері діяльності на фармацевтичному ринку. У результаті освоєння навчальних програм таких дисциплін здобувач вищої фармацевтичної освіти оволодіє знаннями, зокрема: вивчить нормативно-правову базу, що регулює фармацевтичну діяльність; розгляне основні принципи публічного адміністрування у сфері фармацевтичної діяльності та його складові; усвідомить правові та етичні норм фармацевтичної діяльності; з'ясує правовий статус суб'єктів фармацевтичної діяльності та суб'єктів фармацевтичного ринку; з'ясує організаційно-правове забезпечення державного нагляду за виготовленням та реалізацією лікарських засобів; розгляне підстави адміністративної, кримінальної та дисциплінарної відповідальності за правопорушення норм фармацевтичного законодавства.

Загалом правова свідомість майбутніх фармацевтів дозволить усвідомити цінність природного права, прав і свобод людини і оцінку чинного права з погляду його відповідності загальнолюдським цінностям, що знайшли закріплення в міжнародних документах про права людини. Свідомість у загальномовному значенні – ясне розуміння, усвідомлення чого-небудь; думка

про що-небудь, відчуття чогось; процес відображення дійсності мозком людини, який охоплює всі форми психічної діяльності й зумовлює цілеспрямовану діяльність людини [2, с. 77].

Однак, правова свідомість не тільки виражає ставлення індивіда до правової дійсності, а й спрямовує її на певні зміни в правовому середовищі, прогнозує і моделює їх [3, с. 462, 468]. Досягнення необхідного для суспільства і держави рівня правової свідомості людини дозволяє здобути бажаний результат – правову культуру, тобто інтегровану якість, в якій сфокусовано гармонію правосвідомості, морально-етичних переживань, правових знань і морально-правової поведінки [4, с. 174].

Тож, по суті, правова культура є відображенням загальної культури кожного народу, яка базується на її засадах та відбиває рівень її розвитку, а правова свідомість – однією із форм суспільної свідомості, що спонукає громадянина брати участь у процесах створення правової регламентації механізму, його реформуванні й удосконаленні. Крім того, ефективність фармацевтичної діяльності суттєво залежить від правової обізнаності працівників фармацевтичного сектору. Адже від усвідомленості законності їх дій на практиці залежить якість фармацевтичного забезпечення населення.

Підсумовуючи, відмітимо, що викладання юридичних дисциплін майбутнім працівникам фармацевтичної галузі сприятимуть їх правовій обізнаності з регулювання фармацевтичної діяльності та обігу лікарських засобів. Отриманні правові знання здобувачами вищої фармацевтичної освіти за час навчання у майбутньому стануть основою для формування професійно важливих навичок аргументованого прийняття правомірних рішень для забезпечення ефективного функціонування фармацевтичного забезпечення населення.

Література

1. Дослідження актуальних питань правової підготовки фахівців фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я / Котвіцька А.А., Кубарева І.В., Волкова А.В., Корж Ю.В. та ін. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/18977/1/14-26.pdf> (дата звернення: 17.09.2020).
2. Словник української мови: в 11 томах/ [ред.-уклад. І. К. Білодід, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк та ін.]. Т. 9. Київ: Наукова думка, 1979. С. 77.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. 520 с.
4. Шопіна І. М. Адміністративно-правове регулювання управління органами внутрішніх справ України: монографія. Київ: МП Леся, 2011. 426 с.

МІРКУВАННЯ ПРО МІСЦЕ ФІЛОСОФІЇ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Філіна І.О.,

кандидат філософських наук, доцент

5ifilina5@ukr.net

Полтавський базовий медичний коледж, м. Полтава

*«Пусті слова того філософа,
якими не лікується
ніяке страждання людини.
Як від медицини немає ніякої користі,
якщо вона не виганяє хвороб з тіла,
так і від філософії,
якщо вона не долає хвороб душі»*

(Епікур)

Анотація. У статті висвітлено питання компетентності особистості в філософському аспекті. Зміст компетентності як співрозмірності, симетрії складових та узгодженості частин – дотримання міри, яка має забезпечувати оптимальний формат загальної обізнаності та фахової підготовки спеціалістів.

Ключові слова: компетентність, фахова підготовка, глобальне мислення, симетрія.

Філософія і медицина пов'язані між собою з глибокої давнини, з перших спроб визначення сутності світу і місця людини в ньому. Усвідомлення власної смертності підштовхує людину, з одного боку, до пошуків засобів збереження життя та здоров'я, а з іншого боку – до визначення сенсів існування.

Людина й досі лишається центральним об'єктом і філософії, і медицини саме в площині проблеми життя і смерті. Неможна вважати, що медицину цікавить людина суто тілесна, а філософію – тільки духовна та інтелектуальна. Людина – істота цілісна, і всі її життєві орієнтири, матеріальні та духовні цінності перетинаються. Житло, техніка, побутові речі – матеріальні цінності, що мають свій сенс і значення. Освіта, правопорядок, мораль, героїзм, талант, патріотизм, кохання – цінності іншого гатунку, але без них людське життя уподібнюється простому животінню. І що особливо цікаво: без такої цінності, як здоров'я, всі інші людські речі та сенси теж «падають в ціні».

Визначення сучасних освітніх компетенцій неможливе без філософського досвіду. Зазвичай під компетентністю розуміють обізнаність у певній науковій, професійній чи практичній сфері, яка має відповідати конкретному часу, суспільству, посаді, віку, соціальній ролі. Compendium у перекладі з латини означає «збереження», «вигода». А от слово competentia має доволі великий

діапазон значень. Найбільшу увагу привертають тлумачення цього терміну давньоримських класиків. За Авлом Гелієм, *competentia* – це узгодженість частин, співрозмірність, симетрія; за Макробієм, *competentia* – це поєднання, зв'язок. Наведені тлумачення пов'язані з дієсловом *compeo* – сумісно досягати, відповідати (російською – соответствовать), пасувати (російською – быть под стать, подходит). Занурення в етимологію будь-якого терміну відкриває додаткові нюанси для більш глибокого розуміння не лише самого якогось поняття, а й – шляхів набуття ним своєї змістовності та сенсу.

Якщо мова йде про компетентність особистості у відповідному соціальному чи часовому контексті, то особливого значення набувають ті чинники, які безпосередньо впливають на її становлення і формування. Це передовсім якість освіти, загальна затребуваність суспільством фахівців, в тому числі медичних працівників.

Повертаючись до початкового змісту компетентності як співрозмірності, симетрії складових та узгодженості частин, слід зазначити, що саме дотримання міри у поєднанні цих складових і має забезпечувати оптимальний формат загальної обізнаності та фахової підготовки спеціалістів. Все має своє значення: якість загальної та фахової освіти, можливість працевлаштування, концепції організації трудової діяльності, творчі здібності особи, ідеологічний клімат, політична ситуація в країні тощо. Компетентність особистості в сучасних умовах обов'язково повинна містити в собі освітні, моральні, правові, політичні та інші складові.

Чинник освіти, як середньої, так і професійної та вищої, в будь-які часи постає провідним і вирішальним у процесах загального культуротворення. Міркування про місце філософії в системі освіти давно стали вже традицією.

Коли у добу Середньовіччя виникла потреба у підготовці кадрів богослужителів, у XII-XIII століттях, відкриваються перші європейські університети (Болонський, Паризький, Кембриджський, Оксфордський, Саламанкський, Лісабонський та інші). Крім богословського факультету, середньовічні університети мали ще медичний і правовий факультети, які вважалися вищими. Навчатися на них могли ті студенти, що закінчили підготовчий факультет, який називали артистичним (оскільки він навчав «мистецтву мислення і мовлення»), а згодом – філософським факультетом. Філософський факультет передував подальшій спеціалізації студентів, забезпечуючи належний обсяг загальної обізнаності та рівень культури мислення.

Нині питання виглядає інакше: як поєднувати спеціалізацію освіти і формування особистості, громадянина й патріота? Щодо професійної спеціалізації, від якої неможливо відмовитися, то в цій справі на першому

плані, як і завжди, залишається суто фахова компетентність. Однак, якість сучасного фахівця визначається не тільки цим. Людство вступило у якісно нову епоху своєї історії. Майже всі види матеріальної діяльності людей набули вже глобального характеру щодо впливу на біосферу, на саму людину та її здоров'я і починають усвідомлюватися з точки зору їх планетарної небезпеки. Нове глобальне мислення має неодмінно формуватися як філософсько-екологічний та моральний світогляд. Це той рівень сучасної освіти, якої вимагає теперішній час.

Філософія, історія, культурологія, соціологія, політологія, релігієзнавство, етика, логіка та інші гуманітарні дисципліни мають займати чільне місце в нинішній системі освіти. Сьогодні ці дисципліни, звільнені від ідеологічних ланцюгів, дають кожній нормальній і вільній людині знайомство зі світовим досвідом розв'язання одвічних смисложиттєвих проблем людства, осмислення феномену людини та її діяльності, розуміння буття як соціобіотехносфери тощо. Проблеми життя і смерті, кінечності та нескінченності світу, взаємодії природного та духовного постають на новому рівні актуальності. Зростання кількості штучних елементів буття неодмінно тягне за собою формування нових якостей світу, серед яких *якість людини завжди є ключовою*.

Філософія, яка завжди допомагала відшукувати нагальні сенси буття, покликана нині пробуджувати у нинішній молоді бажання філософування, прагнення охоплювати цілий світ не лише засобами сучасних інформаційних технологій, а й вищими смисложиттєвими цінностями. Всі освітні концепції і технології повинні бути зорієнтовані на поліпшення моральних засад професійної діяльності та всіх суспільних зв'язків.

Розуміти буття в його цілісності, вірно оцінювати можливості й перспективи, відчувати власну відповідальність за різноманітні «фахові» втручання в світ природи чи в «світ людини», усвідомлювати глибину сучасних глобальних проблем людства – саме це має складати зміст компетентності освіченої особистості. Визначальними критеріями прогресу слід вважати не технічні чи науково-технологічні параметри і не політичні чи соціальні ідеали, а морально-етичні і гуманістичні виміри. Життя потребує впровадження гуманістично-орієнтованої концепції освіти, яка і має складати основу світогляду високоосвіченого фахівця сьогодення, особливо спеціаліста-медика. Філософія не втрачає своєї сили і можливостей у вирішенні цього завдання, незалежно від того, в якому б сегменті сучасної освіти вона б не перебувала. Специфіка і головна цінність філософії найбільш помітна у порівнянні з таким феноменом як наука взагалі.

І наука, і філософія – обидві – причетні до суттєвих світових змін, але функції *перетворення* та *створення* мають для них різний зміст, різне наповнення. Наука *перетворює* світ, який є, а філософія *створює* з природної тілесності морально-духовну особистість, той самий суб'єкт, від якого залежить доля як природного, так і штучного об'єкту. Наука *змінює і часто псує природне* буття, створюючи штучні речі, а філософія *не чіпає природного*, створюючи нові якості, носіями яких є люди (світогляд, теорії, концепції, моральнісні характеристики тощо) [1]. Філософія служить справі створення *внутрішнього, духовного порядку*, в той час як наука прагне удосконалювати *зовнішній, речовий порядок* буття. Наука налаштована на підготовку фахівців, а філософія – громадян, особистостей. **Проте, медична наука значно ближче до філософії**, ніж математичні, природознавчі, інженерно-технічні чи будь-які інші.

Література

1. Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методологосвітоглядний аналіз. Львів : Видавн. центр ЛНУ ім.І.Франка, 2010.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Хвіц Л.М.

hvic.larisa01@gmail.com

Ковельський фаховий медичний коледж, м. Ковель

Анотація. Актуальність дослідження обумовлена тим, що реформування системи вищої професійної освіти, а саме вдосконалення процесу навчання фахівців медицини, передбачає підготовку висококваліфікованих медиків, які б змогли швидко та адекватно вирішувати професійні завдання, здійснювати комунікацію і були здатні до саморозвитку та самонавчання в умовах, що швидко змінюються. Саме у такому контексті особливого значення набуває проблема формування професійнокомунікативної компетентності студентів-медиків.

Ключові слова: комуніканти, ключові компетентності, професійно-комунікативна компетентність, комплекс професійно-комунікативних умінь.

За результатами аналізу наукових досліджень виявлено, що феномену професійно-комунікативної компетентності, її функціям та компонентам приділялася достатня увага. Проте процес формування професійно-

комунікативної компетентності фахівців-медиків ще не був предметом дослідження науковців. Метою статті є висвітлення особливостей формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків при вивченні соціально-гуманітарних дисциплін. Професійно-комунікативна компетентність майбутніх медиків передбачає позитивне ставлення до професії, схильність та інтерес до неї, бажання вдосконалювати свою підготовку, задовольняти матеріальні й духовні потреби (людяність, працелюбність, чесність, чуйність, патріотичність), які реалізуються в межах своєї професії.

Професійно-комунікативна компетентність є невід'ємною частиною професійної діяльності індивіда, бо саме вона відображає особистісні якості та властивості фахівця, за допомогою яких він самостійно й ефективно реалізовує завдання професійної діяльності, в тому числі ті, що пов'язані з діями інших людей. Зокрема невід'ємними атрибутами цієї компетентності є готовність визначати оптимальні шляхи колективного досягнення поставлених цілей, умінь успішно працювати з іншими людьми, розробляючи колективні рішення й реалізуючи найкращі з них на практиці. Майбутнім медичним працівникам важливо оволодіти професійно-комунікативною компетентністю, до якої входить комплекс професійно-комунікативних умінь та навичок, оскільки саме вони становитимуть базу їх фахової майстерності.

Так, до професійно-комунікативних якостей відносять: професійну ерудицію, спостережливість, здатність до логічного осмислення діагностичних і лікувальних маніпуляцій, тактовність, обачність; моральними цінностями вважає: толерантність, чуйність, ввічливість, привітність, співчуття, добротність; комунікативними вміннями: вміння спілкуватися з пацієнтами, рідними пацієнта, колегами, підлеглими та адміністрацією. Професійна медична допомога має ряд специфічних особливостей, і її успішність визначається не тільки професійними знаннями і навичками, а й вміннями реалізувати їх у своїй діяльності за рахунок розвитку професійних якостей особистості. Праця медика характеризується тим, що істотне місце в ній займає значна кількість міжособистісних контактів. Оволодіння мистецтвом слова є важливою умовою успішного впливу на пацієнтів, потужним засобом профілактики та лікування захворювань. Комунікативна компетентність розглядається як сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах та з різними комунікантами, а також вміння їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і адресата. Сформованість цієї якості у майбутніх медиків передбачає володіння мовленнєвими вміннями й навичками, необхідними для спілкування, сукупність знань про норми й правила ведення комунікації. Зазначимо, що сьогодні від фахівців медичного профілю вимагається володіння не тільки професійною компетентністю, яка

безпосередньо пов'язана з предметом власної праці, але й наявність високого рівня розвитку комунікативної компетентності, яка внаслідок подальшого становлення інформаційного суспільства посідає не менш важливе місце, ніж професійна підготовленість. Професійно-комунікативну компетентність майбутніх медиків ми розглядаємо як складну особистісно-професійну якість, яка забезпечує цілісну професійно-комунікативну медичну діяльність як у світі медицини, так і у світі людей. Саме соціально-гуманітарна підготовка впливає на формування світогляду майбутніх медиків. До соціально-гуманітарних дисциплін відносять предмети з галузей історії, філології, літератури, філософії, педагогіки, психології, соціології, економіки, права, релігії, мистецтвознавства, музики, культури та ін., які людина використовує, щоб зрозуміти світ. Такі дисципліни мають не лише навчальне, але й значне світоглядно-орієнтувальне значення. Під час вивчення соціально-гуманітарних дисциплін акцентується увага на розвитку комунікативних навичок, що дозволить вмотивовано використовувати мовні засоби для досягнення тих результатів, які прогнозуються студентами-медиками і пов'язані з їх професійною діяльністю. Процес вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу передбачає засвоєння наукових знань про суспільство, людину, її природу, можливості її розвитку й саморозвитку, місце й роль особистості в суспільстві, а також впливає на формування ключових компетентностей майбутніх фахівців. Соціально-гуманітарні дисципліни спрямовані на гуманізацію навчального процесу, вирішення виховних завдань, що мають свою соціально-вікову специфіку на різних стадіях реалізації освітніх програм. Інтелектуальний, естетичний, етичний розвиток особистості, підвищення рівня освіти майбутнього фахівця є важливою умовою його професійного самовизначення в подальшій трудовій діяльності. Основою формування професії лікаря, визначальною її рисою є моральність, гуманність. Для нашого дослідження важливим є той факт, що соціально-гуманітарна підготовка є обов'язковою для медиків, оскільки саме така освіта є тим фундаментом, на якому будується людська особистість.

Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців, зокрема майбутніх лікарів, має важливе значення, оскільки лікар перебуває у постійному безпосередньому контакті з пацієнтами та їх рідними, що передбачає наявність у нього високого рівня уміння спілкуватися, знаходити потрібні слова, виявляти толерантність та емпатію, бути емоційно виваженою людиною. У зв'язку з тим, що контакти медичного працівника не обмежуються лише міжособистісною взаємодією, студентам медичного навчального закладу необхідно оволодівати основами консультативної і психотерапевтичної роботи з пацієнтами та їхніми близькими людьми .

Формування професійної комунікативної компетентності передбачає глибокі професійні знання і оволодіння понятійно-категоріальним апаратом певної професійної сфери та відповідною системою термінів; – вміле професійне використання мовних стилів і жанрів відповідно до місця, часу, обставин, статусно-рольових характеристик партнера (партнерів); – знання етикетних мовних формул і вміння ними користуватися у професійному спілкуванні; – вміння знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати та використовувати інформацію профільного спрямування; – володіння інтерактивним спілкуванням, характерною ознакою якого є необхідність миттєвої відповідної реакції на повідомлення чи інформацію, що перебуває в контексті попередніх повідомлень; – володіння основами риторичних знань і вмінь; – уміння оцінювати комунікативну ситуацію швидко і на високому професійному рівні приймати рішення та планувати комунікативні дії. Що стосується формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців, то ми погоджуємося з В. Беспальком, який розуміє цей процес як «педагогічну систему, що являє собою сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого і навмисного педагогічного впливу на формування особистості фахівця» . Засобом формування професійної комунікативної компетентності, за Е. Бібіковою, є спілкування, однак у тому випадку, якщо воно здійснюється на діяльнісній, мотиваційній, ситуативно обумовленій основі з використанням професійно орієнтованого змісту як теми спілкування.

Загальноприйнятими факторами формування професійно-комунікативної компетентності фахівців є соціальні, психологічні і організаційно-педагогічні. Соціальні фактори характеризуються сучасними вимогами до особистості, потребами людини в діяльності, постійним підвищенням кваліфікації, розробкою професіограми фахівця як еталонної моделі. До психологічних факторів належать особливості змісту і характеру діяльності особистості як суб'єкта і об'єкта освітнього процесу; рівень готовності до діяльності. Організаційно-педагогічні фактори показують особливості процедури і організації освітнього процесу. Процес цілеспрямованого формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців потребує реалізації конкретних завдань, а саме оволодіння теорією професійного спілкування; – пізнання структури, функцій, стилів, моральних принципів професійного спілкування, входження у технологію цього процесу; – формування у результаті цього професійно-комунікативних умінь і навичок, розвитку гуманістичного мислення; – усвідомлення цінностей професії; – формування й активізація мотиваційної сфери на здобуття професії, самоаналізу і дидактичної рефлексії тощо.

Умови формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх медичних працівників можна об'єднати у такі групи : організаційно-управлінські: навчальний план підготовки; графіки навчального процесу; розклад занять; матеріально-технічне забезпечення; визначення критеріїв рівня професійної компетентності; – навчально-методичні: відбір змісту навчальних занять, інтеграція різних тем; розробка інтерактивного навчально-методичного забезпечення дисциплін; – процесуальні: форми, методи і засоби навчання студентів і оцінки успішності; – психолого-педагогічні: здійснення діагностики особистісного розвитку студентів, впровадження системи стимулювання мотивації, визначення критеріїв компетентності. Найбільшою мірою формуванню професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків на заняттях із соціально-гуманітарних дисциплін сприятиме організація діяльності з вирішення професійно-комунікативних ситуацій, адже їх розв'язання, з одного боку, вимагатиме наявності в суб'єкта певних професійно-комунікативних якостей, а з іншого – сприятиме їх подальшому розвитку. Таким чином, вивчення студентами вищих медичних навчальних закладів дисциплін соціально-гуманітарного циклу є невід'ємною складовою формування професійно-комунікативної компетентності студентів-медиків, а також особистості висококваліфікованого спеціаліста у сфері медицини.

Література

1. Бухальська С.Є., Шамро Н.Р. Теоретичні аспекти реалізації міжпредметної інтеграції в процесі викладання медичної біології у вищих медичних навчальних закладах. *Нова педагогічна думка*. 2015. №1. С. 92-95.
2. Про вищу освіту: Закон України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний редактор В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

ВАЖЛИВІСТЬ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОГРЕСУ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Чопик Ю.С.

gnostyk@ukr.net

Івано-Франківський медичний університет, м. Івано-Франківськ

Чопик Т.Г.

tetanachopik2204@gmail.com

Чортківський державний медичний коледж, м. Чортків

Анотація: У статті висвітлено проблеми з якими зіштовхнулися два різних покоління, які виховані в епоху бібліотек, паперових видань, а з іншого епохи інтернету, електронних книг, гаджетів. Питання висвітлено у виборі тої чи іншої сторони, або у їх симбіозі.

Ключові слова: бібліотека, прогрес, новітні методи, книга.

Потреби нашої держави у висококваліфікованих спеціалістах, здатних до встановлення ділових контактів та ділового співробітництва з іноземними партнерами, спеціалістах, що володіють іноземною мовою на фаховому рівні, знаходять відображення в робочих навчальних програмах ВНЗ країни. Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів.

Викладачеві важливо знати новітні методи викладання іноземної мови, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод викладання відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів. На жаль у своїй практиці викладачі іноземних мов часто застосовують перевірені часом стандартні навчальні методи. Іноді процес викладання мови, як це не прикро, продовжує залишатися «дещо осучасненим варіантом» граматико-перекладного методу.

Викладання в ВНЗ вимагає від викладача творчого підходу, особливо у виборі методичних прийомів і засобів, наочного матеріалу та використання аудіовізуальних засобів. При цьому одним з найбільш вагомих пріоритетів стає формування творчого і критичного мислення студентів, орієнтування не стільки на знання, скільки на засвоєння студентами досвіду самостійної роботи. Очевидно, що одним із засобів розвитку особистості студента в цьому напрямі, а також активізації пізнавальної мотивації студента на заняттях є учбово-дослідницька діяльність, яка має включати в себе постановку творчих, дослідницьких завдань і наукове, поетапне їх вирішення. Формування дослідницьких вмінь на заняттях можливо в процесі поєднання інтерактивних, аудіовізуальних і мультимедійних технологій.

Метою навчання іноземної мови в ВНЗ на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволять реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Іноземна мова виступає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, отже в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний або інтеркультурний підхід у навчанні в рамках концепції «діалогу культур», з метою формування полімовної грамотності студентів.

Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта).

Також не забуваємо і про *alter alma mater*: бібліотеку – «бібліотека – культурно-просвітницький і науково-допоміжний заклад, який організовує публічне користування друкованими виданнями; збором, зберіганням, пропагандою і видачою читачам книг, а також займається інформаційно-бібліографічною роботою».

Сьогодні на противагу бібліотеки люди користуються інтернетом. Більшість інформації можна знайти в світовій мережі, з одним уточненням ніхто не відповідає за точність поданої інформації, хоча за останніми поправками дослідник вказує інтернет сторінку в списку літератури.

Реферати, статті та навіть кандидатські дослідження можна написати за допомогою інтернету не виходячи із дому. Якщо вважати, що обсяг інформації з кожним днем збільшується, тоді інтернет це єдиний вихід, для того щоб встигнути за останніми новинами в світі. Однак багато учнів, студентів скачуючи реферати здають навіть не перечитуючи його. В Японії вважають, що почерк людини – це особистісна картка людини, тобто вони через почерк формують індивідуальність кожної особи.

Однак коли в перше П. Федорович надрукував свою книгу, люди вважали це неправильно, тому що книга повинна бути написана від руки. А сьогодні це вже настільки старий винахід, що книжка писана від руки вважається раритетом, так само мине певний період часу і друкована книга набуде статусу раритету, тому що більшість користуються вже електронними носіями: планшетами, нетбуками та навіть мобільними.

Років сто, двісті назад кількість книг на нашій території була мала, але це не заважало людям вчитися, тому що вони цього бажали. В інтернеті можна

знайти й багато цікавого: латинська мова – книги, словники, котрі не дуже популярні для читання, а тому й не друкуються з точки зору рентабельності. Також багато є відео записів уроків латинської мови, які проводяться в Іспанії, Португалії, Британії здебільшого ведення йде англійською мовою.

Отже, інтернет це добре, однак не треба на нього покладатися повністю, навіть з медичної точки зору: псується зір. Якщо взяти статистику, то 80% людей: студенти та учні, не вміють користуватися читальнями, занотовувати найголовніше, тому що все є в комп'ютері. Тому необхідно поєднувати новітні технології, не відходячи від старих, тому що все еволюціонує і ми не можемо відкинути прогрес, але й не потрібно повністю з головою вкидатися не обдумуючи, чи добре чи погано.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2007. 616 с.
2. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник. – Київ: Знання-Прес, 2008. 447 с.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник/кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 1999. 320с.
4. Чопик Ю. С., Стражнікова І.В. Зарубіжна реформаторська педагогіка в оцінках українських науковців (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : [моногр.] Івано-Франківськ : НАІР, 2017. 264 с.

III. РОЛЬ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ (ФАРМАЦЕВТИЧНИХ) ПРАЦІВНИКІВ.

ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ «БІОПОЛІМЕР» У СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Бордюк М.А., Шевчук Т.М., Бордюк В.М.

bordiuk57@ukr.net

Рівненська медична академія, м. Рівне

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Анотація. Аналізуються методики формування поняття «біополімер», вивчення структури та їх властивостей у курсі природничих дисциплін і в процесі науково-дослідної роботи студентів медиків.

Ключові слова: макромолекула, наука про полімери, біополімери, навчальна та науково-дослідна робота студентів.

Розвиток сучасної науки, динамізм, притаманний сучасній цивілізації, інтелектуалізація праці, швидка зміна техніки і технології вимагає реформування змісту і методів організації неперервної природничо-математичної та фахової освіти [1]. Концепція неперервної природничої освіти базується на таких основних принципах та дидактичних положеннях: загальність і неперервність; наступність і перспективність розвитку змісту, структури організаційних форм, методів і засобів навчання; науковість змісту та його методологічна спрямованість і доступність викладу навчального матеріалу; гуманітаризація природничої освіти та інтеграція знань про природу, як необхідна умова гуманітаризації; диференціація; генералізація навчального матеріалу навколо фундаментальних фізичних теорій, органічне поєднання класичної та сучасної природничих наук; політехнічна та екологічна спрямованість курсів цих дисциплін з урахуванням цілей і завдань профільного й професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. Досягнення сучасної науки вказує на те, що всі види фізичних, хімічних, біологічних, суспільних явищ описуються однаковими закономірностями [2]. Прикладом такого об'єднувачого фактору є наука про полімери, інтенсивний розвиток якої зумовлений практичними потребами суспільства. Важливою складовою полімерної науки є вивчення біополімерів та їх застосування в життєдіяльності людини.

Біополімери – природні високомолекулярні з'єднання, з яких будуються клітини живих організмів, міжклітинна речовина і зв'язок між ними. До числа

біополімерів відносяться білки, нуклеїнові кислоти, полісахариди і змішані біополімери. Біополімери виконують різноманітні біологічні функції. Білки катализатори (ферменти) і регулятори (гормони) біохімічних реакцій входять до складу з'єднаних тканин (колаген), або м'язів (актин, міозин), служать резервними живильними речовинами (гранули білка в цитоплазмі). Функції дезоксирибонуклеїнової кислоти (ДНК) – передача генетичної інформації з покоління в покоління при поділі клітини; служить вихідною матрицею при передачі інформації всередині клітини. Рибонуклеїнова кислота (РНК) також приймає участь у цьому процесі, що призводить до синтезу специфічних білків.

Полісахариди служать резервними поживними речовинами (крохмал, глікоген) виконують структурні функції (целюлоза, полісахариди з'єднувальних тканин), забезпечують специфічні властивості поверхні клітин або захищають організми в цілому (слизь рослин). Найбільш поширеними в живих організмах є змішані біополімери. Ліпопротеїди – основний компонент внутрішньоклітинних мембран. Ліпополісахариди і глікопротеїди – в побудові поза клітинних мембран і стінок клітин, ферменти, гормони. Ліпопротеїди містять залишки амінокислот, жирних кислот з довгим ланцюгом і поліолів або аміноспиртів; ліпополісахариди – залишки моносахаридів і ліпідів; глікопротеїди – залишки вуглеводів і амінокислот. Існують біополімери змішані, до складу яких входять залишки амінокислот, моносахаридів і ліпідів. Полімерний ланцюг тейхоевих кислот складається із залишків фосфату гліцерину чи рибіта, довільних радикалів (гідроксильних груп); приєднані залишки вуглеводів чи амінокислот.

В цьому контексті потрібно формувати поняття «біополімер» у студентів медичних вищих навчальних закладів. Формування цього поняття здійснюється в наступній послідовності: макромолекула-полімер-біополімер.

У курсах природничих дисциплін студенти медичних коледжів знайомляться з поняттям молекули, різними видами взаємодій між атомами та молекулами (хімічний ковалентний зв'язок, іонний, міжмолекулярний). Вже на цьому етапі вивчаються гігантські молекулами – макромолекулами, які отримуються шляхом приєднання великої кількості атомних груп, що утворюють полімерний ланцюг, в якому реалізується ковалентний або іонний зв'язок. На основі поняття «макромолекула» формується у курсі природничих дисциплін поняття «полімер», як особливий стан речовини, що виявляє специфічні властивості. Для студентів медиків особливий інтерес вивчення полімерів зумовлене можливостями їх використання в професійній діяльності.

Формування поняття «біополімер» здійснюється через вивчення їх структури, властивостей та застосування в курсах біофізики, біохімії та біоорганічної хімії. Проте біополімери слід вивчати і в курсі фізики, зокрема,

при розгляді питань пов'язаних із застосуванням фізичних методів дослідження структуроутворень і функціонування цих об'єктів[3].

Фізико-хімічні властивості біополімерних систем можна вивчати на основі різних теоретичних і експериментальних підходів. Враховуючи принципи багатоваріантності підготовки студентів, пропонуються для вивчення такі спецкурси: «Фізика біополімерів», «Фізика поверхневих явищ в конденсованих високомолекулярних системах», «Хімічна термодинаміка макромолекулярних систем», «Шляхи напрямленого регулювання комплексу властивостей гетерогенних полімерних систем», «Релаксаційні процеси у високомолекулярних системах», «Фізико-хімія нерівноважних процесів у полімерах», «Математичне та комп'ютерне моделювання фізичних процесів у біополімерних системах», «Фізика складних систем», «Фізика процесів переносу в дисперсних та полімерних системах під дією силових полів», «Структурна механіка високомолекулярних сполук», «Становлення сучасної науки про біополімери». Синергетичний підхід до підбору матеріалу, що вивчається на таких спецкурсах дає можливість вивчати його не тільки при проведенні лекційних занять, але й проводити заняття у формі наукових конференцій, семінарів, дискусійних клубів із використанням мультимедійний засобів і проведенням комп'ютерного моделювання.

Важливим напрямком формування поняття «біополімер» є залучення студентів до проведення науково-дослідної роботи та виконання курсових, кваліфікаційних робіт. Одним із таких напрямків науково-дослідної роботи може бути дослідження впливу β -опромінення на процеси структуроутворення макромолекул білків.

Висновки. Таким чином, формування поняття «біополімер» у курсах природничих дисциплін дозволяє студентам-медиках сприймати біологічні полімери як фізико-хімічні об'єкти, що володіють специфічними властивостями. Такий підхід сприяє розширенню наукового світогляду студентів та сприяє їх фаховій підготовці, крім того, дозволяє реалізовувати міжпредметні зв'язки.

Література

1. Синергетика освіти: монографія. / За ред. В.Г. Кременя. – Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 348 с.
2. Мічіо Кайку. Фізика майбутнього / перекл. з англ. А. Кам'янець. Львів: Літопис, 2013. 432 с.
3. Бордюк М., Шевчук Т. Формування знань про макромолекулярні системи у студентів та вчителів фізики у процесі їх неперервної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2014. №3(79). С. 108-112.

РОЛЬ ПРОБЛЕМНОГО ХІМІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В ФОРМУВАННІ ЗАГАЛЬНИХ І ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БАКАЛАВРІВ ФАРМАЦІЇ

Канак Л.А.

Lyudmilakanak@ukr.net

Черкаська медична академія, м.Черкаси

Анотація. У статті розкрито питання ролі хімічного експерименту в підвищенні якості освіти, формуванні загальних та професійних компетенцій бакалаврів фармації.

Ключові слова: хімічний експеримент, проблемне навчання хімії, проблемна ситуація, компетенції.

В курсі вивчення будь-якої дисципліни важливо не тільки послідовно та логічно викласти матеріал, але й зацікавити студента до сприйняття певної інформації, показати, наскільки знання з предмету необхідні для вивчення наступних дисциплін, використання на практиці, в майбутній професійній діяльності. Особливо це стосується вивчення загальноосвітніх дисциплін, зокрема хімії, у закладі вищої освіти.

Вимоги до результатів засвоєння матеріалів з природничих дисциплін представлені загальними та професійними компетенціями. Відповідно до програм з хімічних дисциплін у майбутніх бакалаврів фармації формуємо наступні компетенції: використання в пізнавальній та професійній діяльності базових знань в галузі природничих наук, застосовування методів математичного аналізу і моделювання, теоретичного й експериментального дослідження. У результаті формування відповідних компетенцій майбутній бакалавр фармації має знати: сучасний стан і перспективи розвитку хімічних і фармацевтичних дисциплін, фізичні та хімічні властивості складових компонентів лікарських засобів. Майбутній бакалавр фармації повинен вміти застосовувати знання про будову молекул для пояснення властивостей лікарських субстанцій, хімічних процесів, проектування професійної діяльності.

Перед викладачами кафедри постає проблема пошуку методичних рішень, що дозволяють покращити якість хімічної, а значить і фармацевтичної освіти для забезпечення високого рівня підготовки бакалаврів фармації. Одним з таких методів і засобів навчання є проблемний хімічний експеримент.

Практика показує, що ефективність та результативність вивчення такої дисципліни, як хімія, набагато вища, якщо використовувати проблемне навчання. Проблемне навчання – це пошукова навчально-пізнавальна

діяльність студентів, спрямована на розв'язання проблем, проблемних завдань, побудованих на змісті програмового матеріалу.

Проблемне навчання на практиці реалізується у вигляді таких етапів: перший етап – підготовка студентів до сприймання – актуалізація опорних знань; другий етап – створення проблемної ситуації; третій етап – формулювання проблеми; четвертий етап – розв'язання проблеми: а) висунення гіпотези; б) побудова плану реалізації гіпотези; в) підтвердження або спростування гіпотези; 5) п'ятий етап – висновки.

Кожна навчальна проблема може виражатися у вигляді запитання або завдання. Але не кожне запитання або завдання є проблемним: якщо запитання передбачає репродуктивну відповідь, воно не може вважатися проблемним; не будуть проблемними й експериментальні завдання, що потребують проведення дослідження на підставі відомих теоретичних положень. Запитання й завдання вважаються проблемними тоді, коли містять певні суперечливі дані, а отже, зумовлюють роздуми й пошуки, узагальнення, висновки, викликають пізнавальний інтерес, передбачають застосування студентами здобутих знань, набутого досвіду.

Одним із способів створення та розв'язання навчальних проблем з хімії є хімічний експеримент. Можливі варіанти створення та розв'язання проблемної ситуації за допомогою хімічного експерименту:

1) проблемна ситуація виникає на основі виконання експерименту, що потребує теоретичного пояснення. Наприклад, демонстрація відсутності окиснення бензену бромною водою і калій перманганатом виключає помилкове припущення про такі властивості аренів, яке могло бути сформульовано, виходячи із загальної формули сполук даного класу.

2) проблемна ситуація виникає на основі відомої студентам теорії, коли експеримент підкріплює вивчену теорію.

Наприклад, при вивченні теми «Вуглеводи» (предмет «Органічна хімія») викладач записує на дошці формулу глюкози і пропонує студентам експериментальним шляхом вивчити її властивості. Виходячи з хімічної формули, студенти роблять припущення, що глюкоза може виявляти хімічні властивості альдегідів і багатоатомних спиртів. Студенти складають план хімічного експерименту: а) провести хімічну реакцію взаємодії глюкози з амоніачним розчином оксиду срібла; в) провести хімічну реакцію взаємодії глюкози з свіжодобутиим $\text{Cu}(\text{OH})_2$ без нагрівання; с) перевірити, чи піддається гідролізу глюкоза. При проведенні першого хімічного дослідження студенти спостерігають появу на стінках пробірки «срібного дзеркала». В другій хімічній реакції спостерігається поява яскраво-синього забарвлення. За результатами третього хімічного експерименту, глюкоза гідролізу не підлягає. Отже,

студенти роблять висновок, що глюкоза біфункціональна сполука, альдегідоспирт, належить до моносахаридів.

Хімічний експеримент, основу якого складає поєднання теоретичних аспектів хімії з практичними завданнями, скорочує перехід від теоретичних знань до практичної діяльності. Систематичне виконання проблемних дослідів у поєднанні з їх теоретичним обґрунтуванням дає можливість більш глибокого проникнення в сутність явищ, що вивчаються, сприяє формуванню у студентів цілісного наукового підходу до вивчення хімії.

В процесі проведення хімічного експерименту формуються компетентності:

— експериментальна (складання плану експерименту, оволодіння методикою та прийомами експериментальних досліджень, письмове оформлення результатів);

— комунікативна (обговорення й аналіз отриманих результатів);

— інтелектуальна (встановлення мети дослідження, проведення аналізу, синтезу, встановлення логічних зв'язків між тим, що досліджується і теоретичними положеннями).

Переваги проблемного навчання полягають у тому, що така організація навчального процесу вчить мислити логічно, творчо, робить навчальний матеріал більш доказовим і переконливим для студентів, формує в них навички пошукової, дослідницької діяльності, сприяє розвитку якостей сучасного фахівця. Одним із шляхів, що сприяє формуванню компетенцій є забезпечення високого ступеня пізнавальної самостійності студентів. Проблемний експеримент спонукає студентів до самостійної пошукової діяльності, в ході якої формуються ключові компетенції. Діяльність студента характеризується обмірковуванням, судженням, самостійним пошуком способу розумової або практичної дії. Це розвиває мислення, здібності, творчі вміння, пізнавальну самостійність, виховує активну творчу особистість.

Перспективи подальших напрацювань вбачаємо в дослідженні рівнів проблемності хімічного експерименту, у розробленні його методичного супроводу.

Література

1. Грабовий А. К. Проблемний хімічний експеримент у класах з поглибленим вивченням хімії. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2011. № 43. С. 177-181.

2. Химинець В. В., Інноваційна освітня діяльність. – У.: Інформаіновидавничий центр ЗППО, 2007. 364 с.

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ВИВЧЕННІ «МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ»

Карпенко Ю.П.

yulia_karpenko1976@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено значення наукової компетентності при підготовці майбутніх лікарів, зазначено, що саме вищевказана складова має важливе значення для конкурентоспроможності фахівця медицини. Проаналізовано наукові джерела з питання розвитку професійних характеристик майбутніх лікарів. Наведено приклади завдань, які використовують викладачі дисципліни «Медична хімія» в Черкаській медичній академії задля формування та розвитку наукової компетентності, що сприяє саморозвитку фахівця у майбутній професійній діяльності. Зазначено висновки та окреслено перспективи подальших досліджень розвитку компетентностей майбутніх лікарів, що полягають в оприлюдненні результатів наукового пошуку.

Ключові слова: наукова компетентність, лікар, заклад вищої освіти, професійна підготовка лікарів.

В умовах реформування освітньої та медичної галузей важливим є питання в підготовці фахівця, який зможе не лише виконувати стандартні маніпуляції, а й самостійно приймати рішення та вчасно реагувати на запити часу. Особливої уваги заслуговує професійна підготовка майбутніх медичних працівників, які несуть відповідальність за свої рішення, тому що їх діяльність пов'язана зі здоров'ям людей. Підготовка майбутніх медичних фахівців, зокрема лікарів, здійснюється у закладах вищої освіти та регламентується нормативними документами, зокрема Законом України про вищу освіту, в якому зазначено, що освіта повинна бути нерозривно поєднана з наукою та практикою задля підготовки конкурентоспроможного людського капіталу[1].

Науковці постійно наголошують на підготовці компетентного спеціаліста, а враховуючи медичний профіль освітнього процесу, під компетентністю розуміємо особистісні та професійні риси майбутнього лікаря. Слушно зазначають дослідники, що компетентність майбутнього медичного працівника повинна включати професійні, дослідницькі, наукові, комунікативні навички [4]. Лимар Л. при дослідженні функціональної компетентності майбутнього лікаря, вказує на важливості фахових знань, які ґрунтуються на науковості та мультипредметності [2]. Погоджуємось з думкою, що майбутній медичний працівник повинен не просто оволодіти системою знань під час освітнього

процесу, а й бути підготовленим до постійного аналізу сучасної наукової інформації [3]. Згідно проведеного аналізу джерел, вбачаємо за необхідне навести не лише теоретичні аспекти питання, що стосуються методології організації наукової діяльності під час навчання, а й навести практичний досвід викладачів медичної хімії Черкаської медичної академії..

Важливо, щоб під час навчання у закладі вищої освіти студенти не лише отримали знання та навички щодо майбутньої професії, а й навчилися розвивати набуті уміння під час професійної діяльності. Цього можна досягти, якщо при вивченні навчальних дисциплін викладачі будуть формулювати завдання таким чином, щоб сприяти розвитку вищезазначених умінь. Дисципліни природничого циклу є найбільш важливими на перших курсах в освітній програмі майбутніх медиків тому, що формують фундаментальні знання про хімічний склад організму людини, дослідження хімічного механізму дії ліків на молекулярному рівні, аналіз біологічно важливих речовин тощо. Завдання, які використовують викладачі при вивченні дисципліни «Медична хімія» і сприяють реалізації цих задач. Зокрема при підготовці майбутніх лікарів при вивченні теми «Буферні системи організму» студенти отримують завдання такого характеру: «Приготувати бікарбонатну буферну систему з $pH = 7,4$. Навести алгоритм приготування суміші. Дослідити зміщення водневого показника при додаванні розчинів аскорбінової кислоти та соди. Виміряти водневий показник за допомогою pH -метра та побудувати графік зміни за допомогою цифрової лабораторії Einstein (TM) та порівняти результат з математичними розрахунками по формулі».

При виконанні завдання студенти використовують навчальну та наукову літературу, аналізують джерела інформації, організують та планують діяльність, працюють з сучасним обладнанням, відтворюють результати роботи, проводять самокорекцію. Всі зазначені навички сприяють формуванню наукової компетентності, без якої неможлива професійна діяльність лікаря, адже серед обов'язків лікаря є уміння інтерпретації та обробки науково-медичної інформації.

Наукові дослідження здійснюються з метою одержання наукового результату, а це, в свою чергу, – нове знання, здобуте в процесі фундаментального або прикладного пошуку та зафіксоване на носіях теоретичної інформації у формі наукової статті, звіту, доповіді, повідомлення про науково-дослідну роботу, наукового відкриття тощо. Науковий прикладний результат – це є нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, яке впроваджене або може бути впроваджене у суспільну практику. Такий результат може мати форму

звіту, ескізного проєкту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, моделі, зразка тощо.

Під час дистанційного навчання в умовах пандемії, щоб привернути увагу студентів до проблеми, викладачі запропонували студентам розв'язати завдання: «Проведіть теоретичний аналіз складу антисептичних серветок та запропонуйте свій розчин, який буде мати кращі показники. Обґрунтуйте».

Студенти досліджували матеріали мережі Інтернет, тому що доступ до бібліотек був обмежений, опрацьовували відео, вивчали сучасні рекомендації спеціалістів через засоби масової інформації тощо. Викладачі, як позитивне, акцентували, що студентів дуже зацікавило завдання, враховуючи актуальність, незначні дослідження в цьому напрямку, глобальність проблеми, новизну. В умовах пандемії велику кількість інформації людина отримує з Інтернет-ресурсів, а, отже, студенти мають навчитися її швидко аналізувати, класифікувати, систематизувати, робити узагальнення та висновки, а отже, і користуватися засобами сучасних інформаційних технологій. Окрім цього, на лікареві лежить завдання, дотримуючись деонтологічних принципів, кваліфіковано роз'яснити, науково обґрунтувати та доступно проінформувати пацієнта щодо наявної проблеми.

Першочерговими завданнями викладачів є не просто залучення студентів до виконання задач з науковим характером, а й сприяти зацікавленню наукою, мотивувати до навчання, організацією своєї майбутньої професійної діяльності, в якій лікар постійно вивчає наукові статті, приймає участь в конгресах, семінарах. При вивченні дисципліни «Медична хімія» можна запропонувати студентам завдання такого характеру: скласти словник з назвами медичних препаратів та хімічними формулами складових речовин і практичним застосуванням; провести аналіз назви препарату та його складових чи застосування (назви препаратів може запропонувати викладач і для початку дослідження краще взяти лікарські засоби з неорганічною складовою, а потім ускладнити завдання, якщо студенти справляться із зазначеними задачами).

Актуальними є питання академічної доброчесності при проведенні власних наукових пошуків, в результаті майбутній фахівець привчається до порядності та колегіальності. Тому важливо при оприлюдненні результатів дослідження навчити студентів зазначати посилання та правильно використовувати матеріали попередніх досліджень.

Отже, наукова компетентність є однією з ключових характеристик для конкурентоспроможного фахівця медицини, зокрема лікаря, яка не лише сприяє формуванню спеціальних медичних знань, а й формує навички самокорекції, рефлексії, саморозвитку. У подальших дослідженнях плануємо звернути увагу на проблему оприлюднення результатів наукового пошуку студентів та

охарактеризувати труднощі пов'язані з їх участю у конгресах, семінарах, тренінгах, конференціях і шляхи подолання.

Література

1. Закон України про вищу освіту редакція від 24.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 9.08.2020).
2. Лимар Л.В. Зміст і складові професійної компетентності сімейного лікаря: психологічний аспект. *Вісник післядипломної освіти. Випуск 8(37) «Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. URL: <https://doi.org/10.32405/2522-9931> (дата звернення 5.08.2020).
3. Мороховець Г., Макаренко О., Стеценко С. Формування професійної компетентності майбутнього лікаря як педагогічна проблема. *Витоки педагогічної майстерності*. 2017. Випуск 20. URL: file:///C:/Users/Yulia/Downloads/vpm_2017_20_40.pdf (дата звернення 7.08.2020).
4. Сенюк Б.П., Борейко Л.Д., Юрнюк С.В. Формування професійної компетентності у лікарів-інтернів терапевтичного профілю. Цифровий Репозиторій - Інтелектуальні Фонди Буковинського державного медичного університету. URL: <https://core.ac.uk/reader/144959066> (дата звернення 5.08.2020).

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Снісар О. А., Ліфер К. О.

snisar.elena20@ukr.net, karina.lifer@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглянуто інновації у галузі біологічної хімії, як науки та висвітлено роботу сучасних біохімічних лабораторій, що мають високотехнологічне обладнання та здійснюють широкий спектр лабораторних досліджень. Проаналізовано особливості викладання біологічної хімії у закладах вищої медичної освіти для студентів різних спеціальностей з урахуванням цілей навчання та фахових компетентностей.

Ключові слова: викладання біологічної хімії, біохімічні дослідження, заклади вищої медичної освіти.

Біологічна хімія – це природнича дисципліна, яка є фундаментальною для розуміння хімічного складу та процесів обміну речовин на молекулярному, клітинному, тканинному, органному рівнях та організму в цілому. Саме тому вона входить до навчальних планів підготовки майбутніх лікарів, медсестер-

бакалаврів, спеціалістів з лабораторної діагностики, бакалаврів фізичної терапії, ерготерапії. Викладання біологічної хімії для студентів кожної з цих спеціальностей має свої особливості, які стосуються змісту навчального матеріалу, *глибини розкриття тем, акцентів на окремі питання, що у подальшому мають забезпечити формування фахових компетентностей.*

Але незалежно від спеціальності, можна виокремити загальні вимоги, що мають забезпечити підготовку з даного предмета відповідно до сучасних тенденцій. Однією з таких найважливіших вимог є постійне відслідковування інновацій у галузі біохімічних досліджень, динаміки їх впровадження в лабораторіях України, застосування нових методів для покращення діагностики захворювань. За даними експертів ВООЗ, об'єм лабораторних обстежень зростає удвічі кожні п'ять років [1]. Великі мережі вітчизняних лабораторій можуть проводити до 15 мільйонів тестів у рік, а панель їх біохімічних досліджень містить більше 90 видів аналізів [3]. В таких умовах завдання викладача не лише вносити інформацію про інновації у тексти лекцій, інструкції до практичних занять, тестові запитання та практичні завдання, але і формувати у студентів інформаційну грамотність, а саме уміння користуватися перевіреними джерелами інформації, наприклад сайтом МОЗ, електронними науковими фаховими виданнями, знаходити в них інформацію необхідну для професійної діяльності. Цьому мають сприяти проблемні, творчі завдання для студентів, залучення їх до дослідницької діяльності.

Одним з основних напрямків сучасної медицини є інтенсивне застосування високотехнологічних методів діагностики та лікування. Однією з галузей, у якій в останні роки відбувається активне впровадження сучасного обладнання, автоматичних аналізаторів, комп'ютеризація робочих місць є саме лабораторна діагностика. Тому, однією з вимог до викладання біологічної хімії є ознайомлення студентів з технічним забезпеченням сучасних біохімічних лабораторій, спектром можливостей автоматичних та напівавтоматичних біохімічних аналізаторів. У сучасних лабораторіях працюють повністю автоматичні біохімічні аналізатори BioChem FC-360, CLOVER A1c, Olympus AU400 та напівавтоматичні аналізатори Mindray BA-88, StatFax 3300, Chem 7, аналізатори сечі Digui H, CL-50 Plus, URI-TEX 300. Такі прилади відрізняє багатофункціональність, вони можуть забезпечити проведення великої кількості методик тесту, а також висока швидкість – 1000 досліджень на годину. Дані аналізатори мають складне програмне забезпечення, інтерфейс на основі сенсорного дисплея, що забезпечує зручне керування приладом, дає можливість підключатися до комп'ютера, відслідковувати кінетику дослідження з побудовою графіка реакції, статистично обробляти дані та зберігати у пам'яті більше 3000 аналізів.

Для студентів спеціальності 222 «Медицина» варто зробити акцент на те, які параметри обміну речовин можна вивчити за допомогою сучасних біохімічних аналізаторів, для діагностики, яких захворювань лікар може призначати ті чи інші дослідження. Особливу увагу майбутніх лікарів і медичних сестер варто звернути на преаналітичний етап, а саме на його позалабораторну частину. Доведено, що 70 % усіх помилок, які допускаються при проведенні лабораторних досліджень, припадають на преаналітичний етап і саме вони є найвагомими у спотворенні результатів аналізу [1]. Для зменшення помилок на даному етапі, лікар у направленні повинен чітко і правильно вказати, які аналізи має пройти пацієнт, враховуючи увесь спектр біохімічних досліджень, які пропонують сучасні лабораторії. Лікар або медична сестра повинні попередити пацієнта про правильну підготовку до даного аналізу, зважаючи на особливості проведення дослідження, вік пацієнта, біологічні ритми організму. Лікар має врахувати вплив на результати дослідження супутніх захворювань пацієнта чи лікарських препаратів, які він приймає. Надзвичайно важливо, щоб майбутні лікарі мали найсучасніші знання про ті можливості, які в останні роки надають медичні лабораторії для діагностики захворювань, використовували їх у своїй практичній діяльності, адже до 80% інформації, необхідної для лікувально-діагностичного процесу забезпечується за рахунок лабораторних досліджень [1].

На навчання новим методам досліджень, роботі з сучасною високотехнологічною апаратурою та медичною інформаційною системою ЕМСіМЕД варто звернути більше уваги при викладанні біологічної хімії студентам спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування». Для реалізації цих цілей на практичних заняттях доцільно навчати студентів роботі з цифровими лабораторіями, наприклад такими, як «Einstein» чи «Vernier». За допомогою набору датчиків (рН-метр, колориметр, датчики провідності та температурні датчики), що під'єднані до комп'ютера, можна проводити широкий спектр досліджень. Перевагою цифрових лабораторій є те, що вони наближають навчальну діяльність студентів до роботи у сучасних лабораторіях, які з кожним роком стають все більш автоматизованими. Результати досліджень, отримані за допомогою датчиків цифрової лабораторії, відображаються у вигляді таблиць чи графіків на моніторі, їх можна зберігати у пам'яті комп'ютера та порівнювати між собою.

Під час вивчення дисципліни «Біологічна хімія з біохімічними методами дослідження», студенти мають навчатися працювати з програмним забезпеченням ЕМСіМЕД, розділом «Лабораторія». Під час роботи з цією програмою майбутні лаборанти мають змогу навчитись заносити та переглядати результати біохімічних лабораторних досліджень, створювати

та змінювати замовлення на їх проведення, заповнювати лабораторні журнали, створювати архів з даними про дослідження.

При викладанні дисципліни «Біологічна хімія рухової активності» для студентів спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» особлива увага має приділятися біохімічним показникам, за якими можна відслідковувати вплив фізичних навантажень на організм людини із патологіями опорно-рухової, серцево-судинної, нервової, дихальної систем. Фахівець з фізичної терапії, ерготерапії має аналізувати результати біохімічних, клінічних досліджень, функціональної діагностики та відповідно до них вносити корективи у програму фізичної терапії пацієнта.

Біологічна хімія – базова медико-біологічна дисципліна, що є обов'язковою у фундаментальній підготовці фахівців з усіх медичних спеціальностей. В організації біохімічних досліджень беруть участь різні фахівці: лікарі призначають аналізи та за їх результатами встановлюють діагноз, медичні сестри сприяють правильній підготовці пацієнтів до обстеження, а лаборанти готують біоматеріал, проводять дослідження та інтерпретують їх результати. Впровадження сучасних біохімічних, біотехнологічних та молекулярних методів діагностики дозволяє глибоко розкрити суть процесів обміну речовин як у нормі, так при патологічних станах, покращити діагностику та забезпечити своєчасне лікування. Але такий прогрес у галузі біохімічних досліджень, вимагає змін у підготовці фахівців усіх спеціальностей. Ці зміни стосуються як змісту навчального матеріалу, так і підходів та методів викладання дисципліни, оснащення навчальних лабораторній сучасним обладнанням.

Література

1. Значення лабораторної медицини у практиці сімейного лікаря на етапі реформування первинної медико-санітарної допомоги / Є. Х. Заремба та ін. *Семейная медицина*. 2018. № 1 (75). С. 47-50.

2. Сидорко І. І., Байцар Р. І. Управління ризиками у клініко-діагностичних лабораторіях. *Вимірювальна техніка та метрологія*. 2020. Т. 81, вип. 2. С. 30-38.

3. Веб-сайт. URL: <https://www.synevo.ua/ru/p/about-synevo> (дата звернення: 11.09.2020).

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СУЧАСНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФІЗІОЛОГІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРКАСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ)

Степанова Г. М.

halynastepanova@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

У сучасних закладах вищої медичної освіти, у тому числі й у Черкаській медичній академії, активно застосовуються інноваційні педагогічні методики, серед яких і кейс-технології, тобто розгляд реальних клінічних ситуацій («кейсів», від англійського case – випадок, ситуація), розв’язання ситуаційних задач тощо [1, с. 99-102; 2; 3].

Кейс – це опис подій, які реально відбулися в тій чи тій сфері діяльності, а також інформаційний комплекс, який дозволяє зрозуміти описану ситуацію [4; 5]. Кейс-технології запропоновані Школою бізнесу Гарвардського університету в 1924 році. З 1960-х років їх активно застосовують у різних галузях освіти, передусім вищої, оскільки вони дозволяють залучати теоретичні знання студентів для того, щоб навчати їх самостійно орієнтуватися в складних професійних ситуаціях.

Метою цієї статті є проаналізувати досвід застосування кейс-технологій під час викладання предмету «Фізіологія» у Черкаській медичній академії.

У медичному закладі вищої освіти застосування кейс-технологій виходить на перший план, зокрема, при вивченні тем, які потребують прийняття певних діагностичних рішень. Такі рішення медик має ухвалювати, покладаючись на знання передусім фізіології людського організму.

Практика показує, що найактивніше викладачі фундаментальних дисциплін Черкаської медичної академії застосовують ситуаційні задачі та клінічні ситуації. Такого роду завдання ми задаємо студентам у вигляді елементу підготовки до практичної роботи, пропонуємо до розв’язання в малих групах під час заняття, використовуємо як один із елементів контролю знань в кінці заняття та наприкінці вивчення теми.

Переваги ситуаційних задач – у їхній лаконічності (отже, під час заняття можна розглянути 4-5 задач), відповідності реальній ситуації. Розв’язання ситуаційних задач сприяє розвитку спостережливості і вміння аналізувати інформацію та ухвалювати рішення, тренує клінічне мислення майбутнього лікаря.

Іншою кейс-технологією, яка активно застосовується при викладанні клінічних дисциплін у Черкаській медичній академії, є кейс-метод. Кейс-метод відрізняється від задач чи завдань навчального характеру тим, що не пропонує студентові проблему у відкритому вигляді (її потрібно виокремити з тієї

інформації, яка міститься в описі кейса). Крім того, проблема, яка при кейс-методі міститься в описі ситуації, не може мати однозначного розв'язання, воно може бути лише найбільш доцільним. Безпосередня мета кейс-методу – спільними зусиллями групи студентів проаналізувати запропонований кейс і виробити практичне рішення [6].

Приміром, тема з курсу фізіології «Дослідження насосної функції серця» належить до найбільш актуальних для майбутнього діагноста тем, а отже є зручною для застосування кейсів. Стан кровообігу в організмі залежить від діяльності серця як насоса. Тому визначити та вміти оцінити насосну функцію серця дуже важливо для діяльності медичного працівника, особливо лікаря.

Як приклад кейсів, що пропонують для розгляду на практичних заняттях викладачі фізіології Черкаської медичної академії, можна навести полікардіограми реальних пацієнтів (ЕКГ, сфігмограма, фонокардіограма). Студентам пропонується з'ясувати, чи присутні в цих дослідженнях порушення, проаналізувати їх і зробити висновок про роботу серця як насоса. У подальшому, при вивченні патологічної фізіології і клінічних дисциплін, це дозволить студентові глибоко розуміти суть патології фаз серцевого циклу, клапанного апарату серця, а отже робити діагностичні висновки і спрямовувати хід лікування.

На практичному занятті ми пропонуємо невеличким групкам студентів (по 2-3 особи) проаналізувати полікардіограму певного пацієнта, зробити висновок про відповідність показників нормі. Відтак кожна група представляє всім присутнім результати свого дослідження. Кожен має можливість висловити свою думку, наскільки коректно зроблено розрахунки і висновки.

Наприкінці обговорення викладач підводить підсумки. Беручи до уваги, наскільки кожен студент розуміє характеристики кожного періоду та фази серцевого циклу, наскільки грамотно він може аргументувати свої висновки, викладач виставляє оцінку за цей етап роботи.

У застосуванні кейс-технологій велике значення відіграє чинник проблемності, важливий для розвитку не лише знань, а й навичок критичного, наукового мислення студентів. Розберемо проблемний момент у кейсі, який ми зі студентами розглядаємо на практичному занятті з фізіології.

При детальному розгляді спірограми пацієнта ми знаходимо проблемну ситуацію, коли один із показників зовнішнього дихання свідчить про норму, а інший показник вказує на відмінність від норм, указаних у таблицях. Приміром, у пацієнта показник ЖЄЛ (життєва ємність легень) у межах норми, тоді як РОвд (резервний об'єм вдиху) зменшений.

Цю суперечність можна зняти, розмірковуючи про те, який показник є найбільш характерним для оцінки стану дихальної системи, а який може

піддаватися змінам внаслідок супутніх захворювань або способу життя. Тоді зміни в другорядному показнику компенсуються відповідними змінами в іншому другорядному показнику. Так, зменшені певною мірою показники РОвд повністю компенсуються РО видиху. Інакше кажучи, в нормі резерви вдиху, як правило, більші за резерви видиху, і деяке зменшення резервів вдиху цілком компенсується наявними резервами видиху. При цьому основний показник – ЖЄЛ – залишається в межах норми. У нашого пацієнта дихання лише трохи поверхове.

Кейс-метод передбачає, що до опису проблемної ситуації обов'язково додаються інформаційні матеріали, котрі допоможуть студенту знайти правильну відповідь на поставлені питання.

Наведемо приклад кейсу «Визначення і оцінка величини динамічних і статичних показників зовнішнього дихання» до одного з практичних занять з дисципліни «Фізіологія».

«До амбулаторії сімейної медицини для проходження медичного огляду з метою заповнення санітарної книжки звернувся М., викладач математики одного з міських коледжів. Чоловіку 25 років, його зріст 176 см, вага 70 кг. Веде переважно сидячий спосіб життя. Відповідаючи на запитання лікаря, чи не має він хронічних захворювань, М. відповів, що не має, проте 2-3 рази на рік хворіє гострими респіраторними вірусними інфекціями. Нещодавно переїхав у нову квартиру, яка значно далі від роботи, ніж стара. Оскільки прямих маршрутів громадського транспорту між його домівкою і роботою немає, М. ходить на роботу пішки. Це створює для нього незручності: він втомлюється перед роботою і, за його словами, прийшовши на роботу, «відчуває захеканість». Задля того, щоб перевірити чоловіка на наявність хвороб легень, сімейний лікар призначив йому спірографічне дослідження.

(Наведено спірограму М., яка містить основні показники його зовнішнього дихання).

Завдання:

- 1. Оцініть резервні можливості системи зовнішнього дихання в цілому. Яких дій потрібно для цього вжити? Які оцінки і розрахунки зробити?*
- 2. З'ясуйте, як реалізуються резервні можливості дихання М. у стані спокою.*
- 3. Зробіть висновок про те, як реалізуються резервні можливості дихання в умовах форсованого дихання (тобто після фізичного навантаження)».*

До цього кейсу додаються інформаційні матеріали: спірограма пацієнта, порядок аналізу спірограми, таблиці: «Належний основний обмін у юнаків і

чоловіків», «Належні показники легеневих і вентиляційних об'ємів залежно від величини основного обміну для чоловіків», список рекомендованої літератури.

Застосування кейс-технологій не заперечує інших сучасних технологій навчання («мозкового штурму», навчання у співробітництві тощо), а навпаки залучає їх. Проте саме аналіз і обговорення певних кейсів (ситуаційні завдання, інциденти, дискусії) виходять на перший план.

Отже, разом із традиційними методами навчання кейс-технології активно інтегрується у програму підготовки медиків і є ефективним способом поєднання навчального, освітнього і дослідницького вмісту в навчанні. Викладачі Черкаської медичної академії активно залучають кейс-технології у свою педагогічну практику, в тому числі й у процесі викладання фундаментальних дисциплін. Вживаються різні форми кейс-технологій, а особливо зручними до застосування є ситуаційні задачі і кейс-метод.

Література

1. Стрельников В. Ю., Брітченко І. Г. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава: ПУЕТ, 2013. 309 с.

2. Шеметова Г. Н., Губанова Г. В., Беляева Ю. Н. Возможности использования инновационных кейс-технологий при преподавании клинических дисциплин в медицинском вузе. *Aktuální pedagogika*. 2016. № 4. С. 52-55.

3. Пащенко Т. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін. *Молодь і ринок*. 2015. № 8. С. 94-99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_8_22

4. Пустовойт Б. А., Федяй І. О. Кейс-технологія як один із сучасних методів викладання у закладах вищої освіти для формування компетентності майбутніх фахівців. *Наукові записки кафедри педагогіки [Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна]*. 2018. № 43. С. 422–430.

5. Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Шварп Н. В. Кейс – метод у вищій професійній освіті. *Управління організацією навчально-виховного процесу в середній і вищій школі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції: Полтава, 13-14 березня 2012 р.* Полтава, 2012. С. 60-63.

6. Каньковський І. Є. Кейс-метод як інструмент колективної форми організації самостійної роботи студентів. *Вісник Черкаського університету*. Серія: Пед. науки. 2014. № 3. С. 58–62

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОБЛЕМНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРИВІКЛАДАННІ МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ

Шаповал А.В.

shapovalalla1809@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж ім. В.І. Литвиненка, м. Кременчук

Анотація. У статті розкрито значення впровадження проблемного навчання у освітній процес. Проблемне навчання сприяє формуванню творчого та активного фахівця, що вміє самостійно добувати знання, вдосконалювати свою кваліфікацію, творчо керувати своєю діяльністю.

Ключові слова: проблемне навчання, самостійна робота, навчально – пізнавальна діяльність.

Гострим місцем у теорії й практиці освіти є зміст, принципи й методи навчання. Сьогодні вже саме життя вимагає розробки і впровадження диференційованого змісту освіти, активних прийомів, форм і методів навчання.

Сказане повною мірою стосується проблемного навчання, основна мета якого, як відомо, полягає в забезпеченні активного ставлення студентів до оволодіння знаннями, інтенсивного розвитку самостійної пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей.

Проблемне навчання розвиває у студента пізнавальну самостійність і творчий підхід до справи. Воно ставить студента в нову позицію: майбутній фахівець виступає в навчальному процесі як першовідкривач істини. Проблемне навчання вчить студента думати, мислити.

Основні переваги технології проблемного навчання полягають у тому, що вона розвиває розумові здібності студентів як суб'єктів навчання; викликає у них інтерес до навчання й, відповідно, сприяє виробленню мотивів і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; пробуджує їхні творчі нахили; має різнобічний характер; виховує самостійність, активність і креативність студентів.

Для перевірки ефективності впровадження проблемної технології навчання в практику вищої школи було проведено експериментальне дослідження. Експериментальна робота проводилась серед студентів Кременчуцького медичного коледжу під час вивчення дисципліни «Медична хімія».

Розроблено й апробовано проблемні лекції та комплекс проблемних задач для практичних занять відповідно до навчальної програми курсу.

Експериментальне впровадження цього комплексу виявило приріст якості знань у студентів експериментальної групи порівняно із контрольною практично у 2 рази. Узагальнено умови застосування технології проблемного

навчання у вищих навчальних закладах, а також основні показники ефективності впровадження технології проблемного навчання в навчально-виховний процес.

Проведене дослідження дозволило рекомендувати заходи, які сприяють ефективному використанню проблемної технології навчання на лекціях і практичних заняттях у вищому навчальному закладі:

1. При впровадженні проблемної технології навчання викладачу необхідно врахувати умови застосування даної технології. Проблемну технологію навчання доцільно застосовувати коли:

- зміст навчального матеріалу містить причинно-наслідкові зв'язки і залежності, направлений на формування понять, законів, теорій;
- студенти підготовлені до проблемного вивчення теми;
- студенти вирішують задачі на розвиток самостійності мислення, формування дослідницьких умінь, творчого підходу до справи;
- у викладача є час для проблемного вивчення теми;
- викладач добре володіє відповідними методами навчання.

2. Викладачам рекомендуємо:

- визначитись із об'ємом і змістом навчального матеріалу, що призначений для вивчення на занятті;
- систематизувати навчальний матеріал відповідно до логіки навчальної дисципліни, його структуру з урахуванням відповідності принципам дидактики;
- розподілити навчальний матеріал на легко засвоювані і тісно між собою пов'язані частини;
- забезпечити облік індивідуальних темпів засвоєння навчального матеріалу студентами і темпів роботи групи.

3. Для створення проблемних ситуацій рекомендуємо використовувати наступні прийоми:

- підведення студентів до протиріччя з пропозицією самостійно знайти спосіб його вирішення;
- викладання різноманітних точок зору на одне й те саме питання;
- розглядання явища з різних позицій;
- аналітична діяльність студентів;
- постановка конкретних запитань (на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку, міркування);
- постановка проблемних задач із недостатніми або надлишковими вихідними даними, з непевністю в постановці питання, з суперечливими даними, з явно допущеними помилками, з обмеженим часом розв'язання.

4. Для досягнення максимальної ефективності навчального процесу постановка проблемних завдань повинна здійснюватися з урахуванням основних логічних і дидактичних правил.

Зміни в навчальному процесі, широке впровадження в усіх формах навчальних занять технології проблемного навчання сприяють формуванню творчо активного фахівця, що вміє самостійно добувати знання, вдосконалювати свою кваліфікацію, творчо керувати своєю діяльністю.

Література:

1. Гаєвська Г.О., Гільбух Ю.З. Проблема учбових помилок в теорії та практиці навчання: психологічний аспект. *Радянська школа*. 1988. № 2. С. 15.

2. Махмутов М.І. Організація проблемного навчання в школі. - М. : Педагогіка, 1977. 135 с.

3. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. Москва : Педагогика, 1972. 208 с.

4. Никандров Н.Д. Организационные формы и методы обучения в высшей школе. Проблемы педагогики высшей школы. Ленинград, 1992.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕДИЦИНІ: ПРАКТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ У ЧЕРКАСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ ТА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

Шевченко О.Т., Василенко І.О., Чубенко В.А.

lesya-shevchenko@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено практику впровадження медичної інформаційної системи «Доктор Елекс» у Черкаській медичній академії з урахуванням можливості виконання дій, які необхідні майбутнім фахівцям охорони здоров'я для належного здійснення професійної діяльності.

Ключові слова: інформаційні технології в медицині, медична інформатика, медична інформаційна система «Доктор Елекс».

Як показав аналіз інформатизації сфери охорони здоров'я [1] Черкаської області, впровадження медичних інформаційних систем (МІС) у закладах медицини йде досить швидкими темпами. Така діяльність потребує компетентних фахівців, готових працювати з сучасними інформаційними системами для їх максимально ефективного використання. Це стосується як медичних працівників, що вже зайняті у сфері практичної охорони здоров'я, так і тих, хто лише знаходиться на етапі здобуття медичних спеціальностей.

Черкаська медична академія, яка здійснює підготовку фахівців галузі «Охорона здоров'я» на додипломному та післядипломному рівнях, активно долучилася до модернових тенденцій.

П'ять викладачів інформатики академії пройшли тримісячні курси адміністраторів медичних інформаційних систем при Черкаському державному технологічному університеті, що дало можливість професійно використовувати ліцензоване програмне забезпечення та викладати курс з МІС, зокрема МІС «Доктор Елекс».

Медична інформаційна система «Доктор Елекс» – це приклад розробки програмного продукту на основі новітніх технологій. Ця система не є єдиною на конкурентному ринку програмного забезпечення для медицини, але встигла стати лідером за кількістю впроваджень як в Україні, так і Черкаській області.

Вивчення даного курсу запроваджено у Черкаській медичній академії з 2018 року для студентів галузі знань «Охорона здоров'я» та працівників екстреної медичної допомоги м. Черкаси у рамках післядипломної освіти.

Ліцензоване програмне забезпечення «Доктор Елекс» встановлено на 30 комп'ютерах в кабінеті інформатики академії та на комп'ютерах відділення післядипломної освіти.

До навчальних програм внесено відповідні зміни, розроблено навчально-методичний комплекс, дидактично-комп'ютерний комплекс і соціально-культурний освітній ресурс до даного курсу з урахуванням ступенів вищої освіти (бакалавр, магістр), освітньо-професійного ступеню (фаховий молодший бакалавр) та медичних спеціальностей. Навчально-методичний комплекс містить розроблені лекції, практичні завдання та завдання для самостійної роботи. Вагомим складником освітньо-інформаційного середовища є дидактичний комп'ютерний комплекс, представлений презентаціями до кожного модуля МІС «Доктор Елекс», зокрема «Лікар», «Реєстратура», «Приймальний покій», «Стаціонар», «Лабораторія». До соціально-культурного освітнього ресурсу належить офіційний сайт «Доктор Елекс»[2], де розміщено інформацію з МІС.

Доцільно розглянути детальніше модулі з урахуванням можливості виконання тих чи інших дій, які необхідні майбутнім фахівцям охорони здоров'я для належного здійснення професійної діяльності.

Для студентів спеціальності 222 Медицина (освітньо-професійна програма – Медицина, рівень вищої освіти – другий (магістерський), кваліфікація професійна – лікар) з дисципліни «Медична інформатика» на другому курсі навчання викладається тема, присвячена роботі з модулями «Лікар» і «Стаціонар» медичної інформаційної системи «Доктор Елекс».

Для студентів спеціальності 223 Медсестринство (освітньо-професійна програма – Медсестринство, рівень вищої освіти – другий (магістерський)) з дисципліни «Інформаційні технології в медицині» на першому курсі навчання викладаються теми, присвячені роботі з модулями «Реєстратура», «Лікар», «Приймальний покій», «Стаціонар» медичної інформаційної системи «Доктор Елекс».

Для студентів спеціальності 223 Медсестринство (освітньо-професійна програма – екстрена медицина, рівень вищої освіти – перший (бакалаврський), кваліфікація професійна – парамедик) з дисципліни «Інформаційні технології» викладаються теми, присвячені роботі з модулями «Реєстратура», «Лікар», «Приймальний покій», «Стаціонар» медичної інформаційної системи «Доктор Елекс».

Для студентів спеціальності 223 Медсестринство (освітньо-професійні програми: Сестринська справа, Лікувальна справа, Акушерська справа, освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр) до змісту навчальної програми з дисципліни «Інформатика» віднесено теми, присвячені роботі з такими модулями, як «Реєстратура», «Приймальний покій», «Стаціонар» медичної інформаційної системи «Доктор Елекс».

Працівники екстреної медичної допомоги, що проходять курси підвищення кваліфікації на відділенні післядипломної освіти Черкаської медичної академії, додатково, крім вищезазначених модулів, вивчають модуль «Швидка медична допомога».

Таким чином, інформатизація системи охорони здоров'я є визнаним фактом, уже оціненим медичною спільнотою, та незворотнім процесом, що охоплюватиме все більше сторін діяльності медичної галузі. Запровадження медичних інформаційних систем потребує створення умов для підготовки медичних фахівців, здатних ефективно використовувати їх в повсякденній професійній діяльності, та розробки навчальних програм підготовки таких фахівців на додипломному та післядипломному рівні.

Новітні інноваційні освітні технології дають широкі можливості диференціації та індивідуалізації навчальної діяльності. Результат застосування інноваційних технологій залежить не тільки від майстерності викладача, а й від мотивації студента до навчання. Інноваційні технології пов'язані з підвищенням ефективності навчання й виховання та спрямовані на кінцевий результат освітнього процесу – підготовку висококваліфікованих медичних фахівців, здатних успішно освоювати і впроваджувати нові професійні та управлінські інновації, гнучко і динамічно реагувати на мінливі соціально-економічні умови; володіти високими моральними і громадянськими якостями в умовах інноваційного освітнього простору.

Література

1. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України, 2016. URL:<http://www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Shchorichna%20dopovid/Shchorichna%20dopovid.2017.pdf>(дата звернення 15.05.2020 р.).

2. Офіційний сайт «Доктор Елекс». URL:<https://doctor.eleks.com/ru/>(дата звернення 24.04.2020 р.).

IV. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН

РОЛЬ ПРАКТИЧНОГО ТРЕНІНГУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЛІКІВ

Артеменко Л. П., Чмельова Л. Д.

amila@ckua.biz

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Успішний професійний шлях майбутніх фармацевтів залежить не тільки від якості набутих знань в процесі навчання, але й від того, наскільки ефективно вони зможуть їх реалізовувати в складних умовах невизначеності, різноманітності професійних завдань, розвитку інформаційних технологій та постійних змін законодавчого поля. У сучасному мінливому світі важливо мати навички для самоосвіти й саморозвитку, уміти аналізувати та критично мислити, робити висновки й чути інших, працювати в команді та встановлювати ділові контакти із клієнтами, колегами по роботі або підлеглими. Традиційне навчання спрямоване на формування професійних знань, умінь та навичок, а сучасні реалії ринку праці все більше потребують фахівців, які, окрім високого професійного рівня, мають бути здатними до ефективних комунікацій, автономності та відповідальності.

На нашу думку, ключовим у сучасній фармацевтичній освіті є формування особистості майбутнього фахівця з новим світоглядом і мисленням, що дозволять йому гнучко, оперативно реагувати на різноманітні професійні виклики, успішно конкурувати з іншими фахівцями на фармацевтичному ринку праці. Серед наших пріоритетів розвитку навчального процесу у викладанні фармацевтичної хімії найголовнішими є: інформатизація та використання інформаційно-комунікаційних технологій, забезпечення якості навчання шляхом впровадження компетентнісного підходу, урізноманітнення форм та методів навчання. Виконання навчальної програми з дисципліни здійснюємо як шляхом використання традиційних видів навчальних занять так і впровадженням елементів практичного професійного тренінгу. За таких умов студенти зможуть мати більш чітке уявлення про діяльність за обраною професією, мати доступний освітній матеріал, можливість його практичного застосування в майбутній професії. Студенти разом із викладачем відпрацьовують практичні навички майбутньої спеціальності й закріплюють набуті знання, отримані в процесі лекційних та практичних занять. Викладачі оперативно оцінюють якість результатів навчання (рівень формування

компетентностей) студентів та отримують оперативний зворотний зв'язок щодо якості викладання власного курсу і його практичної орієнтованості.

ЗаГ. І. Маренкотренінг – передача знань та інформації про ухвалення рішень, а відмінність тренера від навчання полягає в максимальній наближеності до практики. Проводиться тренінг тренерами на основі їхнього практичного досвіду, накопиченого в процесі діагностики й вирішення конкретних проблем. Маючи багаторічний практичний досвід роботи з контролю якості лікарських засобів, застосовуємо його на заняттях з фармацевтичної хімії, використовуючи практичний тренінг, спрямований на формування фахових і загальних компетентностей у студентів: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, проведення досліджень на відповідному рівні, вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення. Іноваційні методи при викладанні фармацевтичної хімії скеровують навчальний процес на формування цілого набору компетентностей, якими мають оволодіти студенти, і переміщують акценти з процесу накопичення знань, умінь і навичок в площину формування здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Застосовуємо на практичних заняттях форми навчання, що ґрунтуються на активних та інтерактивних технологіях, інтенсивних міжособистісних і групових комунікаціях, орієнтованих на набуття соціального та професійного досвіду, розвиток професійно значущих та особистісних якостей і здібностей майбутніх фахівців фармації. Студенти краще засвоюють навчальний матеріал, якщо вказати на його значущість чи практичне призначення. Як викладачі, ми прагнемо привносити елементи навчального тренінгу у кожне практичне заняття відповідно окремої теми навчальної програми, зокрема такі, що потребують особливої уваги й організації спільної діяльності викладача та студентів. Належним чином обладнане та забезпечене необхідним устаткуванням, приладами, реактивами та лабораторним посудом приміщення хімічної лабораторії дозволяє проводити практичні тренінги по наступним напрямкам: відпрацювання навичок з якісного аналізу зразків лікарських засобів, методів кількісного визначення вмісту активних речовин та домішок у зразках, моделювання роботи фахівця з контролю якості ліків на підприємствах, в аптеках, в контрольно-аналітичних лабораторіях. Саме під час проведення практичних занять з елементами тренінгу відбувається розвиток необхідних у майбутньому комунікативних навичок: студенти навчаються слухати один одного, бути толерантними, уважними, поважати різні точки зору, не вступати в конфлікти, уникати непорозумінь, працювати в команді, не домінувати із власною точкою зору, не проявляти зверхність. Вони також

навчаються ділитися своїми враженнями, думками, проявляти ініціативу та надавати підтримку колегам у вирішенні різних ситуацій чи завдань.

Ефективність практичного тренінгу залежить від якості організації самостійної роботи студентів. До аудиторної самостійної роботи відносимо роботу в малих групах із застосуванням кейсів або методу активного проблемно-ситуативного аналізу, заснованого на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань - ситуацій. Викладач заздалегідь намічає студентам мету й послідовність вирішення завдання, методи та засоби, необхідні для вирішення, очікуваний результат. Тобто, хоча ця робота і виконується студентами самостійно, вони мають певний алгоритм вирішення. Крім того, перебування викладача в аудиторії робить процес вирішення завдання контрольованим. Студенти засвоюють необхідні якості: вміння працювати в команді, обов'язковість, відповідальність, лідерські навички, здатність доводити власну думку, переконувати тощо. Заповнення лабораторного журналу також передбачає елементи тренінгу. Ця форма роботи дозволяє студентам систематизувати та узагальнювати отримані знання, виконувати вправи і практичні завдання, проводити розрахунки, тим самим урізноманітнюючи зміст, форми а також видинавчальної діяльності. Доцільно згадати відомий вислів: навчаючи навчаюсь. Впроваджуючи в практичні заняття елементи професійного тренінгу, викладачі фармацевтичної хімії на шляху формування і особистих компетентностей, а саме: здатності до застосування на практиці тренінгової форми навчання та викладання; вміння самостійно розробляти структуру та програму тренінгу, доцільно добирати та розробляти тренінгові вправи; здатності до організації самостійної роботи студентів під час тренінгу; здатності розробляти критерії та форми оцінювання процесу і результатів тренінгу.

Отже, головною метою тренінгу на практичних заняттях з фармацевтичної хімії є фахова поведінка майбутнього спеціаліста, формування навичок та вмінь, які він зможе ефективно реалізовувати в майбутній професійній діяльності. Цього можна досягти у плідній співпраці та тісній взаємодії викладача і студента. Набуті практичні навички надають можливість студентам закріпити свої теоретичні знання та допомогти їм як майбутнім фахівцям діяти надійно й компетентно в складних умовах сучасного ринку праці.

Література

1. Борисюк А. С. Роль теоретичної та практичної підготовки у соціалізації студентів гуманітарних спеціальностей. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки.* 2012. Т. 2, Вип. 9. С. 15–18.

2. Кайдалова Л. Г. Педагогічні технології формування професійних умінь і навичок студентів вищого фармацевтичного закладу: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С.Сковороди. Харків, 2003.

3. Кайдалова А.В., Посилкіна О.В. Роль компетентнісного підходу у реалізації завдань системи якості фармацевтичної освіти. *Медична освіта*. 2014. № 3. С. 64-67.

МЕДИЧНА ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ: РЕАЛІЇ І ПЕРСПЕКТИВИ В РОБОТІ СУЧАСНОГО МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Біла Н.І

bila4725@gmail.com

Уманський медичний коледж, м. Умань

Анотація. Висвітлені поняття медичної етики і деонтології, історична довідка їхнього формування і розвитку у світі та в Україні. Показані основні положення Етичного кодексу українського лікаря.

Ключові слова: деонтологічні аспекти, клінічне мислення, технізація медицини, дегуманізація медицини, стандартизація дій лікаря.

Етичні мотиви професійної діяльності, професійні і моральні особливості медичного працівника і хворого та їх взаємовідносини існують з часів зародження медицини. Зі стародавніх часів і до сьогодні професія медичного працівника є однією з найбільш гуманних. Це лежить в основі ставлення суспільства до представників цієї професії. Засновником лікарської етики заслужено вважається Гіппократ, який на підставі багатовікового досвіду медицини систематизував правила медичної етики, що існували на той час. Кодекс моральних норм, обов'язкових для тих, хто вибрав своєю професією лікування людей, містився в його працях "Клятва", "Про лікаря", "Про благопристойну поведінку". Гіппократу належить відомий вислів: "Медицина є найблагородніше зі всіх мистецтв". Проблеми деонтології в медицині вперше були висвітлені в роботах відомого хірурга-онколога М. М. Петрова, що розкрив зміст деонтології і показав шляхи її розвитку. Пріоритет серед лікарів у питаннях лікарської етики належить видатному клініцистові С. П. Боткіну, який вперше в практиці російської медицини обґрунтував необхідність створення етичного кодексу російського лікаря. Свій вклад у розвиток деонтології та етики внесли визначні вчені сучасності Н. П. Сокольський, О. Т. Михайленко, Г. К. Степанівська та інші. Нині з огляду на попередні і сучасні напрацювання у сфері медичної етики і деонтології є неприпустимим швидке ухвалення нових

правових актів без врахувань питань медичної етики і деонтології. Поверхневий, недостатньо відпрацьований, створений без урахування етичних і деонтологічних передумов правовий акт, без сумніву, більш шкідливий, ніж корисний. Адже велика кількість положень сучасної медичної етики сформована на основі стародавніх постулатів, які тепер не втратили актуальності. Широке розповсюдження у медицині має вислів: “*Salus per gatti suprema lex*” (“Благо хворого – вищий закон”). Цей вислів, без сумніву, містить одну з головних складових, основний принцип медичної діяльності всього етичного напрямку в медицині. Відповідно до нього головним правилом, “вищим законом” для медичного працівника при виконанні професійних обов’язків є і повинен бути пріоритет хворого – його благо, його здоров’я. На сьогодні цей принцип повинен бути затребуваний у процесі медичної законотворчості: правові акти в системі охорони здоров’я мають містити орієнтацію на хворого, на його права та дотримання його законних інтересів.

Впродовж тривалого часу етичні положення існували або у вигляді окремих положень і висловів, або у вигляді перекладених і адаптованих праць стародавніх мислителів: Гіпократа, Галена та інших. На сьогодні лікарі орієнтуються на документи, прийняті в епоху світових інтеграційних процесів у другій половині XX – на початку XXI ст. До них відноситься Женевська декларація Всесвітньої медичної асоціації, прийнята в 1948 р., із змінами і доповненнями 1968 і 1983 рр., орієнтована на майбутніх лікарів–випускників медичних вузів. Декларація є своєю клятвою лікаря, містить ряд положень щодо правового регулювання медичної діяльності: “Я виконуватиму свій професійний обов’язок чесно і з гідністю”, або “Я не дозволю з міркувань релігії, національності, раси, політичних переконань або соціального походження перешкодити виконанню мого обов’язку і постати між мною і моїм пацієнтом”. В обов’язок лікаря входить надання пацієнту допомоги, незалежно від соціальних та інших ознак. У разі ненадання медичної допомоги лікарем йдеться про юридичну кримінальну відповідальність. Міжнародний кодекс медичної етики, прийнятий Генеральною асамблеєю Всесвітньої медичної асоціації у 1949 р., із змінами і доповненнями 1968, 1983, 1994 рр. – документ, що визначає критерії неетичності в поведінці медичного працівника, а також– обов’язок у лікаря у відношенні до хворого і один до одного. Даний кодекс містить положення, при якому завжди, коли обстеження або лікування вимагають знань, що перевищують здібності лікаря, він повинен запросити інших лікарів, що мають відповідну кваліфікацію. Лікарська таємниця, як поняття, що знайшло своє віддзеркалення у правових документах з охорони здоров’я, також представлена в Міжнародному кодексі медичної етики. Йдеться про положення Кодексу: “Лікар повинен зберігати абсолютну конфіденційність

у всьому, що стосується пацієнтів, які йому довіряються”. Дане положення містить зв’язок морально-етичних і правових норм у регулюванні медичної діяльності. Принцип поваги до своєї професії повинен бути витриманим у всіх сферах діяльності медичного працівника: професійній, громадській, публіцистичній тощо. Кожний медичний працівник повинен утримуватися від будь-яких дій чи висловлювань, які підривають повагу до медичної спеціальності. Своєю діяльністю він повинен сприяти збереженню та підвищенню престижності професії, до якої належить, а також діє востіцького Кодексу.

Успіхи сучасної медицини досягли принципово нових якостей, які істотно підвищили ефективність і діагностики, і лікування. Однак деонтологічні аспекти не тільки не втратили своєї актуальності, але й набули суттєву значущість. Зумовлено це багатьма причинами. Головні з них – підвищення рівня загальної і медичної освіченості населення, яка не завжди збігається з культурою та інтелігентністю; розуміння важливості профілактики на словах при частому ігноруванні на ділі, схильність до самолікування, підвищена цікавість до нетрадиційних і ненаукових методів діагностики та лікування. Розквіт псевдомедицини завжди припадає на перехідні періоди життя суспільства.

З іншого боку змінився не тільки пацієнт, але змінився і сам медичний працівник. Якщо говорити про особливості сучасного медика, то можна виділити наступні моменти:

Девальвація цін клінічного мислення внаслідок надмірної технізації медицини;

тенденція до дегуманізації медицини;

небажання вникати в домашній і виробничий клімат та в соціальні умови життя пацієнта.

Серед лікарів часто побутує принцип посиндромного лікування, що веде до поліпрагмазії, яка поряд з доступністю медикаментів, сприяє росту ятрогенних захворювань. Широке поширення поліпрагмазії може бути пов’язане також із комерційною діяльністю численних фармакологічних форм.

Сьогодні на хвилі комерціалізації та комп’ютеризації проглядається тенденція звести лінійну діяльність до технологічної “іпостасі”, відірвати мислення медичного працівника від деонтологічних його вимірів. Лабораторно-технічне оснащення лікувальних закладів все більше вклинюється між лікарем і хворим, що призводить до зменшення контакту між ними.

У сучасній медицині з'являється ще одна проблема, що стосується взаємин медичного працівника і хворого – стандартизація дій лікаря.

Стандарт – це механізм забезпечення хворому гарантій щодо повноцінності наданої йому допомоги. При цьому найважливішою стороною стандарту вважається реальність його фінансового забезпечення.

Сучасний лікар має бути психологом, поважати свого пацієнта і пам'ятати про дотримання його громадянських прав

Стандарти – це спосіб вирівнювання прав лікаря і пацієнта та надання цим взаєминам цивілізованого характеру, притаманного правовому суспільству. До того ж діязгідно з алгоритмом у багатьох ситуаціях, наприклад при невідкладних станах, зводить до мінімуму ймовірність помилки лікаря. Зрозуміло, що при цьому в певній мірі губиться індивідуальний підхід до пацієнта.

Суть справи полягає в тому, що медичний працівник повинен лікувати не просто хворого, а особистість, в якому би тяжкому стані вона не перебувала. У хворому важливо бачити не «випадок» або «захворювання», а особистість, чії проблеми значно ширші, ніж ті скарги, які змусили її звернутися до лікаря. Для цього сучасний лікар має бути психологом, поважати свого пацієнта і пам'ятати про дотримання його громадянських прав.

В основі клінічної трансформації партнерської моделі «медичний працівник – пацієнт» лежать корінні зміни підходів відносно комунікації з пацієнтом, адже за ним часто слідує гроші. При незадовільному відношенні він може оплатити послуги іншого лікаря або лікувального закладу.

Різні аспекти деонтології свідчать, що сучасна науково-технічна революція не повинна стати бар'єром між лікарем і пацієнтом, регресом, коли за кнопкою прибору лікар не бачить індивідуальності хворого.

Отже, професія медичного працівника залишається тим моральним орієнтиром, який сприятиме підвищенню довіри суспільства до лікаря. Якою б актуальною не була сьогодні проблема прискореного розвитку медичної науки і впровадження її досягнень у практику охорони здоров'я, розширення й укріплення матеріальної бази лікувальних закладів, оснащення їх новітньою технікою і апаратурою, і надалі продовжує мати важливе значення питання про моральні якості медичного працівника, його ставлення до свого фахового обов'язку й професійної підготовки. Особистість медичного персоналу, їх моральний вигляд і персональна підготовка – це у кінцевому результаті й визначає значний успіх охорони здоров'я в державному масштабі.

Література

1. Макеєва Л. А. Теоретичні проблеми лікарської етики і медичної деонтології в умовах сучасної НТР : автореф. дис. к.ф.н. / Л. А. Макеєва. – Ленинград, 1985. 21 с.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я. Відомості Верховної Ради (ВВР): Стаття 76. Присяга лікаря України. 1993. №4. С. 19.
3. Петровский Б. В. Вопросы врачебной этики и современность. *Вестн. Рос. АМН*. 1996. №11. С. 3–5.
4. Петровский Б. В. Деонтология в медицине. Москва: Медицина, 1988.
5. Седова Н. Конфликты в этической экспертизе. *Международный журнал медицинской практики*. 2006. №3. С. 13–15.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ) У ПОЛТАВСЬКОМУ БАЗОВОМУ МЕДИЧНОМУ ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ

Гречка Л.С.

Lubov1088@gmail.com

Полтавський базовий медичний фаховий коледж, м. Полтава

Анотація. У статті висвітлено основні властивості викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19). Охарактеризовано основні аспекти проведення занять.

Ключові слова: професійна лексика, навчальні платформи, фахова документація, індивідуальний підхід.

Перед Полтавським вищим навчальним закладом I рівня акредитації МОЗ України поставлено завдання підготувати висококваліфікованих, із належним інтелектуальним потенціалом спеціалістів [1].

У карантинних умовах до майбутніх фахівців ставляться високі вимоги, які полягають не лише в досконалому знанні фаху, високому рівні володіння українською мовою. Вільному користуванню нею в усіх сферах і особливо в професійній та офіційно-діловій, а й дотримання усіх санітарно-епідемічних норм. Адже, як говорив В.Сухомлинський: “Словесна творчість – це могутній засіб розумового розвитку людини, перед якою відкривається світ” [2]

Програму дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням) для Полтавського базового медичного фахового коледжу побудовано з урахуванням передбачуваних обставин карантину.

Більшість годин дисципліни відведено на практичні заняття для удосконалення фахової мови. Групи студентів відділень лікувальної та сестринської справи поділені на бригади. Тому велика увага під час вивчення всіх тем приділяється засвоєнню комунікативних стереотипів певного фаху. Робота над культурою мови студентів проводиться з урахуванням двох аспектів: підвищення загальномовної культури майбутніх спеціалістів і їх мовної культури.

Основна увага на заняттях зосереджується на різних видах словникової роботи, що має на меті навчити студентів працювати зі словниками, збагатити словниковий запас термінологічною, фаховою лексикою, складати тексти фахової документації.

При опрацюванні термінологічної, фахової та інших груп лексики звертається увага на правопис, вимову й стилістичні функції аналізованих слів. Це сприяє підвищенню загальномовної культури майбутніх спеціалістів.

Програма дисципліни в період карантину визначає загальну спрямованість і обов'язковий обсяг знань та вмінь, якими повинні оволодіти студенти. На вивчення предмету відводяться лекційні години, практичні заняття і години на самостійне опрацювання тем.

Викладачем укладено зошит для самостійної роботи з предмету, у якому подані теми, які винесені на самостійне опрацювання. Робота з ним сприяє розвитку логічного та клінічного мислення майбутніх медичних працівників, допоможе оволодіти професійними навичками. Особливої уваги при самостійному опрацюванні зазначеної в навчально-тематичному плані тематики потребують розділи, за якими не передбачено лекції. Кожен студент повинен вміти раціонально організувати свою навчальну діяльність у період карантину. Важливим є вміння скласти план своєї роботи. Чітко визначити її послідовність. Завдання викладача –сприяти тому, щоб план самостійного навчання був реальним і його виконання давало плідні наслідки в навчальному процесі.

У разі переходу на змішаний тип навчання засіданням циклової комісії гуманітарних та соціально-економічних дисциплін коледжу затверджено теми, які будуть проходити в системі offlineonline. У разі переведення навчального закладу на дистанційне навчання визначено застосовувати навчальні платформи Moodle, GoogleClassroom, Skype, ZoomVideoCommunications.

На сьогодні на базі платформи Moodlezareєстровані групи студентів відділень лікувальної та сестринської справи коледжу, завантажені лекційні матеріали, тестові завдання для студентів, результати яких викладач може заносити до електронного журналу навчального закладу.

Література

- 1.Робоча програма навчальної дисципліни з української мови. Українська мова (за професійним спрямуванням). Київ: Освіта. 2011. С.3.
2. Сухомлинський В.О Слово про слово. Вибрані твори: в 5-ти т. Т.5. Київ РШ, 1977. С.54.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ЕРГОТЕРАПІЇ В ПРОГРАМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Зарудняк Н. В.

zarudnyaknv@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Ерготерапія (грец. εργον – заняття, праця та грец. θεραπεία – лікування) або заняттєва терапія (англ. Occupational Therapy) – це напрямок охорони здоров'я, який допомагає розв'язати проблеми у стані здоров'я, які заважають здатності людини робити важливі для неї щоденні речі, такі як догляд за собою, виконання суспільно-корисної праці або навчання, участь у житті громади, проведення дозвілля [1]. У розвинутих країнах ерготерапевти працюють у пацієнтів на дому, в медичних установах та центрах соціальної допомоги, у бізнес-структурах (реабілітаційні та страхові компанії тощо), на державній службі [2].

Послуги ерготерапії спрямовані на осіб із обмеженнями життєдіяльності (які не обов'язково мають офіційний статус людини з інвалідністю, на що вказує, зокрема, новий законопроект «Про реабілітацію осіб з обмеженнями життєдіяльності» [3]) й зосереджені не на окремій патології, лікуванні органів чи системи органів людського організму, а на людині в цілому та її функціонуванні при різних станах здоров'я [4, с. 13].

Ерготерапія в Україні – відносно нова галузь. Спеціальність «Фізична терапія та ерготерапія» зареєстрована в нашій країні в 2015 році, але як окремі посади «професіонал в галузі охорони здоров'я ерготерапевт» і «фахівець в галузі охорони здоров'я асистент ерготерапевта» з'явилися в переліку МОЗ лише торік [5]. Станом на зараз дипломованих професіоналів і фахівців за спеціальністю «Ерготерапія» в Україні практично немає. Це ставить перед освітніми закладами завдання забезпечити їх підготовку. У Черкаській медичній академії розпочато підготовку асистентів ерготерапевта і асистентів фізичного терапевта (спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія») освітнього рівня «бакалавр».

У зв'язку з усім сказаним, важливим є розгляд базових аспектів у викладанні предметів, пов'язаних із ерготерапією, у закладах вищої медичної освіти та медичних коледжах України.

Мета цієї публікації – окреслити основні базові принципи ерготерапії у контексті викладання фахових предметів майбутнім бакалаврам за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Під час підготовки публікації проаналізовано наукову літературу, присвячену ерготерапії як спеціальності у сфері охорони здоров'я і як освітнього предмету, а також відповідні нормативні документи органів влади України.

За даними ВООЗ, актуальність фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ), яка поєднує у собі низку спеціальностей, у тому числі й пов'язаних із ерготерапією, дедалі збільшується внаслідок старіння населення та зростання кількості людей, які зазнали обмежень життєдіяльності [4, с. 11]

З 2020 року послуги реабілітації, в тому числі й послуги ерготерапевта, ввійшли до декількох пакетів, які фінансуються державою через Національну службу здоров'я, – амбулаторної допомоги, стаціонарної допомоги, допомоги при інсульті, лікуванні онкологічних захворювань [3].

Обов'язки ерготерапевтів можуть виконувати лише магістри в галузі знань «Охорона здоров'я» за спеціальністю «Фізична терапія, ерготерапія» або за спеціальністю «Фізична реабілітація», або в галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за спеціальністю «Фізична реабілітація» [6]. Останні зобов'язані впродовж 5 років з дати працевлаштування пройти спеціалізацію з ерготерапії [5].

Обов'язки асистента ерготерапевта можуть виконувати бакалаври або молодші спеціалісти (молодші бакалаври) в галузі знань «Охорона здоров'я» зі спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія», «Фізична реабілітація» або «Медсестринство», або в галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» напряму підготовки «Здоров'я людини» професійного спрямування «Фізична реабілітація» [6]. Вони (крім тих, хто має спеціальність «Фізична терапія, ерготерапія») впродовж 5 років з дати працевлаштування мають пройти спеціалізацію з ерготерапії [5]. Асистент ерготерапевта за призначенням лікаря ФРМ під керівництвом ерготерапевта здійснює реабілітаційні заходи з метою збільшення заняттєвої активності, виконує програми ерготерапії, працює з пацієнтами/клієнтами та членами їхніх родин, а також готує приміщення та робочі місця, забезпечує процес ерготерапії допоміжним обладнанням, матеріалами та інструментами тощо [6].

Відповідно до європейської практики, програми ФРМ, у більшості випадків, реалізуються мультипрофесійними реабілітаційними командами

(ерготерапевт, фізичний терапевт, терапевт мови та мовлення, асистенти ерготерапевта і фізичного терапевта, медичні сестри та інші фахівці) в співпраці з фахівцями інших галузей (в тому числі соціальними працівниками). Очолює команду лікар ФРМ [4, с. 24]. Отже, студентам медичного закладу вищої освіти необхідно засвоїти, що мультипрофесійність є одним із засадничих принципів фізичної та реабілітаційної медицини [4, с. 66-68].

Ще однією важливою вирізняючою рисою ФРМ є орієнтація на функціонування людини як цілісного організму і особистості. Діяльність фахівців ФРМ можна охарактеризувати як «медицина функціонування». Її основна стратегія – реабілітаційна, спрямована на оптимізацію функціонування людини в світлі різних станів здоров'я. Фахівці ФРМ лікують пацієнтів із цілим спектром захворювань м'язово-скелетної, нервової, серцево-судинної, дихальної, сечостатевої, травної систем тощо. Важливо донести до студентів медичного закладу вищої освіти, що діагноз у ФРМ – це комбінація діагнозу захворювання та специфічного функціонального оцінювання ФРМ, який отримується завдяки використанню засобів функціонального оцінювання і шкал [4, с. 12].

Завдяки цим інструментам ерготерапевт встановлює, які види діяльності доступні людині й наскільки повно вона наразі їх застосовує. Ерготерапевт також оцінює середовище, в якому живе пацієнт, на предмет його безпечності та зручності, людське оточення на предмет розуміння проблем і потреб пацієнта. Провівши необхідну оцінку, ерготерапевт у складі мультипрофесійної групи розпочинає свої втручання.

Студентам закладів вищої освіти слід засвоїти, що головне завдання ерготерапії – допомогти пацієнту стати максимально незалежним у повсякденному житті. Це може бути досягнуто як шляхом відновлення втрачених функцій організму (коли це можливо) в співпраці з фізичними терапевтами та іншими фахівцями, так і шляхом адаптації середовища до потреб пацієнта і застосування спеціальних пристосувань. Ще одним важливим завданням є створення умов для самореалізації людини в різних заняттях (робота, хобі) соціальних ролях – починаючи від сімейних і закінчуючи громадськими. Важлива частина діяльності ерготерапевта та його асистента – робота з членами родини та близькими пацієнта, роз'яснення його потреб і реальних можливостей, налаштування на певний рівень їхньої допомоги пацієнту із тим, щоб цей рівень як не зменшувався, так і не перебільшувався [7].

З огляду на сказане, суттєвим базовим принципом ерготерапії можна назвати пацієнтоцентричність. Важливо роз'яснити студентам, що, на відміну від фізичного терапевта, який працює над відновленням ефективної роботи,

передусім, опорно-рухової системи пацієнта, ерготерапевт спрямовує свої зусилля на забезпечення максимальної нормалізації повсякденного життя людини, а отже – на поліпшення якості її життя. Цим ерготерапія відрізняється і від радянської «трудотерапії», яка передбачала «використання трудових процесів із лікувальною метою».

Отже, в систему охорони здоров'я України запроваджено нові спеціальності фізичної та реабілітаційної медицини, зокрема, ерготерапевта та асистента ерготерапевта, головна мета яких – максимально можливе відновлення здатності людини до незалежного життя. Заклади вищої медичної освіти України, в тому числі й Черкаська медична академія, розпочали підготовку фахівців із цього напрямку охорони здоров'я. Під час освітнього процесу в ході викладання навчальних дисциплін важливо донести до студентів основні принципи ерготерапії, які формують у студентів уявлення про важливість і самостійність цієї дисципліни. Серед таких принципів можна виокремити передусім: участь у мультипрофесійній команді фізичної та реабілітаційної медицини, зосередження уваги на людині в цілому та її функціонуванні при різних станах здоров'я, активна робота із середовищем, у якому живе пацієнт, і головне – пацієнтоцентричність, орієнтація на повсякденні потреби конкретної людини.

Література

1. What is Occupational Therapy? Canadian Association of Occupational Therapy. URL: <https://www.caot.ca/site/aboutot/whatisot?nav=sidebar>.
2. About Occupational Therapy. American Occupational Therapy Association. URL: <https://www.aota.org/About-Occupational-Therapy.aspx>.
3. Кириченко Н. Реабілітаційні послуги: які вони нині в Україні та світі, і чи змінить ситуацію новий законопроект. *Українська правда*. URL: <https://life.pravda.com.ua/health/2020/08/5/241868/>.
4. Біла книга з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі. *Український журнал фізичної та реабілітаційної медицини*. 2018. №2 (02), додаток. 206 с.
5. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад, посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою, посад професіоналів у галузі охорони здоров'я та посад фахівців у галузі охорони здоров'я з у закладах охорони здоров'я. Наказ МОЗ України від 12.11.2002 р. №385 (у редакції від 25.03.2019 р.).
6. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78. Охорона здоров'я. Затверджено Наказом МОЗ України від 29.03.2002 р. №117 (у редакції від 15.01.2020 р.).

7. Эрготерапия. Физическая реабилитация. URL:
<https://physrehab.ru/glossary/occupational-therapy/>.

СИСТЕМА МЕТОДИК ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ МЕДИЧНОЇ МАНІПУЛЯЦІЙНОЇ ТЕХНІКИ ТА ЗАГАЛЬНОГО ДОГЛЯДУ

Кириян С.П.

metodkmk@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І.Литвиненка, м. Кременчук

Анотація. Представлення досвіду роботи з впровадження системи поетапної практичної підготовки за методиками інтерактивного та симулятивного навчання.

Ключові слова: інтеракції, контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, метод моделювання ситуацій, практичний тренінг, волонтерський загін.

Важливими критеріями, що характеризують готовність майбутньої медичної сестри до професійної діяльності є вміння забезпечити пацієнтів якісною медсестринською допомогою та індивідуальним доглядом, активно працювати, креативно мислити, приймати рішення в нестандартних ситуаціях, бути комунікабельною, дотримуватися принципів медичної етики та деонтології. Досвід викладання дисципліни «Основи сестринської справи» показує, що традиційні методи навчання студентів слід поєднувати з інноваційними. Нові технології координуються з традиційними, поглиблюють їх. У деяких випадках вони є гнучкішими і більшою мірою відповідають потребам тих, хто навчається. Формування професійних компетентностей студента розпочинається з першого заняття в коледжі і продовжується при вивченні кожної наступної дисципліни. При вивченні дисципліни «Основи сестринської справи» та «Загальний догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка» викладачі циклу професійно-практичної підготовки з основ медсестринства вважають пріоритетним завданням зацікавити студента дисципліною, навчити самостійно здобувати знання та застосовувати їх, створити умови для самореалізації, сформуванню потреби турбуватися про пацієнта, боротися за його життя і здоров'я.

Застосування інтерактивних методів навчання створює умови, коли освітній процес відбувається за умови постійної, позитивної взаємодії всіх учасників – студентів і викладача. Відбувається колективне, групове,

індивідуальне навчання, викладачі і студенти — рівноправні суб'єкти навчання. У результаті в аудиторії створюється атмосфера взаємодії, співробітництва. Сьогодні найбільш популярними інноваційними методами навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання є: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання. Контекстне навчання ґрунтується на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної. Основою імітаційного навчання є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчального процесу, що відбуваються в реальній системі. Проблемне навчання здійснюється на основі ініціювання самостійного пошуку студентом знань через проблематизацію викладачем навчального матеріалу.

З метою впровадження розвивального та особистісно зорієнтованого навчання, що сприятиме оптимізації освітньої діяльності, викладачі циклової методичної комісії практичної та професійної підготовки циклу основ медсестринства уклали збірник методичної літератури для студентів: інструкційні карти до практичних занять, методичні рекомендації до проведення самостійної аудиторної, позааудиторної роботи, збірник алгоритмів практичних навичок, робочий зошит для практичних занять з дисципліни «Основи медсестринства», завдання для навчально-пошукової роботи та інші. На самостійне опрацювання виносяться питання, рішення, яких пропонується зафіксувати в робочому зашиті методом заповнення таблиць схем, малюнків, граф-структур. Таким чином, студенти в процесі виконання самостійної роботи вже готуються до заняття, знаючи зміст, структуру та об'єм запланованої роботи, мають можливість максимально якісно підготуватися до заняття, більше часу приділити саме практичному тренінгу.

Під час проведення практичних занять з дисципліни «Основи медсестринства» викладачі нашої циклової комісії широко застосовують інтерактивний тренінг, колективний та індивідуальний, як одну з основних форм проведення практичного заняття, наприклад, при вивченні теми «Виписування, зберігання та застосування лікарських засобів», на якому студенти повинні відпрацювати навички медичної маніпуляційної техніки, ефективною є форма організації навчання у малих групах студентів, так званих, групах психологічного комфорту, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного студента, через завдання, якими він спрямовує діяльність групи.

Під час проведення тренінгу студенти: оволодівають практичними навичками, здобувають власний досвід, отримують оцінку своєї роботи не тільки від викладача, а і від колеги, який у коректній формі повідомляє про допущенні помилки, здійснюють контроль роботи групи студентів або одного

студента, навчаючись опосередковано, більш «сильні» студенти навчають «слабких», використовуючи принцип «навчаючи - учусь». Викладач координує роботу студентів, корегує допущені помилки в процесі виконання студентами завдання, звертає увагу на спілкування студентів один з одним та з умовним пацієнтом, контролює рівень засвоєння навички, підводить підсумки, оцінюючи роботу кожного студента, вказує на потребу закріплення навички в тренажерному кабінеті.

Для поглибленого вивчення теми застосовуємо систему розв'язання клінічних ситуативних завдань та проблемних ситуацій, що формує в студентів системне клінічне мислення, самостійність, ініціативність, наполегливість та вміння знаходити вихід із ситуації. Наприклад, вивчаємо тему «Спостереження і догляд за пацієнтами з порушенням функцій серцево-судинної системи», мета практичного заняття: студенти повинні навчитися визначати пульс, вимірювати артеріальний тиск та реєструвати їх показники. Кожна група отримує завдання: типові та нетипові (виміряти артеріальний тиск пацієнту з ампутованими верхніми кінцівками, виміряти артеріальний тиск пацієнту з надлишковою масою тіла та обхватом середньої третини плеча більше 60 см. та ін. та проаналізувати отриманні результати.

Також ефективним є метод моделювання ситуацій. Симуляція (імітаційно-ігрове моделювання) застосовується для навчання й засвоєння як конкретних умінь, так і формування у студентів комунікативних здібностей, уміння приймати рішення, спілкуватися в групі, дотримуватися правил субординації, колегіальності. До кожного заняття слід сумлінно готуватися. Необхідно чітко і зрозуміло пояснити студентам суть методу моделювання ситуацій, підготувати дидактичний матеріал, аудиторію, необхідне оснащення. Моделювання ситуацій: Перший етап - знайомство з сценарієм, інструкціями для кожного учасника (роздати учасникам опис ситуації та інструкції). Сценарій «Прийом пацієнта на стаціонарне лікування», інструкції для учасників: черговий лікар, медична сестра приймального відділення, санітар, пацієнт. Решта учасників виконують роль спостерігачів.

Другий етап — симуляція: здобуття досвіду учасниками навчання на основі власної дії. Викладач уважно спостерігає за поведінкою учасників, щоб після її закінчення подати компетентну зворотну інформацію. Не варто: пропонувати учасникам кращі стратегії розв'язання проблеми, ніж ті, котрі вони самі для себе вибрали; намагатися утримувати ідеальний порядок та спокій під час проведення занять; підказувати учасникам щось, що виходить за правила симуляції. Викладач втручається коли: назріває гострий конфлікт між учасниками; виникають серйозні порушення правил симуляції і модель

створюваної реальності «розпадається». Третій етап — підведення підсумків симуляції. Насамперед обговорюється хід симуляції учасниками та спостерігачами; викладач коментує, оцінює дії. При обговоренні корисним буде використання відеокамери.

Навчально-пошукова робота — важливий фактор виховання і навчання студентів, що дозволяє ефективно використовувати всі види самостійної роботи та включає міждисциплінарну та внутрішню дисциплінарну інтеграцію. Викладачі циклової комісії практичної та професійної підготовки з циклу основ медсестринства уклали збірник методичних рекомендацій до проведення навчально-пошукової роботи студента, що включає рекомендації, щодо вдосконалення практичних навичок згідно тем, наприклад, для студентів відділення «Сестринська справа», при вивченні теми «Спостереження і догляд за пацієнтами» оформити сестринську історію хвороби, провести моніторинг АТ пацієнта протягом зазначеного часу, визначити добовий діурез, водний баланс, оцінити отримані результати (пацієнтом може бути сам студент, член родини, сусід, товариш), таким чином більш якісно засвоюється практична навичка, а також формуються комунікативні якості.

У Кременчуцькому медичному фаховому коледжі багато років працює науково-дослідне студентське товариство «In Spe!»; роботи членів товариства щорічно представляються на обласних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і отримують дипломи та відзнаки. *Робота студентів у предметних гуртках* — невід'ємна частина навчально-виховного процесу, що розвиває і формує індивідуальні якості студентів, сприяє розвитку пізнавальних інтересів і творчих здібностей, задовольняє психологічну потребу у спілкуванні і самовизначенні. У коледжі працюють предметні гуртки, зокрема, гурток «Медична маніпуляційна техніка» в якому студенти активно вдосконалюють практичні навички, здобувають деонтологічні та комунікативні навички.

Робота студентів у волонтерському загоні «Милосердя». Студенти-волонтери надають шефську допомогу людям геріатричного віку в територіальних центрах соціального обслуговування, пацієнтам дитячої лікарні, вихованцям спеціалізованого будинку дитини. Робота у волонтерському загоні дає практичний досвід роботи з пацієнтами різних вікових категорій, стимулює опанування медичними знаннями, формує комунікативні навички, гуманістичне мислення, дає можливість проявляти милосердя та бути милосердним.

Таким чином, поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання, інтеграція різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної, — сприяють ефективному оволодінню практичними навичками, формують фахові компетентності. Повторення та вдосконалення набутих

практичних навичок передбачається програмою при вивченні наступних клінічних дисциплін

Література

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4).
2. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: Метод, огляд / Уклад. Л. А. Якимова. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010.

ПОЄДНАННЯ РІЗНОМАНІТНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Комісарик С.М.

ssvetakom@gmail.com

Ковельський фаховий медичний коледж, м. Ковель

Анотація. У статті висвітлено використання традиційних та інноваційних методів навчання та контролю знань на заняттях з внутрішньої медицини з метою формування в майбутніх медиків системи інтегрованих клінічних знань, фахових компетентностей.

Ключові слова: методи навчання, компетентності, внутрішня медицина.

Сучасне суспільство та медична галузь потребує кваліфікованих медичних працівників – різнопланових спеціалістів, які отримали якісну освіту. Конкурентоспроможність – основний показник якості отриманої освіти, [1; 3; 4] вимагає оновлення вимог до компетентності медичного спеціаліста [3; 5].

Основою сучасних нових методологій освіти стає організація навчального процесу за європейським зразком у поєднанні з національною стратегією. Упровадження в практику нових методів навчання, методології компетентнісного підходу дає змогу формувати готовність особистості до динамічних змін у соціумі, розвивати творчі здібності, мислення, здатність до співробітництва з колективом та іншими людьми [2; 4; 5]. Компетентність це - найважливіша характеристика особистості, відповідність обраній професії [4; 5]. Тому основне завдання педагога полягає у формуванні в майбутніх медиків системи інтегрованих фундаментальних і клінічних знань, умінь, навичок, мислення, а інтерактивна навчальна діяльність – вирішальний фактор самореалізації особистості.

Метою занять з внутрішньої медицини є набуття студентами наступних основних фахових компетентностей:

- ✓ Здатність проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта;
- ✓ Здатність використовувати теоретичні знання та практичні уміння для підготовки до додаткових обстежень, інтерпретації їх даних;
- ✓ здатність діагностувати основні захворювання внутрішніх органів, визначати тактику ведення та маршрут пацієнта;
- ✓ здатність проводити диференційну діагностику захворювань в конкретного пацієнта;
- ✓ здатність діагностувати невідкладні стани, застосовувати алгоритми невідкладної допомоги;
- ✓ здатність застосовувати лікарські засоби зовнішнім, ентеральним, парентеральним способами;
- ✓ здатність проводити санітарно-освітню роботу середнаселення;
- ✓ здатність дотримуватись принципів медичної етики та деонтології;
- ✓ здатність керуватись нормативно – правовими, законодавчими актами України, наказами МОЗ України, матеріалами ВООЗ.

Актуальними є і в найближчому майбутньому будуть наступні навички: комплексне багаторівневе бачення проблеми; критичне мислення; креативність; здатність взаємодіяти з людьми; емоційний інтелект; формування власної точки зору для прийняття рішень; клієнт-орієнтованість; уміння вести переговори; гнучкість розуму [2; 5], опанувати які можна тільки завдяки різноманітним методам навчання.

В Ковельському фаховому медичному коледжі на заняттях з внутрішньої медицини застосовуємо зовнішні та внутрішні форми навчання. Серед зовнішніх методів навчання перевагу надаємо словесним (лекція, бесіда, розповідь, пояснення, дискусії, робота з книгою), наочним (ілюстрування, демонстрування, спостереження), практичним (самостійна робота, задачі, обстеження хворих). Пояснювально-ілюстративні, проблемні, частково-пошукові, дослідницькі види роботи студентів впроваджуються як внутрішні форми прояву методів навчання, що стимулюють пізнавальну та творчу активність студентів. При вирішенні клінічних задач активно використовуємо індуктивні, дедуктивні, традуктивні (аналогії) методи навчання, аналіз, синтез, порівняння, узагальнення.

Проте цих класичних методів навчання виявляється недостатньо для якісної освіти студентів-медиків [2;4; 5]. Саме тому на підтримку класичним теоріям приходять сучасні інтерактивні методи навчання, орієнтовані на реалізацію процесів пізнання і потреб особистості. Мета інтерактивного навчання-створення комфортних умов отримання інформації, за яких кожен

студент має усвідомити і відчутти свою успішність, індивідуальність та інтелектуальну спроможність.[5].

Компетентнісний підхід та інтерактивне навчання дають змогу змоделювати життєві та професійні ситуації з практики медпрацівника. Інтерактивні методи моделюють розв'язання конкретної проблеми, а відтак виконують функцію проблемного навчання. Це допомагає розвивати в студентів клінічне мислення, виховує самостійність, самореалізацію. Учасники процесу навчання взаємодіють один з одним, обмінюються думками, спільно розв'язують проблеми, моделюють ситуації. Використання рольових ігор, інсценізацій, розв'язання кейс-завдань (через розв'язання типових і нетипових професійних задач) сприяють кращому формуванню професійних уміння навичок. А постійний комунікативний зв'язок при інтерактивному навчанні дає змогу адекватно оцінити працю студента.

Тому у фахових медичних навчальних закладах доцільно поєднувати вербальні методи навчання: пояснення (словесне тлумачення явищ і понять), інструктаж (підготовка до практичних занять), розповідь (опис, логічне обґрунтування, виховна робота), бесіду (відтворення засвоєних знань), навчальну дискусію (обговорення питання, обмін думками між викладачем і студентами) із наочними: ілюстрування (демонстрація ілюстрованих матеріалів, схем, рисунків, картин, фотографій), які полегшують сприймання навчального матеріалу, сприяють формуванню уявлень. Вже на етапі подальшого осмислення матеріалу важливу роль відіграють методи аналізу, логічного мислення (за принципом роз'єднання й об'єднання), основними з яких є індукція і дедукція, а також методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації.

Поширений інтерактивний метод навчання у педагогіці медичного коледжу – метод «малих груп». Він забезпечує співпрацю, сприяє формуванню і розвитку комунікативних навичок. Взаємодія студентів між собою формує навички колегіальності, дискутабельності, самостійності.

«Мозковий штурм» – потужний метод навчання, демонстрація знань студентів, які, обговорюючи задану тему, пропонують власні ідеї, здатні розв'язати проблему, обмінятися поглядами на доведені факти. Мозковий штурм – це інструмент формування таких загальних компетентностей студентів, як уміння висловлюватися, працювати в команді, обмірковувати рішення, проявляти креативність.

Кейс-метод – складна багаторівнева клінічна ситуація, метод активного проблемно-ситуативного аналізу. Навчання за допомогою кейсів дає змогу аналізувати, вирішувати проблему, вчить уникати типових помилок [4; 5].

Пошуково-дослідницький метод – це організація діяльності студентів, спрямована на самостійну практичну роботу, збирання і систематизація фактів, пошукова діяльність, творча робота, створення проектів [4; 5].

Ділова гра – форма відтворення предметного і соціального змісту професійної діяльності медпрацівника, моделювання систем відносин в суспільстві, імітація професійної діяльності, створення картини хвороби залежно від правильних і помилкових дій і рішень, проведення диференційованої діагностики найкоротшим шляхом за мінімальний час і призначення оптимальної тактики обстеження та лікування [4; 5].

Широко застосовуються мультимедійні засоби на заняттях з внутрішньої медицини: як форма вивчення нового матеріалу, що дозволяє візуалізувати клінічні симптоми без тематичного хворого, доступно пояснити патогенетичні механізми, епідеміологію хвороби; під час роботи з тестовими завданнями, в т.ч. при підготовці до іспиту Крок М; як одна з форм науково-дослідної роботи студентів.

Якісне оцінювання дозволяє студентам продемонструвати, наскільки вони досягли запланованих навчальних результатів, а також отримати певний зворотний зв'язок з порадами щодо освітнього процесу [1].

Отже, для оптимальної організації навчального процесу, забезпечення якості освіти на основі компетентнісного підходу викладачі мають застосовувати традиційні і новітні методи навчання та контролю знань.

Література

1. Жукова Т.О., Васько Л.М., Почерняєва В.Ф., Корнєєв О.В. Компетентнісний підхід – контроль якості освіти. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах*: матер. наук.-прак. конф. з міжнар. уч. Полтава, 2018. С. 94-96.

2. Почерняєва В.Ф., Баштан В.П., Васько Л.М. Питання вдосконалення якості викладання радіології у сучасних умовах. *Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах*: матер. навч.-наук. конф. з міжнар. уч. Полтава, 2016. С. 13 – 15.

3. Почерняєва В.Ф., Васько Л.М. Викладання ядерної медицини: організаційно-методичні підходи до самостійного вивчення предмета. *Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів*: матер. навч.-наук. конф. з міжнар. уч. Полтава, 2017. С.68-69.

4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К. : ТОВ «ЦС». 2015. 32 с.

5. Філоненко М.М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу: методичні рекомендації. К. :Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, 2016. 88 с.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МЕДСЕСТРИНСТВІ

Купріянова О.В., Руднєва Н.І., Давиденко О.В., Курова Л.В.

kupriyanova.olga.v@gmail.com

КЗОЗ «Харківський обласний медичний коледж», м. Харків

Медичний коледж ХНМУ, м. Харків

Анотація. У статті розглянуті інноваційні методи, що застосовуються у процесі вивчення клінічних дисциплін при викладанні теоретичного та практичного матеріалу: інтегрована лекція, використання мультимедійної техніки, залучення студентів у процес читання лекції, розгляд клінічних випадків, імітаційне моделювання, ділова гра. Впровадження таких інноваційних методів дають можливість кожному студенту не тільки теоретично ознайомитися з новою темою, а й підготуватися практично до проведення різних медичних маніпуляцій на фантомі, і в результаті полегшує роботу фельдшера швидкої медичної допомоги при виїзді на клінічний випадок.

Ключові слова: фахові компетенції медсестри, інноваційні методи вивчення клінічних дисциплін, методи проведення практичних занять, клінічного мислення

Формування фахової компетенції вимагає застосування інноваційних підходів у підготовці кадрів. Сьогодні майже всі навчальні заклади впроваджують сучасні педагогічні технології, такі як комп'ютерне навчання, навчання із залученням інтерактивних методик, навчання за технологією тренінгу, тощо. Ці методики допомагають реалізації індивідуального підходу до студента, сприяють підвищенню якості навчання, зацікавлюють студента, допомагають кращому засвоєнню ним знань та професійних навичок.

Метою якісного навчального процесу є не тільки високий рівень теоретичних знань студентів, а й застосування знань і умінь при вирішенні проблем пацієнта, що в подальшому забезпечить їх гідну професійну діяльність.

На сучасному етапі медичної освіти виникає потреба у застосуванні в навчальному процесі інноваційних інтерактивних методів викладання клінічних дисциплін. Такі методи сприяють формуванню професійних навичок, умінь,

виробленню клінічного мислення, допомагає швидко орієнтуватися і приймати рішення в складних ситуаціях.

У Харківському обласному медичному коледжі процесівивчення клінічних дисциплін для викладання теоретичного матеріалу використовуються різноманітні інноваційні методи:

1. Інтегрована або бінарна лекція, таку лекцію читають два або три викладачі з різних клінічних дисциплін (з педіатрії, терапії, мікробіології, фармакології). Такий метод навчання забезпечує не тільки цікаве викладання матеріалу, а потребує уміння інтегрувати знання програмного матеріалу з декількох дисциплін, застосовувати їх на практиці.

2. Використання мультимедійної техніки, воно дозволяє супроводжувати навчальний процес схемами, слайдами на кожному етапі лекції, що забезпечує наочне, більш глибоке сприйняття матеріалу по темі лекції. Широке використання відеоматеріалів, на додаток до фото, в рамках обмеженого часу навчального процесу дозволяє побачити розвиток хвороби на різних стадіях, акцентувати увагу на можливих нетипових випадках.

3. Залучення студентів у процес читання лекції, що дозволяє зробити лекцію більш цікавою, живою, сприяє об'єднанню студента та викладача.

4. Розгляд клінічних випадків по темі та пошук способів вирішення проблем пацієнта[1]. Цей метод зазвичай застосовується в кінці лекції. Він сприяє не тільки активізації студентів, їх зацікавленості в темі, в майбутній професії, а й дозволяє викладачу оцінити ефективність засвоєння матеріалу.

При проведенні практичних занять з клінічних дисциплін у Харківському обласному медичному коледжі широке впровадження отримали такі методи навчання:

1. Імітаційне моделювання: вирішується заздалегідь підготована, конкретна ситуація, яка має місце в практичній медицині. Такий метод підсилює цікавість до майбутньої професії, дозволяє наблизити студента до реалій та вибрати правильну тактику при конкретній клінічній ситуації.

2. «Ділова гра». Особливість такого методу в імпровізованому розіграванні учасниками різних ролей у заданій проблемній ситуації. Мета рольової гри – забезпечення переходу від пізнавальної мотивації до професійної. Рольова гра сприяє розвитку самостійного мислення, вмінню швидко приймати рішення в екстремальних ситуаціях, виховує почуття відповідальності.

3. Використання мультимедійної техніки. Для забезпечення наочності та зацікавленості студентів використовуються слайди, короткі навчальні відеофільми по темі, багато з яких створені самими викладачами дисциплін та студентами на клінічних базах коледжу. Неоціненний ефект дають

відеоматеріали, що демонструють прийоми при проведенні маніпуляційних заходів: перегляд може бути припинений в будь-який момент і повторений, чого не можна зробити з реальним хворим.

У Харківському обласному медичному коледжівсі кабінети для проведення занять з клінічних дисциплін обладнані стаціонарною мультимедійною технікою – телевізорами, комп'ютерами.

Використання відеофільмів дозволяє наблизити виклад ситуаційних завдань до умов майбутньої роботи та навчити фельдшерів, медсестер і акушерок проводити диференційний діагноз, побачити симптоми рідкісних хвороб, які не завжди може представитися випадок побачити на практиці. Це, в свою чергу, полегшує роботу фельдшера швидкої медичної допомоги при виїзді на клінічний випадок[2].

Використання означених інноваційних методів навчання дає можливість кожному студенту не тільки теоретично ознайомитися з новою темою, а й підготуватися практично до проведення різних медичних маніпуляцій на фантомі.

Специфіка роботи медсестри в сучасних умовах передбачає специфіку методів, що ґрунтуються на загальнолюдських принципах моралі [3].

Сьогодні медсестринська справа збагачена фундаментальними інноваційними технологіями і досягненнями. Професія медсестри та її роль у суспільстві зростає, набирає значущості, і відповідно докорінно змінюються вимоги до тих, хто обрав цей фах. Адже тепер у коло обов'язків входить не лише догляд за пацієнтом і ретельне виконання маніпуляцій, а й диференційований аналіз стану хворого, програмування лікувальних заходів, медсестринська опіка, задоволення потреб у міжособистісному спілкуванні [3].

Медсестра забезпечує життєвий ресурс людини від самого народження, а тому повинна володіти такими рисами, як терпимість, милосердя, доброзичливість, гуманізм, співчуття, повага тощо. Належному рівню підготовки майбутніх медпрацівників до професійної діяльності сприятимуть педагогічні технології, пов'язані з ідеями і здобутками психології, соціології, етики.

Таким чином, підготовка студентів ведеться на більш високому рівні, до моменту виходу «у самостійне життя» вони володіють теоретичним знаннями та практичними навички у повному обсязі и можуть надати необхідну невідкладну допомогу на дошпитальному етапі и при транспортуванні машиною швидкої медичної допомоги в стаціонар.

Література

1. Поцюрко Р. Інтерактивна модель навчання при викладанні педіатрії. – *Медична сестра*. 2007. № 12. С. 40-41.

2. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики: підручник / За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрка. — Київ: Медицина, 2011. 552 с.

3. Кравчук Л.В., Кравчук Л.О. Педагогічні технології у медсестринстві : навч. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 136 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ВМНЗ

Лисенко Н. В.

Nataliaa.ya@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

У зв'язку з трансформацією стратегії та моделей процесу навчання, посилення тенденцій особистісно-орієнтованого підходу до навчально-виховного процесу закладів професійної освіти, особливо зростає науково-практичний інтерес до професіоналізації студентів на етапі навчання. Процесом свідчує низка нормативних документів про освіту й, зокрема, Закон України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», а також прийнятий Закон «Про медичну реформу» (2017), що своєю чергою акцентує увагу на потребі підвищення професійного рівня кожного медичного працівника.

Зокрема Закон України «Про освіту» від 2017 року наголошує: «Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору....»[1].

Так, ці та інші аспекти дозволяють стверджувати про нагальність перегляду традиційних підходів щодо підготовки студентів навчальних закладів; виокремлення нових прийомів, методів, напрямів роботи із ними задля формування конкурентоздатного, висококваліфікованого, готового до змін працівника.

Міждисциплінарність не є виключення у цьому процесі, а навпаки – потребує конкретного перегляду, аналізу та внесення коректив щодо використання при підготовці студентів спеціальності Фармація задля розв’язання комплексних проблем сучасної педагогічної інноватики.

На практиці міждисциплінарний підхід може реалізовуватися за двома основними форматами, сценаріями або підходами. За першого, найбільш поширеного, міждисциплінарність образно кажучи наводить «мости» між різними науками (дисциплінами), неформально об’єднує їх, не порушуючи їхньої самостійності, унікальності, своєрідності. У даному випадку плюралізм, диференціація наук (дисциплін) зберігається, може навіть зростати, а міждисциплінарність надбудовується над ними, пов’язує, об’єднує на методологічному та інструментальному рівні. За другого формату між дисциплінарність постає як реальний інструмент об’єднання наук (дисциплін), появи інтегрованих продуктів, проєктів, міждисциплінарних об’єктів дослідження, подальше опанування яких є принципово важливим і для науки, і для освіти.

Реалізація міждисциплінарних зв’язків у навчальній діяльності – це один із необхідних дидактичних засобів формування в студентів професійних знань і навичок. Важливо, щоб навчальна інформація, засвоєна під час вивчення інших дисциплін, не повторювалась, а використовувалася для мотивації навчальної діяльності студентів, актуалізації опорних знань, умінь і навичок, обґрунтування, з’ясування сутності явищ, моделювання процесів тощо [2].

Під міждисциплінарною інтеграцією М. Чапаєв вбачає процес об’єднання навчальних дисциплін навколо пізнавальних і технологічних проблем. С. Черемних і С. Золотова інтеграцію трактують як забезпечення цілісності навчального процесу. Педагогічна інтеграція при цьому виступає як вища форма єдності цілей, принципів, змісту освіти та як створення з відповідним обґрунтуванням укрупнених педагогічних одиниць на основі глибокого внутрішнього взаємозв’язку навчальних дисциплін [6]. Так, науковець Т. Кравцова зазначає, що структурними складовими професійної компетентності майбутнього медичного працівника виступають знання, уміння та навички, отримані під час навчання та у процесі практичної діяльності, де «знання формуються на етапі теоретичного навчання; уміння – у процесі вивчення фахових дисциплін; навички – добре відпрацьовані і доведені до автоматизму уміння...» [3].

Зокрема вчена виокремлює такі компетентності майбутніх фахівців медицини, як-от:

1) уміння медичного фахівця працювати з пацієнтом, визначати його потреби й забезпечувати йому комфортне перебування на лікуванні;

- 2) уміння планувати робочий час, організовувати працю;
- 3) уміння оцінювати інформацію та належно її використовувати на практиці;
- 4) професійне мислення (прийняття рішення щодо розв'язання проблемних завдань, способів аналізу проблемних ситуацій; швидкість орієнтування, міркування).

Практика показує, що медична та фармацевтична освіта в Україні вимагає суттєвого наближення до реальних потреб практики охорони здоров'я, що своєю чергою потребує спеціальної підготовки майбутніх медичних та фармацевтичних працівників до виконання управлінських і організаторських функцій [4]. А тому варто орієнтуватися на професійній компетентності студентів спеціальності Фармації при використанні міждисциплінарного підходу у процесі їх навчання.

Так, в кінці 1980-х років більшість науковців дійшли висновку, що міждисциплінарне навчання здатне покращити засвоєння окремих дисциплін, а не витіснити їх [5]. Відтоді головним завданням викладачів є добір таких зв'язків між дисциплінами, які здатні викликати мислення вищого порядку, відкидаючи слабкі зв'язки, які можуть спровокувати когнітивний дисонанс [6]. Міждисциплінарний підхід має значну кількість переваг серед яких:

- мотивація студентів до вивчення певної дисципліни, ґрунтовного осмислення та порівняння, застосування отриманих знань на практиці;
- можливість по-новому представити вже відомий матеріал;
- розширення кругозору, підвищення самостійності та творчості студентів;
- інтеграція набутих знань, навичок та вмій в одне ціле та сприйняття засвоєного протягом усього навчання матеріалу як нерозривної єдності;
- можливість реалізувати головні дидактичні принципи навчання.

Варто зазначити що однією з переваг міждисциплінарного підходу визначено реалізацію ним основних дидактичних принципів навчання. Перш за все, між предметної координації, що забезпечує взаємодію викладання різних дисциплін, узгодження їхніх тем та навчальних програм. В результаті цього забезпечується також принцип систематичності та послідовності введення навчального матеріалу та формування необхідних навичок і вмій.

Принцип науковості реалізується в урахуванні даних сучасних наук, пов'язаних зі спеціальністю студентів, а також наук про мову, особливості спілкування, теорію навчання.

Принцип наочності в межах міждисциплінарного підходу передбачатиме використання на занятті схем, фотографій, моделей тощо, які демонструють зв'язки різних дисциплін.

Принцип посиленості реалізується шляхом урахування раніше набутих знань, навичок, умінь, акцентуванні уваги спочатку на міждисциплінарній проблемі, потім на соціальному контексті та, врешті-решт, – на переконливій рольовій грі. Це допоможе уникнути надмірних труднощів під час опанування іншомовного матеріалу.

Принцип свідомості реалізується завдяки пропонуванню студентам самостійно дібрати міждисциплінарну тему, пояснити зв'язки з іншими дисциплінами, продемонструвати їх на прикладах.

Реалізацію принципу активності можна здійснити шляхом надання можливості студентам проявити себе як унікальну активну особистість з власним підходом до вирішення міждисциплінарних проблем. Тут у нагоді будуть проведення опитування, підготовка проекту, презентації та інші завдання, які здатні забезпечити емоційну та мовленнєву активність студентів на занятті з фахової дисципліни.

Принцип виховного навчання в межах міждисциплінарного підходу реалізується шляхом допомоги студентам подолати надмірну сором'язливість, агресивність, пригніченість, меркантильність, байдужість і, навпаки, стимулюванні особистісного та професійного розвитку, активності, самостійності, ініціативності, ввічливості, взаємодопомоги. Позитивне спілкування на занятті із фахових дисциплін збагачує виховний процес емоційними переживаннями та особистісним змістом.

Висновок. Міждисциплінарний підхід сприяє реалізації усіх дидактичних принципів навчання, стимулює викладачів до оновлення змісту навчання, збагачення його цікавими та актуальними міждисциплінарними темами, новими соціальними ролями та комунікативними ситуаціями.

Якісні перетворення всередині кожного елемента системи відображають сутність процесу інтеграції. При цьому відповідно до принципу інтеграції має бути взаємозв'язок всіх компонентів процесу навчання, всіх елементів системи, та є основоположним при розробці цілей навчання, визначення змісту, форм і методів навчання.

А тому це питання потребує конкретного перегляду, аналізу та внесення коректив щодо використання при підготовці студентів ВМНЗ зокрема спеціальності Фармація задля розв'язання комплексних проблем сучасної педагогічної інноватики.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. №1556 – VII (редакція станом на 01.07.2014 р.). – zakon.rada.gov.ua.
2. Микитюк О.Ю., Боєчко В.Ф., Олар О.І. Міжпредметна інтеграція при вивченні медичної і біологічної фізики як фактор формування наукового

світогляду майбутнього лікаря. *Кредитномодульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі* : матеріали доп. Х ювіл. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль : ТДМУ, 2013. Ч. 2. С. 602–604.

3. Кравцова Т. Формування професійної компетентності майбутніх молодших медичних працівників засобами проблемно-модульного навчання. *Наукові записки КДПУ ім. Винниченка: Серія: Педагогічні науки*. 2013. Вип. 120. С. 208 – 211.

4. Радзієвська І, Джулай О. Комплексний підхід до формування професійної компетентності майбутніх медичних фахівців. *Вісник Черкаського університету*. 2012. № 19. С.76 – 81.

5. Кузнєцова Н.Е., Шаталов М.А. Проблемно интегративный подход и методика егореализации в обучении химии. *Химия в школе*. 1999. № 3. С.25–35.

6. Золотова С.И., Черемных С.В. Междисциплинарная интеграция на базе новых информационных технологий. *Опыт компьютеризации исторического образования в странах СНГ*: сб. ст. / [под ред. В.Н. Сидорцова, Е.Н. Балыкиной]. Минск: БГУ, 1999. С. 168–171.

ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Малик С.С., Петряшев І.О.

metodkmk@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В.І.Литвиненка, м. Кременчук

Анотація. Узагальнення результатів упровадження інтерактивних технологій навчання та використання освітніх платформ при викладанні професійно зорієнтованих дисциплін за моделями вітагенного навчання та педагогічної взаємодії.

Ключові слова. Технологічність, *принципи сучасної інтерактивної підготовки, освітні платформи та сервіси*, методи ігор «brainring» або «brainstorm», метод CASE STUDIES (кейс-метод навчання), інтелект-карти (mindmap).

Професійно зорієнтовані дисципліни є базою для формування фундаментальних знань зі спеціальності. Вони забезпечують отримання певної суми знань, умінь і навичок, наявність яких у майбутньому дасть змогу спеціалістові грамотно, якісно та виконувати ті чи інші функціональні обов'язки. Рівень обізнаності саме з цих дисциплін зазвичай свідчить про

якісний рівень підготовки майбутнього спеціаліста. Отже, забезпечення високоякісного та науково-методично продуманого викладання таких дисциплін є першочерговим кроком на шляху підготовки конкурентоспроможних фахівців високої якості. Тепер перейдемо до тих аспектів, що безпосередньо впливають на якість викладання матеріалу, а також швидкість і міцність його засвоєння.

Людина – унікальність. Ні для кого не секрет, що кожна людина має вроджені схильності до тих чи інших видів діяльності, а також власні вподобання, інтереси, уміння та навички. Але в нашій – застарілій моделі освіти, ці аспекти аж ніяк не корелюють, а освіта йде окремо від життя. Особливості викладання матеріалу не змінювалися протягом багатьох років, і кожен отримує стільки, скільки й інші, на тому ж самому рівні, і в такий же самий спосіб. Що насправді зовсім не забезпечує однакового рівня підготовки всіх, хто навчається. Кожна людина, у силу різних факторів, має різну здатність до сприйняття, можливості опрацювання та запам'ятовування інформації, з чого можна зробити висновок: того, що буде достатньо одному, буде зовсім недостатньо іншому, а третьому буде занадто. Виникає питання, що робити в такій ситуації. Як варіант – згрупування тих, хто навчається, на основі:

- уподобань та інтересів;
- особливостей розумових здібностей (тип пам'яті, здатність до пізнання);
- за рівнем підготовленості (вхідний «зріз» знань).

Що це дасть?

1. Полегшення процесу викладання матеріалу для викладача, адже коли заздалегідь відомо, що цікаво його підопічним, легше підбирати приклади, будувати модель спілкування, налагоджувати взаємозв'язок. До того ж, це призведе до підвищення рівня комунікабельності студентів у групі і дасть змогу одному її членові, пояснити складний момент іншому, якщо виникне необхідність

2. Визначеність у швидкості, моделі та тонкощах подачі нового матеріалу. Так, як у групах з подібними інтересами та розумовими здібностями, навряд чи виникне ситуація, коли хтось демонструє рівень, який сильно контрастує з середнім рівнем всієї групи.

Якість – краще кількості. Тут усе досить просто, у сучасних групах, кількість учасників близьиться до 20, а деколи і перевищує цей показник. Річ у тім, що в такому разі, простежити за успіхами кожного окремого її учасника, майже не можливо, або ж це буде виконано на недостатньому рівні, що призведе до пробілів у знаннях різних учнів, на різних моментах і в подальшому, буде вимагати більше часу на їх усунення. Тому доцільніше, створювати групи, кількістю до 9-ти осіб. Що полегшить викладачу як процес

викладання матеріалу, так і контроль якості його засвоєння кожним окремим учасником групи.

Технологічність. Час не стоїть на місці, як і рівень технологічного розвитку. Технології несуть можливості, використання яких, не тільки полегшить процес подачі матеріалу, а й зробить його доступнішим. Висока технологічність дає змогу швидкого, простого, зручного доступу до великої кількості джерел інформації, що в свою чергу дає змогу зробити процес навчання швидшим, простішим та якіснішим одночасно, цікавішим, різностороннім та, у якомусь сенсі, більш економічним. Мережа Інтернет, смартфони, комп'ютери, 3D-принтери та проектори вже давно стали невід'ємною частиною сучасного закладу освіти. Слід постійно поновлювати як саму технологічну базу, так і навички роботи з нею викладача, адже це відкриє нові можливості у навчанні.

Викладач – лише помічник. Педагог не має бути ретранслятором, який передає одну й ту саму інформацію з покоління в покоління, пояснює складні моменти та перевіряє засвоєння знань. Сьогодні викладач виконує лише функцію помічника, який спостерігає та, в разі необхідності, лише спрямовує студента на шлях пошуку вирішення поставленої задачі, що забезпечує самостійний пошук студентами інформації та взаємодії з іншими учасниками групи. Головними ж задачами саме викладача є правильна постановка освітнього процесу, налагодження колегіальної та дружньої атмосфери в колективі, моніторинг процесу виконання задачі кожним зі студентів, врахування особливостей кожного учасника, загострення уваги там, де це необхідно, пояснення складних моментів, передача досвіду, раціональна перевірка знань тощо.

Взаємодія. Взаємодія у студентських групах є одним з найважливіших аспектів, що впливає на успіхи в процесі навчання. Сюди можна віднести як взаємодію одне з одним, взаємодію з джерелами інформації і викладачем. Саме тому в сучасних закладах освіти більшість процесу навчання зводиться до колективного вирішення поставленої задачі. Навчання проводиться за методами ігор типу «brainring» або «brainstorm», що вимагають участі всіх членів колективу, пошук якомога більше варіантів вирішення, а в результаті обрати лише один – найбільш ефективний. Такий підхід дає можливість опрацювати велику кількість інформації, взаємодіючи як з її джерелами, так і один з одним у процесі її пошуку та подальшому обговорені. Урахування всіх цих аспектів дасть змогу підвищити рівень якості освіти та забезпечити підготовку кваліфікованих, конкурентоздатних фахівців.

Основні принципи сучасної інтерактивної підготовки: безпосередня участь кожного студента в процесі заняття, що зобов'язує викладача

зробити кожного з них активним шукачем шляхів і засобів розв'язання тієї чи іншої проблеми;

– взаємне інформаційне та духовне збагачення: навчальний процес необхідно організувати таким чином, щоб його учасники мали змогу обмінятися життєвим досвідом та отриманою інформацією;

– особисто зорієнтоване навчання.

Найбільш ефективні результати здатні забезпечити освітні платформи:

1. Безкоштовна інтерактивна платформа Google Classroom.

Викладач організує роботу з декількома курсами, дає завдання, в тому числі індивідуальні, перевіряє і ставить оцінки. **Можливості сервісу:**

- створення свого класу / курсу;
- організація запису студентів на дисципліну, курс;
- ділитися зі студентами необхідним навчальним матеріалом;
- запропонувати завдання, у т.ч. індивідуальні та творчо-розвивальні;
- оцінка за виконані завдання, мотивація за прогрес знань, умінь і навичок;
- організація спілкування студентів.

2. CASE STUDY. Загальна характеристика методу CASE STUDY.

Кейс-метод навчання – це метод активного навчання на основі реальних ситуацій. Перевагою кейсів є можливість оптимально поєднувати теорію і практику, що представляється досить важливим при підготовці фахівця медичної галузі. Метод CASE STUDIES передбачає:

- підготовлений у письмовому вигляді приклад кейса з практики;
- самостійне вивчення й обговорення кейса студентами;
- спільне обговорення кейса в аудиторії під керівництвом викладача;
- дотримання принципу *«процес обговорення важливіше самого рішення»*.

Основна функція CASE методу — навчити студентів вирішувати складні неструктуровані проблеми, які неможливо вирішити аналітичним шляхом.

3. Інтелект-карти (mindmap). Інтелект-карти (mindmap) — це схематичне зображення ключових думок, основних пунктів виступу або вашого найважливішого плану дій. З їх допомогою зручно наводити порядок в інформаційному хаосі. Інтелект-карти мають багато назв — ментальна карта, майндмеппінг, карта думок, діаграма зв'язків, Mind-карта.

Інтелект-карти корисні в роботі:

– Планувати робочі проекти. У багатьох програмах можливий спільний доступ всіх членів команди. В карту вносяться зміни, ставиться пріоритетність завдань, контролюється процес виконання.

– Готуватися і проводити наради чи засідання. За допомогою карт ви складете схему виступу, виділите ключові моменти, встановить логіку розповіді. У програмах є можливість створення презентації (*платні програми*) - це допоможе вам наочно уявити матеріал.

У навчанні:

– Записувати ключові думки семінару, лекції. Такий конспект допоможе згадати хід думок викладача та студента.

– Упорядковувати інформацію. У вас завжди є вільний простір, щоб дописати важливу думку.

– Провести мозковий штурм. У деяких програмах навіть є спеціальний режим.

У повсякденному житті:

– Пишіть конспекти прочитаних книг. Одна головна гілка — одна глава. Короткі думки, тези, основні пункти прекрасно вписуються у формат карт. Крім того, у деяких програмах є можливість робити приховані замітки.

Література

1. Луцик І. Г. Використання інтерактивних методів як засіб створення інтенсивного освітнього середовища. *Нові технології навчання*. 2007. № 46. С. 59–63.

2. Павленко О. О. Елементи використання методу CaseStudies в навчальному процесі вузу. *Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики* : зб. наук. праць. 1999. Вип. 3. С. 271–279.

3. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ: СПД Кулінічев Б. М., 2007. 144 с.

4. Гаранин А.А., Гаранина Р.М. Классификация медицинских кейсов. *Педагогика*. 2015. № 5. С. 106–111.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ВИГОДОВУВАННЯ ДІТЕЙ» СТУДЕНТАМ ФАХОВОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ФАХОМ «СЕСТРИНСЬКА СПРАВА»

Мизгіна Т.І., Зінченко Н.В., Рябека Т.І.

myzginatamara@gmail.com

Полтавський базовий медичний фаховий коледж, Полтава.

Анотація. У статті висвітлено методичні підходи, проблемні питання та основні особливості викладання теми «Вигодовування дітей» студентам фахового медичного коледжу, які навчаються за спеціальністю «Сестринська справа».

Ключові слова: фахова медична освіта, сестринська справа, педіатрія, викладання, вигодовування дітей.

Активне входження України до Європейської спільноти потребує надання можливості майбутнім фахівцям отримати освіту, орієнтовану на світовий освітній простір. Перед системою вищої та передвищої медичної освіти постає низка проблеми, які потребують відповідного вирішення. Однією з таких проблем є наближення підготовки спеціаліста до реальних потреб та вимог практичної охорони здоров'я [1]. В сучасній педіатричній практиці однією з болючих та не вирішених на даний час проблем є проблема раціонального вигодовування дітей різного віку [2].

ВООЗ та ЮНІСЕФ була спільно розроблена стратегічна програма підтримки природного вигодовування впровадженням якої в життя в нашій країні займаються, в першу чергу, фахівці первинної ланки охорони здоров'я, тому вивчення цих питань є важливою задачею в підготовці медичних сестер.

Згідно до затвердженої програми з медсестринства в педіатрії на вивчення теми «Вигодовування грудної дитини. Природне, змішане та штучне вигодовування. Харчування дітей, старших однорічного віку» відведено 10 годин: двогодинне теоретичне заняття та 8 годин практичної підготовки. Вивчення теми вигодовування у студентів, які навчаються за спеціальністю «Сестринська справа», починається у першому семестрі третього року навчання, коли студенти вже оволоділи певними знаннями з теоретичних дисциплін, та на курсі медсестринство в педіатрії вже вивчили теми анатомо - фізіологічні особливості органів та систем дитячого організму, опанували теоретичні знання та практичні навички, необхідні для догляду за доношеними та недоношеними новонародженими. Все це сприяє більш вдумливому ставленню студента до вивчення теми з вигодовування дітей.

Спираючись на досвід колег [3] і власний досвід, вважаємо доцільним зауважити, що при викладенні теми студентам медичного коледжу перед викладачем постають дещо інші завдання, ніж при вивченні розділу студентами вищого навчального закладу. Необхідно навчити майбутніх медичних сестер, які в умовах реформування медичної реформи в Україні, набувають більшої самостійності та більшої відповідальності, працюють безпосередньо з населенням вмінно донести до загалу важливість питань вигодовування дітей.

При проведенні теоретичних занять підлягають вивченню такі питання:

- основні принципи підтримки успішного грудного вигодовування;
- раціональне харчування вагітних та жінок-годувальниць;
- переваги природного вигодовування;
- техніка природного вигодовування та можливі помилки при годуванні груддю;
- причини розвитку, профілактика та лікування гіпогалакції;
- правила підгодовування та корекція при вигодовуванні немовлят;
- причини переводу на штучне вигодовування, недоліки та помилки при ньому;
- класифікація сумішей, які використовуються при штучному вигодовуванні,
- харчування здорових дітей старших однорічного віку.

Майбутні фахівці знайомляться із сучасними поглядами щодо харчування дітей, які значно відрізняються від положень, які впроваджувалися наприкінці минулого сторіччя. Значна увага приділяється викладачем питанням вигодовування дітей першого року життя. Викладач обов'язково привертає увагу студентів до традиційної поваги українського народу до родинних цінностей, поваги до матері, жінки-годувальниці. Підкреслюється також значний вклад у вивченні питань вигодовування немовлят вітчизняних науковців, які за всі часи визначали позитивний вплив природного вигодовування як для дитини, так і для матері.

Під час мультимедійної презентації студенти мають змогу ознайомитися з основними моментами раннього прикладання да грудей: показаннями, протипоказаннями, ознаками вірного прикладення дитини до грудей за допомогою фото- та відеоматеріалів, отриманих у пологовому стаціонарі, відділеннях новонароджених, другого етапу виходжування недоношених (демонстрація проводиться з дозволу пацієнтів). Вивчають основні принципи дієтики дитячого віку. З метою визначення рівню засвоєння теоретичних знань використовуються розв'язання тестових завдань і клінічних задач, розроблених нами для поточного і заключного контролю.

Під час практичних занять важливим є не тільки добра теоретична підготовка, але й засвоєння алгоритму дії на певних етапах сестринського процесу, докладне оволодіння практичними навичками з проведення сестринських маніпуляцій. Відбувається відпрацювання передбачених програмою практичних навичок на манекенах. В умовах дитячої поліклініки та стаціонару проходить спілкування майбутніх фахівців з матерями та дітьми. Кожен студент отримує завдання із складання плану вигодовування конкретного пацієнта, що значно підвищує мотивацію студента до вивчення матеріалу. При підведенні підсумків заняття студенти спільно з викладачем приймають участь в обговоренні складеного меню, визначають та усувають виявлені недоліки.

Крім того кожен студент отримує ситуаційну задачу, для вирішення якої необхідно використати знання отримані не тільки при вивченні розділу, але й набуті попередньо. Перевірка розв'язання задачі може проводитися, за умов достатньої успішності студентів, у вигляді ділової гри. Наприкінці вивчення розділу викладач має узагальнити основні моменти вивченого, проаналізувати недоліки та помилки. Обов'язково необхідно відзначити успіхи у вивченні окремих питань та теми в цілому.

Викладачами курсу значну увагу було приділено складанню методичних розробок для аудиторної та поза аудиторної роботи студентів. Такі розробки крім чіткого алгоритму дій, переліку питань, що підлягають вивченню, контрольних запитань та переліку рекомендованих джерел інформації обов'язково містять тести та ситуаційні задачі для перевірки засвоєння матеріалу із зразками їх розв'язання.

Закріплення отриманих теоретичних знань та удосконалення набутих практичних навичок відбувається і під час проходження студентами виробничої практики, що дозволяє оптимізувати навчальний процес та підвищити ступень збереження знань.

Таким чином, використання різних методів та засобів при викладанні теми «Вигодовування» майбутнім медсестрам і чітка організація навчального процесу

дозволяє викладачам постійно контролювати, координувати та мотивувати покращення якості паралельного набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18>.

2. Няньковський СЛ, Знаменська ТК, Бекетова ГВ і співавт. Щодо впровадження концепції «Харчування нового життя. 1000днів» в Україні. Здоров'є ребенка .2014. 5(56). С. 73 - 77.

3. Цвіренко СМ, Похилько ВІ, Соловйова ГО і співавт. Сучасні погляди на систему контролю знань у вищій медичній школі. Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика. Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю. 2020. С. 246 - 247.

РОЛЬ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК З ФАРМАКОГНОЗІЇ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Нестеренко В.В.

tereshkova2017@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. Інтеграція вищої освіти України в міжнародний освітній простір вимагає від майбутніх спеціалістів конкурентоспроможності на фармацевтичному ринку. Зміни, що відбулись у вітчизняній фармації, вимагають від професорсько-викладацького складу поєднати сучасне бачення розвитку дисципліни, високий професіоналізм і творчий підхід при викладанні фармакогнозії.

Ключові слова: фармакогнозія, практичні навички, професійна компетентність

Мета роботи. Розкриття ролі практичних навичок при вивченні фармакогнозії і формуванні професійної компетентності майбутніх спеціалістів.

Фармакогнозія – одна із фахових дисциплін, що входить до комплексного кваліфікаційного екзамену «Фармація». Її роль у формуванні професійних навичок і умінь майбутнього молодого спеціаліста та його фармацевтичного мислення визначається фактом, що засоби рослинного походження становлять більше третини усіх лікарських засобів, дозволених для медичного застосування в Україні [1]. Лікарська рослинна сировина (ЛРС) як самостійний засіб дозволена для безрецептурного відпуску хворим з аптеки, а також використовується як субстанція для отримання лікарських препаратів.

Протягом останніх десятиліть у медичній практиці велику увагу приділяють лікарським засобам рослинного походження та їх раціональному використанню.

Зростання кількості біологічно активних добавок з використанням рослинної сировини, а також проблема фальсифікації ЛРС і препаратів

рослинного походження вимагають високої компетентності від майбутніх спеціалістів. Тому орієнтація фармацевта в усіх питаннях, пов'язаних з отриманням ЛРС, методів дослідження, її стандартизацією, зберіганням і використанням говорить про рівень професіоналізму спеціаліста.

Проблема професійної підготовки майбутніх фармацевтів, формування їх професійної компетентності є одним із головних завдань навчально-виховного процесу, що набуває актуальності. Особливості роботи фармацевтичних закладів вимагають від випускників не лише знань та умінь, але й здатності використовувати отримані знання для практичного вирішення завдань, що виникають у процесі професійної діяльності [2].

Тому при засвоєнні фармакогнозії основна увага приділяється практичним навичкам, які студенти набувають на усіх етапах навчання: при вивченні теми практичного заняття, при проведенні контролю після вивчення тем, в кінці кожного семестру. На заняттях з фармакогнозії робота студентів проводиться в парах, вони вивчають лікарські рослини та ЛРС (на прикладі визначення зразків гербарію та сировини – об'єктів заняття). Кожен студент самостійно, користуючись алгоритмічними схемами, проводить перший етап товарознавчого аналізу, набуває навичок визначення ідентичності ЛРС за макро- і мікроскопічними ознаками, засвоює фізико-хімічні властивості діючих речовин і визначає основну групу біологічно активних речовин за допомогою якісних реакцій [3,4,5]. Засвоєнню матеріалу допомагають розроблені таблиці, схеми, постійне поповнення гербарійного й сировинного фонду та фотоматеріалу. На практичних заняттях студентам пропонується збір, до складу якого входить два або три компоненти лікарської рослинної сировини. Необхідно ідентифікувати ЛРС і зробити висновок.

Закріплення і набуття нових практичних навичок відбувається під час проходження студентами польової навчальної практики з фармакогнозії. Студенти вчаться на практиці проводити ідентифікацію лікарських рослин і морфологічно близьких видів у природі, розглядають питання організації заготівлі лікарської рослинної сировини, що є важливим джерелом виробництва лікарських засобів, зберігання та переробки ЛРС. Приділяється увага основам культивування лікарських рослин; виявленню заростей дикорослих лікарських рослин, ознайомленню з методами вивчення запасів ЛРС і наданню рекомендацій щодо раціонального використання природних ресурсів.

На практиці студенти є не пасивними спостерігачами, а активними її учасниками, готуючи гербарій. Вони ведуть щоденник, куди заносять відомості про кожен заготовлену рослину на основі отриманої протягом практики інформації. Крім того, отримані знання із заготівлі ЛРС студенти використовують при самостійному зборі сировини, яку разом з гербарієм

здають наприкінці практики. Після закінчення практики, в процесі якої студенти пізнають ЛР у природних умовах, вивчення фармакогнозії набуває більш предметного характеру. Назви ЛР становлять для майбутніх фармацевтів вже не абстрактну, а конкретну інформацію. Як результат – студенти самостійно орієнтуються у схожих видах ЛР, відрізняють офіційні лікарські рослини від неофіційних, розуміють, як і чому використовуються ЛР.

Отже, навчальна практика з фармакогнозії дає студентам можливість набути необхідні практичні навички в аспекті майбутньої професійної діяльності.

Набуті практичні навички з фармакогнозії студенти-випускники мають продемонструвати на практичній частині державного кваліфікаційного екзамену. Протягом екзамену оцінюється якість вирішення випускником типових задач діяльності згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ), демонстрування відповідних умінь і навичок в умовах, наближених до реальних. З фармакогнозії необхідно здійснити контроль якості лікарських засобів рослинного походження, тобто виконати аналіз лікарської рослинної сировини, біологічно активних речовин, засобів чи продуктів рослинного походження, що пропонуються в білеті. Демонстрація основних умінь і навичок, згідно з вимогами ОКХ, проводиться в декілька етапів: ідентифікувати ЛР за гербарним зразком, скласти схему заготівлі, первинної обробки, сушіння ЛРС; ідентифікувати ЛРС за морфологічними ознаками, назвати умови її зберігання; виявити групу біологічно активних речовин у ЛРС, зазначити метод стандартизації цієї групи БАР за АНД. Набуті практичні навички перевіряють під час вирішення ситуаційних завдань, що включають розрахунок експлуатаційних запасів та обсягу щорічних можливих заготівель зразка ЛРС; на основі опису морфолого-анатомічних ознак, наведеного у фармакопейній статті ДФ XI або монографії ДФУкраїни, назвати характерні діагностичні ознаки і провести ідентифікацію зразка ЛРС.

Отже, практична частина комплексного кваліфікаційного екзамену з дисципліни «Фармакогнозія» дозволяє об'єктивно та всебічно оцінити рівень засвоєння практичних навичок в аспекті майбутньої професійної діяльності.

Висновки. З переосмисленням завдань сьогодення з'явилась потреба у перегляді підходів до освіти сучасного фахівця в галузі фармації. Вивчення фармакогнозії як профільної дисципліни є невід'ємною частиною формування майбутнього спеціаліста. Критерієм якості підготовки є засвоєння практичних навичок з фармакогнозії, умінь і знань, передбачених програмою, що є родючим ґрунтом, на якому формується професійна компетентність студентів.

Література

1. Компендиум 2011 – лекарственные препараты / Под ред. В.Н. Коваленко, А.П. Викторова. Киев: МОРИОН, 2011. 2320 с.
2. Краснов В.В., Ветютнева Н.О. Компетентнісний підхід у формуванні моделі провізора на етапах безперервного професійного розвитку. *Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів і провізорів*: Науковометодична конференція з міжнародною участю. Київ, 2007. С. 438–445.
3. Бобокова І.А. Фармакогнозія. Посібник для практичних занять: Навч. посібник. К.: Медицина, 2006. 272 с.
4. Практикум по фармакогнозии: учеб. пособие для студ. вузов / под общ. ред. В. Н. Ковалева. – Харьков: Изд-во НФаУ «Золотые страницы», 2003. 512 с.
5. Солодовниченко Н.М., Журавльов М.С., Ковальов В.М. Лікарська рослинна сировина та фітопрепарати: посібник з фармакогнозії з основами біохімії лік. рослин. Харків: Вид-во НФаУ «Золоті сторінки», 2001. 408 с.

A MEDICAL SLANG

O.V. Pietukhova

helen.ajuga@gmail.com

Cherkassy medical academy, Cherkassy

Medical slang is the use of acronyms and informal terminology to describe patients, other healthcare personnel and medical concepts. Some terms are pejorative. In English, medical slang has entered popular culture via television hospital and forensic science dramas such as *ER*, *House M.D.*, *NCIS*, *Scrubs*, and *Grey's Anatomy*.

Slang usage generally begins during the third year of medical school when students rotate among clinical services and peaks during the internship year. Male and female clinicians are similar in slang usage. Medical slang may be classified by the following social categories: the setting—various types of hospitals and facilities; the players—caregivers and care-receivers; the social processes—patient admission, diagnosis, treatment and discharge; and death and dying.

In many countries, facetious or insulting acronyms are now considered unethical and unacceptable, and patients can access their medical records. Medical facilities risk being sued by patients offended by the descriptions. Another reason for the decline is that facetious acronyms could be confused with genuine medical terms and the wrong treatment administered.

Examples of pejorative language include *bagged and tagged* for a corpse, a reference to the intake process at a mortuary; *donorcycle* for *motorcycle* or *PFO* for *pissed [drunk] and fell over*. Less offensive are the terms *blue pipes* for veins;

cabbage for a heart bypass (*coronary artery bypass graft* or CABG), and *champagne tap* for a flawless lumbar puncture, that is, one where erythrocyte count is zero.

In one of his annual reports (related by the BBC), medical slang collector Dr. Adam Fox cited an example where a practitioner had entered “TTFO”, meaning “told to fuck off”, on a patient’s chart. When questioned about the chart entry, the practitioner said that the initials stood for “to take fluids orally.”^[1]

As a result, medical slang tends to be restricted to oral use and to informal notes or E-mails, which do not form part of a patient’s formal records. It may also be used among medical staff outside of the hospital. It is not found on patients’ charts and, due to growing awareness of medical slang, often not used in front of patients themselves.^[2]

There is an annual round up of the usage of medical slang by British physician Dr. Adam Fox of St Mary's Hospital, London. Fox has spent five years charting more than 200 examples, regional and national terms and the general decline of medical slang.^[3] He believes that doctors have become more respectful of patients, which has contributed to the decline. While its use may be declining in the medical profession, several dictionaries of the slang have been compiled on the internet.^[4]

Doctors, as well as nurses or other medical professionals have been advised to cut back on the use of slang, especially in medical notes. The authors of what is described as the first list of slang terms currently in use in British medical establishments say that use of derogatory slang and acronyms may lead to patients being devalued. It consequently leads to ineffective medical care.

Try the following to reduce your use of medical jargon with patients:

1. Practice, practice, practice.
2. Have patients repeat instructions back to you.
3. Use analogies, which are more easily understood and identified by the patient.
4. Draw a picture if patients need to visualize what you are explaining.

Reference:

1. "Doctor Slang is a dying art". BBC. 18 August 2003.
2. Fox, Adam; Fertleman, Michael; Cahill, Pauline; Palmer, Roger (2003). "Medical Slang in British Hospitals"(PDF). *Ethics & Behavior*. **13** (2): 173–189.
3. "Doctors issue warning over misuse of slang". *BMJ: British Medical Journal*. 327 (7411): 360.
4. Adam T. Fox; Pauline Cahill; Michael Fertleman (2002). "Medical slang"(PDF). *British Medical Journal*. 324 (179): 179S

РОЛЬ МЕДИЧНОЇ СЕСТРИ В ЛАБОРАТОРНИХ МЕТОДАХ ДОСЛІДЖЕННЯ

Самбурська Л.В.

samburskaya74@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглянута роль медичної сестри в лабораторних методах дослідження на преаналітичному етапі.

Ключові слова: медична сестра, лабораторні дослідження, етапи лабораторних досліджень, навчання.

Мистецтво встановлення правильного діагнозу одне з найбільших мистецтв у медицині. Однією з найважливіших складових цього є лабораторні обстеження.

Виконання та якість лабораторних досліджень залежить від фахової підготовки висококваліфікованих спеціалістів, які приймають участь у забезпеченні всіх етапів лабораторних досліджень.

На преаналітичному етапі лабораторних досліджень відбувається підготовка пацієнта до дослідження, взяття біоматеріалу, транспортування та його реєстрування.

Аналітичний етап – це безпосереднє виконання лабораторного тесту, який проводять спеціалісти з лабораторної діагностики.

На постаналітичному етапі проводяться розрахунки та доставка результатів дослідження клініцистам. На цьому етапі працюють як спеціалісти лабораторій, так і інші спеціалісти лікувально-профілактичних закладів.

Лише за умови забезпечення якості виконання усіх трьох етапів можна розраховувати на отримання відмінного кінцевого продукту.

Якщо детальніше розглянути преаналітичний етап лабораторних досліджень, то можна виділити такі основні ступені:

- прийом пацієнта у лікаря;
- оформлення необхідної для аналізу документації (бланка, заявки);
- інструктування пацієнта про характер підготовки до аналізу та особливості здачі матеріал;
- забір біоматеріалу (взяття проб);
- транспортування біоматеріалу;
- реєстрація зразків;
- аналітична та ідентифікаційна обробка матеріалу;
- підготовка зразків до відповідного типу аналізів.

Таким чином, взаємини медичної сестри та медичних працівників лабораторій мають максимально ґрунтуватися на співпраці в єдиному діагностичному процесі.

Лише медична сестра забезпечує дбайливу підготовку пацієнта до лабораторного дослідження, правильне збереження та транспортування біоматеріалу до лабораторії. Лише вона має враховувати різні аспекти позалабораторної частини преаналітичного етапу. Треба зазначити, що однією з функцій медичної сестри є навчання. Вона повинна навчити пацієнта або членів його родини правилам підготовки та забору біологічного матеріалу.

Від підготовки пацієнта залежить не тільки успішне проведення дослідження і точність результатів, але і результат лікування.

Медична сестра повинна мати необхідні комунікативні навички, педагогічний такт, знати теоретичні основи медсестринської педагогіки та психології.

Якщо розглянути основні помилки, які можуть виникати на преаналітичному етапі лабораторних досліджень, то їх можна поділити на чотири групи:

- помилки в процесі підготовки до взяття матеріалу;
- помилки пов'язані з безпосереднім взяттям проб;
- помилки обробки;
- помилки транспортування і зберігання біоматеріалу.

Коли більш детально проаналізувати, наприклад, першу групу помилок, то можна виявити такі порушення, як:

- невірну підготовку пацієнта;
- пропуск тесту;
- невірне маркування ємностей для забору біоматеріалу;
- неправильний вибір добавки, необхідної до стабілізації отриманого зразка (наприклад, антикоагулянта).

Порушення в процесі підготовки можуть бути викликані некомпетентністю медперсоналу, так і халатністю самого пацієнта.

Висновки.

Для переважної більшості лабораторних досліджень точне виконання методики ще не забезпечує вірогідність результатів. Це пов'язано з тим, що дослідження біологічного матеріалу – складний багатоетапний процес, до якого входять важко контрольовані операції, що впливають на точність результату.

Знання помилок, які можуть виникнути на різних етапах лабораторного обстеження хворого, будуть сприяти усуненню дефектів діагностики та проведенню своєчасного лікування.

Налагоджування постійної співпраці та взаєморозуміння між працівниками лабораторії та медичними сестрами є необхідною умовою того, щоб внесок лабораторії в діяльність медичного закладу був справді вагомим і належно оціненим.

Література

1. Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський процес: Основи сестринської справи та клінічного медсестринства. Київ: «Здоров'я», 2001. 208 с.
2. Лісовий В.М., Ольховська Л.П., Капустник В.А. Основи медсестринства: підручник. вид., перероб. і допов. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 912 с.
3. Максимюк Г.В. Імплантація стандартизованих умов преаналітичного етапу в роботі клініко-діагностичних лабораторій. *Вісник проблем біології медицини*. 2017. Вип. 1 (135). С. 46-51.
4. Щевченко Т.М., Полушкін Г.М. Організація лабораторної справи з системою управління якості лабораторних досліджень: електронний посібник – Донецьк: ДНУ, 2014. 128 с.
5. Єрмоєнко Р.Ф., Козар В.В., Должинова О.В. Забезпечення преаналітичного етапу в медичних лабораторіях як важливого процесу системи управління якістю. *Управління якістю в фармації: збірник матеріалів XI науково-практичної конференції*, м. Харків, 2017 р. / Національний фармацевтичний університет. Харків, 2017. С. 62-63.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ ВУЗІ

Штрімайтис О. В., Мялюк О. П., Садовник О. В.

oksankamp@ukr.net

КЗВО «Рівненська медична академія», м. Рівне

Анотація. Важливим аспектом формування соціально-особистісних компетенцій фахівців медичної галузі в освітньому процесі є вмiле поєднання інноваційних методів і традиційних форм навчання, достатній науковий рівень і педагогічний досвід викладачів, їх вмiння в доступній формі донести інформацію до слухачів, і достатня мотивація студентів, а також реалізація більш жорсткого закріплення викладачів за відповідними кафедрами, так як викладання однієї і тієї ж клінічної дисципліни, студентам різних відділень має свої суттєві відмінності як за змістом, так і за формою викладу матеріалу,

обумовлені вимогами Державних освітніх стандартів для кожної спеціальності і особливостями професійної діяльності майбутнього фахівця.

Ключові слова: соціально-особистісна компетенція, фахівець, освітній процес, інститут наставництва, професійна підготовка медика.

Проведені перетворення в системі охорони здоров'я, впровадження в діагностичний і лікувальний процес нових інноваційних технологій зумовили потребу істотного підвищення якості підготовки фахівців з вищою медичною освітою.

Істинна компетентність не дозволяє людині зупинитися на досягнутому рівні навіть в самій, здавалося б, «простій» справі, але мотивує на нове пізнання, новий досвід, творчість, на безперервну і наполегливу роботу над собою [1]. Якісне зростання компетентності фахівця підсилює його конкурентоспроможність в сучасних умовах, коли зростає суспільна потреба в професійній ініціативі, а значить, все більш цінується не репродуктивний, а особистісний характер реального ставлення працівника до будь-якої діяльності.

Матеріали та методи. Нами було досліджено навчально-методичні матеріали викладачів кафедри хіміко-фармацевтичних дисциплін та кафедри медико-профілактичних дисциплін та лабораторної діагностики КЗВО «Рівненська медична академія». Для детального розуміння особистісного підходу викладацького складу та соціальної атмосфери в тандемі «викладач-студент» ми відвідали відкриті лекції, практичні заняття, семінари в традиційному форматі і у форматі онлайн зустрічей.

Результати та їх обговорення. Вимоги, що постають перед фахівцем, як суб'єкта професійної діяльності носять надзвичайно широкий характер і стосуються не тільки спеціальних знань, а й зачіпають особистість в цілому. Висока професійна компетентність передбачає глибокі знання в науково-предметній області, нестандартне мислення, володіння інноваційними методами вирішення поставлених завдань [2]. Однак готовність фахівців до творчої самостійної діяльності має на увазі наявність не тільки професійної, а й соціально-особистісної компетенції, що зумовлює необхідність впровадження в освітній процес відповідних технологій, методів і форм навчання. З цієї точки зору компетентність розглядається як володіння фахівцем відповідною компетенцією, що включає його особисте ставлення до неї і предмета своєї професійної діяльності.

Реалізація компетентного підходу в практиці навчання студентів в Рівненській медичній академії передбачає не тільки постійна зміна змісту досліджуваної теми предмета, з урахуванням новітніх досягнень світової науки і практики охорони здоров'я, а й підбір відповідних методів, прийомів і

технологій навчання. Навчальні плани повинні враховувати сформовану епідеміологічну ситуацію, що сталася з появою COVID 19. Інфекція представляє величезну медико-соціальну значимість у зв'язку з її широким розповсюдженням, відсутністю ефективних засобів лікування та профілактики, а зусилля світової спільноти поки не привели до створення профілактичної вакцини проти цієї небезпеки і ефективних лікарських препаратів, що дозволяють досягти мінімальної летальності. Контакт з інфекційними пацієнтами, які є джерелом інфекції для медичних працівників і зростаючий ризик інфікування потенційно небезпечними для життя і здоров'я інфекціями, можуть призводити в процесі навчання і майбутньої професійної діяльності до виникнення або посилення вже наявної тривожності і навіть до розвитку синдрому «професійного вигорання». У зв'язку з цим, в процесі професійної підготовки майбутніх медиків сьогодення така пильна увага приділяється формуванню соціально-особистісної компетенції у студентів. Високий професіоналізм, впевненість у правильності своїх дій, відсутність тривожності при спілкуванні з пацієнтами в процесі їх обстеження і лікування є показниками соціально-особистісної компетентності майбутнього медика, що дозволяють успішно впоратися з посадовими обов'язками. Найбільш значущими особистісними показниками соціальної зрілості працівників медицини є відповідальність, самостійність у прийнятті рішень, позитивне мислення, терпимість і психологічна готовність до контакту з пацієнтами, незалежно від ризику інфікування і можливих наслідків у разі виникнення хвороби [3].

У медико-дидактичній площині формування соціально-особистісної компетентності студента завдання непросте, так як необхідно створити навчальне середовище, в якому той, якого навчають розуміє конкретну освітню мету, а запропоновані методи навчання сприяють досягненню цієї мети. Впровадження нових інноваційних підходів і сучасних методів навчання з використанням комп'ютерних технологій дозволяють інтенсифікувати процес навчання, зробити його більш наочним і спонукати студентів до активної участі в освітньому процесі, використовуючи їх творчий потенціал. При цьому змінюється роль викладача в освітньому процесі. Його основне завдання при використанні активних методів навчання – організувати навчальний процес таким чином, щоб студент мав можливість проявити самостійність і досягти результату на основі використання запропонованих викладачем алгоритмів, проявити творчий підхід до вивчення предмета і оцінити свої досягнення в професії.

Традиції підготовки медиків потенційно готових до роботи з пацієнтами формувалися протягом десятиліть в умовах високого престижу і соціальної

значущості даної професії. У колективах кафедр починає зароджуватися інститут наставництва, що дозволяє молодим фахівцям швидше і легше адаптуватися до складних умов праці. Перехід освітнього процесу в медичних закладах освіти на загальноприйняті ВУЗівські норми і принципи зажадав більш жорсткого закріплення викладачів за відповідними кафедрами, так як викладання однієї і тієї ж клінічної дисципліни, студентам різних відділень має свої суттєві відмінності як за змістом, так і за формою викладу матеріалу, обумовлені вимогами Державних освітніх стандартів для кожної спеціальності і особливостями професійної діяльності майбутнього фахівця. У зв'язку з цим володіння викладачем соціально-особистісними компетенціями, знаннями специфіки майбутнього фаху випускників слід розглядати як однією з основних умов забезпечення якості освітнього процесу в медичному ВУЗі. Такий особистісний підхід формується у викладача швидше за умови ведення ним освітнього процесу на одному конкретному відділенні. У зв'язку з цим, в умовах наявності в медичних закладах освіти висококваліфікованого викладацького складу, необхідно здійснити більш «жорстке» закріплення викладачів кафедр на відповідних відділеннях, що забезпечить диференційований підхід до освітнього процесу та сприятиме більш якісному формуванню соціально-особистісних компетенцій в студентів, підвищить рівень конкурентоздатності випускників медичних ВУЗів.

Висновки. Таким чином, вмiле поєднання iнновацiйних методiв i традицiйних форм навчання, достатнiй науковий рiвень i педагогiчний досвiд викладачiв, iх вмiння в доступнiй формi донести iнформацiю до слухачiв, i достатня мотивацiя студентiв дозволяють досягти хороших результатiв у формуваннi соцiально-особистiсних компетенцiй в процесi навчання в медичних закладах освіти, пiдготувати фахiвцiв, що вiдповiдають сучасним запитам охорони здоров'я.

Література

1. Богуцкий М. И., Цыркунов В. М. Подготовка врачебных кадров на клинической кафедре медицинского университета. *Образование и наука 21 век – 2010*: материалы за VI Международна научна практична конференция. София, 2010. С. 60–62.

2. Петриченко Е. Н. Проблемы обеспечения качества образовательных услуг в условиях конкурентной экономики. *Высшая школа*. 2005. № 2. С. 63–64.

3. Богуцкий М. И. Инновационные подходы в практике обучения студентов на кафедре инфекционных болезней. *Актуальные вопросы инфекционной патологии*: материалы научно-практической конференции, посвященной 55-летию кафедры инфекционных болезней УО «ГрГМУ» (27

октября 2017 г.) / отв. ред. Н.В. Матиевская. Клиническая инфектология и паразитология. 2017. Т.6, №4. С. 481–482.

V. З ДОСВІДУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗВМ(Ф)О

КОНФЛІКТНІ СИТУАЦІЇ В ОСВІТЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Білан В.В.

victoriya-bilan@ukr.net

Черкаський медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено найпоширеніші типи та види конфліктних ситуацій в освітньому процесі, їх приклади, основні завдання викладача для попередження та вирішення таких ситуацій.

Ключові слова: конфлікт, конфліктна ситуація, студент, викладач, компроміс.

Конфлікт (з лат. *conflictus* – зіткнення). Скільки неприємних спогадів пов'язано з цим словом. Конфлікти супроводжуються незрозумінням, образами, почуттям невдоволення, стресами, зруйнованими взаєминами... Напевне, немає такої людини, яка у своєму житті не побувала б у конфлікті, адже конфліктною є будь-яка ситуація, у якій зіштовхуються різні погляди, потреби, інтереси, цілі, бажання різних людей.

Найпоширенішим типом конфлікту у ВНЗ (вищому навчальному закладі) є педагогічний конфлікт, який виникає у взаємодії учасників навчально-виховного процесу (викладачів, студентів) внаслідок наявності відмінностей у поглядах, ціннісних орієнтаціях, взаємних очікуваннях, нетактовності у спілкуванні, а також недостатньої конфліктологічної культури в багатьох людей.

Конфлікти вносять напруженість у стосунки, позбавляють нас спокою і радості, не дають можливості повноцінно працювати. А особливо прикро те, що конфлікти виникають найчастіше через дрібниці, через наше невміння спілкуватись, небажання зважати на потреби інших.

Але конфлікти можуть мати і позитивні наслідки, якщо вони є конструктивними і вирішуються шляхом мирних переговорів без сварок, бійок, крику, взаємних образ. Тоді вони допомагають розв'язати наболілі проблеми, прийти до спільного найкращого рішення.

Основу будь-якого конфлікту складає ситуація, що включає суперечливі позиції сторін із якогось приводу, або спірні цілі та засоби їх досягнення за даних обставин чи неспівпадіння інтересів, бажань, що зрештою, утримує

суб'єктів можливого конфлікту і його об'єкт. Однак для того щоб конфлікт почав розвиватися, необхідний інцидент, коли одна зі сторін починає діяти, зачіпаючи інтереси іншої сторони. Якщо протилежна сторона відповідає тим же, конфлікт із потенційного переходить в актуальний.

КОНФЛІКТ = КОНФЛІКТНА СИТУАЦІЯ + ІНЦИДЕНТ

Вирізняють такі види конфліктних педагогічних ситуацій:

- Конфліктні ситуації на рівні "**викладач - студент**" мають складні форми.

Наприклад: конфлікти поведінки, вчинків: під час практичного заняття студент порушує дисципліну(розмовляє, крутиться, відволікає інших студентів), викладач зробив декілька раз зауваження, на які студент не реагує.

Основним завданням викладача є попередження та вирішення ситуації. Для цього він може використовувати необхідні методики, стилі і правила, а саме :

1. Необхідно вдало вибрати час для розмови. Розмова «по гарячих слідах» приречена на невдачу, тому що роздратованість – поганий союзник. Викладачеві потрібно набратися терпіння і знайти час для розмови (гострота пройде студент заспокоїться. Крім того за цей час він сам зрозуміє помилковість своєї поведінки.

2. Обрати вдале місце для розмови. Розмова зі студентом на очах у групи викликає у нього бажання продемонструвати сміливість і незалежність. Невдалою для щирої розмови є присутність інших викладачів, які розпочинають висловлювати власні коментарі і претензії до студента.

- Конфліктні ситуації на рівні "**студент — студент**".

Наприклад:

Велика частина конфліктів серед студентів виникає через претензії на лідерство в мікрогрупах. На початку навчання конфлікти виникають через бажання студентів здобути місце лідера в період формування навчальних груп і мікрогруп. Більшість студентів під час навчання в школі були лідерами і мають бажання зберегти позиції лідера й у вищому навчальному закладі. На другому і старших курсах конфлікти можуть виникати між студентами, що вже займають позиції лідерів, і тими, що здобувають авторитет лідера. Конфліктні ситуації можуть виникати й у відносинах між лідерами мікрогруп у навчальних групах і на курсах, кожний з яких може претендувати на визнання його авторитету всіма студентами. Лідери мікрогруп і навчальних груп можуть втягувати в конфлікти своїх прихильників, розширюючи масштаби конфлікту.

Такі конфліктні ситуації можуть бути усунені кураторами навчальних груп, які можуть знайти кожному лідерові свою специфічну сферу лідерства, враховуючи їхні особисті інтереси та схильності.

- Конфліктні ситуації у науково-педагогічному колективі ("викладач — викладач ", "керівник - викладач ").

Наприклад:

Конфлікти з колегами і керівництвом існують і в такій високо-статусній групі, як науково-педагогічний склад . Сутички можуть виникати через розбіжність думок з якоїсь обговорюваної проблеми, не обов'язково наукової, а, наприклад, при обговоренні вимог трудової дисципліни. Одні викладачі підходять до цих вимог як до необхідності, а інші можуть вважати їх суто суб'єктивними, такими, що не відносяться до учбового процесу (це різного роду чергування, кураторство тощо).

Конфліктні ситуації в середовищі науково-педагогічного складу виникають також через своєрідність темпераменту і характеру викладачів. Вони можуть виникати й у випадках не досить високого рівня розвитку моральних якостей особи викладача.

Для найбільш ефективного вирішення та попередження різних конфліктних ситуацій у педагогічному колективі буде дотримання викладачами таких стилів поведінки в конфлікті, як « співробітництво» та « компроміс».

Керівник і педагог, які не уникають конфліктів, а прагнуть їх вирішити, набувають безцінного особистого досвіду управління конфліктами. До них приходить розуміння мотивів поведінки педагогів і студентів, поступово виробляються навички прогнозування й управління ними. Розуміння цих проблем дає йому реальну можливість спрямовувати енергію конфліктів на вдосконалення навчально-виховного процесу, формування особистості студентів.

Для ефективного подолання конфліктної ситуації педагогу необхідно обрати поведінку, враховуючи власний стиль, стиль інших людей, втягнутих до конфлікту. Найчастіше поведінка педагога при подоланні конфліктної ситуації реалізується як комбінація елементів таких стилів:

1. **Конкуренція, або суперництво**, прагнення бути в центрі ситуації. За цієї позиції погляди, потреби інших учасників суперечки не сприймаються як значущі. Кожен обстоює власну думку, поведінку як єдино правильну, ігноруючи міркування інших. Це активний, майже агресивний наступ, намагання подолати конфлікт, ігноруючи інтереси інших осіб. Виявляється в діях, задоволенні своїх інтересів на шкоду іншим учасникам конфлікту.

2. **Уникнення**. Пов'язаний цей стиль із намаганням "відсунути" конфліктну ситуацію якомога далі, сподіваючись, що все вирішиться само собою.

3. **Пристосування**. Такий стиль поведінки передбачає взаємне пристосовування партнерів: вони діють, не відстоюючи власних інтересів.

4. **Співробітництво.** Сутність його полягає у намаганні разом підійти до ефективного подолання конфлікту з урахуванням інтересів, потреб обох сторін, у пошуку взаємовигідних умов і шляхів досягнення порозуміння. Ця стратегія є найефективнішою для налагодження добрих стосунків, але потребує більше часу, ніж інші. Крім того, обидві сторони мають уміти пояснити свої бажання, висловити власні потреби, вислухати одна одну, виробити альтернативні варіанти дій.

5. **Компромiс.** Виявляється він у взаємному бажанні поступатися. Цей стиль схожий на співробітництво, але його досягнення відбувається на поверховому рівні стосунків. Партнери не враховують глибинних потреб, інтересів, а задовольняються зовнішнім аспектом поведінки.

Звісно, конфлікти в педагогічному процесі неминучі. Невипадково професія науково-педагогічного співробітника визнається однією з найважчих за своєю психофізіологічною напруженістю і стоїть на одному рівні з напруженістю праці льотчиків-випробувачів і альпіністів.

Тому, одним із найважливіших завдань педагога є вміння успішно використовувати кожен зі стилів розв'язання конфліктної ситуації, враховуючи конкретні обставини: вміти поступатися, йти на розумний компромiс, встановлювати партнерські стосунки й водночас відстоювати власну позицію.

Література

1. Русинка І. Конфліктологія. Психотехнологіїзапобігання і управління конфліктами: навч. Посібник. Київ: Професіонал, 2007. 264 с.
2. Мілютіна К. Технологія попередження конфліктів. Київ: Главник, 2007. 127 с.
3. Пов'якель Н. Психологіявирішення педагогічних конфліктів. Київ: Шкільний світ, 2008. 128 с.
4. Психологічна енциклопедія / автор-упорядник О.М. Степанов. Київ: Академвидав, 2006. С. 425

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА В УПРАВЛІННІ ІННОВАЦІЙНИМИ ОСВІТНИМИ ПРОЦЕСАМИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Кухнюк О.В., Коцюруба В.П.

oksana.kuh@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглянуто інноваційну діяльність викладача – найважливішу складову освітнього процесу в закладах вищої медичної освіти, охарактеризовано кількісні та якісні параметри педагогічного аналізу

інноваційної діяльності викладача; описано види та головні критерії вивчення педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності, що знайшли своє застосування при викладанні природничих і фахових медичних дисциплін.

Ключові слова: інноваційна діяльність, освітній процес, інновації, педагогічний досвід.

Сучасний світ як у глобальному, так і в локальному вимірі змінюється. Ці зміни вимагають нових підходів до підготовки фахівців медичної сфери. зокрема, засобами освіти. Традиційна освіта, зберігаючи загалом свій конструктивний зміст, відстає від потреби дня, а тим більше – від перспектив, які очікують на медичного працівника у майбутньому.

Сьогодні освіту неможливо уявити без інновацій. Розвиток інноваційних технологій стає основою масштабних освітніх реформ. У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що в Україні повинен забезпечуватися прискорений, випереджальний, інноваційний її розвиток шляхом оновлення змісту та організації освітнього процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень [1].

Постійні нововведення у навчально-виховний процес є тією нагальною потребою, без задоволення якої медична освіта втратить взаємозв'язок із життям, загубить свій потенціал, перетвориться в рутинну справу, не потрібну ні суспільству, ні особистості.

Слово «інновація» має багатомірне значення, оскільки складається з двох форм: власне ідеї та процесу її практичної реалізації [2].

Інновація освіти - цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [3].

Суб'єктом, носієм інноваційного процесу насамперед є викладач. У сучасній медичній освіті інноваційна діяльність педагога – найважливіша складова всього освітнього процесу. Основу і зміст інноваційних освітніх процесів становить інноваційна діяльність, сутність якої полягає в оновленні педагогічного процесу, внесенні новоутворень у традиційну систему, що передбачає вищий ступінь педагогічної творчості. Інноваційна педагогічна діяльність заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду. Цілеспрямована педагогічна діяльність орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нових знань, формування якісно іншої педагогічної практики [4].

Провідною формою та важливою складовою інноваційної педагогічної діяльності є експеримент, результати якого збагачують новими знаннями про навчально-виховний процес, дають змогу переконатися на підставі

педагогічної практики в ефективності нових ідей і технологій. Для педагогів, які працюють в інноваційному режимі важливе значення має вивчення педагогічного досвіду як джерела інноваційної діяльності. Особливий інтерес вони виявляють до таких видів педагогічного досвіду, як: зразковий і передовий. (Рис.1).

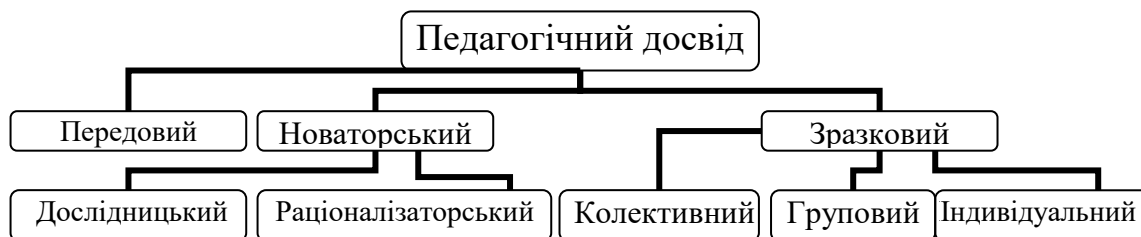

Рис. 1. Види педагогічного досвіду

Передовий педагогічний досвід – навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, у процесі якої стабільні позитивні результати у розв’язанні актуальних педагогічних проблем забезпечуються використанням оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових освітніх систем або інтеграції традиційних форм, методів, прийомів і засобів. Головними критеріями передового педагогічного досвіду є: актуальність, новизна, результативність, стабільність, раціональність і перспективність [4].

Передовий педагогічний досвід має багато спільних ознак із новаторським, проте суттєво відрізняється від нього.

Новаторський педагогічний досвід – радикально нова педагогічна ідея навчально-виховної організаційної педагогічної діяльності. Це педагогічні відкриття та винаходи, досвід утілення в життя оригінальних ідей, методів, прийомів навчання й виховання. До педагогів-новаторів у широкому розумінні належать усі педагоги, які працюють творчо і прагнуть до оновлення своїх дидактичних і виховних засобів [4; 5].

Сьогодні інноваційною діяльністю займається багато творчих педагогів, які поділяють на 3 групи:

1. Педагоги – винахідники.
2. Педагоги – модернізатори.
3. Педагоги – майстри.

Певний потенціал перспективних ідей, які збагачують педагогічну практику, містить зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід.

Зразковий (репродуктивний) педагогічний досвід – навчально-виховна, організаційно-педагогічна діяльність, яка забезпечує ефективне та якісне розв’язання завдань навчання і виховання. У залежності від кількості педагогів, які працювали над розробкою і впровадженням у початково-освітній процес

виділяють колективний, груповий та індивідуальний зразковий педагогічний досвід. Створення передового педагогічного досвіду включає декілька етапів [4]:

1. Процес моделювання. Основними компонентами якого є визначення мети, аналіз науково-теоретичних джерел та актуальної практики, визначення об'єктів, розробка структури моделі досвіду, плану і методики впровадження, системи аналізу і контролю.

2. Формування моделі досвіду. До структурних компонентів цього етапу належать: обґрунтування актуальності досвіду, теоретична база досвіду, технологія досвіду, прогнозовані результати.

3. Створення досвіду. Це найскладніший, найтриваліший етап і включає освоєння працівниками теоретичних знань для оволодіння новими засобами роботи, застосування діяльності учасників, виявлення специфічних засобів реалізації завдань, експертна оцінка досвіду.

4. Упровадження створеного досвіду в педагогічну практику.

Учені виділяють зовнішні та внутрішні компоненти інноваційної педагогічної діяльності. До перших належать: мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності та результат. До другого – зміст, мотивація й операції [4]. Для педагогічної характеристики інноваційної діяльності викладача використовують кількісні та якісні параметри різних ознак інновацій, які представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Параметри педагогічного аналізу інноваційної діяльності викладача

№	Ознака	Параметри
1.	Рівень новизни	- глибокий рівень (дана інновація не має прикладних і теоретичних аналогів) - середній рівень (інновація доповнює, удосконалює чи поліпшує усталені елементи освітньої системи або педагогічної практики) - поверховий рівень (пропозиція не містить нового або орієнтована на застосування готових розробок в іншій сфері (група, освітній заклад, район, місто))
2.	Масштаб застосування	- міжнародний - державний - регіональний - місцевий
3.	Об'єкти інновації	- зміст навчання - методика навчання - методика виховання

		- управління освітою
4.	Прогноз існування інновації	- до 2 років - від 2 до 5 років - понад 5 років
5.	Наукове обґрунтування інновації	- наявність теоретичного обґрунтування - наявність емпіричного матеріалу - недостатнє наукове обґрунтування
6.	Готовність педагога до впровадження інновацій	- висока - середня - низька
7.	Інформаційно-методична забезпеченість інновації	- наявність методичного забезпечення - слабка забезпеченість - відсутність методичних матеріалів

У сучасній педагогічній школі існує велика кількість різних методик та моделей викладання для студентів-медиків. Але постійний розвиток та ускладнення технологій потребує пошуку нових педагогічних підходів. На сьогодні у зв'язку зі змінами в системі охорони здоров'я, її реформуванням, виникає об'єктивна потреба у впровадженні сучасних інноваційних технологій при підготовці медичних та фармацевтичних фахівців, бо підтримати конкурентоспроможність на ринку праці неможливо без інноваційних змін. Так, використання симуляційних технологій, інформаційних і навчально-тренінгових центрів в оптимізації практичної підготовки студентів є обов'язковим у сфері охорони здоров'я.

Література

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22.
2. Бех І.Д. Особистісно-зорієнтоване виховання – нова освітня філософія. *Педагогіка толерантності*. 2001. № 1. С. 16-19.
3. Волковська Т. та ін. Систематизація педагогічної інновації. *Рідна школа*. 2002. № 11. С. 46-47.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. Київ: *Академвидав*, 2004. 351 с.
5. Наукове та методичне забезпечення впровадження педагогічних інновацій. Збірник наукових праць. Редкол.: Л. Даниленко (відповід. ред.) та ін. Херсон: ЦНТІ, 1999. 29 с

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ТРЕНАЖЕРНОГО КАБІNETУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Мірошнік Г.О.

mirogal@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлені особливості роботи тренажерного кабінету. Вдосконалення практичних навичок у тренажерному кабінеті це один з аспектів формування професійних компетентностей медичних фахівців.

Ключові слова: тренажерний кабінет, професійна компетентність, медичний фахівець.

Удосконалення підготовки медичних сестер, фельдшерів, акушерок, підвищення їх професійного рівня вимагають істотних змін у системі доклінічного та клінічного навчання студентів-медиків. Доцільним заходом у реалізації цього завдання є опанування студентами-медиками прийомами і засобами медсестринського догляду за пацієнтами – важливим елементом фахової підготовки медичної сестри, фельдшера, акушерки.

Важливе значення має організація роботи тренажерного кабінету, бо професійна компетентність майбутнього спеціаліста формується «на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та життєвого досвіду, що зумовлює готовність фахівця до виконання професійних обов'язків та забезпечує високий рівень його самоорганізації».

Так знання, уміння і навички виступають як діяльнісно-рольові характеристики професійної компетентності майбутнього медика.

Формувати професійні компетентності у студентів медиків можна також за допомогою розвитку їх творчого потенціалу, який у майбутньому допоможе розвиватися студенту як професіоналу. «Творча особистість - це креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх чинників набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють досягненню творчих результатів в одному чи кількох видах творчості», – вказує С. Сисоєва.

Тож необхідно розвивати у майбутніх медичних фахівців професійну креативність. Зусилля адміністрації Черкаської медичної академії спрямовані на те, щоб забезпечити освітній процес сучасними технічними засобами навчання. Для студентів академії створені всі умови для професійної самореалізації особистості.

В академії створені і уже кілька років постійно діють/працюють тренажерні кабінети для закріплення та відпрацювання практичних навичок

студентами, під наглядом викладача, в позааудиторний час. Вони мають достатнє матеріальне оснащення для відпрацювання навиків з догляду за хворими, основ медсестринства та інших фахових медсестринських клінічних дисциплін. Тренажерний кабінет має достатній набір інструментів, фантомів, муляжів, предметів догляду для відпрацювання і тренінгу практичних вмінь та навичок.

Студенти працюють з алгоритми/протоколами виконання різних процедур і маніпуляцій. Підготовлені спеціальні набори фантомів, інструментів, предметів догляду за хворими, котрі дозволяють у доклінічних умовах із високим ступенем достовірності імітувати реальні умови виконання цієї роботи в клініці.

Студенти також відпрацьовують один на одному маніпуляції в тому випадку, якщо вони не супроводжуються ризиком для здоров'я або не зачіпають почуття власної гідності (наприклад, заходи особистої гігієни, годування пацієнта, транспортування, відпуск найпростіших фізіотерапевтичних процедур тощо).

Обговорення медсестринських втручань при можливих проблемах пацієнта сприяє формуванню професійного мислення при оволодінні медсестринськими маніпуляціями, дозволяє студентам уникнути уяви про медсестринську діяльність як механічне виконання завдань, закріплює знання, уміння та навички, об'єднуючи їх в струнку систему догляду.

Організація роботи тренажерного кабінету має на меті полегшити студенту засвоювати теоретичний матеріал, підготувати його (студента) ще на етапі до клінічної праці до особистої участі в виконанні конкретних самостійних практичних завдань.

Метою роботи тренажерного кабінету є:

Закріплення, систематизація та поглиблення теоретичних знань з клінічних дисциплін, розвиток, професійного мислення;

Засвоєння принципів організації лікувально – охоронного режиму і методів санітарно – освітньої роботи;

Відпрацювання та вдосконалення техніки виконання медичних маніпуляцій, професійних вмінь та навиків, передбачених програмою;

Опрацювання стандартів професійного догляду за хворими.

Для формування професійної впевненості у студентів створюємо реальні медичні ситуації під час роботи в тренажерному кабінеті. Студенти самостійно приймають рішення, щодо подальших втручань, відповідно до конкретної ситуації. Також звертається увага на профілактику професійних уражень та внутрішньо-лікарняних інфекцій, дотримання правил техніки безпеки при роботі з інструментами та предметами догляду. Акцентуємо увагу на право

пацієнта на інформацію та отримання згоди на проведення маніпуляцій, дотримання етико-деонтологічних аспектів, на майстерність спілкування медичної сестри з пацієнтами, їх родичами, навчання пацієнта та членів його сім'ї необхідним навичкам. З цією метою використовуються стандартні плани догляду та стандарти навчання.

У тренажерному кабінеті студенти відпрацьовують навички до автоматизму. Для цього обладнані індивідуальні робочі місця, де студенти мають змогу під керівництвом викладача відпрацьовувати практичні навички, поглиблювати та вдосконалювати вміння.

Застосування різних шляхів і методів формування професійних компетентностей під час індивідуальних та колективних занять в навчально - тренажерному кабінеті у майбутніх медичних фахівців допоможе стимулювати самостійне, індивідуальне та колективне навчання, а також мотивуватиме майбутніх медиків до активного, постійного розвитку.

Література

1. Драч І. І. Компетентнісний підхід як засіб модернізації змісту вищої освіти. *Проблеми освіти*. 2008. № 57.

2. Зимняя И. А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.

3. Сисоева С. О. Теоретичні і методичні основи підготовки вчителя до формування творчої особистості учня: дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 1997. 428 с.

4. Сохань Л. В., Єрмакова І. Г. Життєва компетентність особистості. Київ: Богдана, 2003. 520 с.

5. Хуторский А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированного образования. *Народное образование*. 2003. № 2. С. 55–60.

**ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧА ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНОГО
ЗАНЯТТЯ З ФАРМАКОЛОГІЇ ЗІ СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
223 «МЕДСЕСТРИНСТВО», ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«СЕСТРИНСЬКА СПРАВА» ЧЕРКАСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ АКАДЕМІЇ**

Олійник Л.Г.

liudmylaoliinyk@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Успіх заняття значною мірою залежить від підготовки до нього викладача.

Підготовка викладача складається з двох етапів: попереднього і безпосереднього. Попередня підготовка до заняття передбачає вивчення навчальної програми; її пояснювальної записки, змісту самої програми, усвідомлення мети і завдань навчальної дисципліни в цілому та мети і завдань, які вирішує кожна тема. Викладач знайомиться з підручником, навчальними посібниками, зі спеціальною, педагогічною і методичною літературою, з досвідом роботи інших викладачів, аналізує власний досвід. Для здійснення міжпредметних зв'язків добре орієнтується в змісті суміжних навчальних дисциплін. Безпосередня підготовка – це планування роботи з конкретної теми. Викладач визначає її місце в системі курсу. Водночас продумує: які нові ідеї, поняття, вміння, навички треба сформувати у студентів у процесі вивчення цієї теми; які знання із вивчених раніше розділів програми слід використати, щоб студенти добре зрозуміли новий матеріал і включили його до системи своїх знань; до яких питань, що вивчалися раніше, варто повернутися, щоб за допомогою нового матеріалу краще з'ясувати їх; як встановити зв'язки з іншими навчальними предметами; які нові знання він має повідомити, а які студенти засвоять самостійно; як контролювати роботу й організувати самоконтроль студентів, як домогтися, щоб усі студенти повноцінно засвоїли передбачені програмою знання, а також набули відповідних умінь та навичок. **Викладач ставить навчальну та розвивальну мету, а саме студентів необхідно навчити аналізувати, ставити завдання, знаходити можливі рішення; навчити розумного і корисного спілкування; навчити працювати з текстами; розвинути вміння зосереджуватися, концентрувати увагу; розвинути вміння відстоювати свої позиції; навчити знаходити знання, користуватися різними джерелами інформації.** Навчальна мета практичного заняття, наприклад, за темою «Засоби, що впливають на передачу збудження в холінергічних синапсах» буде досягнута, якщо студенти будуть знати: 1) класифікацію засобів, що впливають на передачу збудження в холінергічних синапсах; 2) основні фармакологічні властивості засобів, що впливають на передачу збудження в холінергічних

синапсах; 3) порівняльну характеристику м-холіноблокаторів, н-холіноблокаторів, шляхи їх уведення, побічні дії та протипоказання; 4) мати уявлення про сутність захворювань та патологічних процесів, при яких можуть бути використані засоби, що вивчаються. Студенти повинні навчитися: 1) працювати з номенклатурою та визначати групову належність засобів, що впливають на передачу збудження в холінергічних синапсах; 2) раціонально вибирати та використовувати засоби, що впливають на передачу збудження в холінергічних синапсах; 3) розв'язувати фармакологічні задачі, вирішувати проблемні ситуації; 4) виписувати рецепти на засоби, що впливають на передачу збудження в холінергічних синапсах. **Викладач ставить виховну мету:** прищеплювати студентам загально-етичні якості майбутніх медичних працівників. Звеличувати роль фармакології серед медичних дисциплін. Формувати у студентів професійну відповідальність, позитивний погляд на життя, майбутню професію, адекватну поведінку в родині, громадських місцях, на робочому місці тощо. Виховувати у студентів шанобливе ставлення до друзів, викладачів, майбутніх колег, порядність, доброзичливість, працелюбність, співчуття до хворої людини, бажання та потребу допомагати людям. Залучати студентів до науково-пошукової та суспільної діяльності. Викладач готує необхідне обладнання та наочність, що допоможе в проведенні заняття: мультимедійний проектор, набір лікарських засобів в твердих лікарських формах, підручники, посібники, довідники, практикуми з фармакології, алгоритми виписування рецептів, графологічні структури, таблиці, схеми, тестові завдання, фармакологічні задачі, проблемні ситуації, рецептурні завдання, Наказ МОЗ України від 19.07.2005 № 360. **Викладач визначається з формами роботи на практичному занятті:** самостійна робота студентів під керівництвом викладача з графологічними структурами, таблицями, схемами, фармакологічними задачами, з довідниками, посібниками, практикумами з фармакології, робота в малих групах з проблемними ситуаціями, рецептурні завдання. Усі завдання для студентів представлені в інструкції до практичного заняття. Важливо на практичному занятті **мотивувати студентів до заняття.** З цією метою викладач застосовує методичні прийоми мотивації навчання, наприклад, стосовно даної теми: **1. Дивуй** (розповідь про отруєння дітей атропіном при вживанні ними ягід блекоти). **2. Фантастична добавка** (відстрочена загадка, відгадка під час роботи над темою). **3. Кросворди** (розгадати, сформулювати питання до слова, визначити ключове слово, пояснити його значення, створити кросворд самостійно). **4. Асоціації на дошці** (наприклад, квітка, її середина - це група препаратів, а в пелюстки необхідно вписати назви препаратів групи). **5. Показуха** (студент своїм виглядом і жестами демонструє побічну дію певного

препарату (групи препаратів), інші студенти називають препарат (групу препаратів), побічна дія якого(яких) представлена студентом). **6. Мозкова атака** (формулювання проблеми, постановка завдань, визначення термінів обмірковування. Студенти висловлюють ідеї обґрунтовують їх, підводяться підсумки роботи). **7. Класифікація. Альтернатива:** а) на робочих картках ознаки дії препарату, студенти визначають препарат та пояснюють механізм його дії; б) на робочій картці проблемна ситуація і декілька альтернатив її вирішення, студенти обирають правильне вирішення проблеми. Великого значення викладач надає організації підготовки студентів до практичного заняття. Кожен студент прослухав лекцію з даної теми, має текст лекції на електронних носіях, в наявності у студентів посібники з фармакології, які створили викладачі. В ньому викладено теоретичний матеріал, навчальні тестові завдання, контрольні питання до кожної теми, завдання для підготовки до практичного заняття. Викладач визначає вхідний рівень знань студентів з даної теми, використовуючи різноманітні **методичні прийоми перевірки домашнього завдання**, такі як: **1. Інтелектуальна розминка** (2-3 нескладні запитання для розмірковування). **2. Ідеальне опитування** (студенти самостійно оцінюють свій рівень підготовки до практичного заняття і підтверджують свою оцінку або змінюють її, після виконання усіх завдань та співбесіди з викладачем). **3. Тихе опитування** (група виконує самостійну роботу, викладач викликає студентів по одному, і кожен з них відповідає на запитання викладача, демонструє виконану самостійну роботу, викладач оцінює кінцевий рівень знань кожного студента). **4. Тестові завдання** I, II та III рівнів складності. **5. Бліц-опитування по ланцюжку** (один студент ставить питання іншому і т.д.). **6. Знайди помилку** (студентам пропонуються вписані рецепти, в яких необхідно знайти помилку). **7. Сніжна грудка** (один студент каже одне речення про препарат, другий наступне, третій..., останній підводить підсумки). **8. Тренування пам'яті й уважності** (студент читає анотацію до препарату, викладач закриває частину тексту і пропонує відтворити текст по пам'яті). **9. Місткий кошик** (студент на аркуші малює кошик і в нього вписує назви препаратів, які він запам'ятав). **10. Рецензія** (відповідь студента записується на телефон, запис прослуховують інші студенти і проводять рецензію відповіді за планом, який представлений на екрані, дошці тощо. Протягом усього практичного заняття викладач активно допомагає студентам виконувати усі завдання самостійної роботи, демонструє, відповідає на запитання, контролює роботу студентів, визначає кінцевий рівень знань, використовуючи при цьому достатній набір дидактичного матеріалу.

«Учитель готується до кожного уроку все життя... Така духовна і філософська основа нашої професії і технологія нашої праці: щоб дати учням

іскорку знань, вчителеві треба ввібрати ціле море світла» ці слова В. Сухомлинського відображають сутність професійної діяльності педагога, яка зумовлює необхідність щоденно і систематично працювати над собою: розвивати свої інтелектуальні можливості, опанувати значні пласти інформації з різних галузей наук, оволодіти основами педагогічних технологій, педагогічної техніки.

Література

1. Джерело педагогічної майстерності. *Підготовка та аналіз сучасного уроку*. 2008. Випуск № 2 (40). 160 с.
2. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за заг. ред. О.І. Локшиної. Київ: К.І.С., 2004. 128 с
3. Лаврентьев Г.В., Лаврентьева Н.Б., Неудахина Н.А. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов Ч. 2. URL:http://www2.asu.ru/cppkp/index.files/ucheb.files/innov/Part2/ch1/glava_1.html
4. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; за ред. З.Н. Курлянд. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2007. 495 с.
5. Вінник Л.В. Міжпредметні зв'язки як, умова підвищення ефективності навчально-виховного процесу. *Професійна освіта*. 2003. № 2. С. 43-46.

СИНДРОМ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СТУДЕНТІВ ЧДМК

Слободян Н.Є.

natalis17878@ukr.net

Чортківський державний медичний коледж, м. Чортків

Анотація. У статті представлені результати дослідження рівня сформованості синдрому емоційного вигорання у студентів Чортківського державного медичного коледжу, а також проаналізовані його основні симптоми (неадекватне вибіркоче емоційне реагування, редукція професійних обов'язків та емоційний дефіцит), які переважають у студентів.

Ключові слова: емоційне вигорання, професійне вигорання, фази та симптоми емоційного вигорання.

Поняття "професійне вигорання" й "емоційне вигорання" можна використовувати як синоніми. Вперше цей термін запровадив американський психіатр Герберт Фрейденберг у 1974 році, щоб описати стан співробітників кризових центрів і лікарень. Пізніше це поняття стали використовувати для

багатьох інших професій, – учителів, психологів, консультантів. Описати феномен вигорання можна за допомогою метафори внутрішнього балансу: працюючи, ми щось віддаємо і щось отримуємо. Віддаємо сили і час, психологічну енергію, увагу, співчуття; отримуємо визнання, вдячність, відчуття сенсу та важливості своєї праці тощо. Якщо ми довго працюємо "в мінус", якщо ми більше витрачаємо, ніж отримуємо, настає емоційне вигорання. На асамблеї ВООЗ оновили Міжнародну класифікацію хвороб, у якій закріплено вигорання в категорії факторів, які впливають на стан здоров'я, а саме - проблеми, пов'язані з труднощами управління власним життям. Втім, вигорання створює суттєві проблеми в житті людини та заважає її нормальній життєдіяльності. За даними різних досліджень від 25 до 75 % медичних працівників по всьому світу стикаються з емоційними вигоранням.

Підготовка майбутніх медичних працівників до професійної діяльності висуває підвищені вимоги до їх психофізіологічних можливостей. Навчання у медичних навчальних закладах, на думку науковців, супроводжується високою токсичністю, що викликає емоційне виснаження та деперсоналізацію (емоційну байдужість, дегуманізацію щодо пацієнта), а також зниження сприйняття особистої успішності. Очевидними причинами такого стану можна вважати високі рівні розумового і психоемоційного напруження під час навчання, часті порушення, а, подекуди, й відсутність режиму відпочинку та харчування студентів, стресогенність складання заліків та іспитів. Вказане може призвести до розвитку синдрому емоційного вигорання з такими негативними наслідками, як відсутність бажання продовжувати навчання, зростання схильності до нездорового способу життя та захворюваності, підвищення конфліктності у студентському колективі та вдома тощо.

Мета нашої роботи – дослідити рівень сформованості синдрому емоційного вигорання у студентів ЧДМК.

Матеріали та методи дослідження. У дослідженні взяли участь 150 студентів Чортківського державного медичного коледжу спеціалізацій «Лікувальна справа» та «Сестринська справа» (по 50 студентів II, III та IV курсів). Для оцінки емоційного вигорання ми використали методіку діагностики рівня "емоційного вигорання" В. Бойка. Запропонована методіка дає можливість детально проаналізувати картину «емоційного вигорання», виділити провідні симптоми.

Результати дослідження та їх обговорення. Результати дослідження свідчать про важливість проблеми емоційного вигорання для студентів, оскільки видно, що більшість студентів тією чи іншою мірою відчувають на собі дію емоційного вигорання. Кількість студентів із сформованими фазами емоційного вигорання збільшується від II до IV курсу. Якщо на II курсі ті чи

інші ознаки емоційного вигорання спостерігаються у третини респондентів, то на III і особливо IV курсах їх уже близько половини. Більшість студентів із синдромом «емоційного вигорання» перебуває на II фазі – фазі резистенції, яка позначається емоційним виснаженням, що провокує появу і розвиток захисних реакцій, які роблять людину емоційно закритою, байдужою. На такій основі будь-яке емоційне залучення до справ та комунікації викликає у людини відчуття надмірної перевтоми. На IV курсі збільшується кількість студентів із сформованою фазою виснаження, яка представлена психофізичною перевтомою, спустошенням, нівелюванням своїх досягнень, порушенням міжособистісних комунікацій, розвитком цинічного ставлення до тих, з ким доводиться спілкуватися, розвитком психосоматичних розладів.

Щодо рівня сформованості окремих симптомів емоційного вигорання, то у студентів II курсу переважає симптом редукції професійних обов'язків, для якого характерне згортання навчальної діяльності, прагнення якомога менше часу витратити на виконання професійних обов'язків (навчання). У студентів III курсу найчастіше спостерігається неадекватне вибіркове емоційне реагування, при якому є неконтрольований вплив настрою на стосунки з колегами. У студентів IV курсу звертає на себе увагу емоційний дефіцит, розвиток емоційної нечуттєвості на основі перевиснаження, мінімізація емоційного внеску в роботу, автоматизм та спустошення при виконанні навчальних обов'язків, а також різке зростання по поширеності домінуючого симптому психосоматичних та психовегетативних порушень (погіршення фізичного самопочуття, розвиток таких психосоматичних і психовегетативних змін, як розлад сну, головний біль, проблеми з артеріальним тиском, шлункові розлади, загострення хронічних захворювань тощо). А найменше балів у респондентів усіх курсів набирає симптом «незадоволеності собою».

Висновки. Отже, синдром "емоційного вигорання" є сьогодні досить поширеним явищем не лише у професіоналів, а й у майбутніх фахівців. Для людини, яка "вигоріла" характерні відчуття мотиваційного та фізичного виснаження, психологічне дистанціювання від професійних обов'язків, цинічне чи негативне ставлення до своїх обов'язків, зниження працездатності.

Домінуючими компонентами синдрому емоційного вигорання у наших студентів є неадекватне вибіркове емоційне реагування, редукція професійних обов'язків та емоційний дефіцит. Це свідчить про те, що студенти схильні до неконтрольованого впливу настрою на стосунки в групі, негативне оцінювання себе, зниження власних досягнень та успіхів у навчально-професійній діяльності, схильні до обмеженого кола бачення власних можливостей. Метою подальших досліджень вбачаємо розроблення комплексу заходів, які будуть попереджати розвиток емоційного вигорання серед студентів.

Література

1. Бойко В.В. Синдром емоціонального вигорання в професіональному общенні. – СПб. : Пітер, 1999. 216 с.
2. Бойко В.В. Енергія емоцій в общенні: взгляд на себе и на других. Москва: Наука, 1996. 154 с.
3. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ: Ніка-Центр, 2009. 580 с.
4. Кулик С. М. Психологічні проблеми професійної адаптації вчителів *Актуальні проблеми психології*. 2001. Т. 1. 256 с.
5. Никифоров Г.С. Психологія здоров'я: учебник для вузов. СПб.: Пітер, 2006. 607 с.
6. Папанова, О.А. Психолого-педагогіческие условия профилактики синдрома емоціонального вигорання у студентів, будущих социальных работников: дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Курск, 2008. 175 с.

VI. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Бразалій Л.П., Апшай В.Г.

lyudmila.brazaly@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. Взаємодія викладача й студента при організації самостійної роботи здобувачів освіти в умовах карантину здійснювалася дистанційно у віртуальному просторі за допомогою мережі Інтернет. В умовах карантину саме ця технологія забезпечувала ефективну організацію самостійної роботи студентів та підвищувала рівень їх професійної компетентності.

Ключові слова: освітній процес, здобувач освіти, дистанційне навчання, організація самостійної роботи студентів.

Ефективний освітній процес можливий тільки за умови активної взаємодії здобувача освіти і викладача, які є його рівнозначними суб'єктами. Це педагогіка сприяння, спільної творчості. Студент – не лише об'єкт навчання й виховання, а й одночасно суб'єкт самоосвіти й самовиховання. Статус суб'єкта діяльності передбачає усвідомлення ним перспектив подальшої особистої діяльності, вияв соціальної активності, саморозвитку й самореалізації.

Сучасні форми та методи організації самостійної роботи спонукають студентів ефективно та продуктивно мислити, своєчасно приймати правильні рішення та ефективно діяти в складних умовах, навчають бути комунікабельними, ініціативними і наполегливими, вміти відстоювати власні позиції, одночасно прислухаючись до інших. Статус об'єкта діяльності передбачає наявність у них тих соціальних якостей, які вже сформувалися в конкретних соціальних умовах.

Дослідники, які займаються проблемою організації самостійної роботи студентів (С.І. Архангельський, В.К. Буряк, М.Г. Гарунов, Є.Я. Голант, Б.Г. Юганзен, С.І. Зінов'єв, В.А. Козаков, О.Г. Молібог, Р.А. Нізамов, М.Д. Нікандров, П.І. Підкасистий та ін.), вкладають у це поняття різний зміст. Так, поняття «самостійна робота» трактують як:

– самостійний пошук необхідної інформації, набуття знань, використання цих знань для розв'язання навчальних, наукових і професійних завдань (С.І. Архангельський);

– діяльність, що складається з багатьох елементів: творчого сприйняття й осмислення навчального матеріалу в ході лекції, підготовки до занять, екзаменів, заліків (О.Г. Молібог);

– різноманітні види індивідуальної, групової пізнавальної діяльності здобувачів освіти на заняттях або у позааудиторний час без безпосереднього керівництва, але під наглядом викладача (Р.А. Нізамов);

– як система заходів, спрямованих на виховання активності та самостійності рис особистості, на набуття вмінь і навичок раціонального отримання корисної інформації (Б.Г. Іоганзен).

Ряд авторів (В. Граф, І.І. Ільясов, В.Я. Ляудіс) розглядають її як систему організації педагогічних умов, що забезпечують управління освітньою діяльністю, яка відбувається за відсутності викладача. В окремих підходах самостійна робота ототожнюється з самоосвітою (С.І.Зіновьев).

Виходячи з вище наведених визначень, самостійна робота розглядається, з одного боку, як основа самоосвіти, що стимулює активність, самостійність, пізнавальний інтерес до подальшого підвищення кваліфікації, а з іншого – як система заходів, що забезпечують керівництво самостійною діяльністю здобувачів освіти.

Таким чином, самостійна робота студентів– це специфічний вид навчання, головною метою якого є розвиток самостійності у суб'єкта, що вчиться, формування його вмінь, знань і навичок; здійснюється безпосередньо через зміст і методи всіх видів навчальних занять.

Самостійна робота студентів зі спеціальних дисциплін є необхідним елементом підготовки майбутнього фахівця. Вона включає використання методичних вказівок, онлайн консультацій, бесід тощо.

Кращий варіант самостійної роботи – індивідуальне завдання. Перевірка якості виконання індивідуального самостійного завдання можлива при проведенні онлайн семінару-диспуту, семінару-конференції тощо.

Організація самостійної роботи здобувачів освіти пов'язана з підвищенням якості роботи викладача, збільшенням обсягу роботи з підготовки методичного забезпечення.

Удосконалення організації самостійної роботи за допомогою онлайн консультацій вимагає регулярності їх проведення. Вони повинні стати складовою частиною освітнього процесу. Усе це активізує освітній процес та самостійну роботу.

Важливу роль у вивченні навчальної дисципліни відіграє:

- раціональна організація самостійної роботи за обсягом і часом;
- забезпечення умов самостійної роботи здобувачів освіти;
- контроль та управління цією роботою.

Серед актуальних проблем освітнього процесу питання організації самостійної роботи здобувачів освіти в умовах карантину є одним з найважливіших. Карантин для викладачів циклової комісії фахових медсестринських дисциплін не став нездоланною перешкодою для ефективного здійснення освітнього процесу завдяки використанню дистанційної форми навчання.

У такий спосіб почали проводити наради, засідання гуртка, конференції, організувати контроль знань. Всі переконалися наскільки важливою є дистанційна форма спілкування та навчання в умовах особливої карантинної ситуації. Стало також зрозумілим, що пандемія рано чи пізно закінчиться, а навички та методики дистанційного навчання залишаться затребуваними надовго.

Між здобувачами освіти та викладачами налагоджено постійний взаємозв'язок через такі платформи, як: Viber, Messenger, Telegram, Zoom, Skype, електронну пошту. Студенти опрацьовують навчальний матеріал, розроблений на основі різноманітних ресурсів, проходять тести, створені на таких платформах: Moodle, Google forms.

На платформі Moodle викладачі розміщують курси лекцій, власні презентації, алгоритми виконання маніпуляцій, залучають освітні Інтернет-ресурси для створення як навчальних тестів, так і тестів для підготовки до ліцензійного іспиту Крок М (оскільки ефективна підготовка до Кроку М є надзвичайно важливим завданням, особливо в умовах карантину).

З предметів «Основи медсестринства», «Догляд за хворими та медична маніпуляційна техніка», «Загальний догляд за хворими та ММТ» викладачі підготували щоденники до практичних занять, в яких:

- визначені конкретні цілі до кожного заняття;
- дані рекомендації щодо виконання того чи іншого завдання;
- перелічені практичні навички, якими має оволодіти студент (для самостійного опрацювання пропонується перегляд навчальних відеофільмів та алгоритми / протоколи виконання маніпуляцій);
- запропоновано вирішити ситуаційні задачі;
- вказані теми індивідуальної роботи (за вибором студента);
- наведені питання для самоконтролю;
- перелічені основна та додаткова література та тематичні чинні накази МОЗ України.

Щоб успішно виконали самостійні теоретичні і практичні роботи з навчальної дисципліни, здобувачі освіти мають:

- вивчити теоретичний матеріал;
- оволодіти методикою застосування знань на практиці;

- вивчити алгоритми виконання маніпуляцій та практичних навичок, які викладено у навчальних посібниках та протоколах;
- підготувати необхідне оснащення для виконання маніпуляції;
- виконати завдання практичної роботи;
- вміти попередити розвиток ускладнень при виконанні маніпуляції та надати невідкладну допомогу при їх виникненні.

Висновок.

Провідну роль в організації самостійної роботи студентів мають інформаційні технології, тому що саме вони відкривають їм доступ до самоосвіти, нетрадиційного накопичення знань через джерела ІКТ, розширюють можливості для творчості, неординарного підходу у вирішенні фахових ситуацій. Це не просто засоби навчання, а й якісно нові технології в підготовці конкурентоспроможних медичних спеціалістів в переході від початкового до вищого рівня самостійності.

Отже, на цикловій комісії фахових медсестринських дисциплін освітній процес під час карантину здійснювався так, щоби самостійна робота студентів була для них продуктивною та цікавою, давала можливість самовдосконалюватися та підвищувати рівень професійної компетентності.

Література

1. Авдеєнко А.П., Дементій Л.В. Організація самостійної роботи студентів *Проблеми освіти*. 2012. № 27. С. 246.
2. Герасименко Н.О. Дидактичні умови організації самостійної роботи студентів педагогічних університетів в процесі навчання іноземних мов: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09. Кривий Ріг, 2012. 215 с.
3. Кудрянт З.Н. Система освіти в Україні. Педагогіка: навч. посібник. Одеса: ПДПУ, 2011. 72с.
4. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2014. 262 с.
5. Сучасні підходи до організації самостійної роботи студентів у вищій школі. 2012. С. 65 – 69. URL:<<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/199-187-11.pdf>>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГІГІЕНА З ОСНОВАМИ ЕКОЛОГІЇ ТА ТЕХНІКОЮ САНІТАРНО- ГІГІЄНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» В УМОВАХ КАРАНТИНУ COVID-19

Вовнянко В.М.

valentina.vovnyanko4@gmail.com

Харківський обласний медичний коледж, м. Харків

Анотація. У статті наведено досвід викладання дисципліни «Гігієна з основами екології та технікою санітарно - гігієнічних досліджень» в умовах карантину COVID-19.

Ключові слова: гігієна, екологія, дистанційне навчання.

Ситуація в Україні з COVID-19 вплинула на освітній процес в Харківському обласному медичному коледжі. У зв'язку з карантинном студенти коледжу перейшли на особливий режим навчання, щоб максимально знизити ризик захворювання.

Дисципліна «Гігієна з основами екології та технікою санітарно-гігієнічних досліджень» є однією з профільних у підготовці спеціалістів за фахом «Лабораторна діагностика».

З даної дисципліни студенти вивчають навчальний матеріал теоретичних занять (лекцій) у дистанційному форматі. Спілкування зі студентами проводиться у режимі реального часу з використанням онлайн - технологій (Viber, Classroom, Zoom, Skype).

Підготовлено опорні конспекти лекцій, лекції-презентації згідно з тематичним планом навчальної програми з урахуванням наукових світових досягнень, впливу на організм людини природних та антропогенних чинників навколишнього середовища. Студенти проінформовані про чинні накази МОЗ України, основні законодавчі документи з гігієни, сучасний екологічний і санітарно - епідеміологічний стан Харківського регіону, країни.

Для студентів запропоновано методичні рекомендації щодо організації позааудиторної самостійної роботи, тестові завдання, перелік основної та додаткової навчальної літератури, що буде корисна під час дистанційного вивчення навчальної дисципліни.

Частково дистанційне навчання (лекції вдома) поєднано зі звичайним проведенням практичних занять (з дотриманням необхідних гігієнічних вимог) в навчальній санітарно-гігієнічній лабораторії Харківського обласного медичного коледжу, що сприяє можливості оптимізації вивчення навчальної дисципліни.

Проблематичним при дистанційному навчанні є не якісний інтернет - зв'язок для онлайн-занять. Великої уваги заслуговує проблема технічного забезпечення (відсутність комп'ютера у деяких студентів та швидкого доступу до Інтернету).

З огляду на досвід і проблеми вдосконалення викладання навчальної дисципліни «Гігієна з основами екології та технікою санітарно - гігієнічних досліджень» стала в нагоді платформа онлайн-курсів Prometheus, що значно розширило можливості професійного зростання, ширшого розуміння дистанційного навчання студентів в умовах карантину COVID-19.

ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ СИНХРОННОГО ТА АСИНХРОННОГО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Гаращенко О.М. Самогулова О.А.

Goksana2014@gmail.com, Samogylovaolga@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено основні стратегії дистанційного навчання, серед яких виділяють синхронне та асинхронне. Синхронний формат означає співпрацю в режимі реального часу та вимагає від учасників освітнього процесу одночасної присутності у віртуальному середовищі хмарного сервісу або програми. Асинхронне навчання передбачає роботу викладача та студента у різний час та потребує самостійного планування. Викладачі академії довели, що найкращий результат дає поєднання цих двох форм дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційна форма навчання, синхронна форма навчання, асинхронна форма навчання.

Навесні 2020 року заклади освіти України працювали за дистанційною формою навчання. Це відбулося в рамках карантину, оголошеного по всій країні у зв'язку з поширенням коронавірусної інфекції Covid-19.

Перехід на дистанційне навчання, викликаний пандемією, став неочікуваним та доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу – освітян, викладачів, студентів та їхніх батьків.

Положення про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 23.04.2019 № 536, та Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 визначають дистанційне навчання як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів

пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Перед викладачами постало складне і неочікуване питання: організувати якісне дистанційне навчання, з використанням цифрових технологій; надихати й мотивувати студентів; давати раду технічним проблемам, що виявилось зовсім не просто. Але Україна не виняток — жодна держава, жодна освітня система у світі не була готова до цього.

Кожен викладач, зіткнувшись із викликом організації дистанційного навчання, має скоригувати власні календарно-тематичні плани, оптимізувати матеріал та очікувані результати, заплановані на період дистанційного навчання. Важливо забезпечити досягнення очікуваних результатів навчання, водночас пам'ятаючи, що деякі з них можуть бути недосяжними в нових умовах, деякі — потребуватимуть незначної корекції, а частина — залишаться незмінними.

Дистанційне навчання базується на принципі гнучкості місця, часу, темпу навчання. Викладач має враховувати ці переваги і використати їх для підвищення внутрішньої мотивації студентів. Самостійна відповідальність за власне навчання формується поступово, тому варто нарощувати автономність у процесі навчання.

Насамперед викладач повинен вибрати стратегію організації дистанційного навчання.

Стратегія дистанційного навчання має бути узгоджена з працівниками закладу освіти, що безпосередньо долучені до процесу, та затверджена наказом керівництва закладу освіти, який врегульовує організацію дистанційного навчання на період карантину.

Серед основних стратегій виділяють синхронне та асинхронне дистанційне навчання.

Синхронний формат означає співпрацю в режимі реального часу. Він вимагає від учасників освітнього процесу одночасної присутності у віртуальному середовищі хмарного сервісу або програми. Здійснюється шляхом організації одночасної зустрічі учасників навчання через різноманітні сервіси для онлайн спілкування, а саме:

- виконувати тести на платформах Google classroom, Naurok, Moodle тощо ;
- виконувати письмові роботи, у тому числі диктанти, із використанням відеоінструментів Skype, Zoom тощо;

- брати участь в онлайн-семінарах та онлайн-форумах із використанням відеоінструментів Skype, Zoom або в чатах на платформах дистанційного навчання (наприклад, Moodle) у закритих групах Facebook та ін.

Але організація такої форми роботи може бути досить складною привеликій кількості учасників освітнього процесу (безкоштовні сервіси для спілкування підтримують невелику кількість учасників, не всі учасники своєчасно під'єднуються до зустрічі через технічні складнощі налаштувань пристрою чи швидкості інтернет-зв'язку тощо), тому цю форму доцільніше використовувати як додатковий елемент іншої форми асинхронного дистанційного навчання.

Асинхронний режим може охоплювати різноманітні засоби інформації, аудіо- та відеоуроки (але не обмежуватися ними). За допомогою асинхронного режиму навчання здобувачі освіти працюють у власному темпі та у зручний для себе час. Викладачі мають вказати терміни виконання завдань, надіслані для зворотного зв'язку, надати орієнтовний розклад занять для слухачів курсу, щоб вони мали уявлення про те, що їм слід робити та коли.

Асинхронний режим застосовують до різних форм цифрового та онлайн-навчання. Наприклад, викладач може записувати власні короткі відеоуроки, пояснення або навчальні завдання, які студенти виконують самостійно.

В асинхронному режимі студенти можуть:

- виконувати завдання на одній із платформ (Google classroom, Naurok, Moodle та ін.);
- виконувати письмові роботи у текстових редакторах (Word та ін.) або у зошитах та надсилати викладачу файли з виконаними завданнями електронною поштою, в один із месенджерів (Viber, WhatsApp, Facebook тощо) або іншими засобами поштового зв'язку (за відсутністю технічних засобів навчання або доступу до мережі Інтернет);
- писати диктанти з використанням аудіо або відеозаписів, створених та надісланих викладачем;
- знімати на відео або записувати аудіо усних відповідей та надсилати файли викладачу засобами електронного зв'язку тощо.

Асинхронне дистанційне навчання так само потрібне, як і синхронне, тому що є здобувачі освіти, яким потрібно більше часу на опрацювання тієї чи іншої теми.

Також є слухачі курсу з різними освітніми потребами, тож так забезпечується диференціація.

Синхронний і асинхронний формат має свої переваги та недоліки.

	СИНХРОННИЙ ФОРМАТ	АСИНХРОННИЙ ФОРМАТ
Переваги	<ul style="list-style-type: none"> • швидкий зворотний зв'язок; • можливість відразу пояснити питання, що викликають труднощі; • організація групової роботи; • розвиток навичок комунікації; • мотивація до навчання у процесі спілкування. 	<ul style="list-style-type: none"> • гнучкість графіка навчання легше поєднувати з іншими заняттями; • можливість освоїти програму у власному темпі; • доступність у будь-який час навчальних матеріалів; • розвиток навичок самоорганізації та вміння вчитися.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> • необхідність синхронізувати графіку темп навчання; • якщо індивідуальна увага викладача потрібна кільком слухачам, іншим доводиться чекати; • залежність ефективності навчання від особистості викладача; • високі вимоги до якості зв'язку під час занять. 	<ul style="list-style-type: none"> • неможливість швидко отримати пояснення від викладача, якщо нерозумієш матеріал; • складність розвитку навичок, які вимагають взаємодії з викладачем під час відпрацювання; • високі вимоги до організації.

Отже, різниця між синхронним та асинхронним навчанням полягає в тому, що синхронне навчання передбачає групу студентів, які займаються навчанням одночасно, аналогічно віртуальній групі, тоді як асинхронне передбачає навчання, подібне до самостійного вивчення з необхідними онлайн-ресурсами, що є більш зручним для студентів. Оскільки сьогодні дистанційне навчання є однією з передових форм організації навчального процесу у ЗВМ(Ф)О (в умовах карантину), необхідно, щоб конспекти лекцій викладача, лабораторні журнали, зошити для практичних робіт були в електронному вигляді. Це допомагає студентам брати активну участь у навчанні та обговоренні проблеми, звітуватися викладачеві за допомогою синхронного та асинхронного спілкування.

Література

1. Бендерезь Н.М., Часнікова О.В., Шевченко А. М. Про організацію профільного навчання в закладах загальної середньої освіти в умовах реформування: методичні рекомендації. *Інформаційно-методичний збірник : спеціалізоване педагогічне видання департаменту освіти і науки Київської*

обласної державної адміністрації та Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів». 2020. № 5 (235). С. 4–20.

2. Розроблення освітньої програми закладу загальної середньої освіти : науково-методичний посібник. Біла Церква : Комунальний навчальний заклад Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», 2019. 168 с.

3. Методичні рекомендації для викладачів щодо організації навчального процесу за дистанційною формою навчання в ТДМУ. URL: <http://intranet.tdmu.edu.ua/graf222.htm>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ АТЕСТАЦІЇ «МЕДСЕСТРИНСТВО» У 2020 РОЦІ У ІФНМУ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Гвоздецька Г.С., Глов'як В.Г., Боцюрко Ю.В.

GvozdetskaG_0310@ukr.net

Івано- Франківський національний медичний університет,
м. Івано-Франківськ

Анотація. У статті висвітлені особливості організації проведення Комплексної кваліфікаційної атестації зі спеціальності «Медсестринство» ОПП «Сестринська справа», зважаючи на епідеміологічну ситуацію , яка виникла у 2020 році. Інформаційним відділом ІФНМУ було розроблено уніфіковану методику дистанційного проведення Державної атестації, використовуючи загально університетську платформу Microsoft Teams.

Ключові слова: комплексна кваліфікаційна атестація, дистанційний режим, платформа Microsoft Teams, освітньо- професійна програма.

Комплексна кваліфікаційна атестація зі спеціальності «Медсестринство» ОПП «Сестринська справа», зважаючи на епідеміологічну ситуацію, опираючись на Постанову Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» зі змінами від 4 травня 2020 р. № 332, рекомендаційного листа МОН України №1/9-178 від 27,03,2020 року «Щодо оголошення карантину», наказу ректора Університету № 511-д від 08.05.2020 р. «Про зміни в організації освітнього процесу та завершення весняного семестру 2019/2020 навчального року» проводилася в дистанційному режимі на платформі Microsoft Teams Івано-Франківського національного медичного університету.

Приєм Державної кваліфікаційної атестації здійснюється Державною кваліфікаційною комісією. До складу Державної кваліфікаційної комісії входять: голова Державної кваліфікаційної комісії, ректор Івано-Франківського національного медичного університету, перший проректор, директор Медичного коледжу, завідувачка медсестринським відділенням, висококваліфіковані викладачі коледжу, представники Департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації, провідні спеціалісти з числа середнього медичного персоналу. Для проведення іспиту було створено 4 екзаменаційних бригади : 2- по 1 екзаменатору із викладачів терапевтичного профілю та викладачів із охорони праці та 2 бригади по 1 з викладачів хірургічного та педіатричного профілів . Роботу кожної екзаменаційної бригади забезпечував 1 екзаменаційний секретар. Всі студенти поділені на 2 бригади, в одній екзаменаційній бригаді було по 13- 15 чоловік. Формування бригад відбувалося рандомізованим методом за допомогою тієї ж платформи Microsoft Teams. Крім того кожна бригада була поділена на 2 групи, які мали свій маршрутний лист, згідно якого проходила здача іспиту. За один екзаменаційний день іспит складала 1 академічна група.

Кожний студент, під час дистанційного проходження іспиту, вирішує ситуаційні задачі з надання невідкладної долікарської допомоги, які включають невідкладні стани у хірургії, педіатрії, внутрішній медицині, та ситуаційні задачі з основ охорони праці та охорони праці в галузі згідно вимог Освітньо-кваліфікаційної характеристики «Молодший спеціаліст» та Освітньо-професійної програми «Сестринська справа» зі спеціальності 223 «Медсестринство».

Задачі згруповані у два блоки білетів, котрі включають:

- виконання завдань з невідкладних станів у хірургії та педіатрії (білети 1.1-1.30);

- виконання завдань з невідкладних станів у внутрішній медицині, та ситуаційні задачі з основ охорони праці та охорони праці в галузі (білети 2.1-2.30).

Для виконання завдань виділяється по 20 хвилин на екзаменаційний білет; в сумі 40 хв. Загальний час іспиту 4 год . 30 хвилин.

Розподіл білетів між студентами та вибір екзаменаторів здійснювався рандомізованим методом, використовуючи платформу Microsoft Teams в день іспиту перед його початком в присутності незалежного експерта із числа студентського активу університету.

Протягом всього часу спілкування із студентом екзаменаторів , розпочинаючи із моменту ідентифікації студента до оголошення результату , проводилась відеозапис. Таким чином абсолютно виключена корупційна

складова та необ'єктивне оцінювання. Ідентифікація студента проводиться шлягом представлення ним паспорта або іншого документа, що засвідчує особу. Умови білету були виведені на екран монітору і у вигляді По завершенню одного блоку для бригади з метою відпочинку було регламентовано 15- хвилинну перерву.

Оцінювання здійснюється згідно національної 4-бальної шкали оцінювання.

«Відмінно»: ситуаційна задача вирішена правильно, відповідно до еталона відповіді, студент впевнено володіє теоретичним матеріалом, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

«Добре» - ситуаційна задача вирішена правильно, в основному відповідно до еталона відповіді, студент нечітко формулює правильну відповідь, допускає 1-2 незначні помилки.

«Задовільно» - при вирішенні ситуаційної задачі студент допускає невідповідність до еталона відповіді, не досить впевнено орієнтується у теоретичному матеріалі, допускає 3-4 помилки.

«Незадовільно» - ситуаційна задача не вирішена, студент припускається грубих помилок, виявляє незнання та нерозуміння навчального матеріалу.

По завершенню іспиту, використовуючи платформу Microsoft Teams, було проведено підсумкову онлайн- конференцію за участю всіх студентів екзаменаційної групи, першої проректорки університету, адміністрації коледжу, голови екзаменаційної комісії з одної сторони та всіх студентів із іншої сторони. Під час даної конференції було оголошено студентам результати комплексного іспиту та рішення атестаційної комісії.

Всі студенти успішно склали даний іспит.

По завершенню іспитів було проведено анонімне анкетування 80 випускників щодо дистанційного запитання. На запитання чи доступною була платформа Microsoft Teams для складання іспитів 75 студентів (93,8%) дали схвальну відповідь. На запитання чи задоволені даною методикою проведення іспитів, всі студенти відповіли позитивно. Але всі студенти побажали б краще здавати іспит у очному форматі.

Отже, виходячи із викликів сьогодення та епідемічної ситуації в державі, проведення іспитів, використовуючи платформу Microsoft Teams, дало можливість успішно проатестувати випускників. Але при можливості потрібно все ж таки проводити очне навчання.

Література

1.Воронкін О.С. Організація дистанційних технологій навчання на сонові комп'ютерних інформаційних систем вищих навчальних закладів України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/vsunud/2015-6E/vosnjzu.htm>.

2. Ковальчук Л.Я. Застосування Європейських стандартів і рекомендацій щодо внутрішнього забезпечення якості медсестринської освіти в Тернопільському державному медичному університеті. *Медсестринство*. 2011. №1. С. 13-16.

3. Галузевий стандарт вищої освіти України, Освітньо-кваліфікаційна характеристика «Молодший спеціаліст» за спеціальністю 5.120102 «Сестринська справа». Київ: Міністерство освіти та науки України, 2011.

4. Губенко І.Я., Радзієвська І.В. Галузеві стандарти вищої освіти як складова системи підготовки медичних сестер. *Медсестринство*. 2009. № 1. С. 14–16.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ФАРМАКОЛОГІЇ З МЕДИЧНОЮ РЕЦЕПТУРОЮ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Гіндіна М.С.

gmarmail69@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж імені В. І. Литвиненка,
м. Кременчук

Анотація. У статті висвітлено особливості викладання фундаментальної дисципліни «Фармакологія з медичною рецептурою» в умовах карантину. Одним із найголовніших аспектів організації дистанційної роботи студентів є мотивація щодо отримання знань, самоорганізація кожного учасника освітнього процесу та організація роботи академічної групи в цілому, розробка системи оцінювання рівня навчальних досягнень студентів. Укладено матеріали та розроблено методики проведення різних видів занять: теоретичних, практичних, лабораторних. Визначено переваги та недоліки використання різних платформ для дистанційного навчання. Обґрунтовано критерії оцінювання кожного виду контролю, який запроваджено у навчальному закладі у процесі викладання дисципліни науково-природничого циклу.

Ключові слова: дистанційне навчання, критерії оцінювання рівня навчальних досягнень, самоорганізація студентів.

Згідно із «Положенням про дистанційне навчання», під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, важливим є така організація навчально-виховного процесу в умовах карантину, яка забезпечує всіх його учасників певними функціями, виконання яких передбачає реалізацію компетентнісного підходу на засадах партнерства, взаємоповаги та взаєморозуміння.

Ми проаналізували існуючі настанови про дистанційне навчання, ознайомилися з характеристиками рекомендованих платформ, обрали форми та методи роботи, створили власну лінію їх використання для проведення різних видів занять з фармакології та медичної рецептури.

Так було створено групи в Viber та Telegram для on-line-зв'язку зі студентами.

Google Classroom (вхід через особистий кабінет) ми використовували для подання опорних конспектів лекцій, методичних рекомендацій для самопідготовки студентів, інструкцій для практичних та лабораторних занять, алгоритмів виписування рецептів, зразків фармакологічного «обличчя» препарату, довідникових таблиць, індивідуальних завдань на виписування рецептів, розв'язання ситуаційних та фармакологічних задач, аналіз допущених помилок, тестування в режимі он-лайн. Серед переваг використання зазначеної платформи відмічаємо: можливість охопити для роботи велику кількість студентів; подання різноманітних матеріалів (інструкцій, алгоритмів, малюнків, таблиць, графологічних структур) тощо. Серед недоліків - виникнення технічних проблем, пов'язаних з перевантаженням Google- диску; необхідність «ручної» перевірки тестових завдань у разі використання тестів з множинним вибором.

Для проведення лекцій, візуалізації теоретичного матеріалу, спілкування, індивідуальних консультацій ми використовували ZOOM та Discord (аудіо та відео чати). Це давало можливість ліквідувати студентами прогалин, які виникли при інших видах роботи, особливо при розв'язуванні розрахункових задач. Але інколи виникали технічні проблеми при одночасному застосуванні мікрофону та камери.

Перспективними напрямками роботи є опанування нових платформ, зокрема Google Meet, Moodle Google, більш різноманітне використання вище зазначених.

Одним із пріоритетних напрямків роботи викладача є об'єктивне та обґрунтоване оцінювання рівня навчальних досягнень студентів. У процесі дистанційного навчання ми ретельно перевіряли та оцінювали кожен вид діяльності: якість виконання самостійної позааудиторної роботи (складання графологічних структур, заповнення таблиць, виписування ліків у рецептах, розв'язання фармакологічних та ситуаційних задач, як типових так й нетипових), практичної або лабораторної роботи (відпрацювання практичних

навичок), враховували результати тестового контролю, заохочували творчість студентів (створення мультимедійних презентацій, буклетів, тематичних відео та аудіо матеріалів, кросвордів тощо). Індивідуальний підхід до кожного студента з урахуванням його технічних можливостей, визначення та суворе дотримання критеріїв оцінювання кожного виду діяльності, можливість ліквідувати прогалини у знаннях - запорука самоорганізації як окремого студента так й академічної групи.

Старости груп, лідери студентського самоврядування забезпечували постійний зворотній зв'язок, організовували разом із кураторами допомогу студентам у разі виникнення технічних та психологічних проблем, що сприяло зміцненню колективів, покращенню стосунків в групах та перехід на більш високий рівень само- та взаємоповаги.

Організація дистанційного навчання у процесі викладання фармакології з медичною рецептурою продемонструвала гнучкість як викладачів так й студентів в опануванні нових форм та методів роботи, зацікавленість всіх учасників навчально-виховного процесу в результатах співпраці на засадах партнерства для досягнення основної мети - підготовки конкурентоздатних фахівців.

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 від 25.04. 2013 С. 1.
2. Усе в одному місці: як програма Discord допоможе організувати дистанційне навчання. URL: <https://nus.org.ua/articles/use-v-odnomu-mistsi-yak-programa-discord-dopoozhe-organizuvaty-dystantsijne-navchannya/> (дата звернення 20.03.2020 р.)
3. Як працювати в Google-клас: покрокова інструкція. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pratsyuvaty-v-google-klas-pokroкова-instruktsiya/> (дата звернення 15.03.2020 р.)

E-LEARNING ПІД ЧАС КАРАНТИНУ – НЕВІД’ЄМНА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.

Гнатенко Т.С.

Toma1301@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розкрито суть електронного навчання, який сприяє оптимізації навчального процесу. Охарактеризовано основні інноваційні методи, що застосовуються для формування професійної успішності у

навчальному процесі: Google форми, платформа Moodle, чат-заняття, скайп-лекції, вебінари та вайбер-чат.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, освітній процес, дистанційне навчання.

В умовах, що склалися у світі через пандемію COVID-19, а саме, з 12 березня в Україні ввели карантин у навчальних закладах та низку інших заходів з протидії поширенню коронавірусної інфекції, тобто, всі заклади вищої освіти змушені були перейти на дистанційне навчання.

Персональний комп'ютер та Інтернет стали невід'ємними складовими професійної освіти.

Комп'ютеризація освіти вже давно стала великомасштабною інновацією, що прийшла в навчальні заклади. На цей час велику кількість наукових досліджень присвячено підвищенню якості освіти та впровадженню в освітній процес новітніх інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ).

Інтерактивні методи навчання, що базуються на новітніх ІКТ, не тільки спонукають студентів ЗВО до творчої пошукової діяльності, сприяють їхньому професійному становленню, дають можливість розвитку їхньої особистості, але й створюють умови для формування необхідних якостей для взаємодії в сучасному суспільстві. Головну роль у цьому процесі відіграють дистанційні методи навчання, які ґрунтуються на сучасних комп'ютерних технологіях і не мають рівних за ступенем мобільності, обсягом наочних галузей знань, контингентом студентів, які навчаються, та далекосяжністю.

Можливості здобуття освіти завдяки розвитку ІКТ у сучасному суспільстві досягли свого максимуму. Такі особливості, що характеризують інформаційне суспільство, як «кліпове мислення», прагнення нового покоління користувачів ІКТ до спрощення і прискорення потребують такого ж стрімкого розвитку і системи освіти [1; 4; 5]. Саме тому поширюється такий її інноваційний різновид, як електронне навчання (також зустрічаються терміни «дистанційне навчання», «онлайн-навчання», т.ін. [3; 6]). Електронне навчання (з англійської – e-learning) – це процес ефективного, цікавого, інтерактивного, і, що найголовніше, зручного навчання в мережі Інтернет.

E-learning стає популярним серед все більшої кількості користувачів (споживачів освітніх послуг) саме через свою практичність та низку наступних переваг:

- Перш за все, електронне навчання доступне кожній людині у будь-який момент часу та у будь-якому місці. Усе, що потрібно споживачу – девайс (це може бути ноутбук, комп'ютер, планшет, смартфон) і підключення до Інтернету. Споживач такого роду освітніх послуг може знаходитись у

транспорті, на вулиці, вдома, головне – він може обрати місце, в якому йому буде зручно працювати та буде можливість сконцентруватися.

- Існує безліч різноманітних курсів та уроків на різні теми, саме тому є можливість обрати будь-яку сферу та напрям навчання і сформувати зручний гнучкий графік занять.

- Одна з найважливіших переваг – актуальність. Цінність інтернет матеріалів складає те, що вони постійно оновлюються. Технології не стоять на місці і люди завжди хочуть бути у курсі найновіших винаходів і знати як з ними працювати. Майже кожен тиждень можна знайти щось нове, опанувати нові техніки, читати свіжу наукову літературу та дізнаватися першим гарячі факти. Іти у ногу з часом.

Найбільших обертів зараз набирає дистанційне навчання – коли людина навчається вдома, але має безпосередній контакт з викладачем через, наприклад, відеоконференцію, вебінар, електронний чат та ін. Таким чином, науково-педагогічний колектив Черкаської медичної академії при підготовці фахівців запропонував використання наступних форм: Google форми, платформа Moodle, чат-заняття, скайп-лекції, вебінари та вайбер-чат.

Використання технологій дистанційного навчання значно спрощує студентам доступ до науки, а також дозволяє підлаштувати його окремо під кожну людину, що пояснює ріст його популярності серед цілеспрямованих людей, що налаштовані на подальше здобуття освіти.

Поперед іншого, дистанційне навчання є найкращим інструментом для досягнення головної мети навчання в цілому – донести інформацію конкретно до кожного студента та зробити так, щоб ні у кого не залишилося пробілів у знаннях. Саме такий тип освіти дозволяє викладачу керувати навчальним процесом кожного окремого студента у залежності від показаних ним знань та результатів. Також цей підхід надає можливість студенту проходити навчання в своєму власному темпі та повторно проходити матеріал лекцій, що потребує додаткового опрацювання та закріплення. Робота у цьому напрямку безперечно підвищує рівень знань.

Зараз велика кількість країн намагається активно впроваджувати ІКТ у галузь освіти і з кожним роком все більше ЗВО включають їх у свої навчальні програми у якості рекомендованого методичного забезпечення навчальних дисциплін.

Отже, враховуючи усе вищесказане, можна зробити висновки про те, що електронне навчання є галуззю, що потребує найбільших вкладень у свій розвиток та у майбутньому покаже високі результати з покращення рівня навчання та опанування працівниками нових технологій.

Література

1. Юдіна Н.В. Футурологія глобалізації дистанційних курсів. *Молодий вчений*. 2015. №2. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/ua/archive/17>.
2. Юдіна Н.В. Дистанционное образование: морока или помощь преподавателю? *Київський політехнік*. 2012. № 10. URL :http://assol.at.ua/index/yudina_nv_o_distancionnom_obuchenii/0-43.
3. Юдіна Н.В. Футурологія інтернет-пространства. *Маркетинг услуг*. 2014. № 4. С. 164 – 175.
4. Юдіна Н.В. E-learning-маркетинг у постсоціальному суспільстві. *Маркетинг і цифрові технології* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 29–30 травня 2014 р. С. 218–220.
5. Юдіна Н.В. Футурологія бренд-менеджменту дистанційних курсів. *Науковий вісник. / Одеський національний економічний університет; Всеукраїнська асоціація молодих науковців. Науки : економіка, політологія, історія*. 2013. №22 (201). С. 119–128.

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗФПО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Діденко О. Д., Виштакалюк В. Д.

elenadidenko060780@ukr.net, viktorlav04@ukr.net

Уманський медичний коледж, м. Умань

Анотація. Розглянуто особливості організації самостійної роботи здобувачів освіти закладів медичної освіти в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: самостійна робота, дистанційне навчання, інформаційно-комунікативні технології, форми й методи самостійної роботи.

Умови і темпи сучасного життя змушують кожного з нас бути в курсі змін професійної діяльності, постійно підвищувати свій освітній рівень, освоювати суміжні або навіть нові навички. Випускники ЗФПО повинні бути не тільки підготовленими фахівцями, а й вміти користуватися інформацією - знаходити її, аналізувати, зберігати, створювати і вміти ефективно передавати її.

Нині в умовах глобального карантину особливого значення набуває застосування дистанційної форми навчання. Дистанційною прийнято вважати таку форму навчання, при якій здобувач освіти і викладач роз'єднані в часі й просторі. Для реалізації дистанційного навчання організовуються віртуальні університети, розробляються інформаційні системи навчання, створюються

електронні підручники, тобто розвивається і вдосконалюється дистанційне навчання, як система освіти.

Однією з особливостей дистанційної форми навчання є великий обсяг самостійної роботи здобувачів освіти. Роз'єднаність студента і викладача та великий обсяг самостійної роботи вказує на необхідність створення спеціальних умов навчання, що дозволять здобувачу освіти більш ефективно засвоювати навчальний матеріал, вивчений самостійно.

Для організації самостійної роботи слід дотримуватись таких умов:

- готовність здобувачів освіти до самостійного отримання знань;
- наявність і доступність необхідної навчально-методичної літератури;
- система регулярного контролю якості виконаної самостійної роботи;
- консультаційна допомога.

Форми самостійної роботи здобувачів освіти визначаються змістом навчальної дисципліни. До них належать: навчальна програма дисципліни; система завдань із зазначенням терміну виконання і форми контролю кожного завдання; методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи з різних видів занять, включаючи курсові та випускні кваліфікаційні роботи.

В сучасному суспільстві потрібно бути всебічно розвиненою людиною, професіоналом, який не потребує постійного керівництва та здатний діяти в умовах невизначеності, вести самостійний пошук вирішення складних проблем. В таких умовах головна мета сьогоденного ЗФПО виростити не «нашигованого» інформацією вузького фахівця, а багатовимірну творчу особистість, яка цілісно сприймає світ, здатна активно діяти в професійній і соціальній сферах діяльності. Для досягнення цілей необхідно, перш за все, переглянути погляди на засоби навчання, і окремо розглянути засоби, що застосовуються при дистанційному навчанні. Знання і компетентність стають найголовнішою конкурентною перевагою.

Сучасні темпи вимагають від людини постійного оновлення знань, освоєння нових інструментів і переосмислення існуючих. Тому однією з вагомих тенденцій є концепція Lifelong Learning. Вона передбачає постійний, добровільний пошук нових знань, який спонукається як професійними, так і особистими причинами. Концепція безперервного навчання передбачає, що воно повинно охоплювати людей незалежно від їхнього віку і сфери діяльності, і при цьому надавати їм можливості для реалізації та розвитку абсолютно будь-яких навчальних інтересів і переваг[1].

Безперервну освіту та якісне підвищення кваліфікації необхідно провадити в інформаційному освітньому середовищі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Тому при організації самостійної роботи здобувачів освіти необхідно спиратися на інформаційно-комунікаційні

технології. Web-технології займають центральне місце в формуванні навичок самостійної роботи в процесі дистанційного навчання, розвитку системи освіти в цілому. Таким чином, здатність до самоосвіти на основі web-технологій, вміння вчитися протягом усього життя є однією з базових компетенцій, які складають основу освітньої політики освіти в Україні.

Найважливішою складовою є інтернет-технології, під якими розуміють автоматизоване середовище отримання, обробки, зберігання, передачі і використання знань у вигляді інформації і їх впливу на об'єкт, що реалізується в мережі Інтернет, що включає машинний і людський (соціальний) елементи [2]. Варто відзначити, що Інтернет-технології займають значне місце серед засобів, що використовуються здобувачами освіти в самостійній роботі при дистанційному навчанні. Основу Інтернет-технологій складають Web-сервіси. Вони являють собою ідентифіковану Web-адресою програмну систему зі стандартизованими інтерфейсами послуги, що надаються в Інтернеті. Також є блоги, вікі, Web-ресурси, мережеві спільноти та соціальні мережі, інструменти спільної роботи, відкриті освітні ресурси [2].

Web-ресурси освітнього призначення - це ресурси глобальної комп'ютерної мережі, що дозволяють передавати інформацію в цифровому форматі на великі відстані за допомогою мережевого устаткування. Говорячи про освітні ресурси мережі Інтернет, маються на увазі Web-сайти (точніше, набір гіпертекстових документів), грамотне структурування яких дозволяє істотно підвищити ефективність роботи з інформацією. Прикладами освітніх web-ресурсів є електронні бібліотеки, пошукові системи, освітні портали і т.д. [2].

Якщо виділити самостійну роботу з процесу навчання і розглянути окремо, то вона буде являти собою безперервну систему завдань, що змінюються за складністю, покликаних навчити студентів вільно і творчо «жонглювати» інформацією.

Варто відзначити, що організація самостійної роботи здобувачів освіти уЗФПО повинна поєднуватися з іншими методами навчання і при цьому представляти єдину систему засобів навчання. До основних форм самостійної роботи належать: робота над конспектом лекцій; підготовка до практичного заняття; підготовка до семінарського заняття проводиться за правилами виконання завдання практичної роботи; доопрацювання конспекту лекції із застосуванням додаткової літератури; самостійне вивчення окремих тем, параграфів; консультації зі складних, незрозумілих питань лекцій, семінарів та підготовка до підсумкового контролю; написання ІНДЗ; підготовка тез доповіді до конференції та публікації; виконання курсових та випускних кваліфікаційних робіт.

Однією з найбільш перспективних тенденцій в розвитку дистанційної освіти, проголошеної ЮНЕСКО аж до 2028 р, є масові відкриті онлайн-курси (МООК). Масовий відкритий онлайн-курс- це освітні або наукові ресурси, розміщені у вільному доступі або забезпечені ліцензією, які дозволяють вільне використання або переробку інформації. Відкриті освітні ресурси включають в себе повні курси, навчальні матеріали, модулі, підручники, відео, тести, програмне забезпечення, а також будь-які інші засоби, матеріали або технології, використані для надання доступу до знань [3]. Концепція МООК усуває територіальні і тимчасові бар'єри і виходять за рамки одного закладу освіти. Це одна з найновіших і прогресивних форм дистанційного навчання, яка активно розвивається в світовій освіті.

Можливості, що надаються при використанні МООК в навчанні:

1. Безкоштовне вивчення будь-якої дисципліни в зручний час і в зручному темпі.

2. МООК дають можливість відкрити для себе нові області знань, підготуватися до іспитів, пройти курс перепідготовки, підвищити кваліфікацію або просто задовольнити цікавість. Вони однаково цікаві школярам, здобувачам освіти, викладачам, професіоналам і всім, хто цікавиться самоосвітою.

Працюючи самостійно, здобувачі освіти 3ФПО міцно і глибоко засвоюють предметний навчальний матеріал, розвивають навички дослідницької та професійної діяльності, вміння роботи з навчальною та науковою літературою, здатність приймати відповідальні і конструктивні рішення в різних кризових ситуаціях. Таким чином, конкурентоспроможний фахівець на ринку праці повинен володіти професійними навичками такими як: шукати, думати, вміти протистояти непевності в дискусіях і виробляти свою власну думку, співпрацювати, приймати рішення, домовлятися, включатися в роботу, нести відповідальність, організувати свою роботу, адаптуватися та використовувати нові технології інформації та комунікації.

Література

1. Вікі // Стаття: Вікіпедія вільна енциклопедія. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.wikipedia.org/wiki>

2. Алешкевич В.А., Клименко Е.В., Сугорнаєва С.П., Інтелектуальні web-технології в освіті. *Студентський науковий форум*: матеріали міжнародної електронної наукової конференції. URL: <https://scholar.google.com/citations>

3. Демьянова М.В. Принципы организации самостоятельной работы студентов как фактор повышения эффективности обучения. *Теория и практика общественного развития*. 2018. № 12. URL: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2019/12/pedagogika/demyanova.pdf

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО МЕДИЧНОГО ФАХІВЦЯ

Діхтяренко А.М.
terapiia1@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. В статті розглядаються особливості організації самостійної роботи студентів з урахуванням сучасних вимог та умов навчання, методи її ефективної організації як невід'ємної складової в системі освітнього середовища. Звертається увага на специфіку і проблеми організації самостійної роботи студентів та визначаються ефективні методи її організації з урахуванням сучасних вимог системи освітнього процесу у формуванні висококваліфікованих медичних спеціалістів.

Ключові слова: самостійна робота студентів, позааудиторна робота студентів, освітній процес.

У зв'язку з реформуванням системи охорони здоров'я, особливої актуальності набула проблема вдосконалення форм і методів підготовки кваліфікованого медичного фахівця та вдосконалення освітнього процесу. Основною метою професійної підготовки майбутніх спеціалістів будь-якого профілю є формування особистості, здатної відповідати за результати своєї діяльності. Особливе значення це має для системи підготовки медичних кадрів. Серед пропозицій, що стосуються вдосконалення навчання студентів, особливої уваги сьогодні заслуговує питання організації самостійної навчальної роботи. Це зумовлюється, передусім, її визначальним впливом на розвиток мотиваційної сфери студентів, виховання відповідальності, уміння безпосереднього використання теоретичних знань у подальшій практичній діяльності. Самостійна робота - це вид розумової діяльності, за якої студент самостійно (без сторонньої допомоги) опрацьовує практичне питання, тему, вирішує клінічну задачу або виконує завдання на основі знань, отриманих з підручників, книг, на лекціях, практичних заняттях. Викладачі циклової комісії клінічних дисциплін №1 поступово, але неухильно переходять до управління навчально-пізнавальною діяльністю формування в студентів навичок самостійної роботи. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у вищих навчальних закладах, самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від обов'язкових занять час. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студентів, відведеного для вивчення конкретних дисциплін. З огляду на це, одним із основних і

пріоритетних форм організації освітнього процесу сьогодні повинна стати самостійна пізнавальна діяльність студентів. На нашу думку, вміння самостійно опрацювати різноманітний матеріал дозволить вирішити завдання формування власного особистого підходу до майбутньої професійної діяльності. Отже, уміння самостійно й творчо працювати є одним із головних критеріїв, які характеризують готовність спеціаліста до професійної діяльності. Однак, такі вміння не можуть з'явитися в студента без відповідної системи щодо організації освітнього процесу та його забезпечення (методичного, матеріально-технічного тощо), складу викладачів, характеру стосунків у системі «викладач – студент», бажання та мотивації студента до навчання та ін. Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки та дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента. Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи на нашій цикловій комісії характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню студентів до творчої активності. Викладачі циклової комісії застосовують різноманітні види і форми самостійної роботи, яка передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування в подальшому на практичних заняттях безпосередньо в клінічних умовах у ліжка пацієнта. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань. З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в освітньому процесі, з іншого боку, – це особлива форма навчально-наукової діяльності. На сьогодні загальною проблемою вищої освіти є зменшення кількості годин на вивчення програмового матеріалу, тому наша циклова комісія частіше застосовує такий вид самостійної роботи як **випереджувальні завдання**. Ці завдання спрямовані на повне або часткове попереднє самостійне вивчення студентами окремих тем навчального матеріалу, який буде висвітлюватися викладачем на планованих теоретичних чи практичних заняттях. Надає можливість подальшого засвоєння теми в більш повному обсязі, а на практичних заняттях дає можливість приділити більше часу відпрацюванню необхідних навичок та спілкуванню з пацієнтом. Попередньо вивчений студентами матеріал можна використовувати у вигляді рефератів, наукових доповідей, обговорювати у процесі дискусії тощо. Контроль та оцінювання

самостійної роботи студентів викладачами циклової комісії проводиться згідно розробленої в академії шкали оцінювання знань студентів.

Отже, методи вдосконалення пізнавальної діяльності мають носити двосторонній характер, і у своїй основі вони повинні відображати діяльність у системі «викладач-студент» та враховувати характер цієї діяльності. Очевидно, що не існує універсального методу, який би приводив до повного, глибокого засвоєння знань, їх міцності. Тільки комплексне застосування методів викладання та стимулювання може забезпечити досягнення завдань навчання та вдосконалення самостійної пізнавальної діяльності студентів. Ефективність самостійної пізнавальної діяльності студентів зумовлена значною мірою її організацією. Від рівня організації цього процесу залежить формування інтересу до навчальної дисципліни, рівень пізнавальної активності, а, отже, і постійного поповнення знань, формування умінь та навичок з відповідним виходом на професійну медичну діяльність.

Література

1. Скуратівська С.П. Особливості організації самостійної роботи студентів. URL: https://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/education/36615/ (дата звернення 10.03.2020 р.)
2. Кравчук О. До організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів у процесі викладання аналітичної геометрії. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. № 7. С. 25-30.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22
4. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: Практикум. Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Т.: ТИПУ, 2008.
5. Гусак Т.М., Малінко О.Г. Підвищення самостійності студентів. Педагогіка і психологія. Київ, 2000. 56 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Діхтяренко Л.М.

dekhtyarenko70@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті здійснено аналіз проблем організації дистанційного навчання математики з використанням системного підходу. Розглядається дистанційне навчання математики як форма і засіб навчання, спрямоване на забезпечення рівного доступу студентів до якісного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, мультимедійний курс, інформаційно-комунікативні технології.

Нові інформаційні технології і дистанційні засоби навчання відіграють важливу роль при вдосконаленні системи освіти. У світлі сучасного використання інформаційно-комунікаційних технологій на сьогодні в світі накопичений чималий досвід здійснення дистанційного навчання з використанням комп'ютерних мереж, систем телевізійного мовлення, Інтернету та телекомунікацій. *Перехід на дистанційне навчання, зумовлений пандемією, став неочікуваним та доволі серйозним випробуванням для всіх учасників освітнього процесу. Після тимчасової розгубленості всім довелось прийняти цей виклик та швидко адаптуватись до нових реалій, і питання розвитку дистанційної освіти набуло неабиякої актуальності.* Як всі побачили, навчальний процес в дистанційній формі навчання більш трудомісткий та багатоаспектний, ніж в традиційній формі та має свою специфіку.

Дистанційний студент більшість часу проводить на відстані від викладача, тому значна частина його навчальної роботи - це самостійна робота з матеріалами, викладеними на сайті. Викладачі математики ЧМА розробили мультимедійний супровід курсу, що викладається. Такий курс дозволяє поєднувати в собі теоретичну, практичну і контролюючу частини і забезпечувати неперервний дидактичний цикл. Мультимедійний курс включає в себе:

- робочу програму з дисципліни;
- тематичний план дисципліни;
- курс лекцій;
- електронні підручники;
- опорні конспекти;
- методичні вказівки до вивчення курсу;
- ілюстровані додатки (відеолекції, презентації, відеофільми);
- довідники, рекомендовану літературу;
- контрольні питання з набором типових завдань;

Мультимедійний курс розміщений на освітній платформі «Moodle», до якої є доступ у кожного студента.

У дистанційному навчанні важливо налагодити візуальний контакт між викладачем та студентом, що забезпечує чітку подальшу організацію освітнього процесу. Для цього викладачі математики нашого навчального закладу використовують записи лекцій з подальшим розміщенням їх на YouTube каналі. Активно використовуються електронні платформи Skype, Cisco Webex Meetings та Zoom. Для студентів, які мають низьку якість Інтернет-зв'язку, встановлено інші канали комунікації (через особисту електронну пошту,

різного роду месенджерах Viber, Telegram, WhatsApp тощо). Для надсилання завдань-відповідей використовується електронна пошта та різноманітні файлообмінники (Dropbox, FEX.NET).

Проблемними є питання стимулювання та мотивації навчання, організації ефективної комунікації, постійного контролю та регулювання процесу навчання, а також справедливого не суб'єктивного оцінювання кожного студента та здійснення оцінки результатів навчальної діяльності. Ми переконалися, що, навіть, при ідеально написаних навчальних матеріалах і при правильно розробленому змісті навчання, студент, який віддалений від викладача, може відступати від поданих рекомендацій, порушувати порядок вивчення запропонованого матеріалу. Якщо такий студент є належно підготовлений, то результат навчання буде позитивним, в іншому випадку бажаного результату можна не отримати. Тому лише постійна участь педагога в навчальному процесі, керування діяльністю студентів можуть гарантувати успішність дистанційного навчання.

Оскільки основна увага приділяється індивідуальній, самостійній роботі студента, то неабияку роль в організації дистанційного навчання відіграє стимулююче-мотиваційний компонент. Глибоке розуміння навчального матеріалу можливе на основі систематичної активної роботи студента. А для забезпечення систематичної активної роботи в умовах дистанційного навчання необхідно врахувати наступне: найбільша ефективність дистанційного навчання ґрунтується на тому, що майбутні фахівці усвідомлюють необхідність подальшого навчання. У них є можливість роботи з навчальними матеріалами в такому режимі й обсязі, який підходить безпосередньо їм. Залучити студентів до роботи в дистанційному курсі можна лише за умови існування конкретної мотивації. Це може бути обов'язкова вимога, умова позитивної модульної оцінки, або додаткової оцінки, що впливатиме на підсумковий бал, або наявність в курсі унікальної літератури, інформації, програмного забезпечення, методичних рекомендацій. Студенти із високим рівнем самосвідомості та прагненням до постійного самовдосконалення та безперервної самоосвіти мають власні стимули до роботи з дистанційним курсом і, звичайно, одразу бачать всі його переваги. Проте відсотковий склад таких свідомих студентів надзвичайно малий, тож викладачам доводиться приділяти зусилля, використовуючи весь арсенал власного й сучасного педагогічного досвіду ще й для того, щоб зацікавити, вмотивувати й стимулювати студентів до активності в роботі з дистанційним курсом.

Проблемними залишаються питання ідентифікації студента, організації постійного спілкування зі студентом. Адже, сидіти за комп'ютером і відповідати на питання тесту може зовсім інша людина, а не саме ваш студент.

Тому викладачі математики здійснюють і такі види роботи, як відеодіалоги та відеоконсультації, під час яких спілкування з конкретним студентом дає уявлення про рівень його знань, його можливості та особливості, манеру спілкування та письма. Звичайно, контроль нерозривно зв'язаний з оцінюванням. При підготовці та організації дистанційного курсу необхідно продумати й систему оцінювання. Всі види роботи повинні бути оцінені, щоб студенти мали уявлення про свій реальний рівень знань та вмінь, щоб витрачені зусилля на освоєння матеріалу були виправданими. Для цього нами організовано постійний і діючий контроль за допомогою спеціально підготовлених тестів, які складені у Google Form. Поряд із звичайними тестами з завданнями закритого типу (одне питання – чотири відповіді, встановлення відповідності, послідовності), застосовуються і такі форми контролю, які дозволяють давати при тестуванні розгорнуту відповідь (відкриті та інтегративні тести). Особливо цестосується завдань для заліків.

Розвиток дистанційних технологій є дуже важливим напрямом в системі освіти, а зміст діяльності викладача значно відрізняється від традиційного.

По-перше, ускладнюється розробка курсів, яка вимагає від викладача спеціальних навичок, пов'язаних з швидким розвитком інформаційних технологій.

По-друге, комунікаційні технології дозволяють зробити взаємодії між викладачем та студентом більш активними і інтенсивними, що потребує від викладача спеціальних додаткових зусиль.

По-третє, на відміну від традиційної освіти, де центральна фігура – викладач, при використанні дистанційних технологій увага переноситься на студента, а функція викладача – підтримати, скерувати, допомогти.

Література

1. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс: Навчальний посібник / Кухаренко В. М. та ін. та ін. 3-тє вид. Харків: НТУ «ХП», «Торсінг», 2002. 320 с.

2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні : затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/OO.html>

3. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посібник / За ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ: Міленіум, 2008. 324 с.

СИНДРОМ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ: ЯК ЗБЕРЕГТИ ПСИХОЕМОЦІЙНЕ ЗДОРОВ'Я ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Клименко С.М.

klimserg@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено основні причини і симптоми психоемоційного вигорання викладачів в період пандемії та шляхи вирішення і профілактики.

Ключові слова: психоемоційне вигорання, пандемія, шляхи подолання вигорання.

Сучасний стан освітньої системи характеризується активним упровадженням інноваційних технологій в навчальний процес. В умовах пандемії, яка охопила весь світ, все більш високі вимоги ставляться не тільки до професійних знань, умінь та навичок викладача, але й до рівня його особистісного саморозвитку, його психологічного самопочуття.

За загальним визнанням спеціалістів, педагогічна діяльність – це один із видів професійної діяльності, який найбільше деформує особистість людини. Комплекс економічних проблем, що сьогодні склалися (невисока заробітна плата, недостатня технічна забезпеченість тощо), а також соціально-економічних, пов'язаних з падінням престижу педагогічної професії, робить працю викладача надзвичайно психоемоційно напруженою. Крім того, не секрет, що із збільшенням педагогічного стажу роботи у викладача знижуються показники як фізичного, так і психічного здоров'я.

Усі ці фактори в період пандемії руйнівню впливають на емоційну сферу викладача. У нього зростає кількість афективних розладів, з'являються почуття незадоволеності собою та своїм життям, труднощі у встановленні контактів зі студентами, колегами, оточуючими людьми. Ці симптоми негативно відображаються на всій професійній діяльності викладача, погіршуються результати його роботи, знижується рівень задоволеності власною діяльністю. Таким чином, відбуваються зміни у мотиваційній сфері і розвивається синдром емоційного вигорання.

Симптоми професійного вигорання.

Психофізичні симптоми:

- почуття постійної, неминаючої втоми не тільки по вечорах, але і зранку, відразу ж після сну (симптом хронічної втоми);
- відчуття емоційного і фізичного виснаження;

- зниження сприйнятливості і реактивності на зміни зовнішнього середовища (відсутність реакції цікавості та страху);
- загальна астенизація (слабкість, зниження активності і енергії, погіршення біохімії крові і гормональних показників);
- часті безпричинні головні болі, постійні розлади шлунково-кишкового тракту;
- різка втрата чи різке збільшення ваги;
- повне чи часткове безсоння (швидке засипання і відсутність сну раннім ранком, або ж навпаки, нездатність заснути до 2-3 год ночі і «важке» пробудження вранці, коли потрібно вставати па роботу);
- постійний загальмований, сонливий стан і бажання спати протягом усього дня;
- задишка або порушення дихання при фізичному чи емоційному навантаженні;
- помітне зниження зовнішньої і внутрішньої сенсорної чутливості: погіршення зору, слуху, нюху і дотику, втрата внутрішніх, тілесних відчуттів.

Соціально-психологічні симптоми:

- байдужість, нудьга, пасивність і депресія;
- підвищена дратівливість на незначні, дрібні події – часті нервові «зриви»;
- постійне переживання негативних емоцій, для яких у зовнішній ситуації причин немає;
- почуття неусвідомленого занепокоєння і підвищеної тривожності;
- почуття гіпервідповідальності і постійний страх, що щось «не вийде», чи з чимось не вдасться впоратися;
- загальна негативна установка на життєві і професійні перспективи.

Поведінкові симптоми:

- відчуття, що робота стає все важчою і важчою, а виконувати її – все складніше і складніше;
- співробітник помітно змінює свій робочий режим дня (рано приходить на роботу і пізно йде або, навпаки, пізно приходить на роботу і рано йде);
- незалежно від об'єктивної необхідності, працівник постійно бере роботу додому, але вдома її не робить;
- керівник відмовляється від прийняття рішень, формулюючи різні причини для пояснень собі й іншим;
- відчуття, що все марно, зневіра, зниження ентузіазму стосовно роботи, байдужість до результатів;

– невиконання важливих, пріоритетних завдань і «застрягання» на дрібних деталях, витрата більшої частини робочого часу на погано усвідомлюване чи неусвідомлюване виконання автоматичних і елементарних дій;

– дистанціювання від співробітників і студентів, підвищення неадекватної критичності;

– зловживання алкоголем, різке зростання викурених за день цигарок, вживання наркотиків.

Конструктивні методи боротьби з вигоранням:

1. Психотерапія, психотренінги. Людину стимулює і націлює на успіх у роботі навіть не стільки набуття нових знань і освоєння технологій, скільки «подолання себе».

2. Конструктивна оцінка. Дорослі, як і діти, потребують того, щоб їхню роботу хтось оцінив. Але тут не все так просто. Оцінка персоналу може стати засобом покращити роботу і психологічний стан людей, але може й перетворитися на самоціль, коли маса зусиль витрачається на красиві звіти і «показуху», а також надати ґрунт для інтриг та особистих образ.

3. Новизна. Зміна діяльності, введення технічних новинок, оновлення програми.

4. Уникання сварок, конфліктів, невизначених обставин, зайвої відповідальності.

Фізіологічний рівень регуляції психофізичного стану:

– достатньо тривалий і якісний сон (важливо провітрювати приміщення перед сном, дотримуватися режиму сну);

– збалансоване, насичене вітамінами і мінералами харчування (особливо протистресовими вважаються мінерал магній і вітамін Е, який міститься у кукурудзі, моркві, ожині, горіхах, зернах соняшника, сої (до речі, плитка темного шоколаду швидко покращить ваш настрій));

– достатнє фізичне навантаження, заняття спортом, ранкова гімнастика;

– танці (танцювальні рухи сприяють звільненню від негативних емоцій);

– фітотерапія, гомеопатія (сприяє заспокоєнню чай з м'яти, настоянка з кореню валеріани; підвищує життєвий тонус настоянка елеутерококу, женьшеню, родіоли рожевої);

– масаж (допоможе як класичний масаж, так і масаж біологічно активних точок на руках і ногах людини; корисно просто походити босоніж по землі);

- терапія кольором (зелений та синій колір допомагають заспокоїтись, червоний та жовтий надають енергію і бадьорість);
- ароматерапія (запахи апельсину, бергамоту діють на нервову систему збуджуючи, з'являється відчуття приливу сил; запахи лаванди, анісу, шавлії діють заспокійливо, допомагають зняти нервову напругу);
- дихальні вправи (заспокійливе з подовженим видихом дихання зменшує надлишкове збудження і нервову напругу; мобілізуюче дихання з збільшеним вдихом допомагає подолати в'ялість, сонливість);
- водні процедури (контрастний душ перед сном допоможе зняти втоми, а зранку додасть бадьорості).

Емоційно-вольова регуляція психофізичного стану:

- гумор (сміх позитивно впливає на імунну систему, активізуючи Т-лімфоцити крові; у відповідь на вашу усмішку організм продукуватиме бажані гормони радості; гумор чудово «перезаряджає» негатив);
- музика (найкраще сприяє гармонізації психоемоційного стану прослуховування класичної музики, хоча у малих дозах рок теж буває корисним, він допомагає вивільнитись від негативних емоцій);
- спілкування з сім'єю, друзями;
- заняття улюбленою справою, хобі (комп'ютер, книжки, фільми, садівництво, рибальство, туризм...);
- спілкування з природою (природа завжди дає людині відчуття приливу сил, відновлення енергії);
- спілкування з тваринами;
- медитації, візуалізації (існують цілеспрямовані, задані на певну тему візуалізації – уявно побувати у квітучому саду, відвідати улюблений куточок природи і т.д.);
- аутотренінги (емоційне напруження безпосередньо пов'язане з напруженням м'язів – у стані стресу організм входить у стан «бойової готовності» до активних дій; знімаючи напруження певної групи м'язів, можна впливати на негативні емоції, позбавитись від них).

Висновок: таким чином, ефективне поєднання фізіологічного та емоційно-вольового рівнів регуляції психофізичного стану є оптимальними шляхами збереження психоемоційного здоров'я викладача в умовах пандемії та попередження синдрому професійного вигорання.

Література

1. Качур О. Профілактика професійного вигорання у закладах освіти. *Психолог*. 2010. №40 (424). С .3-7.
2. Професійні захворювання та їхня профілактика / упоряд. А.В.Флобойм. – Київ: Шк. Світ, 2011. 104 с.

3. Баранова Н.П. Тренінги для вчителів з педагогічної майстерності. Харків: Основа, 2011. 159 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЯКІСНОГО ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ – ЗАПОРУКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Король Г.В.

ganna-kozoriz@ukr.net

Уманський медичний коледж м.Умань

Анотація. У статті висвітлено теоретичні аспекти змішаного навчання, що набуває актуальності в зв'язку з умовами сьогодення та розвитком новітніх інформаційних технологій. Етапи формування готовності майбутніх медичних працівників до професійної самореалізації будуть більш ефективними за умови впровадження в освітній процес різноманітних методик, однією з яких є змішане або «перевернуте» навчання.

Ключові слова: перевернуте навчання, комп'ютеризоване навчання, кооперація, технологія трансформації.

Термін «змішане навчання» це- поєднання оф-лайн- (особисто) та онлайн-навчання у різних пропорціях. Воно включає аудиторну та позааудиторну самостійну роботу здобувачів освіти з використанням інформаційної системи, яка потрібна для створення, збирання, збереження та передачі інформації, широкого вибору навчально-методичних матеріалів, використання інтерактивних методів навчання, контролю самостійної роботи здобувачів освіти, адаптований підхід у системі оцінювання досягнень.Різноманітні методичні підходи забезпечують занурення здобувачів освіти у процес навчання, краще засвоєння матеріалу, більш ефективну взаємодію між суб'єктами навчання, індивідуальний підхід до кожного індивіда.

Під час змішаного навчання викладач перетворюється на організатора та консультанта по виконанню самостійної роботи здобувачами освіти, що дає їм можливість самореалізуватися.Тому викладач має оперувати більш ефективними методами навчання, які стимулюють та мотивують молодь. Для цього можна використовувати електронні посібники, тренінги, мультимедіа, платформи та ін. В даний час в освітньому процесі широко використовуються різноманітні платформи, що мають розвинений набір інструментів для комп'ютеризованого навчання. Використання платформ неможливе без готовності викладачів, здобувачів освіти і закладу освіти, а також методичної

підготовки кожної дисципліни, проектування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, що його здобувач отримає впродовж навчання, деталізованої підготовки й організації аудиторних занять так і самостійної роботи здобувачів освіти.

Система змішаного навчання набагато ефективніша за стару традиційну систему. В даному випадку здобувачі освіти самі можуть розрахувати свій час і це збільшує ефективність навчання; викладачі спілкуються з невеликими групами студентів, формуючи їх світогляд; використовуються системи групового викладання, під час яких викладачі можуть обмінюватися досвідом один з одним; проводяться індивідуальні перевірки кожного здобувача освіти з урахуванням його особливостей, компетенцій та підготовки. Основними компонентами змішаного навчання є:

- Живе спілкування (традиційна форма навчання – «викладач – здобувач освіти»)
- Самостійне навчання (опрацювання теоретичного матеріалу в зручному для здобувача освіти темпі за умови надання викладачем зрозумілих інструкцій щодо опрацювання матеріалу)
- Кооперація (співпраця між здобувачами освітита робота з викладачами, що може відбуватися як в аудиторії, так і через електронну пошту чи соціальні мережі у вигляді конференції)
- Оцінювання знань здобувачів освіти та корекція процесу навчання (для конкретного типу навчання)
- Додаткова інформація (використання електронних підручників, схем, кейсів, інтернет ресурсів)

Перевагами системи змішаного навчання є зручне користування, покращення освітнього процесу та зменшення витрат. Саме самостійне опрацювання теоретичного матеріалу робить освітній процес більш гнучким та менш тривалим. Здобувачі освіти можуть самі контролювати обсяги та структуру матеріалу, який їм потрібно засвоїти в межах однієї теми. Це дає їм можливість повертатися до попередньої теми, конспектувати матеріал, консультиватися один з одним та з викладачем, корегуючи свою відповідь. Робота з онлайн-матеріалами дозволяє здобувачам освіти сприймати матеріал не відволікаючись на зовнішні чинники. Особливо мова йде про здобувачів освіти, які відчувають труднощі у спілкуванні з однолітками (соціальна складова). Різні онлайн-платформи дозволяють бачити кількість часу, яку витрачають здобувачі освіти на виконання того чи іншого завдання (корегування освітнього процесу). Також система змішаного навчання оптимізує витрати на розробку додаткових матеріалів (не потрібно роздруковувати роздатковий матеріал), використання електронних копій

підручників замість паперових аналогів.Здобувши теоретичні знання на заняттях здобувачі освіти мають базу і підґрунтя для переходу до практичного навчання, яке може проходити як в лабораторії, так і віртуально. Це дає можливість одержувати значно кращий результат у підготовці фахівців, та розвиток і самовдосконалення викладачів.Звичайно для покращення освітнього процесу викладачам потрібно глибше розробляти методичні рекомендації та дизайн інструкцій практичних занять, враховуючи дистанційне навчання. Змішане навчання як технологія трансформації не може з'явитися сама по собі.Від викладачів необхідні додаткові зусилля, використання всіх своїх знань та вмінь, можливо навіть руйнація стереотипів. Але подібні зміни надають новий імпульс для якісного розвитку освіти та з часом можуть перевершити традиційні методи.

Отже, ефективність впровадження технологіїзмішаного навчання залежить від рівня інформаційної та комп'ютерної компетентності здобувачів освіти та викладачів, адже самі по собі технології не можуть впливати на вирішення дидактичних завдань. Використання змішаного підходу до навчання передбачає зміну ролі викладача, надає можливість більш активно залучати здобувачів освіти в освітній процес (багато з яких звикли бути пасивними учасниками в процесі навчання), підвищити якість знань, підіймає важливі питання щодо рівня компетентності викладачів, вимагає здатності швидко реагувати на зміни в освітньому середовищі, мати сучасні знання й навички та розбиратися в сучасних технологіях, володіти педагогічною майстерністю, зсунути пріоритети від простої подачі матеріалу до роботи над його вдосконаленням, бути відвертими та комунікабельними зі здобувачами освітита колегами.

Література

1. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / [Кухаренко В. М., Березенська С. М., Бугайчук К. Л. та ін.]; за ред. В. М. Кухаренка. Харків: Міськдрук, НТУ ХПІ, 2016. 284 с.
2. Кривонос О. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні: навч. посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 182 с.
3. Nagel D. The Disruption of Blended Learning. Trasforming Education Through Technology. URL: <http://thejournal.com/Articles/2011/07/06/The-Disruption-of-Blended-Learning.aspx>.
4. Кондакова М. Л., Латыпова Е.В. Смешанное обучение: ведущие образовательные технологии современности. *Вестник образования*. 2013. № 9 (2759). С. 54-64.

5. Морзе Н.В. Основні тенденції використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. URL: <http://leader.ciit.zp.ua/files/plan/2013prez30.11.13.pdf>.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЯ ЛІКІВ» ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Краснокутська Н.М., Молчанова Т.І.

Basia1717@ukr.net, Ballin @ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Контроль у вищій школі є обов'язковим компонентом педагогічного процесу, спрямований на виявлення та оцінювання результатів спільної діяльності викладача та студентів. Сучасні неочікувані події вносять свої корективи у навчальний процес. Умови пандемії змусили перейти на дистанційне навчання, що вплинуло на методи навчання та контролю знань студентів.

Завдання контролю – виявити знання, вміння та навички студентів і порівняти їх із вимогами, визначеними навчальними програмами і виставлення певних оцінок студентам. Контроль повинен допомогти студентові пізнати себе, повірити у власні можливості отримати та реалізувати знання, уміння та навички.

Під час карантину та дистанційного навчання набагато складніше провести якісну перевірку та оцінити знання та навички студентів. Фактори, що створювали труднощі при перевірці знань були і не завжди якісний інтернет-зв'язок зі студентами у районах, великий обсяг інформації для самостійного вивчення тем, відсутність наочності та наявність різних відволікаючих факторів вдома, тобто не повна самоорганізованість деяких студентів. Засобами ж контролю, окрім перевірки, стає спостереження за студентами під час занять, перевірка лабораторних журналів, щоденників та іншої продукції навчальної діяльності, але під час дистанційного навчання не було змоги детального спостереження за кожним кроком учасників навчального процесу. Головна мета контролю – забезпечення зворотного зв'язку, під час якого з'ясовується ступінь відповідності досягнутих результатів дії навчальної системи прогнозованим меті. Під час карантину цей зв'язок був у вигляді живого спілкування по Viber, Skype надсиланням повідомлень, фото лабораторного журналу та індивідуальних завдань кожному студенту, тестування в Google Form, та робота над помилками.

Оцінювання - це один із завершальних етапів навчальної діяльності студента та визначення успішності навчання. Дуже складно об'єктивно дати оцінку знань студенту, який під час складання тесту або іспиту може використовувати інтернет, навчальні матеріали та інше.

Під час оцінки ефективності застосування дистанційного навчання результати опитування студентів показали, що приблизно 40% студентів вважають доцільним використання інтернет-технологій в карантинних умовах. Але приблизно 5% студентів не мали вільного доступу до мережі Інтернет. Решта студентів вважають, що повноцінно оволодіти теоретичним матеріалом, а особливо практичними навичками дистанційно було вкрай важко. Вивчення предмету «Технологія ліків» не можливе без опанування практичних навичок та вмінь. А в деяких випадках без консультації викладача и наочного показу процесу технології виготовлення лікарських форм навіть студентам не можливе засвоїти тему в повному обсязі.

Також була встановлена закономірність: чим більш активний та мотивований студент, тим легше він засвоює навчальний матеріал.

В Черкаській медичній академії створена і діє програма “Moodle”, яка полегшує сприйняття та перевірку набутих знань. Але слід зауважити, що користування цією платформою студентами-фармацевтами ще в стадії опанування. Як показала практика студенти фармацевтичного відділення віддають перевагу Google Form і Viber спільнотам під час карантину.

Фахівець XXI століття – це людина, яка вільно володіє сучасними інформаційними технологіями, постійно підвищує і вдосконалює свій професійний рівень. Набуття нових знань і навичок значно розширює можливості самореалізації і сприяє кар'єрному росту, допомагає розвивати цінні навички (почуття відповідальності, управління часом, навички самостійного мислення) майбутнього конкурентоспроможного фахівця фармації.

Література

1. Підкасітий П.І., Тищенко О.Б. Комп'ютерні технології в системі дистанційного навчання. *Педагогіка*. 2000. №5. С. 7-12.
2. Кайдалова Л.Г., Шевченко Н.В. Організація та контроль самостійної роботи студентів. *Проблеми освіти*. 2004. Вип.37. С.136-142.

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Лисун С.Ф., Лисун С.Ф.

svetalisun@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Карантинні заходи - це те явище, з яким нам, швидше за все, треба буде жити найближчим часом, тому сприймати вимушені обмеження та зміни треба спокійно, гнучко і пластично - як буфер - та вчитися по-новому працювати і вчити інших.

Зараз ми спостерігаємо за тим, як швидко змінюється світ, змінюється глобальний інформаційний простір, всі комунікації переходять в он-лайн площину, змінюється механізм освітнього процесу, але якість освіти повинна не тільки залишитися незмінно високою, а й ставати ще вищою, навчання повинно стати ефективнішим, ніж було, оскільки якщо ми не рухаємося вперед або рухаємося повільно, то значить, що ми стоїмо на місці - а сьогодні це неприпустимо...

Педагог в даній ситуації - це основа, на якій тримається освітній процес, це двигун для ефективної роботи механізму, це регулятор і камертон усіх дій учасників освітнього процесу, від якого залежить результат - засвоєні знання та вміння по завершенню вивчення курсу тієї чи іншої дисципліни.

Сьогодні вимагає від викладача більше в разі опцій, ніж раніше:

- високого професійного рівня;
- володіння всіма фаховими компетентностями;
- стресостійкості;
- навиків роботи в якості психолога;
- уміння ефективно користуватися освітніми платформами;
- успішно використовувати найзатребуваніші засоби комунікацій;
- проявляти гнучкість, емпатію;
- володіти чуттєвістю та інтуїтивністю.

Це далеко не повний список усіх інструментів, якими користується викладач для того, щоб сформувати у студента фахові та загальні компетентності максимально цікаво, мотивовано, комфортно для здобувача освіти і технологічно грамотно та послідовно, поетапно, зрозуміло, в першу чергу, для себе. Зворотній зв'язок від студента - це індикатор ефективності усіх методів і прийомів, що були використані педагогом у тому числі інноваційних. Освітній процес - це свого роду організація, у якій працює певна кількість людей (академічна група), а викладач у цій організації - топ-менеджер, на якому відповідальність за кінцеві показники, тому педагог має володіти інформацією про теоретичну обізнаність та сформованість навичок та вмінь

кожного студента, мати з ним контакт не тільки через освітню платформу чи різні месенджери, а й персонально через відео-звінок тет-а-тет, коли він як досвідчений психолог спілкується зі студентом.

Так, це потребує високої самоорганізованості, колосальних затрат енергетичних та емоційних, більших, чим при занятті в аудиторії, коли всі студенти «на долоні», тут надзвичайно важливий авторитет викладача для мотивації в дистанційній роботі, проте є виклик часу - і справжній педагог повинен достойно з ним справитися і стати ще більш сильним, мудрим, синергічним з інноваційними механізмами сучасного освітнього процесу.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ КАРАНТИНУ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ, ОЧІКУВАННЯ І РЕАЛЬНІСТЬ

Ліннік Ю. В.

future.of.ukraine87@gmail.com

Рівненська медична академія, м. Рівне

Анотація. У статті проводиться аналіз дистанційної освіти в умовах карантину. Автор намагається з'ясувати та проаналізувати ефективність дистанційної освіти в сучасних українських реаліях.

Ключові слова: освіта, дистанційна освіта, карантин, цифрові платформи, інформаційні інструменти.

Україна перебуває на стадії реформування різноманітних сфер: освіти, поліції, медицини. Коронавірус, який знезацька захопив весь світ від США до Австралії, відобразився на житті сучасної людини. Цієї участі не оминула й Україна, яка була змушена ввести карантин по всій країні. Як наслідок, учні та студенти були змушені перейти на дистанційну освіту та навчатися у себе вдома.

Справа в тому, що сучасний світ був готовий перейти на такий стан викладання. У ХХІ столітті, часу інформаційних технологій, є безліч курсів, тренінгів, семінарів, які надають можливість отримати необхідні знання.

У багатьох розвинутих країнах світу (наприклад США, Японія) є можливість навчатися в освітніх закладах за допомогою найновіших, найрозвинутіших приладів – гаджетів (планшети, комп'ютери) тощо. Це, безумовно, полегшує доступ дитини до інформаційного простору. Безліч фірм та організацій дозволяють своїм працівникам працювати на відстані. Це дозволяє балансувати та заощаджувати час і виконувати таку ж роботу, ніби працюєш з офісу.

Але чи готова була Україна до дистанційної освіти? Треба сказати, що в країні виробилася достатньо специфічна модель навчання в умовах карантину.

Навчальні завдання відправлялися вчителями через різноманітні платформи (частіше Viber), а виконавши їх, учні пересилали на перевірку. Так відбувалося у школах. У Зкладах Вищої Освіти (ЗВО) заняття відбувалися на інших відео – платформах (Zoom, GoogleMeet) або записували лекції викладачі та викладади на Youtube.

Думки українців розділилися у питанні ефективності дистанційної освіти. Зазвичай, її критикують батьки, діти яких навчаються в школах. В опитуванні “Жінки в умовах пандемії та їхні потреби”, який нещодавно провела відома громадська організація “Центр прав людини ZMINA” виявилось, що 40% опитаних незадоволені дистанційною освітою; а лише 29 % задоволені і майже третина – 31 % не змогли визначитися зі своєю оцінкою [1]. Це опитування ілюструє, що ні учні, ні студенти, ні їх батьки не були готові до такої освіти.

Єдині хто умовно “виграв” від такої моделі подачі знань це вчителі. З одного боку, викладачі отримали величезне навантаження та відповідальні за прозоре оцінювання знань їх підопічних. Про чесно зароблені оцінки та отримані знання не може бути й мови. Домашні завдання, контрольні, тести, творчі вправи іноді виконували не діти чи студенти, а їх батьки, колеги, друзі. Визначити тих, хто реально робив їх не реально та не можливо. З іншої сторони, вчителі отримали неоціненний досвід проведення занять, комунікації зі студентами, учнями. Вони наситилися новими та практичними навичками, які стануть в пригоді та зможуть їх застосовувати у майбутніх заняттях [4].

Правда, Україна в подачі дистанційного навчання стала перщопрохідцем. За ініціативою Президента України В. Зеленського були організовані шкільні уроки “on-line”. На українських телеканалах транслювалися заняття з різноманітних шкільних дисциплін; за кожним каналом був “закріплений” певний клас від 5 до 11. Найкращі вчителі зі всієї України, на волонтерських засадах, змогли передати молодому поколінню свої знання. Незважаючи на всі умови, які були створені для навчання учнів, вони не сприймали цей процес серйозно, мало часу приділяли навчанням[2].

У вересні нависає загроза продовження дистанційного навчання про що відкрито заявляють представники МОЗ та МОН, у зв'язку з тим, що вірус, нажаль, не покинув територію країни, а нові випадки захворювання продовжують реєструвати.

Вище названі мною міністерства розробляють різноманітні сценарії, які включають: звичайне, дистанційне або комбіноване навчання, вибір якого залежить від ступеня поширення вірусу та кількості людей, які захворіють на другу половину серпня.

Матеріали та методи. В процесі написання цієї статті були опрацьовані публікації, які присвячені проблемі дослідження та результати соціологічних досліджень. Було вивчено позиції щодо дистанційного навчання батьків, вчителів та державних інституцій (МОН, МОЗ).

Результати та їх обговорення. За результатами дослідження було встановлено, що:

1. Україна не була готова до дистанційного навчання. Багато учнів та студентів не мають матеріально – технічної бази для проведення занять, відсутня методологія, не розроблено механізм перевірки отриманих знань. Ні тестовий, ні модульний контроль не є дієвими за умови дистанційного навчання. Не має впевненості в учнівській та студентській доброчесності.

2. Знання, які були отримані під час дистанційного навчання не піддаються верифікації. Підсумкові оцінки, які були поставлені викладачами ґрунтувалися на попередньому досвіді, на успішності першого семестру 2019 – 2020 навчального року.

3. Дистанційне навчання сприймалося негативно серед батьків, вчителів та дітей. В наступному році батьки прагнуть продовжити навчання за звичайною моделлю. Вони навіть склали петицію про скасування дистанційної освіти (стосується переважно учнів) з вересня 2020 року. 11 червня 2020 року вона набрала необхідну кількість голосів (25000) та була направлена на розгляд Президента. Доречі, у своєму інтерв'ю В. Зеленський сказав, що він підтримує повернення звичайної моделі навчання. Проблемою застосування моделі дистанційної освіти він називає недостатнє покриття інтернетом мобільними операторами [3].

4. Весь “тягар” дистанційної освіти ліг на плечі батьків, які були змушені виконувати з дітьми завдання та вчителів, які зобов'язані пристосуватися до карантинних умов та обмежень.

5. Держава створила майже всі доступні умови для дистанційного навчання (уроки on – line), які були неоднозначно сприйняті українським суспільством. Держава стала заручником ситуації, яка пов'язана з поширенням коронавірусу, подібні обмеження діяли по всьому світу.

Висновки. Треба відверто наголосити, що Україна була не готова до провадження дистанційного навчання. Проблема не криється у відсутності у деяких учнів елементарної техніки (планшет, комп'ютер) або інтернету (особливо в сільській місцевості), не готовності батьків (хоча вони просто змушені приділяти більше часу своїм дітям та їх успіхам і це, однозначно, позитив), виснажливості вчителів (правда, багато з них опанували безліч нових для них інформаційних та цифрових інструментів) і не в дітях, які іноді уникали занять, не робили їх, а успішність за семестр була відносною;

перейшовши на дистанційне навчання ні батьки, ні діти, навіть ні вчителі не змогли повністю відчувати переваги такої моделі занять. Тут справа не йде про те, що перед об'єктами та активними суб'єктами навчання відкривається великих горизонт вільного часу, якого вони досі або не мали або використовували його не правильно.

За допомогою дистанційної освіти став можливий потужний професійний, інтелектуальний розвиток, перед людиною відкрився повний спектр цифрових платформ, інструментів, які вона зобов'язана використовувати у своєму житті, в процесі соціалізації та інформаційного росту, формування та закріплення навичок, які стануть в майбутньому просто необхідними.

Дистанційна освіта – це шанс змінити застарілу модель, яка є рудиментом XXI століття.

Навчання як і процес соціалізації не закінчується в школі чи в університеті, він продовжується напротязі всього життя людини та завершується з її смертю.

Література

1. Майже половина матерів незадоволені дистанційним навчанням. URL: https://radiotrek.rv.ua/news/mayzhepolovyna_materiv_nezadovoleni_dystantsiynum_navchanniam_opytuvannya_249929.html. - Заголовок з екрану.

2. Освіта на карантині. Чи адаптувалися українська школа до нових умов? URL: <https://www.dw.com/uk/%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%96-%D1%87%D0%B8-%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BF%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0-%D0%B4%D0%BE-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2/a-53267652>. – Заголовок з екрану.

3. Петиція до Президента щодо заборони дистанційного навчання набрала сьогодні необхідні голоси. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3049672-peticia-do-prezidenta-sodo-zaboroni-distancijnogo-navcanna-nabrала-neobhidni-golosi.html>. - Заголовок з екрана.

4. Як організувати дистанційне навчання під час карантину. URL: https://zn.ua/ukr/UKRAINE/yak-organizuvati-distanciynе-navchannya-pid-chas-karantinu-343586_.html. – Заголовок з екрану.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ - СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Починок Т.О., Губенко І.Я., Маруш І.В.

rochinok58@ukr.net; jujik5@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація: в умовах сучасної пандемії COVID-19 дистанційне навчання займає провідну роль в організації навчального процесу у вищій школі. У статті подаються особливості дистанційного викладання фундаментальних дисциплін у Черкаській медичній академії відповідно до вимог стратегії розвитку медичної освіти в Україні.

Ключові слова: дистанційне навчання, платформа Moodle, самоорганізація, мотивація, самостійна робота студента, компетентності, комунікації.

Медична освіта України є невід'ємною частиною національної системи освіти і охорони здоров'я. Сьогодні в нашій державі відбувається реформування медичної освіти, стратегічною метою якого є наближення якості професійної підготовки українських лікарів до міжнародних стандартів.

Підготовка сучасного лікаря, яка вже другий рік успішно проводиться у Черкаській медичній академії, складний, багатоетапний плановий процес, адже за ним стоїть життя людини. Велика кількість академічного матеріалу, сучасні теорії перебігу хвороб, методи обстеження, протоколи лікування тощо. Перед молоді людиною постає цілий світ сучасної медицини, який потребує розуміння, вивчення та опанування .

Не всі знання можна отримати дистанційно. Навчитися тим чи іншим лікарським маніпуляціям, спілкуванню з пацієнтом, збору анамнезу, пальпації, перкусії, аускультатії при відсутності прямого контакту студента та викладача неможливо! Але вимоги часу, а саме пандемічна ситуація в державі та світі, ставлять перед нами нові завдання. Неможливо зупинити навчальний процес або віддалити його на невизначений час. І тому, в сьогоднішніх умовах, перед медичною освітою постає питання навчання дистанційним методом. Це міра вимушена, не тривала, але потребує від нас продуманого та виваженого підходу. Адже є навчальна програма, є навчальний план, які мають бути опановані студентами – медиками у цьому навчальному році та в цьому семестрі.

Дистанційне навчання розглядається науковцями як форма організації освіти, коли студенти віддалені від викладача у просторі і часі, але можуть підтримувати діалог за допомогою засобів комунікації [1]. Така організація

процесу навчання передбачає інший підхід до навчання: самостійний пошук, аналіз, систематизація та узагальнення інформації, самоорганізацію і контроль.

Відмінність від традиційного навчання зрозуміла. В основі традиційної моделі навчання лежить лекція, практичне заняття з демонстрацією пацієнта та опануванням тих чи інших практичних навичок, маніпуляцій і вмій, семінар, консультація. Дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово нових моделей, що передбачають проведення конференцій, тренінгів та інших видів діяльності комп'ютерних технологій.

Ми, викладачі фундаментальних дисциплін академії, розуміємо, що зміст сьогоденної медичної освіти потребує оновлення, оскільки знання, що отримують студенти, не завжди є релевантними та сучасними. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні ставить за мету побудову якісної системи вищої медичної освіти задля забезпечення системи охорони здоров'я України фахівцями з високим рівнем підготовки. Лікар має бути фаховим. Його освіта повинна бути безперервною. Але неможливо стати лікарем дистанційно! Потрібна трансформація медицини авторитетів у медицину доказів, переконань, досягнень. Якість стає важливішою за кількість.

Наше дистанційне навчання включає співпрацю таких суб'єктів:

- студент;
- тьютор (той, хто навчає);
- організатор (той, хто планує навчальну діяльність);
- адміністратор (той, хто забезпечує стабільне функціонування цього товариства)

Лише при повній взаємодії всіх цих суб'єктів можна розраховувати на успіх.

Одним з найуспішніших методів дистанційного навчання, який багато років успішно використовується в академії, є використання навчальної платформи Moodle [2]. Особливо ефективним цей метод виявився під час підготовки лікарів. Ця електронна система пропонує широкий спектр можливостей подачі навчального матеріалу, консультацій, контролю знань. На сайті навчального закладу представлена інформація кафедри з кожної фундаментальної дисципліни. Працюючи он лайн кожен студент має індивідуальний логін і пароль, які отримує на початку вивчення предмету. У зручний для себе час він може зайти на електронну базу кафедри та розпочати вивчення матеріалу. Викладений матеріал постійно редагується, поповнюється, вдосконалюється. Кожна тема закінчується питаннями для самоконтролю, навчальними та контрольними тестами. Якщо студент отримує незадовільний результат, він змушений повернутись до повторного вивчення матеріалу. Доступ до наступної теми стає можливим після успішного контролю

попереднього розділу. Наприкінці кожного робочого тижня викладач перевіряє на сайті результати самоконтролю студентів, таким чином контролюючи роботу студентів на платформі Moodle.

Викладач під час дистанційного навчання постає у новій якості. Це наставник-консультант, який координує процес, постійно вдосконалює його, підвищує свою творчу активність. У цей складний та відповідальний період на нього покладаються функції координування пізнавального процесу та його коригування. Досить часто виникає необхідність консультацій, як групових, так і індивідуальних. Більш гостро постає питання досконалого володіння викладачем сучасними освітніми дистанційними технологіями. І, цілком зрозуміло, наші студенти у цій справі неперевершені. Тому досить часто не тільки ми їх консультиємо з професійної точки зору, а і вони нас. І слід сказати, що зі своєю функцією вони справляються блискуче.

Спілкування викладача зі студентом при дистанційному навчанні передбачає самоосвіту та самомотивацію студента до навчання. Тісна взаємодія викладача і студента демонструє нам деякі переваги використання електронних ресурсів, а саме розширюються можливості традиційного навчання, урізноманітнюється навчальний процес, підвищується ефективність самостійної роботи студента, автоматизується та спрощується процес контролю та оцінювання. При цьому студент і викладач, використовуючи передові освітні технології, забезпечують актуальність. Працюючи тривалий час дистанційно починаєш помічати і недоліки такого навчання. Насамперед, це відсутність у деяких студентів доступу до Інтернет-ресурсів з різних причин. Неможливість перевірити чи сам студент виконував завдання.

Проводячи дистанційне навчання, ми обов'язково звертаємо увагу студентів на профілактику негативного впливу комп'ютерних технологій на стан здоров'я. Адже виникають зміни опорно-рухового апарату, що призводять до остеохондрозу, розвивається загальна втома, виникає зоровий комп'ютерний синдром. Тому постійно наголошуємо про необхідність чергування роботи за комп'ютером та відпочинку, використання фізичних вправ для опорно-рухового апарату та зорову гімнастику. Крім того, при проведенні занять прагнемо урізноманітнити процес засвоєння матеріалу та контролю знань. Це і чат – заняття, і веб – заняття, і конференція.

Сьогодні дистанційне навчання називають «освітою протягом життя». Слід зрозуміти, що впровадження дистанційного навчання це вимога сучасності. Воно сприяє формуванню комунікативних та інформаційних компетентностей, сприяє нашій самоосвіті [3]. Крім того, воно виконує і виховну функцію – формує активну, самостійну особистість, яка здатна до самовдосконалення та творчості. Дистанційне навчання може бути успішним та

ефективним лише на одному з етапів підготовки майбутніх лікарів – на етапі засвоєння теоретичного навчального циклу, оскільки неможливо стати лікарем дистанційно! І, навіть в умовах дистанційного навчання, ми маємо пам'ятати, що повинні сформувати всебічно розвинену особистість лікаря України, який буде відповідальним, соціально активним, професійно надійним як ті лікарі, які сьогодні рятують життя тисячам українців.

Література

1. Організація навчального процесу вищих навчальних закладах Міністерства охорони здоров'я України в умовах впровадження Закону України «Про вищу освіту»(за підсумками моніторингу в 2016 році) /Ю.С.П'ятницький, І.В.Мельник, М.О.Поліщук, Ю.І.Фисун. *Актуальні питання якості медичної освіти*: матеріали XIII Всеукраїнської наук.-практ.конференції з між нар. участю.Тернопіль, 2016. С.22-26.

2. Використання системи електронного навчання Moodle для контролю і оцінювання навчальної діяльності студентів ВНЗ: методичний посібник /Ю.В.Триус, І.В.Стеценко, Л.П.Оксамитна та ін.; за ред. Ю.В.Триуса.- Черкаси: Маклаут, 2010. 200 с.

3. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні 2018- 2028 рр.

4. Дистанційна школа ОПТИМА, вебінар «Дистанційне навчання»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Маслюк О.О.

e.maslyuk@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлено методичні аспекти організації навчального процесу при викладанні хімічних дисциплін в умовах змішаного навчання. Одним із найголовніших принципів організації змішаного навчання є ефективно поєднання аудиторних та дистанційних занять.

Ключові слова: змішане навчання, аудиторне навчання, дистанційне навчання, практичні заняття, хімічний експеримент, веб-ресурси, робочі зошити.

Сучасний стан захворюваності на COVID-19 вимагає від вищих навчальних закладів актуальних освітніх форм, які роблять ефективним навчальний процес. Однією з таких форм є змішане навчання, яке спонукає викладачів опанувати нові педагогічні підходи до освітнього процесу.

Змішане навчання – це поєднання аудиторного та самостійного навчання, згідно з яким студент засвоює одну частину матеріалу дистанційно, частково самостійно керуючи своїм часом, місцем, шляхом і темпом навчання, а іншу частину матеріалу вивчає у навчальному закладі.

Викладання хімії у ЗВО включає такі завдання: чому навчати, як навчати і як навчатися.

Перше завдання визначається відбором навчального матеріалу хімічної дисципліни для його опанування студентами за різних організаційних форм навчання.

Друге завдання – діяльність викладача, спрямована на передачу навчального матеріалу, призначеного для засвоєння студентами. Тобто, викладач повинен подати теоретичний матеріал заняття максимально зрозумілим, наочним, який би стимулював студентів до засвоєння знань.

Третє завдання – навчити студентів організовувати свою діяльність під час занять в навчальному закладі, підготовки домашнього завдання, роботи в бібліотеці, правильному плануванню самостійної роботи. У студентів повинні бути сформовані уміння: критично мислити, працювати з будь-якою інформацією та навички самостійної роботи.

Під час змішаного навчання, кожен викладач має скоригувати власну діяльність, скласти план роботи, оптимізувати матеріал та передбачити результати навчання.

До обов'язкових аудиторних занять при змішаному навчанні слід віднести практичні заняття, метою яких є застосування знань, вмінь і навичок при виконанні лабораторного практикуму, формування і розвиток нових практичних вмінь і навичок шляхом індивідуального виконання студентами відповідних завдань.

Хімічний експеримент є складовою практичного заняття. Завдяки хімічним дослідженням студенти досліджують речовини, порівнюють їх властивості, доводять якісний і кількісний склад, роблять узагальнення і висновки. Цінність хімічного експерименту з методичної точки зору полягає в тому, що його виконання переконливо доводить можливість спрямовувати хімічні процеси і керувати ними, враховуючи знання принципів хімічної технології та закони природи.

Під час дистанційного навчання спілкування між викладачами і студентами здійснюється у віртуально створеному просторі. Викладач і студенти повинні здійснювати спільну діяльність, сприймати і розуміти один одного. При цьому викладачу потрібно враховувати різний рівень підготовки студентів та різні соціальні умови, в яких вони проживають.

Найпоширенішими веб-ресурсами для дистанційного навчання є платформи Moodle, Google Classroom, Zoom. Також дуже широке застосування для спілкування при дистанційному навчанні набули соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні додатки Viber, Telegram, Skype, які дозволяють створювати закриті групи, спільноти, чати, вести обмін інформацією.

При викладанні хімічних дисциплін найкращий результат дає гібридне дистанційне навчання (сукупність синхронного та асинхронного), яке включає безпосередній зв'язок студентів і викладача через аудіо-, відеоконференції, спілкування в чаті та дедлайни.

Дуже доречним і при аудиторному, і при дистанційному навчанні є використання робочих зошитів, кожна тема яких містить перелік компетентностей, які має набути студент, алгоритми виконання задач, тренувальні вправи, ситуаційні задачі, тести, матеріали для самостійного опрацювання. Працюючи в таких зошитах, студенти оволодівають вміннями розв'язувати задачі, складати хімічні рівняння та схеми хімічних перетворень, що в подальшому надасть їм можливість успішно скласти контрольне тестування у форматі Google Forms та екзамену.

Таким чином, змішане навчання при вивченні хімічних дисциплін дозволяє використовувати накопичений позитивний досвід класичного навчання доповнюючи його використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Література

1. Лотоцька А., Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації. URL: <https://mon.gov.ua>.
2. Рафальська О.О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. 2013. Вип. 11. С. 128-133.
3. Максимов О.С. Методика викладання хімії у вищих навчальних закладах: підруч. для студентів хім. спеціальностей вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації. – Мелітополь, 2014. 91с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ТА ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИК СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Панібратцева С.Г., Замазій А.Є.

svitlana.panibrattseva@gmail.com, a.zamaziy@ukr.net

Харківський обласний медичний коледж, м. Харків

Анотація. У статті наведено досвід організації виробничої та переддипломної практик студентів спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» спеціалізації «Лабораторна діагностика за технологіями дистанційного навчання».

Ключові слова: виробнича та переддипломна практики, дистанційні технології.

Виробнича та переддипломна практики є важливою складовою процесу підготовки медичних фахівців, зокрема медичних лаборантів. Під час практики на базі лікувально-профілактичних закладів в умовах лабораторії студенти набувають і удосконалюють практичні навички та уміння, отримують перший професійний досвід. Але особливості освітнього процесу цього навчального року, пов'язані з уведенням карантинних заходів, унесло свої корективи і в організацію практики. Потрібно було вирішити проблему забезпечення проходження практики в умовах карантину та адаптувати її до дистанційного навчання.

У період дії карантину практика студентів спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» спеціалізації «Лабораторна діагностика» була організована з використанням технологій дистанційного навчання на інтерактивній платформі Google Classroom. Було створено два власних курси для проходження виробничої та переддипломної практик. Кожного дня практики студенти отримували декілька завдань для виконання, на які було встановлено deadline. Методичний керівник практики (автор курсу) щодня перевіряв виконання завдань, оцінював їх і, у разі потреби, повертав на доопрацювання, проводив консультації.

Наведемо приклади завдань для виконання.

- Конспектування алгоритмів базових (тобто найбільш важливих) практичних навичок.
- Аналіз робочих ситуацій під час виконання лабораторних досліджень (у вигляді індивідуальних завдань).
- Вивчення та аналіз відеоматеріалів із виконання практичних навичок, пошук та обговорення наявних помилок під час виконання.
- Вирішення завдань з розрахунку лабораторних показників.

- Індивідуальні завдання щодо складання розрахунку лабораторних показників, направлених на певний результат.
- Заповнення бланків аналізів.
- Оцінювання результатів різних видів лабораторних досліджень у заповнених бланках аналізів за схемою «норма-патологія».
- Заповнення порівняльних таблиць.
- Вивчення відеоматеріалів, де демонструється сучасна лабораторна апаратура (гематологічні аналізатори, аналізатори сечі та інш.)
- Тести на Google Forms з окремих тем та розділів.
- Інтерактивні завдання на платформі <https://learningapps.org> та <https://www.liveworksheets.com>.
- Як індивідуальна самостійна робота – презентація за однієї із запропонованих тем, що не розглядалися детально під час занять, та є більш цікавими та актуальними.

Важливою особливістю дистанційної практики є диференційний підхід до навчання, тобто можливість отримання студентами індивідуальних завдань із різним рівнем складності залежно від їх особистісних якостей.

Організація практики студентів за технологіями дистанційного навчання є складним завданням, особливо для медичних спеціальностей. Але цей новий досвід доводить, що й дистанційне проходження практики реально організувати таким чином, щоб студенти були активними учасниками освітнього процесу.

ДОСВІД ПРИЙМАННЯ ІСПИТУ З ФІЗІОЛОГІЇ В ЧЕРКАСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ АКАДЕМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Радзієвська І. В., Степанова Г. М.

raisin03@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Постановою Кабінету Міністрів від 11 березня 2020 року «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» на всій території держави було запроваджено карантин. Передбачалося, що він триватиме до 3 квітня, проте відтоді його багато разів було продовжено. Карантинними заходами, зокрема, було заборонено відвідування закладів освіти її здобувачами [1].

На виконання цієї урядової постанови Міністерство освіти і науки України наказом від 16 березня 2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» доручило керівникам

закладів освіти всіх рівнів на період карантину забезпечити виконання освітніх програм із використанням технологій дистанційного навчання [2].

Оскільки на час проведення літньої сесії 2019-2020 навчального року карантин було не скасовано, закладам освіти відповідно до «Положення про дистанційне навчання» довелося проводити контрольні заходи дистанційно, з використанням можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема відеоконференцзв'язку[3].

Метою цієї статті є ретроспективний аналіз авторами власного досвіду дистанційного приймання іспитів із предмету «Фізіологія» у студентів II курсу (магістерський рівень, професійна кваліфікація «лікар») Черкаської медичної академії.

Готуючись до проведення екзаменаційної сесії, ми розробили для студентів докладне письмове роз'яснення щодо алгоритму їхніх подальших дій. На платформі Moodle Черкаської медичної академії нами була створена спеціальна рубрика «Готуємося до іспиту», яка, зокрема, містила докладні роз'яснення найважчих питань з предмету «Фізіологія». Також була проведена передекзаменаційна онлайн-консультація, під час якої ми роз'яснили не лише незрозумілі для студентів питання з курсу фізіології, але й дали відповіді на запитання щодо ходу проведення іспиту.

Керівництво Черкаської медичної академії організувало прийом іспитів у два етапи – тестування у Google-формах з теоретичної частини і онлайн-іспит із застосуванням платформи Skype[4].

Для проведення тестування у Google-формах було підготовлено чотири пакети тестів з предмету «Фізіологія» по 60 штук кожний – по одному пакету на основний іспит та можливі перескладання. Для відповіді на 60 тестів відводилося 60 хвилин. Тести та варіанти відповідей на них автоматично перемішувалися, тож кожен студент отримував окремий варіант завдань. Результати відповідей також підбивалися автоматично.

Онлайн-іспит із застосуванням платформи Skype проводився індивідуально з кожним студентом, відеозапис процесу складання екзамену зберігався (про що було відомо і викладачам, і студентам). На початку іспиту студент обирав білет із низки розкладених на столі, називаючи порядкове місце по горизонталі й по вертикалі. Кожен білет містив три запитання і ситуаційну задачу. Викладачі фотографували текст білета й інформаційні матеріали до ситуаційних задач та відсилали їх студенту за допомогою одного з інтернет-месенджерів (як правило, Viber). Відповіді студенти давали без підготовки, необхідні для розв'язання ситуаційних задач обчислення здійснювали онлайн. У разі потреби уточнення відповіді студента або у випадках, коли було важко

встановити відповідність знань студента певній оцінці, викладачі задавали додаткові запитання.

Оцінювання знань з предмету «Фізіологія» викладачі проводили колегіально. Загалом під час літньої сесії 2019-2020 навчального року в Черкаській медичній академії з цього предмету було проекзаменовано 57 студентів у 6 групах. 8 студентів отримали оцінку «відмінно», 12 – «добре», 37 – «задовільно».

Підбиваючи підсумки проведення іспиту, можна визначити як позитивні, так і негативні риси, з якими зіткнулися у дистанційній формі оцінювання знань студентів, визначити шляхи її вдосконалення. Адже, незалежно від тих чи інших карантинних заходів, дистанційне навчання дедалі активніше входить у навчальну практику закладів вищої освіти.

Безумовно позитивною рисою дистанційного оцінювання знань, як і дистанційної освіти загалом, є усунення перешкод для тих учасників освітнього процесу, які з різних причин не можуть залишати власну домівку або робоче місце (особи з обмеженням життєдіяльності, жінки та чоловіки з маленькими дітьми, люди з тимчасовими обмеженнями працездатності, студенти, що навчаються без відриву від виробництва тощо). Крім того, дистанційне оцінювання знань створює нові можливості для осіб, які з поважних причин у день іспиту відсутні в населеному пункті, де розташований навчальний заклад (терміновий від'їзд, відрядження). Нарешті, запровадження нових освітніх форм позитивно впливає на освітній процес загалом, оскільки урізноманітнює його, залучає в освіту нові технічні можливості.

Разом із тим, на сьогоднішньому етапі дистанційне оцінювання знань має низку недоліків і труднощів, які потрібно враховувати у роботі викладача.

Передусім, важливою проблемою є необхідність залучення для дистанційного приймання іспиту комп'ютерної техніки (смартфонів) та програмного забезпечення належного рівня, а також швидкого підключення до мережі Інтернет. Зокрема, під час літньої сесії одна зі студенток не змогла скласти іспит зі своєю групою, оскільки в її населеному пункті через аварію на електромережах була відсутня електрика, а як наслідок – не працював комп'ютер і був відсутній мобільний зв'язок. Студентці довелося складати іспит з іншою навчальною групою.

Специфікою екзамену з предмету «Фізіологія» є застосування під час розв'язання ситуаційних задач зразків кардіограм, полікардіограм тощо на міліметровому папері. При передачі завдання студентам через інтернет-месенджери змінюється масштаб зображень, іноді втрачається якість. Були випадки, коли студент взагалі не бачив міліметрової сітки. Особливо важко було студентам, які мають вади зору й носять окуляри. В одному випадку нам

так і не вдалося передати зображення кардіограми із розбірливою міліметровою сіткою, тож студент не зміг провести необхідні розрахунки. Вихід із ситуації ми знайшли в тому, що студент докладно розповів про алгоритм таких розрахунків.

Важливою проблемою дистанційного контролю знань є відсутність прямого спілкування між викладачем і студентом «очі в очі». Практика показує, що ця обставина бентежить багатьох студентів, адже вони опиняються у незвичній для них ситуації. Викладачу через екран комп'ютера важче відчутти психологічний стан студента і вчасно підбадьорити та заспокоїти особу, що екзаменується.

Запровадження дистанційного оцінювання знань студентів вимагає нових способів недопущення академічної недоброчесності, списування. За допомогою Skype-зв'язку практично неможливо належним чином проконтролювати відсутність у студентів заборонених інформаційних матеріалів, а також унеможливити підказки з боку осіб, присутніх у момент іспиту в квартирі студента.

Слід також зазначити, що запровадження дистанційного оцінювання знань студентів вимагає від викладачів значних додаткових зусиль для розробки екзаменаційних матеріалів. Цей момент необхідно враховувати, готуючись до дистанційного проведення сесії, щоб правильно розрахувати час для розробки тестів, завдань, інформаційних матеріалів до ситуаційних задач.

Підсумовуючи сказане, можемо констатувати, що викладачі Черкаської медичної академії в умовах карантину через пандемію COVID-19 впоралися із завданням у стислий час опанувати нові технології дистанційного контролю знань студентів, підготуватися до проведення іспитів і провести їх. Це стало можливим завдяки ефективній співпраці й оперативному обміну досвідом між викладачами різних кафедр Черкаської медичної академії.

Аналіз досвіду приймання іспиту з предмету «Фізіологія» дозволяє нам виокремити як позитивні сторони такої форми контролю знань (урізноманітнення й осучаснення навчального процесу загалом, усунення перешкод для учасників освітнього процесу, які не можуть залишити домівку або робоче місце, перебувають в іншому населеному пункті тощо), так і проблемні місця нових дистанційних освітніх технологій.

Серед основних проблем – такі:

– необхідність залучення для дистанційного приймання іспиту сучасної комп'ютерної техніки, програмного забезпечення й швидкого Інтернету, що в умовах сучасної України не завжди можливо;

– проблеми з передачею студентам необхідних для іспиту інформаційних матеріалів у належній якості;

- брак психологічного контакту викладача зі студентом «очі в очі»;
- складність запобігання академічнійнедоброчесності студентів і списуванню;
- додаткові витрати часу на розробку матеріалів для дистанційного оцінювання знань студентів.

Названі проблеми необхідно врахувати при підготовці до наступних екзаменаційних сесій, якщо обставини знов вимагатимуть їх дистанційного проведення.

Література

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>

2. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19>

3. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>

4. Карантинна сесія: студенти-медики почали здавати іспити дистанційно. *Черкаська медична академія*. URL: <http://medcollege.ck.ua/karantinna-sesiya-studenti-mediki-pochali-zdavati-ispiti-distancijno.html>.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДОБУВАННЯ ФАХОВОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Середа Т.В.

seredatatyana.valeryevna@gmail.com

Кременчуцький медичний фаховий коледж ім. В.І. Литвиненка, м. Кременчук

Анотація. В статті розглядаються основні аспекти проведення дистанційного навчання із залученням сучасних форм, його переваги та недоліки, обґрунтована доцільність їх впровадження в навчально-виховний процес в закладах медичної фахової освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, інтерактивні форми, онлайн-платформа Learning Passport.

Оптимальне поєднання традиційних методів навчання з новітніми технологіями має багато переваг та сприяє формуванню готовності майбутніх

медичних сестер до професійної діяльності. Опанування інформаційно-комунікативними технологіями з метою активного впровадження їх в освітній процес для професійної підготовки майбутніх медичних сестер в умовах дистанційного навчання, надасть змогу випускникам медичного коледжу вміння блискавично діяти в нестандартних ситуаціях, приймати правильні рішення та проявляти креативність у роботі медичної сестри.

Перспективний розвиток суспільства неможливий без інформатизації освіти, що потребує стрімкого впровадження в навчальний процес нових освітніх форм і методик.

21 січня 2004 року вийшов наказ МОН України, в якому було затверджено «Положення про дистанційне навчання», що стало офіційним початком впровадження в освітній процес сучасних інтернет-технологій.[1]

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Для його реалізації було створено базову телекомунікаційну мережу URAN, призначенням якої є забезпечення повноцінного доступу до глобальної мережі Інтернет задля якісного обміну інформацією.[2] Проте, до початку 2020 року в системі дистанційного навчання працювали лише окремі навчальні заклади країни, загальний відсоток яких був відносно невеликий.

Пандемія коронавірусної інфекції 2019-nCoV, яка на початку 2020 р. шаленими темпами охопила всі країни світу, повністю змінила життя людей. За останніми даними ЮНЕСКО 1,5 млрд. учнів та студентів у 190 країнах світу вимушено перейшли на дистанційну форму навчання в умовах самоізоляції у зв'язку з закриттям усіх закладів освіти. Україна не стала виключенням: в березні місяці вийшла постанова Кабінету Міністрів про кардинальну зміну форм здобування усіх видів освіти. Зокрема, в ній значиться, що для виконання освітніх програм закладам освіти необхідно забезпечити організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами.[1]

Зазвичай українські педагоги звикли до здійснення навчального процесу переважно в системі «офлайн», наживо спілкуючись з великою за обсягом аудиторією. В умовах дистанційного навчання ситуація докорінно змінилася: очна форма проведення занять припинила своє існування. Замість неї з'явилося викладання в системі «онлайн», перехід до якої відбувся в режимі форс мажору – раптово та без належної попередньої підготовки. Це стало досить складним випробуванням для багатьох освітян.

Привертає до себе увагу той факт, що в Україні нараховується певний відсоток викладачів, які взагалі не володіють навичками роботи з комп'ютерною технікою, відповідно не можуть перебудувати свою роботу належним чином, використовуючи ІТ-технології. Все це стало одним з суттєвих недоліків дистанційного навчання, що безумовно сказалося на його якості.

Однак сьогодні розвиток інформаційних технологій дозволяє частково виправити цей недолік за рахунок застосування електронної пошти, проведення вебінарів та відеоконференцій, використовуючи "Skype"-технології спілкування в онлайн (on-line) - та офлайн (offline) - режимі – на різноманітних чатах, блогах та ін. Ці засоби можуть бути використані як для індивідуальних, так і групових консультацій, спільної роботи, обговорень, презентацій і захисту проєктів, наукових робіт. В своїй роботі медичні навчальні заклади найчастіше використовуються мережеві інформаційно-комунікаційні технології.

До основних недоліків дистанційного навчання можна віднести наступні:

- неможливістю використання дистанційного навчання при вивченні фахових медичних дисциплін, що потребують обов'язкового засвоєння практичних навичок;
- відсутність у педагогів фахової спеціалізації щодо особливостей роботи в умовах дистанційного навчання,
- відсутність 100% забезпеченістю комп'ютерною технікою, що унеможливорює повноцінний доступ до глобальної мережі Інтернет учасників навчання,
- недосконалість організованих онлайн-платформ віртуального класу для забезпечення якісного інтерактивного навчання,
- відсутність візуального контакту викладач – студент, що знижує контроль виконання роботи,
- відсутність чіткої системи форми оцінювання виконаних онлайн-завдань,
- відсутність мотивації дистанційного навчання та низька самоорганізація з боку студентів,
- фізичне та психологічне навантаження внаслідок тривалого (багатогадинного) знаходження за комп'ютером усіх учасників дистанційного навчання.

Щоб мінімалізувати вищеперераховані недоліки в педагогічній роботі та якісно організувати дистанційне навчання, необхідно врахувати наступне:

- навчальний матеріал повинен бути чітко структурованим, між предметно інтегрованим, мати практичне (фахове) значення,
- для виконання інтерактивних завдань використовувати навчальні онлайн-платформи (наприклад, Zoom),

- включити в свою роботу онлайн-сервіси для автоматичної перевірки знань,
- розробити чіткі методичні рекомендації для студентів щодо форм виконання завдань,
- визначити строки здачі виконаних робіт (дата, година),
- зменшити об'єм та кількість завдань для самостійного опрацювання, в той же час зробити акцент на завдання типу peer to peer review (оцінка рівного рівним, тобто оцінювання однокурсниками).

Проте, дистанційна освіта, незважаючи на недоліки, має багато переваг, основними з яких є: доступність навчальних матеріалів – можливість студентам займатися (за наявності мережі “Інтернет”) у будь-якому місці; відсутність обмежень у часі (можливість самостійно обирати години для виконання завдань); мобільність – це можливість довільного вибору місця для навчання незалежно від поточного місця проживання; використання в навчальному процесі новітніх інформаційних технологій; індивідуальний темп навчання; розвиток самостійності, творчність.

Робота педагога – це завжди творчий процес. Дистанційне навчання вимагає від викладача новітніх сучасних форматів в освітньому онлайн-режимі: проведення інтерактивних уроків та відео-конференцій, робота у віртуальних Google Класах, виконання практичних робіт в Google Формах, створення за допомогою комп'ютерних конструкторів інтерактивних тестів, робочих аркушів, ігрових навчальних квестів та ін.

З метою інтеграції національної системи дистанційного навчання у світову освітню систему, в Україні завершується робота над створенням навчальної контент-платформи Learning Passport, яка з'явилася у вільному доступі вже в травні 2020 року. Це продукт спільної діяльності ЮНІСЕФ, компанії Майкрософт та Кембріджського університету.

Погоджуємося з думкою виконавчого директора ЮНІСЕФ Генрієтти Фор, яка в своїй промові підкреслила, що наслідки цієї пандемії впливають на дітей у всьому світі. «Ми повинні об'єднатися та взяти до уваги всі можливі способи, щоб допомогти нашим дітям пройти через ці важкі часи. Адаптація платформи Learning Passport – це нагадування про те, як багато ми можемо досягти разом з нашими партнерами у часи, коли криза поглиблюється на глобальному рівні». Платформа Learning Passport здатна повноцінно забезпечить організацію онлайн-навчання для дітей та молоді, які мають необхідне обладнання вдома, в Україні та багатьох країнах світу. Онлайн-освіта сьогодні має стати невід'ємною складовою звичайного навчального процесу.[3]

Висновки.

Нові умови сьогодення формують нові особливості здобування освіти. Дистанційне навчання – це насамперед технологія, опанування якою потребує від педагога наявності певних практичних навичок роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями. Вона має свої переваги та недоліки. До переваг можна віднести наступні: переформатування методик навчання, підвищення рівня самоосвіти викладачів, створення міжнародних онлайн платформ.

Зважаючи на викладені факти, можна зробити висновок про необхідність широкого залучення дистанційного навчання у галузь медичної освіти.

Література

1. Авдєєнко А.П. Інтенсифікація навчального процесу та організація самостійної роботи студентів. *Проблеми освіти*. Київ, 2001. Вип.24. С. 108-111.
2. Кравчук О. До організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів у процесі викладання аналітичної геометрії. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2013. № 7. С. 25-30.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАТФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ MOODLE В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ПОЛТАВСЬКОГО БАЗОВОГО МЕДИЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Чемісова Т. С.

tanya.pilguk@gmail.com

Полтавський базовий медичний фаховий коледж, м. Полтава

Анотація. У статті висвітлено особливості використання Moodle у навчальному процесі. Охарактеризовано основні переваги у використанні та описані функції даної дистанційної платформи.

Ключові слова: платформа Moodle, телекомунікаційні технології, індивідуальний підхід, зворотній зв'язок.

Кожен навчальний заклад постав перед вибором універсальної платформи для навчання та активної взаємодії між викладачем та студентом. Це безпосередньо пов'язано з початком запровадження карантинних заходів та необхідністю використання у навчальному процесі новітніх інформаційних та

телекомунікаційних технологій, які мають можливість забезпечувати індивідуальний підхід та доступність матеріалів.

Дистанційне навчання має досить тривалий процес свого впровадження у багатьох розвинених країнах світу. Відомо, що у 1856 році викладачами іноземних мов Берлінського університету Ч. Тусеном і Г. Ланченштейдтом проводилось навчання за перепискою «corresponding learning»[1]. Таке навчання в Україні розпочалось лише в ХХІ столітті.

Сьогодні у світі існує значне число e-learning платформ для організації електронного навчання (Moodle, Прометей, Blackboard, Atutor, Dokeos, DotLRN, ILIAS, LON-CAPA, OpenUSS, Sakai, SpaghettiLearning, Classroom). Одним з найбільш розповсюджених (використовується у 175 країнах світу) є платформа Moodle (Австралія), яка перекладена на десятки мов, в тому числі й на українську.

Модульне об'єктивно-орієнтоване динамічне навчальне середовище— Moodle зайняло почесне місце серед інших платформ у Полтавському базовому медичному фаховому коледжі. Moodle має ряд переваг, серед яких зручний інтерфейс та високий рівень функціональності, зокрема забезпечує можливість проведення онлайн тестування, яке дає змогу повністю контролювати процес проходження тесту, включаючи авторизацію та виконання окремих завдань. Для того, щоб створити тест потрібно спочатку створити «Банк питань». Тобто спочатку ввести в систему усі тестові запитання з навчальної дисципліни, які потім будуть використовуватись при створенні тесту. Для цього у меню потрібно обрати блок «Керування» та пункт «Банк питань». Тоді створити «Категорію», до якої будуть належати завдання (можна використати, до прикладу, назву теми, якої вони стосуються), натиснути кнопку «Створити нове питання» [2].

Особливо комфортно включати лекції, словники, посилання на корисні джерела, дискусійні форуми. Також існує зворотній зв'язок між студентом та викладачем – це виконання завдань, при перевірці якого педагог може охарактеризувати надіслану роботу та виставити оцінку.

Позитивною рисою платформи є те, що модуль можна «приховати» на той час, поки він не завершений. У такому випадку його буде бачити лише викладач. Також модулі по наступних темах можна приховувати до тих пір, поки студенти не виконають завдання з попередніх тем. І лише після цього зробити їх видимими[2].

Для студентів основною перевагою є те, що можна встановити безкоштовний додаток Moodlena будь-який мобільний пристрій.

Таким чином, протиріччя, які виникли в умовах карантину, можуть бути вирішені шляхом впровадження у навчальний процес якісних навчальних платформ.

Література

1. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів: навчальний посібник / [В.В. Вишнівський, М.П.Гніденко, Г.І. Гайдур, О.О. Ільїн]. Київ: ДУТ, 2014. 140 с.
2. Шандра Р. Організація дистанційного навчання в Moodle. URL:https://osvita.ua/vnz/high_school/72285/(дата звернення 12.09.2020 р.)

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Чубенко В. А.

v.chubenko.2016@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглянуто особливості організації дистанційного навчання та здійснення диференційованого підходу в освітньому процесі. Запропоновано рівнево-ступеневу систему завдань та використання інформаційно-комп'ютерних технологій для здійснення дистанційного вивчення математики.

Ключові слова: дистанційне навчання, індивідуалізація навчання, диференціація навчання, студент, рівневі завдання.

Дистанційне навчання – це один із способів подачі навчального матеріалу, але це насамперед навчання і студент має пройти шлях від сприйняття інформації до її розуміння, запам'ятовування, відтворення, використання на різних рівнях. Запровадження дистанційного навчання спонукає самостійно опрацьовувати теоретичний матеріал, розвиває вміння критично мислити, працювати з будь-якою інформацією та навички саморегуляції; а виконання завдань on-line – не лише вміння практично застосовувати набуті знання, а й використання сучасних технологій, формування інформаційної компетентності.

Дистанційна освіта – це інструмент, який дозволяє індивідуалізувати та диференціювати навчання.

Індивідуалізація навчання – це організація такої системи взаємодії між учасниками освітнього процесу, за якого якнайповніше враховуються й використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються

перспективи подальшого розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистісної структури, відбувається пошук засобів, які компенсували б наявні вади і сприяли формуванню індивідуальної особистості; це реалізація дидактичного принципу індивідуального підходу у побудові системи відносин студента з викладачем у процесі навчання.

Диференціація навчання – це врахування індивідуальних особливостей студентів у тій формі, коли вони групуються за якимись особливими ознаками для окремого навчання, іншими словами це спосіб індивідуалізації навчання.

Диференційований підхід – робота викладача, яка передбачає збереження, врахування й розвиток індивідуальних особливостей кожного учасника навчання за допомогою використання різноманітних форм, методів та засобів навчання.

Викладачі математики Черкаської медичної академії, розробляючи систему завдань для організації дистанційного вивчення з предмета «Математика» і поточної перевірки рівневих знань дійшли висновку, що ця система має бути рівнево-ступеневою. Як рівнева вона повинна передбачати формування і оцінювання навчальних компетенцій студентів за ієрархічними рівнями, які послідовно досягаються в процесі навчання. Кожен рівень повинен відповідати деякому етапу процесу засвоєння знань.

При формуванні математичних понять основним змістом першого етапу їх засвоєння є сприйняття і первинне розуміння, осмислення змісту понять – означень, теорем як норм, правил, алгоритмів дій з об'єктами, відображеними в понятті. Найбільш адекватним способом формування і виявлення вмінь студентів початкового рівня вважаємо завдання закритого типу в Googl Forms на вибір правильної відповіді із заданих після опрацювання матеріалу.

Уміння середнього рівня виражають результати другого етапу засвоєння математичних понять – репродуктивного виконання дій із математичними об'єктами, дій на основі безпосереднього застосування правил, алгоритмів, що містяться в теоретичних положеннях, та за зразками. Основним способом формування й перевірки вмінь середнього рівня є прості, нескладні задачі, знаходження способів розв'язань яких не передбачає аналізу умов та вимог. Це задачі з внесенням правильної в Googl Forms.

Уміння достатнього рівня і частково високого є результатами третього етапу навчання – аналітико-конструктивного застосування теоретичних положень. Основним засобом формування вмінь даного рівня є так звані стандартні задачі з множинним вибором, завдання на встановлення логічних пар, завдання на встановлення співвідношень, в яких спосіб розв'язання визначається не одним певним теоретичним положенням, а виявляється, конструюється на основі аналізу умови (даних) й вимог, їх співставлення,

логічного введення допоміжних невідомих тощо. Основою розв'язування задач є аналітико-синтетична розумова діяльність, яка приводить до актуалізації теоретичних положень, необхідних для розв'язання задач, і до виконання дій, засвоєних на середньому рівні. Різної складності стандартні задачі повинні бути ядром систем задач, що відповідають достатньому рівню і балу 10 (високого рівня).

Навчальні досягнення високого рівня виражають уміння діяти в нестандартних ситуаціях, а також уміння самостійно освоювати математичну інформацію та використовувати її. Такі уміння відповідають самонавчанню студентів із частковою допомогою з боку викладача: студенти ознайомлюються з новим навчальним матеріалом дистанційно – в режимі офлайн або переглядають трансляцію розв'язання через YouTube, після чого формулюють свої запитання до нього. Стандартні задачі для подальшого вирішення необхідно ускладнити логічно і алгоритмічно.

Під час on-line обговорення (за допомогою Skype, Zoom, Viber) результатів диференційованої перевірки необхідно формувати позитивні емоції й мотивувати студентів поліпшити свої результати, потрібно підкреслити досягнуте, змістовно прокоментувати завдання, щоб студенти побачили перспективи свого навчання.

У процесі організації навчання необхідно дотримуватися принципу вільного вибору студентом запропонованих викладачем завдань. При цьому керуватися тим, що усвідомленість вміння вирішення завдань викликає у студента почуття радості та піднесення, саме на цих позитивних емоціях ґрунтується позитивна мотивація до вивчення дисципліни.

Використання різнорівневих дидактичних завдань поступово вирівнює знання менш підготовлених студентів, а більш підготовлених спонукає до самостійного пошуку та творчого підходу до вирішення поставлених завдань.

Дистанційний формат передбачає наявність всіх притаманних очному навчанню атрибутів, таких як групові дискусії, колективне обговорення пройденого матеріалу, живе спілкування тощо.

Для забезпечення повноцінного диференційованого освітнього навчального процесу на відстані, окрім технічного інструментарію, викладач повинен володіти низкою професійних та особистих компетентностей, які дозволять зацікавити, організувати студентів на початковому етапі та втримати їхню увагу аж до завершального.

Використання інформаційних-комп'ютерних технологій: онлайн-тести з автоматичним зворотним зв'язком (Google Forms), в організації дистанційного навчання та диференціації навчання надає викладачу формувально оцінювати студента та отримувати постійний зворотній зв'язок. Головне – це допомога

студенту вчитися. Зосередженість на формувальному оцінюванні, перевірці на розуміння має на меті зрозуміти, де помилка, чому студент чогось не розуміє і допомогти йому налагодити навчання, щоб усе ж таки опанувати навчальний матеріал.

Література

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні: затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р. URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/OO.html>

2. Сікорський П. І. Теорія і методика диференційованого навчання. Львів: Сполом, 2000. 421 с.

3. Черних Л. В. Диференційований підхід у навчанні математики. *Математика*. 2003. № 12. С. 4-5.

ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Шапошнікова В.М., Черепанова М.О.

shvn2014@ukr.net

marinacherepanova@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. В статті висвітлено актуальність впровадження змішаного навчання у процесі підготовки медичних спеціалістів у вищому навчальному закладі, види змішаного навчання та засоби реалізації переходу з традиційної моделі навчання на інтегровану із застосуванням електронних ресурсів. Змішане навчання є однією із сучасних освітніх технологій, в основі якого лежить концепція об'єднання технологій аудиторної системи, електронного навчання, дистанційних навчальних технологій. Інтеграція інноваційних технологій в традиційний навчальний процес Черкаської медичної академії в умовах карантину є на разі дуже актуальною. Це і спонукало до написання цієї статті.

Ключові слова: вища освіта; інформаційні технології; змішане навчання; медичний фахівець; інформатизація навчання.

Існує досить багато підходів до визначення поняття змішаного навчання, більшість з яких є описовими. Наведемо деякі з них: це об'єднання традиційних формальних засобів навчання – роботи в аудиторіях, вивчення теоретичного матеріалу – з неформальними, наприклад, з обговоренням за допомогою електронної пошти та Інтернет-конференцій [1]; це комбінація різних способів доставки освітнього контенту і системи управління освітнім контентом [2]; це

поєднання протилежних, на перший погляд, підходів – формального і неформального навчання, спілкування «face-to-face» та спілкування «он-лайн», керовані дії і самостійний вибір шляху, використання автоматизованих довідок та зв'язків з колегами, щоб досягти своїх цілей і цілей організації [3]; це використання, в тій чи іншій мірі, електронного та аудиторного навчання [4].

У той же час С.Р. Graham зазначає, що змішане навчання – це підхід, який інтегрує традиційне навчання та комп'ютерно опосередковане навчання в педагогічному середовищі [4].

Вітчизняний автор В.М. Кухаренко, змішане навчання тлумачать як цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [1].

К.Л. Бугайчук категорію «змішане навчання» розглядає у вузькому і широкому сенсі. У вузькому сенсі розуміється цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання, які використовуються для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (консультації, обговорення) та під час якого має місце самоконтроль студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання. У широкому сенсі – це різні варіанти поєднання форм і методів організації формального, неформального, інформального навчання, а також самонавчання, що здійснюються для досягнення особою заздалегідь визначених навчальних цілей зі збереженням механізму контролю за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [2].

Під змішаним навчанням розуміємо цілеспрямований, організований, інтерактивний процес взаємодії студентів та викладача, що дидактично оптимально об'єднує технології традиційного й онлайн навчання, яке базується на інформаційно-комунікаційних технологіях й орієнтоване на індивідуальні запити студентів незалежно від їх розміщення в просторі й часі.

Дистанційне навчання передбачає віддаленість викладача і студента, коли передача навчальних матеріалів відбувається за допомогою яких-небудь засобів зв'язку; електронне навчання тлумачиться як навчання, що базується на використанні електронних засобів; змішане навчання передбачає наявність інваріантної складової, представляє собою поєднання аудиторного і

дистанційного компонента, представленого в різних пропорціях, з використанням різних засобів навчання і управління навчальною діяльністю (при цьому співвідношення виділених компонентів визначається або самим студентом, або в процесі сумісного спілкування (узгодження) з викладачем на основі психологопедагогічної характеристики кожного студента). Тобто, змішане і дистанційне навчання об'єднує електронне, а в традиційне навчання можуть бути включені елементи електронного навчання.

Узагальнимо моделі змішаного навчання, розглянуті дослідниками:

1. Модель «Face-to-Face Driver», при реалізації якої основна частина навчальної програми вивчається в аудиторії при безпосередній взаємодії з викладачем, а електронне навчання використовується в якості доповнення до основної програми (найчастіше робота з електронними ресурсами організовується за комп'ютерами під час навчального заняття).

2. В моделі «Rotation» навчальний час розподілено між індивідуальним електронним навчанням і навчанням в аудиторії разом з викладачем, який може також здійснювати дистанційну підтримку при електронному навчанні.

3. В моделі «Flex» більша частина навчальної програми засвоюється в умовах електронного навчання, а викладач супроводжує студентів дистанційно, для відпрацювання питань, складних в розумінні, організовує аудиторні консультації з малочисельними групами або індивідуально.

4. При реалізації моделі «OnlineLab» навчальна програма засвоюється в умовах електронного навчання, яке організовано в аудиторіях, обладнаних комп'ютерною технікою, і супроводжується викладачем (в поєднанні з навчанням в традиційній формі).

5. В рамках моделі «Self-blend» студенти самостійно вибирають додаткові до основної освіти курси, що проводяться різними освітніми закладами.

6. Модель «OnlineDriver» передбачає засвоєння більшої частини навчальної програми за допомогою електронних ресурсів інформаційно-освітнього середовища; аудиторні зустрічі з викладачем носять періодичний

Основою для виділення представлених моделей змішаного навчання є варіант співвідношення традиційної форми навчання з електронною та ступінь самостійності студентів при засвоєнні навчального матеріалу і вибору розділів курсів для самостійного вивчення.

Розглянемо, яким чином описані моделі ми інтегруємо в традиційний навчальний процес Черкаської медичної академії. Лекція, окрім передачі теоретичних відомостей, розвиває інтерес до навчальної діяльності в цілому і до конкретної навчальної дисципліни зокрема, формує орієнтири для самостійної роботи над курсом. Тому, впроваджуючи змішане навчання, не можна повністю перевести всі лекції в електронний формат. В якості моделі

змішаного навчання для організації лекцій пропонуємо ротаційну модель «Flipped-Classroom» («Перевернуте навчання»). Для кожної теми необхідно передбачити дві-три аудиторні лекції, які чергуються з електронними. Крім того, досить перспективною є модель «Self-blend». В Україні стартував проект Prometheus масових відкритих он-лайн-курсів, де надається безкоштовна можливість університетам, організаціям та провідним компаніям публікувати та розповсюджувати курси на цій платформі та безкоштовний он-лайн-доступ до них всім бажаючим. Змішане навчання буде сприяти підвищенню ефективності й практичних та лабораторних занять, дозволить викладачам застосовувати нові методи і форми організації навчання, а робота студентів з електронними ресурсами он-лайн-курсу як для вивчення теорії, так і для вироблення практики дозволить більш цілісно сприймати курс, що вивчається.

Більшу гнучкість в комбінуванні традиційних методів з електронним навчанням в організації практичних занять дає модель змішаного навчання «StationRotation», але при умові доступу кожного студента до персонального комп'ютера, планшета, мобільних пристроїв. Тоді викладач може динамічно переключати студентів з фронтальної роботи на індивідуальну роботу з матеріалами онлайн-курсу, Інтернет-сервісами та іншими електронними ресурсами. У викладача звільниться час і на індивідуальне консультування. Для магістратури, в якій переважна більшість студентів суміщають навчання з роботою, ефективні такі моделі змішаного навчання, в яких основний акцент робиться на самостійному електронному навчанні з організованою дистанційною взаємодією викладача зі студентами, доповненими аудиторними заняттями і консультаціями, зокрема, «Online Driver». Але ефективність цієї моделі залежить від якості освітнього контенту електронного он-лайн курсу і від володіння викладачами технологіями дистанційного навчання.

Викладений матеріал дозволяє зробити наступні висновки. Побудова освітнього процесу на основі змішаного навчання є оптимальною для ефективної передачі знань, сприятиме підвищенню якості підготовки студентів, розвитку самостійної творчої діяльності, стимулює одержання додаткових знань та їх закріплення, що дає можливість готувати конкурентоздатних фахівців. Модель змішаного навчання у ЗВМ(Ф)О формується як система, що включає наступні елементи: стратегію академії з розвитку електронного навчання, організацію освітнього процесу засобами ІКТ при підтримці спеціальних служб супроводу навчання, реалізацію взаємодії викладачів і студентів за допомогою методик і контенту електронного навчання. Перспективними напрямками в дослідженні організації змішаного навчання є вивчення і аналіз методик електронного навчання, можливостей соціальних

мереж, хмарних обчислень, масових відкритих курсів і розробка методики їх використання в освітньому процесі.

Література

1.Кухаренко В.М. Змішане навчання. Вебінар. URL: <http://www.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended>.

2.Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Том 54. №4. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1434/1070>.

3.Соловов А.В. Электронное обучение: проблематика, дидактика, технология. Самара: Новая техника, 2006. 462 с.

4.Фомина А.С. Смешанное обучение в вузе: институциональный, организационно-технологический и педагогический аспекты. URL: teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/.../fomina.pdf.

ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.

Шевчук М.О.

marinka.hutoryanska.90@ukr.net

Уманський медичний коледж, м.Умань

Анотація. Стаття, присвячена дистанційному навчанням як сучасній освітній технології. Обґрунтовуються організаційно-педагогічні умови застосування системи дистанційного навчання у процесі фахової підготовки. Описуються сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців, а також методологічні та методичні проблеми їх впровадження в навчальний процес ВНЗ.

Ключові слова: дистанційне навчання, дистанційна освіта, комп'ютерні технології навчання, тьютор.

Сучасний рівень розвитку комп'ютерних технологій та різноманітного програмного забезпечення надає широкі можливості для безперервного самонавчання, загального обміну інформацією, незалежно від тимчасових і просторових поясів, сприяє удосконаленню системи освіти та забезпеченню якісно нового її рівня. Дистанційне навчання, найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців. Поняття «дистанційне навчання» та «дистанційна освіта» мають різне

значення. Дистанційне навчання – це індивідуальний процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу .

Поняття «дистанційна освіта» визначає можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від навчального закладу в будь який зручний час. Метою дистанційного навчання є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій за певними освітніми або освітньо-кваліфікаційними рівнями відповідно до державних стандартів освіти. При дистанційному навчанні висувається ряд вимог. Згідно із законом України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 науково-методичне забезпечення дистанційного навчання включає:

- методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення дистанційних курсів навчального плану/ навчальної програми підготовки;
- критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання;
- єдині вимоги до навчальних планів, програм і нормативів дистанційного навчання, які відповідають державним стандартам освіти.

Впрограмі дистанційного навчання лежить модульний принцип. Певний курс складається з декількох навчальних модулів (тем). Частина, з яких складається навчально-тематичний план кожного курсу: 1) змістовна (комп'ютерні лекції); 2) закріплююча (практичні заняття); 3) контролююча (тести і завдання). Технологія дистанційного навчання – сукупність методів і засобів навчання та управління, що забезпечують проведення навчального процесу на відстані, на основі використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій.

Розрізняють такі основні технології:

- Кейс-технологія - навчально-методичний матеріал має бути чітко структурованим та скомплектованим відповідним чином у спеціальний набір («кейс»). Цей матеріал дають студентів для самостійного вивчення, проте він може систематично консультуватися з викладачами на відстані.

- ТВ-технологія - вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні систем телебачення для доставки слухачам навчально-методичних матеріалів та організації регулярних консультацій у викладачів (тьюторів).

- Мережна технологія - вид дистанційної технології навчання, що базується на використанні інтернет-технологій як для забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами, так і для інтерактивної комунікації особи, яка навчається з викладачем.

Раціональне використання навчального часу, відведеного на вивчення конкретної теми (в тому числі і години, які передбачені навчальними планами ВНЗ, як години для індивідуальної та самостійної роботи студентів) створює можливості для впровадження такої форми навчальних занять як тьюторіал. Тьюторіал- це очне заняття, проведене тьютором на основі активних методів навчання і спрямоване як на засвоєння студентами певного матеріалу, так і на контроль знань, умінь і навичок студентів.

Тьютор (викладач-консультант) організовує ефективне вивчення курсу, проводить семінари і консультує здобувачів освіти, перевіряє і коментує письмові завдання. Створює освітнє середовище, що дозволяє здобувачу освіти одержати знання та навички, вирішувати реальні проблеми у своїй діяльності. При цьому тьютор допомагає максимально ефективно використовувати різноманітні навчальні матеріали, Інтернет, практичний досвід інших студентів.

Для керівництва самостійною роботою викладач розробляє спеціальні методичні рекомендації та рекомендує студентам відповідні підручники. Тьюторіал триває, як мінімум, 4 навчальні години. Варто підкреслити, що дистанційний курс, порівняно з традиційним навчанням, вимагає більшої гнучкості, детальнішої розробки змісту, ретельнішого планування, підтримки слухачів.

Для створення власних дистанційних курсів викладач повинен уміти: визначити мету і завдання вивчення дистанційного курсу; визначити за допомогою тестування попередній рівень знань слухачів; поділити навчальну інформацію на окремі блоки; послідовно подати інформацію за певною логікою; складати запитання для закріплення змісту дистанційного курсу; розробити рекомендації з оформлення дистанційного курсу та окремих його частин; підтримувати мотивацію та зацікавленість слухачів у роботі з даним курсом.

Переваги дистанційного навчання: 1) можливість навчатися в будь-який час, студент може самостійно вирішувати, коли і скільки часу йому приділяти на вивчення матеріалу; 2) здобувач освіти має можливість будувати для себе індивідуальний графік навчання, вибирати послідовність вивчення предметів; 3) можливість знизити витрати на проведення навчання (не потрібно витрат на оренду приміщень, поїздок до місця навчання, як здобувачів освіти так і викладачів); 4) здобувачі освіти мають доступ до усіх необхідних навчальних матеріалів у електронному вигляді із серверу вищого навчального закладу там

де вони навчаються, інших ВНЗ та інтернет-ресурсів; 5) проводити навчання великої кількості людей; 6) можливість батьківського контролю над рівнем знань здобувачів освіти.

Проблеми які виникають при дистанційному навчанні: 1) відсутність людського чинника в освіті (емоції, психологічні особливості); 2) неможливість формування повного уявлення про зміст навчального предмета; 3) відсутність постійного зворотного зв'язку, проблема контролювання навчальною діяльністю здобувачів освіти, ідентифікація; 3) проблема психологічної невідповідності здобувачів освіти до самостійної роботи, необхідна сильна мотивація; 4) технічний аспект - здобувачі освіти не завжди можуть мати необхідне технічне обладнання: комп'ютер або доступ до Інтернету.

Таким чином, перехід на дистанційне навчання виявляє серйозні проблеми в Україні із забезпеченням прав на якісну освіту: організаційні, навчальні, психоемоційні, технічні. Це, зокрема, не завжди якісна організація дистанційного навчання або взагалі його відсутність, часткова або повна відсутність технічного обладнання, обмаль досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування.

Щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно, на базі Державних стандартів вищої освіти радикально оновити та інтегрувати навчальні програми, прибравши звідти другорядну інформацію, створити Центр технічної допомоги у сфері освіти, включити в програми підвищення кваліфікації педагогічні курси: захисту прав в освіті, технологія дистанційного навчання, володіння сучасними інтернет-комп'ютерними технологіями, удосконалити механізми захисту прав в освіті.

Таким чином, впровадження в освіту технологій дистанційного навчання буде сприяти одержанню якісно нового освітнього продукту, значне розширення інформаційного освітнього середовища, збільшення можливості комунікації здобувачів освіти і педагогів з колегами інших ВНЗ, доступ до світових інформаційних ресурсів - усе це сприяє зростанню мотивації здобувачів освіти до навчання, посилення їх творчої самореалізації, оволодінню навичками роботи з телекомунікаціями, як необхідних умов життя в інформаційному суспільстві.

Література

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>. – Назва з екрану.

2. Грушина І.В. Теоретичні та методологічні основи використання дистанційних технологій в контексті змішаного навчання. *Наукові записки*.

Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. Вип. 10 (1). С. 28–34.

3. Губанова А.О. Методика проведення навчальних занять з фізики у формі тьюторіала. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. 2016. Вип. 9, Ч. 2. С. 100–107.*

VII. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗВМ(Ф)О.

САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАРМАКОГНОЗІЇ

Ромащенко В.В.

iori050810@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті висвітлюється досвід організації самостійної роботи студентів при вивченні фармакогнозії.

Ключові слова: самостійна робота студентів, позааудиторна робота студентів, самостійна діяльність студентів.

Рівень вимог до фахівця сучасності диктує необхідність постійного вдосконалення системи підготовки професійних кадрів. Конкурентоспроможність, компетентність і самостійність є ключовими рисами творчої особистості випускника, який відповідає запитам сучасного ринку праці.

Системний підхід в організації самостійної роботи студентів досліджувався в роботах Г. М. Гнитецької, Л. І. Заякиної та інших. Аспекти професійного виховання майбутнього фахівця засобами позааудиторної роботи представлені в наукових працях Л. О. Кондрашової, яка наголошує на особливій цінності потенціалу позааудиторної роботи для професійної спрямованості та формування морально-психологічної готовності студентів до майбутньої діяльності. Питання організації самостійної роботи студентів постійно цікавить науковців у їх дослідженнях. Більшість науковців схиляються до думки, що позааудиторна самостійна робота студентів, як складова підготовки майбутніх фахівців, повинна бути представлена системою, яка включає сукупність різноманітних форм і методів виховного, особистісного впливу на студентів з метою становлення професійного світогляду, професійно важливих якостей, відносин, потреб та здібностей.

До основних форм позааудиторної роботи студентів належать: виконання домашніх завдань, науково-дослідна робота, безпосередня участь у конференціях, конкурсах професійної майстерності, робота з електронними підручниками і посібниками, робота в електронній мережі Інтернет, організація диспутів, круглих столів тощо.

Види домашніх завдань по кожній з тем фармакогнозії відображаються у методичних рекомендаціях до самостійної роботи. Серед них:

1. *Написання реферату* - це більш об'ємний, ніж повідомлення, вид самостійної роботи студента, що містить інформацію, що доповнює і розвиває основну тему, що вивчається на аудиторних заняттях. Провідне місце займають теми, що представляють професійний інтерес, що несуть елемент новизни.

2. *Складання кросвордів по темі і відповідей до них* - це різновид відображення інформації в графічному вигляді і вид контролю знань по ній. Робота зі складання кросворду вимагає від студента володіння матеріалом, вміння концентрувати свої думки і гнучкість розуму.

3. *Написання конспекту першоджерела* (підручника, книги, статті та ін.) - це вид позааудиторної самостійної роботи студента по створенню огляду інформації, що міститься в об'єкті конспектування, в більш короткій формі.

4. *Написання анотації* - це вид позааудиторної самостійної роботи студентів з написання короткої характеристики книги, статті. У ній викладається основний зміст даного твору, подано відомості про те, для якого кола читачів воно призначене. Робота над анотацією допомагає орієнтуватися в ряді джерел на одну тему, а також при підготовці огляду літератури.

5. *Створення опорного конспекту* - вид позааудиторної самостійної роботи студента по створенню короткої інформаційної, узагальнюючої структури і відбиває суть матеріалу лекції, теми підручника. Опорний конспект покликаний виділити головні об'єкти вивчення, дати їм коротку характеристику, використовуючи символи, відобразити зв'язок з іншими елементами. Основна мета опорного конспекту - полегшити запам'ятовування.

6. *Складання глосарію* - вид самостійної роботи студента, що виражається в підборі та систематизації термінів, незрозумілих слів і виразів, що зустрічаються при вивченні теми. Розвиває у студентів здатність виділяти головні поняття теми і формулювати їх.

7. *Складання графологічної структури* - це дуже продуктивний вид самостійної роботи студента по систематизації інформації в рамках логічної схеми з наочним графічним її зображенням. Графологічна структура як спосіб систематизації інформації яскраво і наочно представляє її зміст. Робота зі створення навіть найпростіших логічних структур сприяє розвитку у студентів прийомів системного аналізу, виділення загальних елементів і фіксування додаткових, вміння абстрагуватися від них в потрібній ситуації.

На відміну від інших способів графічного відображення інформації (таблиць, малюнків, схем) графологічна структура спрямована на логічний зв'язок елементів між собою, графіка виступає в ролі засобу вираження (наочності).

8. *Складання зведеної (узагальнюючої) таблиці* по темі - це вид самостійної роботи студента по систематизації об'ємної інформації, яка

зводиться (узагальнюється) в рамки таблиці. Формування структури таблиці відображає схильність студента до систематизації матеріалу і розвиває його вміння щодо структурування інформації. Стислість викладу інформації характеризує здатність до її згортання. В рамках таблиці наочно відображаються як розділи однієї теми (одноплановий матеріал), так і розділи різних тем (багатоплановий матеріал). Такі таблиці створюються як допомога у вивченні великого обсягу інформації, для надання їй оптимальної форми для запам'ятовування.

9. Підготовка презентації по темі.

Важливим напрямком самостійної роботи є науково – дослідницька та пошукова робота студентів, яка є невід'ємною частиною їхньої пізнавальної діяльності.

До форм науково-дослідницької роботи належать: предметні гуртки, курсові, науково – практичні конференції тощо. В Черкаській медичній академії працює гурток з фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії.

Протягом останніх 5 років гуртківцями була проведена дослідницька та пошукової робота по темам:

1. Аналіз фітопрепаратів на основі екстракту плюща звичайного *Hedera Helix*.
2. Використання рослинних ефірних олій в косметології.
3. Використання ефірних олій, що мають протимікробну та противірусну дію.
4. Лікарські рослини, що застосовують для лікування цукрового діабету та його ускладнень.
5. Аналіз фітопрепаратів на основі гінкго дволопатевого.

Результати науково-пошукової роботи студенти представили на регіональних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Важливе значення для формування професійних компетенцій має самостійна робота студентів під час польової практики з фармакогнозії. Студентам пропонується заготовити, висушити, оформити згідно з нормативною документацією сировину та виготовити гербарій лікарських рослин. Для успішного виконання завдання постає необхідність використати фактичні знання, отримані на практичних заняттях а також в процесі самостійної позааудиторної роботи.

Для активізації самостійної позааудиторної роботи впроваджуються комп'ютерні технології. Особлива увага приділяється мультимедійним презентаціям по темах предмету, електронним посібникам - каталогам: «Якісні реакції на різні групи БАР», «Лікарські рослини та можливі домішки до них», «Лікарські рослини та препарати з них на полицках аптек», «Каталог

мікроскопій лікарських рослин», «Лікарські рослини та лікарська рослинна сировина», «Лікарські рослини Черкащини». Мультимедійні презентації та каталоги дають змогу подати навчальний матеріал, як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. У цьому випадку задіюються різні канали сприйняття, що уможливорює закласти інформацію не тільки у фактографічному, але і в асоціативному вигляді в пам'ять студентів.

Важливим напрямом оптимізації навчального процесу при вивченні фармакогнозії є розробка та впровадження методів дистанційного навчання, зокрема електронних навчальних курсів серверу MOODLE. На цьому сервері розміщені навчально-методичні матеріали, необхідні для засвоєння курсу фармакогнозії. Серед них слід відмітити: ілюстрування морфологічних ознак лікарських рослин, результатів мікроскопічного аналізу лікарської рослинної сировини, кольорових якісних реакцій на біологічно активні речовини, відмінностей морфологічно близьких видів ЛР, схеми, таблиці, відеоматеріали.

З метою виявлення загального кругозору та умінь швидко орієнтуватися в фармакогностичних термінах і поняттях щороку проводимо інтелектуальну гру «Найрозумніший знавець рослин». Використання ігрових технологій допомагає активізувати пізнавальну діяльність студентів, розвинути навички творчого аналізу навчального матеріалу, під час самостійного опрацювання проблемних питань підвищити інтерес студентів до навчання. Ігрові технології сприяють засвоєнню знань, умінь та навичок, активізації та розвитку розумових дій, посиленню емоційності, самостійності у прийнятті рішення; прагненню набути нові знання за порівняно короткий термін.

Таким чином, позааудиторна самостійна діяльність розрахована на спільну взаємозбагачувальну роботу студентів і викладачів, активує творчий потенціал студентів для формування навичок самоосвіти і самореалізації особистості, сприяє формуванню професійних якостей.

Література

1. Організація самостійної роботи студентів / за заг. ред. В.М. Король, В.П. Мусієнко, Н.Т. Токової. Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2003. 216 с.
2. Буряк В. К. Керування самостійною роботою студентів. *Вища школа*. 2001. № 4-5. С. 48-53.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Сапегіна В.В.

pbnk_gogol6@ukr.net

Полтавський базовий медичний коледж, м. Полтава

Анотація. Фізичне виховання як навчальна дисципліна у закладах вищої фахової освіти покликане забезпечити підтримку і розвиток фізичного і морального здоров'я, формування розумових і фізичних якостей фахівця. У статті розкриті основні аспекти організації самостійних занять студентів, як однієї із форм підвищення життєвого і професійного потенціалу випускників, рівень здоров'я і фізична підготовленість яких останнім часом викликає занепокоєння.

Ключові слова: самостійна робота студентів, фізичне виховання, фізична підготовленість, самоконтроль.

Конституція України визначає, що людина, особливо молода, її життя і здоров'я є найвищими соціальними цінностями держави. За роки незалежності Україною прийнято декілька стратегічних державних національних програм, спрямованих на збереження і поліпшення здоров'я громадян. Але вони не гарантували покращення стану здоров'я населення України, зокрема молоді. Особливе занепокоєння викликає стан здоров'я студентської молоді.

Особливості сучасних умов життя, стрімкий розвиток технічного прогресу, модернізація навчальних і трудових процесів, різке зростання обсягів інформації, проблеми з екологією навколишнього середовища, перевага шкідливих звичок на противагу здоровому способу життя – все це негативно впливає на організм людини.

З кожним роком кількість студентів, які за станом здоров'я віднесені до спеціального навчального відділення, збільшується. Особливо прогресують захворювання серцево-судинної системи, органів зору, центральної нервової системи, опорно-рухового апарату, а також збільшується кількість студентів звільнених від практичних занять з фізичного виховання.

Фізичні вправи були і залишаються основним засобом зміцнення здоров'я людини, а також посідають провідне місце у боротьбі з багатьма хворобами.

Доведено, що заняття у межах навчальної програми з фізичного виховання недостатньо для покращення здоров'я. Тільки комплексне поєднання навчальних та самостійних занять фізичними вправами може успішно формувати і вдосконалювати у студентів фізичні якості та навички, необхідні їм у майбутній професійній діяльності.

Для організації самостійних тренувальних занять студентам необхідно надати певні знання й уміння та методичні поради.

Самостійні заняття фізичною культурою і спортом допомагають студентам ліквідувати недоліки їх рухової діяльності, сприяють більш активному засвоєнню навчальної програми та здачі контрольних нормативів. Ці заняття надають можливість оволодіти цілим рядом нових рухових умінь та навичок, розширити діапазон рухових дій, покращити спортивну майстерність. Під час проведення самостійних занять покращується не тільки рівень фізичної підготовленості студентів, але й розвиваються такі моральні якості як працьовитість та самодисциплінованість.

Процес формування у студентів потреби у фізичному вдосконаленні складається з низки взаємопов'язаних напрямів:

- виховання позитивного ставлення та інтересу до занять фізичними вправами;
- озброєння студентів спеціальними знаннями і вироблення на їхній основі переконань у необхідності систематичних занять фізичним вихованням;
- формування відповідних умінь і навичок;
- залучення студентів до щоденних занять фізичним вихованням.

Викладачеві фізичного виховання потрібно точно і доступно пояснити студентам значення і зміст занять; у завдання вклати особистий інтерес студента і давати йому змогу відчувати результати його діяльності; одночасно доводити до свідомості студента необхідність тривало і наполегливо працювати для досягнення результатів.

Можливості формування позитивних переживань містяться у самому процесі навчання. Викладач повинен стати джерелом позитивних емоцій на занятті, спілкування з ним повинно викликати у студента задоволення. Студенти спочатку з повагою відносяться до викладача, а потім – до його предмета.

Одними із поширеніших засобів стимулювання інтересу та активності студентів у процесі фізичного виховання є різні форми заохочень та покарань.

Заохочення полягають у позитивній оцінці діяльності студентів і повинні викликати у них бажання до подальших досягнень, активності і зацікавленості у вивченні предмета. Заохочення впливає позитивно лише тоді, коли воно є адекватним, публічним і своєчасним. Водночас успішна навчально-виховна діяльність неможлива без покарань.

Покарання – це спосіб впливу на студентів, які порушують правила поведінки та негативно ставляться до навчання через безвідповідальність, неорганізованість, недоброчесність. Застосовувати покарання слід дуже обережно і тільки тоді, коли з певних причин не впливають переконання.

Заохочення і покарання знаходяться в діалектичній єдності, але вони не повинні бути одноманітними, шкодити здоров'ю студентів і принижувати гідність особи.

Виникненню інтересу до занять сприяють також емоційне їх проведення, оснащення й естетичне оформлення матеріально-спортивної бази, посильні завдання, що забезпечують успішність процесу навчання.

Основою для формування переконання в необхідності самостійних занять фізичними вправами є знання про значення занять для всебічного розвитку, підвищення фізичної і розумової працездатності, виховання моральних і волевих якостей. Саме на основі одержаних студентами знань досягається усвідомлення опанування рухових дій.

Викладач самостійно визначає обсяг знань і систематизує їх так, щоб сформувати таку систему, яка б відповідала духові часу; конкретизувати тематику відповідно до освітніх завдань і вікових особливостей студентів; враховувати можливість реалізації теоретичного матеріалу в умовах заняття; передбачити способи поетапного контролю і повторення теоретичного матеріалу, що підлягає засвоєнню.

Засвоєні знання повинні допомагати студентам опановувати вправами, досягати потрібного рівня розвитку фізичних якостей і підготовленості, стати опорою у самостійних заняттях. Для цього кожен обсяг знань повинен відповідати конкретному об'єму практичного матеріалу.

Впровадження самостійних занять в життя студентів можливе лише тоді, коли поряд із знаннями будуть формуватись і вміння.

Викладач повинен пропонувати студентам вправи для самостійного виконання тільки після того, як вони були засвоєні на занятті в присутності викладача. Студент повинен вміти контролювати власні дії та оцінювати правильність їх виконання.

Більш складними вважаються самостійні заняття фізичною підготовкою (загальною, спортивною і професійно-прикладною). Ці заняття іноді потребують певних знань з теорії і методики фізичного виховання. Такі знання студентам необхідно насамперед надати на заняттях фізичного виховання, вони також можуть набути їх самостійно за рахунок вивчення спеціальної літератури, прослуховування і перегляду телевізійних спортивних програм, інтернету тощо, а також отримання необхідних консультацій і методичної допомоги кваліфікованих спеціалістів у галузі теорії і методики фізичного виховання.

Методика побудови самостійних та індивідуальних форм занять залежить від рівня фізичної підготовленості студентів, їх статевих, вікових, індивідуальних та інших особливостей, а також від зовнішніх факторів.

Для кожного студента необхідний свій обов'язковий обсяг рухової активності і фізичного навантаження. Важливе значення при самостійних заняттях має система лікарського контролю і самоконтролю за станом здоров'я і фізичними можливостями тих, хто займається. Самоконтроль дозволяє оцінити об'єктивні відчуття впливу фізичних навантажень і дає можливість уникнути негативної дії самостійних занять у випадках, коли обсяг фізичних навантажень не відповідає фізичній підготовленості та функціональному стану організму людини.

Будь-яке самостійне заняття умовно поділяється на 3 частини: підготовчу (розминка), основну і заключну. Підготовча частина заняття підводить опорно-руховий апарат, кардіореспіраторну систему до виконання основних вправ. В основній частині частіше вирішуються такі завдання як розвиток фізичних якостей та оволодіння руховими вміннями. Заключна частина спрямована на повернення функціонального стану організму до початкового рівня.

Важливим є вміння студентів працювати самостійно під час дистанційного навчання. Якщо вивчення теоретичного матеріалу студентами можна було перевірити за допомогою тестів, то при виконанні практичних завдань, які запропоновані викладачем, можна сподіватись тільки на свідоме ставлення студента до предмета.

Самостійна робота студентів з фізичного виховання є найбажанішим наслідком правильної організації роботи на заняттях.

Самостійна робота повинна розглядатись викладачем як вища форма навчальної діяльності студентів, без якої неможливо досягти кінцевої мети фізичного виховання студентів – виховати звичку до фізичного самовдосконалення протягом усього життя.

Література

1. Ільницький В. І., Ясінський Є. А. Фізичне виховання у середніх медичних навчальних закладах: [посібник]. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. С. 62-112.
2. Присяжнюк С. І. Фізичне виховання: [навч. пос.]. Київ.: Центр учбової літератури, 2008. С.76-187.
3. Суббота Ю. В. Оздоровчі рухові програми самостійних занять фізичною культурою і спортом: [практичний посібник]. Вип. 1. Київ.: КНЕУ, 2007. С. 14-22.
4. Шиян Б. М., Омеляненко І.О. Теорія і методика фізичного виховання школярів: [навч. посіб.]: в 2ч. Ч. 2. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. С. 231-252.

VIII. СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗВМ(Ф)О.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРИКЛАДІ ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ

Головко І.І.

Iri3076@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. Стаття присвячена висвітленню питання технології групового навчання. Розглянуто поняття “групове навчання”, як альтернативу традиційним формам навчання. Визначено мету, завдання, форми та переваги роботи у групі.

Ключові слова: групове навчання, студент, викладач, ефективність заняття.

У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень освіти, її вплив на особистісний розвиток дитини значною мірою залежатиме від результативності запровадження інноваційних технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, які розвивають діяльнісний підхід до навчання. Згідно з визначенням Н. К. Павлової, інноваційні педагогічні технології як процес – це “цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів” [3].

В умовах вищих навчальних закладів одним із шляхів розв’язання проблеми вдосконалення підготовки майбутніх фахівців є використання сучасних інноваційних технологій, зокрема групового навчання.

Питання про групові форми навчальної діяльності в психолого-педагогічній літературі не є новим, проте воно посідає важливе місце, оскільки вони відкривають для дітей можливості співпраці, взаємостосунків, пізнання довкілля. Поглиблений інтерес до групових форм навчальної діяльності спостерігається за останніх два десятиріччя. Значний внесок у розробку загальних принципів організації групової навчальної діяльності дали дослідження Т. Гора [1], О. Комар [2], та ін.

Групова навчальна діяльність – це форма організації навчання в малих групах студентів, які об’єднані загальною навчальною метою при

опосередкованому керівництві викладачем й у співпраці зі студентами. Групова форма навчальної діяльності – виникла як альтернативна традиційним формам навчання. Мета технології групової діяльності – розвиток дитини як суб'єкта навчальної діяльності. Завдання:

- навчити студентів співпраці у виконанні групових завдань;
- стимулювати моральні переживання взаємного навчання, зацікавленості в успіхові товариша;
- формувати комунікативні вміння студентів;
- формувати рефлексивні компоненти навчальної діяльності: цілеспрямованість, планування, контроль, оцінку;
- поєднувати фронтальну, індивідуальну та групову форми навчальної діяльності, що дає змогу вдало компенсувати недоліки фронтальної та індивідуальної діяльності.

Викладач у груповій навчальній діяльності керує роботою кожного студента опосередковано, через завдання, які він пропонує групі та які регулюють діяльність студентів. Стосунки між викладачем та студентами набувають характеру співпраці, тому що педагог безпосередньо втручається у роботу груп тільки в тому разі, якщо у студентів виникають запитання і вони самі звертаються за допомогою до викладача. Це їхня спільна діяльність. Групова навчальна діяльність, на відміну від фронтальної та індивідуальної, не ізолює студентів один від одного, а навпаки, дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці. Відомо, що студентам буває психологічно складно звертатись за поясненням до викладача і набагато простіше – до ровесників [4].

Викладач повинен знати, як поділити аудиторію на групи і як організувати роботу в групах. Способів утворення груп існує багато, і вони значною мірою визначають те, як відбувається робота і яким буде результат. Назвемо пропоновані методистами найбільш адаптовані:

- за вибором викладача, тобто викладач сам створює групи, враховуючи, наприклад, рівень навчальних досягнень студентів з предмета, темп роботи, ставлення до навчання, творчі здібності тощо;
- за бажанням студентів, тобто студенти самостійно створюють групи, при цьому викладач повинен прогнозувати результативність такого поєднання;
- випадковим способом, тобто в групи організовуються ті студенти, які за інших обставин ніяк не взаємодіють;
- за певною ознакою, яку пропонує викладач чи обраний студент. Наприклад, група студентів проживає в одному будинку чи на одній вулиці, прізвища починаються на одну букву тощо;

– за вибором лідера (капітана, командира, організатора групи), якого обирає викладач (або група колективно), а він збирає групу.

Міжособистісні стосунки під час навчального процесу підвищують мотивацію навчальної діяльності через соціальні стимули: з'являється особиста відповідальність, відчуття задоволення від публічного успіху у навчанні. Усе це формує якісно нове ставлення до навчального предмета, відчуття особистісного відношення до загальної справи, якою стає колективне опанування певної теми. Групова навчальна діяльність, на відміну від фронтальної та індивідуальної, не ізолює студентів один від одного, а навпаки, дозволяє реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги і співпраці.

Отже, групова форма навчання має кілька значних переваг: за той самий проміжок часу роботи можна виконати значно більше; висока результативність у засвоєнні знань і формуванні умінь; формується комунікативна компетентність; підвищуються мотиви навчання, розвиваються гуманні стосунки між дітьми.

В організації навчання студентів у малій групі рекомендовано:

– Ретельно планувати роботу. Добре продумати, яким чином об'єднати студентів у малі групи; чітко поставити завдання, забезпечити усвідомлення ними того, що вони повинні досягти в результаті; регламентувати тривалість роботи в малих групах, визначити спосіб звіту перед аудиторією;

– Чітко визначати кількісний склад групи. Оптимальна кількість студентів у малій групі залежить від числа студентів у загальній групі та на занятті; характеру й обсягу завдання, яке виконуватиметься; наявності необхідних матеріалів, обладнання; відведеного на виконання завдання часу тощо. Чергування та поєднання різних за складом груп (пари, трійки) під час заняття сприяє кращому обміну знаннями, досвідом студентів;

– Об'єднувати студентів у групи оперативно. Існують різноманітні способи об'єднання студентів у малі групи: за розміщенням студентів в аудиторії (на нашу думку, найоптимальніший), за бажанням, за абеткою, за допомогою підготовлених викладачем списків, за обранням кольором, за пронумерованими фішками тощо. Способи рекомендуємо змінювати, але головне – не витрачати часу на складні способи об'єднання груп, надавати можливість усім студентам обмінятися знаннями, вміннями, досвідом, долучитися до спільної творчої діяльності, співпраці, групової взаємодії;

– Проводити точний і короткий інструктаж на початку групової навчальної діяльності. Інструкція має бути простою, упорядкованою. Варто послідовно пояснювати учасникам мікрогрупи, що потрібно робити. Слід уникати складних формулювань. Бажано переконатися, що студенти розуміють і можуть виконати те, що від них вимагається. Під час інструктажу

використовувати слова, орієнтовані на дію: знайти, записати, повідомити, запропонувати іншим групам тощо. Доцільно роздати друковані завдання (або записати їх на картці, слайді);

– Чітко визначати час, відведений на роботу (записати його на дошці). Це допоможе ефективно організувати роботу. Не слід давати студентам надто багато часу – вони відволікатимуться або нудьгуватимуть. Перед закінченням роботи варто обійти групи, нагадати про її регламент;

– Розподіляти функції (обов'язки або ролі) у мікрогрупі. Для ефективної організації роботи малої групи бажано обрати з її учасників ведучого для проведення діалогу або дискусії, секретаря для ведення протоколу обговорення й запису ідей учасників, доповідача для представлення результатів роботи групи на презентації (захисті) результатів роботи перед аудиторією, відповідального за дотримання часу тощо;

– Забезпечувати контрольну-корекційну поточну роботу. Слід сприяти в роботі студентам, а саме: переходити від групи до групи, спостерігаючи за виконанням завдання, відповідати на запитання, надавати допомогу при усуненні труднощів, що виникають. Корисними будуть додаткові інструкції;

– Ретельно продумувати спосіб перевірки виконання завдання. Під час інструктажу слід пояснити студентам, яким чином перевірятиметься виконання завдання. Спосіб його перевірки визначається дидактичною метою, формою організації навчання (лекція, практичне заняття), етапом навчальної роботи (актуалізація опорних знань студентів, засвоєння нових знань, їх систематизація), складністю завдання (репродуктивне, творче), кількістю часу на його виконання.

Ймовірні труднощі групової навчальної роботи: вірогідність виникнення складнощів при об'єднанні студентів у групи; необхідність додаткових затрат часу на підготовку деяких видів групової роботи; можливість здобуття всіма групами однакових результатів у деяких завданнях, що ускладнює подальше колективне обговорення тощо [5].

Групова навчальна діяльність студентів може бути:

– однорідною, коли всі групи, на які поділена аудиторія, виконують одне й те саме письмове чи практичне завдання;

– диференційованою – різні групи в аудиторії виконують різні завдання;

– кооперативною – кожна група працює над виконанням частини спільного для всієї аудиторії завдання;

– парною – навчальна діяльність відбувається в мікрогрупах у складі двох студентів;

– індивідуально-груповою – коли кожен член групи виконує частину завдання групи.

Методично правильно організована робота в групах є одним із видів колективної діяльності, вона може бути успішною лише за умови чіткого розподілу роботи між усіма членами групи, взаємної перевірки й контролю результатів роботи кожного із членів групи, підтримки й допомоги з боку викладача.

Групова навчальна діяльність сприяє підвищенню успішності студентів, вирішує багато виховних і розвивальних завдань. Зокрема, це успішне, швидке занурення дитини у навчальну діяльність, формування самооцінки та саморегуляції, уміння пристосовуватися до темпу роботи групи, формування у студентів позитивного ставлення до навчання, підготовка їх до спілкування. Робота в групі відкриває широке “поле” вільної діяльності, тобто активності, зорієнтованої на інтереси студента в межах навчальної програми. Обмін думками із змісту заняття являє собою тренування логічного мислення в дитини і не має аналогів в інших ситуаціях.

Література

1. Гора Т. Організація міжособистісної взаємодії учнів загальноосвітніх шкіл як запорука їх самореалізації. *Рідна школа*. 2006. № 4. С. 12–13.
2. Комар О. А. Інтерактивні технології – технології співпраці. *Початкова школа*. 2004. № 9. С. 5–7.
3. Павлова Н. К. Взаємодіюче навчання: рекомендації щодо використання інтерактивних форм навчання. *Управління школою*. № 332. С. 14–21.
4. Пометун О. І. Активні та інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять. *Шлях освіти*. 2004. № 3. С. 1–15.
5. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібник /О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ ТА ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ СТУДЕНТІВ У ЗВМ(Ф)О.

Головня Т.Л.

tl_golovnya@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті розглядається проблема самореалізації особистості, становлення фахівця у процесі навчально-пізнавальної діяльності у ЗВМ(Ф)О.

На етапі професійної підготовки у ЗВМ(Ф)О навчальна мотивація в поєднанні зі змістовими й організаційними характеристиками освітнього процесу взаємозв'язана з професійною спрямованістю медичного працівника.

Ключові слова: медичний працівник, мотивація, професійна спрямованість, саморозвиток.

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до майбутнього спеціаліста: уміння нестандартно мислити, знаходити оптимальні рішення, аналізувати, проводити рефлексію власних дій, співвідносити їх з метою діяльності, мати глибокі, стійкі знання та уміння їх застосовувати у професійній діяльності. Цим умінням, знанням молодого спеціаліста може сприяти високий рівень мотивації навчальної діяльності.

Глобальні структурні, соціальні, політичні, економічні зрушення викликали значну трансформацію ціннісної свідомості молоді, а саме перехід від спрямованості на самореалізацію і самоствердження до спрямованості на ділову й економічну активність, зміщення акцентів від етичних і альтруїстичних ціннісних орієнтацій до прагматичних. Вказані перетворення структури ціннісних орієнтацій зумовили зниження професійної спрямованості і позитивної мотивації до навчання, слабку пізнавальну активність, недостатній рівень навчальної самоорганізації, виникнення феномена свідомої відмови від професійної самоактуалізації після закінчення ВНЗ [1; 3].

Ці проблеми стосуються й системи медичної сфери, де прагматичність набуває все більшого розвитку. Водночас сучасна система медичної освіти визнає важливість руху до антропоцентричної парадигми освіти — майбутнього фахівця, його особистісного й професійного розвитку [2]. У зв'язку з цим підвищується увага до особистісної зумовленості процесу становлення суб'єкта діяльності та до його інтегральних особистісних утворень, що відображають процесуальні й результативні характеристики професіоналізації.

Актуальним є аналіз професійної спрямованості майбутнього медичного працівника, що передбачає визначення її суті, структури, динаміки розвитку на етапі навчання у ЗВМ(Ф)О. Актуальність вивчення особливостей становлення професійної спрямованості в освітньому середовищі медичного закладу зумовлена й конкретно-практичним завданням: розробкою і впровадженням в освітній процес суб'єктно-орієнтованих програм професіоналізації майбутніх медичних працівників.

Аналіз наукових праць з проблеми дослідження (А. Васюк, Н. Єсенкова, Е. Ільїн, І. Кагатіна, Е. Клімов, А. Ходусов та ін.) виявив однотайність дослідників у тому, що на етапі навчання у ЗВМ(Ф)О розвиток оптимального рівня професійної спрямованості, успішність освоєння діяльності майбутнім медиком істотно залежать від мотивації навчальної діяльності [1,2].

У ролі системотвірного чинника розвитку особистості студентів-медиків виступає професійна спрямованість. Професійна спрямованість постає як інтеграційна освіта, що включає наступні компоненти: ціннісно-смісловий

(життєві орієнтації, життєві прагнення, часова перспектива, задоволеність базових потреб); емоційний (задоволеність учінням, навчанням, професією); регуляція (загальний контур саморегуляції навчально-професійної діяльності, параметри часової перспективи); операційний (рівень сформованості навчальних і професійних компетенцій).

Перетворення навчальної діяльності в навчально-професійну, квазі-професійну супроводжується мотиваційними змінами. Ієрархічна мотиваційна структура, що включає мотивацію на здобуття знань, мотивацію на оволодіння професією і мотивацію на одержання диплома, взаємопов'язана з особливостями становлення професійної спрямованості особистості майбутнього фахівця. У свою чергу, професійна спрямованість у мотиваційно-цільовій структурі навчання здійснює вплив на динаміку навчальних мотивів.

На етапі професійної підготовки у ЗВМ(Ф)О навчальна мотивація в поєднанні зі змістовими й організаційними характеристиками навчально-виховного процесу взаємозв'язана з професійною спрямованістю медичного працівника.

Упродовж навчання у ЗВМ(Ф)О ціннісно-смысловий блок професійної спрямованості особистості майбутніх медиків характеризується стабільністю життєвих орієнтацій, задоволеністю базових потреб особистості, значним зниженням індексів внутрішніх (особистісне зростання) і зовнішніх (популярність, зовнішність) життєвих прагнень.

З'ясовано, що мотивація на здобуття знань на початковому етапі навчання в медичному закладі взаємопов'язана з переважною кількістю компонентів ціннісно-смыслового, емоційного, операційного блоків професійної спрямованості майбутніх медичних працівників, на завершальному етапі навчання — лише з деякими компонентами ціннісно-смыслового, емоційного, регулятивного блоків [1, 3].

Мотивація на оволодіння професією взаємопов'язана з більшістю компонентів професійної спрямованості (ціннісно-смысловим, емоційним, регулятивним, операційним блоками) майбутніх медичних працівників, на завершальному етапі — лише з деякими компонентами ціннісно-смыслового та емоційного блоків.

Така ситуація зумовлює необхідність застосування коректувально-розвивального впливу на підвищення навчальної мотивації, на узгодженість компонентів професійної спрямованості і їх зв'язок з навчальною мотивацією, на посилення мотивації щодо подальшого професійного саморозвитку.

Під професійним саморозвитком ми розуміємо цілеспрямований, свідомий процес підвищення студентом рівня своєї професійної компетентності і розвитку професійно важливих якостей і можливостей, що відповідають

соціальним вимогам до професійної діяльності, який здійснюється на основі самопізнання, самоактуалізації, самореалізації, самовиховання, самоосвіти, самоконтролю і забезпечує працівнику успіх у професії і житті.

Сучасні дослідження структури мотивації навчальної та професійної діяльності (К. Абульханова-Славська, Л. Виготський, Б. Додонов та ін.) виокремлюють наступні групи мотивів, що необхідні для формування готовності студента до професійного саморозвитку: соціальні мотиви (вимоги соціального оточення до професійної компетентності фахівця, відповідальність, розуміння соціальної значущості професії, прагнення зайняти певну позицію у відносинах з колегами, здобути їх схвалення); пізнавальні мотиви (орієнтація на оволодіння новими знаннями, бажання поглиблення знань, інтерес до засвоєння способів самостійного здобування знань, прийомів професійної діяльності); професійні мотиви (орієнтація на творчу професійну діяльність, прагнення до прояву індивідуальності, бажання досягнення успіху в професійній діяльності); мотиви особистої зацікавленості (прагнення до самопізнання, самоствердження у власних очах, орієнтація на високий рівень інтелектуального й особистісного розвитку та ін.) [3].

Отже, для підвищення рівня підготовки сучасних фахівців ЗВМ(Ф)О до успішної конкурентоспроможної професійної діяльності на світовому ринку праці суттєвим завданням є розвиток професійної мотивації студентів. Вказані мотиви сприяють ефективному формуванню готовності студентів до професійного саморозвитку.

Література

1. Есенкова Н. Ю. Взаимосвязь учебной мотивации и профессиональной направленности врача на этапе обучения в вузе : дис. канд. психол. наук. 19.00.07. Курск, 2011. 249 с.
2. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб.: Изд-во «Питер», 2002. 512 с.
3. Сердюк Л.З. Психологія мотивації учіння майбутніх фахівців: системно - синергетичний підхід : [монографія]. Київ: Університет «Україна», 2012. 323 с.

РОЛЬ ВІТАГЕННИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Єфименко Н.Р., Редченко Л.В., Серажим С.М.

nat.efimenko09@gmail.com

Полтавський базовий медичний фаховий коледж, м. Полтава

Анотація. У статті досліджується методика викладання навчального курсу «Мікробіологія». Розкривається значення використання вітагенних технологій для підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Аналізуються форми організації діяльності студентів.

Ключові слова: вітагенні технології, особистість, життєвий досвід, спілкування.

Актуальність обраної теми зумовлена підвищеним інтересом до застосування інтерактивних методів та використання вітагенних технологій на заняттях з природничо-наукових дисциплін, що допомагає студентам у процесі навчання, стимулює їх до самоосвіти, а викладачам дозволяє економно використовувати час навчального процесу.

Вітагенне навчання («vita» - лат. життя) ґрунтується на актуалізації життєвого досвіду особистості, її інтелектуально-психологічного потенціалу з освітньою метою .

Компетентнісно зорієнтоване навчання потребує нових педагогічних і дидактичних підходів. Аналіз світового досвіду дозволяє визначити ефективні компетентніснозорієнтовані технології: інтерактивні, проектні, дослідницькі, проблемні, розв'язання ситуативних завдань тощо.

Мікробіологія, як предмет природничо-наукового циклу, фундаментальна наука для всіх клінічних дисциплін, сприяє вихованню у студентів клінічного мислення, вміння аналізувати патогенність мікроорганізмів, відрізнити норму від патології, застосовувати профілактичні заходи тощо. Звідси постає актуальна науково-методична проблема щодо пошуку і оволодіння нових технологій навчально-виховного процесу, результатами якої має бути синтез здобутих знань студентів, набуття необхідних умінь з даного предмета, які будуть проявлятися в різних видах діяльності майбутнього спеціаліста.

Творчо підійти до організації навчального процесу – це створити на заняттях атмосферу зацікавленості студентів у набутті нових знань та умінь. Вже на першій лекції з теми „Вступ до мікробіології. Охорона праці в галузі” викладач звертає увагу студентів на один із розділів – медичну мікробіологію, яка вивчає закономірності розвитку мікроорганізмів, зумовлені їхньою морфологією, фізіологією, токсиноутворенням тощо. Медична мікробіологія має практичне значення для клінічних дисциплін, бо вивчає основні шляхи

передачі, джерела інфекції, клінічні симптоми, профілактику і діагностику інфекційних хвороб.

Знання тем з медичної мікробіології будуть використані студентами на заняттях з «Педіатрії», «Інфектології», «Епідеміології», де вони будуть вивчати більш детально і поглиблено шляхи передачі, джерела інфекції, клінічні симптоми, профілактику діагностику і лікування інфекційних хвороб.

Розкриваючи питання з приводу специфічної імунопрофілактики інфекційних хвороб, викладач наголошує на важливості цієї теми, необхідності захистити себе і своїх рідних, не нехтувати вакцинацією в умовах сьогодення. Знання цієї теми будуть використані також при вивченні клінічних дисциплін.

Щоб забезпечити безперервність навчання, викладачі, використовуючи новітні технології навчання, мобілізують арсенали отриманих знань студентів.

Зміст практичного заняття «Дезінфекція і стерилізація» пов'язаний з темами догляду за хворими та медичної апаратури.

Знання з цих питань використовуються студентами:

- на практичних заняттях з хірургії;
- на заняттях з оториноларингології;
- на заняттях з офтальмології;
- під час практичних занять з внутрішньої медицини, педіатрії;
- під час самостійної роботи .

На теоретичних і практичних заняттях з мікробіології, розглядаючи питання щодокласифікації мікроорганізмів, звертається увага на значення останніх в розвитку інфекційних захворювань, що має велике значення для внутрішньої медицини, хірургії, гінекології. Клінічні симптоми, особливо, якщо вони сильно виражені та довготривалі, здійснюють вплив як на функціонування організму в цілому, так і його окремих органів.

Вивчаючи зі студентами питання щодо профілактики інфекційних хвороб і активізуючи розумову діяльність студентів у підготовчому етапі, викладач доцільно використовувати один із варіантів гри-лото (студенти за відведений час повинні продовжити визначення в першій колонці, обравши те, яке знаходиться у другій у будь-якій послідовності).

Серед прийомів підготовки студентів до активного засвоєння знань є розв'язування навчального завдання за його початком: викладач починає пояснювати питання, а продовжують його студенти. Для цього потрібно скористатися раніше набутими знаннями з інших предметів(у нашому варіанті – з біології).

При вивченні теми «Вчення про імунітет» обґрунтовується механізм фагоцитарної теорії імунітету. Викладач зупиняється на характеристиці

антигенів і антитіл, а види імунітету, наприклад, пропонує студентам охарактеризувати самостійно, використовуючи знання з життєвого досвіду.

Цей прийом називається стартовою актуалізацією життєвого досвіду студентів. Суть прийому полягає в тому, щоб з'ясувати, яким запасом знань на рівні повсякденної свідомості володіють студенти, перед тим, як вони одержать необхідний запас освітніх (наукових) знань. Реалізація даного прийому дає можливість визначити інтелектуальний потенціал як окремих студентів, так і колективу в цілому, створити психологічну установку на одержання нової інформації, використовувати отриману інформацію для створення проблемної ситуації. Технологія використання даного прийому може бути пов'язана з кількома формами організації діяльності студентів:

- Пряма постановка питання «Щовизнаєте про...».
- Постановка проблемного питання у вигляді опису якоїсь життєвої ситуації.
- Опора на письмові роботи студентів, у яких вони викладають вітагенні знання з наступним аналізом викладачем ступеня їхньої поінформованості в галузі навчальної дисципліни.

Ефективність даного прийому обумовлена трьома основними умовами:

- Відповідність поставлених завдань на актуалізацію життєвого досвіду віковим можливостям студентів;
- форма актуалізації також має відповідати віковим можливостям студентів;
- будь-яка форма актуалізації вітагенного досвіду студентів має супроводжуватися ситуацією успіху та створити оптимістичну перспективу.

З метою стимулювання мислення у студентів при вивченні теми «Патогенні коки» викладач підкреслює поширеність цих збудників у навколишньому середовищі, їх роль у розвитку внутрішньо-лікарняної інфекції. Медична сестра, спілкуючись з хворими, допомагає їм у створенні безпечної атмосфери, коли реалізує їх потреби в заохоченні та розумінні, коли виявляє свою повагу до них.

Інтеграція знань із фармакологією та медичною рецептурою допомагає студентам зрозуміти основні принципи лікування інфекційних хвороб.

З метою закріплення вивченого матеріалу студентам пропонуються тестові завдання, ситуаційні задачі, перегляд відеоматеріалів та презентацій, виступи гуртківців.

До цього етапу заняття студенти заздалегідь готують збір інформації з періодичних та медичних видань для подальшого обговорення проблем пацієнта. Студенти готують тематику міні-диспутів «Вакцинація: за і проти»,

«Вчасна діагностика чи бажання не помічати проблему?», «Що є запорукою успішного лікування?»

Для покращення ефективності засвоєння матеріалу можна використати прийом додаткового конструювання незакінченої освітньої моделі. Його формула: «Я пропоную вам ідею, незакінчений опис. Ваше завдання: доповнити, наситити змістом. Опора - ваш життєвий досвід». Прийом особливо ефективний у тих випадках, коли необхідно актуалізувати не стільки вітагенні знання, скільки творчий потенціал особистості, її здатність до самореалізації.

Крім цього, доцільно застосувати прийом тимчасової просторової, змістовної синхронізації освітніх проєкцій. Суть прийому полягає в тому, щоб дидактичний матеріал викладати з розкриттям тимчасових просторових, змістовних зв'язків між фактами, подіями, явищами, процесами.

Висновок. Узагальнюючи вищенаведене, слід зробити висновок, що заняття із використанням вітагенних технологій дають студентам змогу розкритися особистісно і відкривають у них бажання до самоосвіти і вдосконалення, адже це і є головною ціллю навчання. На таких заняттях жоден із студентів не залишається непоміченим, і у кожного є можливість побачити свій результат і свою оцінку.

Отже, використання вітагенних технологій, на нашу думку, дає змогу активно залучати студентів до процесу здобуття знань, співставляти і використовувати отриману інформацію у повсякденному житті, виконувати більшу кількість завдань за рахунок економно використаного часу.

Література

1. Волобуєва, Т. Вітагенні технології компетентісно орієнтованого навчання Управління освітою. 2011. №7(квітень). С. 7-9.
2. Інтерактивні методи навчання. Позаклас. час. 2012. №15-16. С. 73-76.
3. Костюкевич О. В. Інтерактивні методи – важливі складники особистіснозорієнтованого навчання. Англ. мова та л-ра. 2013. № 6. С. 5-6.

ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА-ФІЛОЛОГА

Іщенко М.О.

samsonova8@ukr.net

Комунальний заклад «Бериславський медичний фаховий коледж»

Херсонської обласної ради, м. Берислав

Анотація. У статті розглядаються інноваційні інструментальні засоби, які можуть бути використані викладачем для створення авторських дидактичних

електронних ресурсів на заняттях української мови й літератури. У сучасних умовах розповсюдженості інформаційно-комунікаційних технологій, доступності всесвітніх інформаційних ресурсів, появи різноманітних цифрових пристроїв з'являються нові можливості для вияву творчості викладача. Одним із шляхів реалізації творчих задумів викладача є розробка авторських дидактичних засобів.

Ключові слова: дидактичні ресурси, інструментальні засоби, авторські дидактичні засоби.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, поява й удосконалення інструментальних засобів підготовки електронних ресурсів для багатьох викладачів стали стимулом створення авторських дидактичних засобів, призначених для розв'язання конкретних педагогічних завдань на занятті. Для реалізації задумів викладач отримав можливість скористатися значним спектром інструментальних засобів різної потужності, які дали змогу мінімізувати труднощі, пов'язані з програмуванням і зосередити увагу на пошуку методичних прийомів досягнення поставленої мети, на виборі контенту, продумуванні різних підходів до навчання здобувачів освіти тощо. У цьому зв'язку виникає потреба у здійсненні огляду можливостей інструментальних засобів, призначених для самостійної розробки викладачем електронних ресурсів навчального призначення

У педагогічній літературі питання створення викладачем дидактичних засобів досліджувалися у різних аспектах. Проблеми проектування дидактичних засобів висвітлюються у роботах В.П. Беспалька, Н.Є. Ерганової, В.О. Сластьоніна, В.І. Сопіна. Питання створення електронних засобів навчання були предметом ґрунтовних досліджень Г.О. Аствацатурова, О.І. Башмакова та І.О. Башмакова, Л.І. Білоусової М.І. Беляєва, М.В. Бурсова, Л.Е. Гризун, М.С. Львова, В.М. Домненко, В.О. Красильникової, Г.А. Краснової, М.Н. Краснянського, О.В. Осіна, І.М. Радченко, І.В. Роберт, А.В. Соловова, О.В. Співаковського, К.В. Якушиної та багатьох інших науковців. У наукових дослідженнях значну увагу приділено розробці комплексу вимог до дидактичних електронних ресурсів. Зокрема, в роботах І.О. Анкудимової, М.І. Беляєва, С.Г. Григор'єва, В.В. Гриншкуна, Г.А. Краснової, Г.П. Лаврентьєвої, А.В. Молокової, Н.В. Молоткової, О.В. Осіна, М.О. Свіряєвої, І.О. Смольнікової, М.П. Шишкіної та ін. висвітлюються психолого-педагогічні, технічні, ергономічні та дидактичні вимоги до електронних ресурсів навчального призначення.

Під інструментальними засобами створення дидактичних електронних ресурсів розуміємо такі програмні системи, що призначені для рішення комплексу задач, пов'язаних зі створенням електронних ресурсів навчального

призначення. Серед інструментальних засобів, призначених для розробки електронних дидактичних ресурсів, доцільно розрізняти такі групи: інструменти для створення інтегрованих навчальних засобів, що поєднують виклад відомостей про об'єкт вивчення, практичні вправи, систему перевірки рівня навчальних досягнень студентів; інструментальні засоби для створення образних і знакових моделей об'єктів; інструментальні засоби для створення електронних тренажерів; інструментальні засоби для створення систем перевірки рівня засвоєння знань і вмінь студентів. Отже, кожного разу, коли викладач має намір розробити той чи інших програмний засіб конкретного дидактичного призначення, перед ним постає проблема вибору найбільш ефективного і зручного інструменту для його реалізації. Розглянемо найбільш популярні інструментальні засоби.

На заняттях засвоєння нових знань доречно використовувати Tagul: за допомогою цієї програми можна створити хмари слів, що стануть доповненням до заняття. Крім цього, доречними будуть програми створення презентацій. Для створення презентацій викладач може скористатися різними програмними продуктами, які розрізняються набором образотворчих інструментів та анімаційних ефектів – PowerPoint (розробник – компанія Microsoft), Freelance Graphics (розробник – компанія Lotus), Corel Presentations (розробник – компанія Corel), Harvard Graphics (розробник – компанія Harvard Graphics), Macromedia Action! (розробник – компанія Macromedia) та ін.. Інструментарій Goconqr. дає можливість створити оригінальні флеш-карти із завданнями на розвиток уваги, мовлення, закріплення вивченого матеріалу.

З метою систематизації або узагальнення вивченого матеріалу доцільно на заняттях з української мови та літератури використовувати ментальні карти, що можуть бути створені безпосередньо під часу заняття разом зі студентами. Для створення ментальних карт можна скористатися локальними програмами - FreeMind, The Personal Brain, XMind тощо, а також on-line ресурсами - SpiderScribe.net (<http://www.spiderscribe.net>), MindMeister (<http://www.mindmeister.com/ru>), Bubbl.us (<https://bubbl.us/>), Mindomo Basic (<http://www.mindomo.com/>) тощо.

Карти пам'яті, створені в сервісі Coggle, Goconqr завжди актуальні на заняттях. З їх допомогою можна візуалізувати навчальний матеріал, схематично подати основні поняття теми, відобразити взаємозв'язки між ними. Оригінальні авторські схеми можна створити з допомогою VideoScribe. Ментальні карти можуть бути створені заздалегідь і збережені на локальному носії або на сервері для подальшої демонстрації або удосконалення під час заняття.

У практичній діяльності викладача корисними можуть бути конструктори: - конструктор інтерактивних карт; конструктор дидактичних ігор (Zondle); конструктор інтерактивних вправ (Learningapps.org, Classtools.net JeopardyLabs, WordLearner); конструктор дидактичних ігор (Studystack). *Glogster* – це соціальний сервіс, який дозволяє комбінувати музику, фотографії, відео. Тобто дозволяє створювати мультимедійні постери, плакати тощо. Це відмінний спосіб для створення навчальних матеріалів і зручний інструмент для творчих проєктів. *LearningApps.org* є сервісом Web 2.0 для підтримки процесів навчання та викладання за допомогою невеликих інтерактивних модулів. Ці модулі можуть використовуватись безпосередньо як навчальні ресурси або для самостійної роботи. Метою роботи є створити загальнодоступну бібліотеку незалежних блоків, придатних для повторного використання та змін. Блоки (вони називаються Вправами) не включені в жодні конкретні сценарії чи програми, тому вони не розглядаються як цілісні заняття чи завдання, натомість їх можна використати на будь-якому доречному методичному заході чи занятті.

Скомпонувати своє заняття в одному сервісі допомагають сервіси Thinglink, Padlet.: *Padlet* – це інструмент зі створення віртуальних дошок для сумісної роботи. На дошці можна розміщувати текст, графічні зображення, мультимедійні файли, посилання на сторінки Інтернет, замітки. Студенти також можуть брати участь у створенні заняття й додавати свої матеріали на інтерактивну стіну

Таким чином, у практиці навчання студентів на даний час великого значення набувають авторські дидактичні засоби, створені для потреб конкретного заняття з урахуванням особливостей контингенту. Наведений огляд локальних і on-line середовищ демонструє широкі можливості викладача щодо самостійного створення дидактичних ресурсів – інтегрованих середовищ, знакових моделей дійсності (малюнків, фотографій, відеозаписів, тривимірних моделей, схем), електронних тренажерів, систем автоматизованої перевірки рівня навчальних досягнень школярів. Розроблені дидактичні ресурси можуть бути використані як для індивідуальної, так і для фронтальної форми організації пізнавальної діяльності студентів.

Література

1. Башмаков А.И., Башмаков И.А. Разработка компьютерных учебников и обучающих систем. Москва: Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. 616 с.
2. Красильникова В.А. Использование информационных и коммуникационных технологий в образовании. Оренбург: ОГУ, 2012. 291 с.
3. Морзе Н. В. Програма інформатизації освіти 100% та завдання щодо підвищення кваліфікації вчителів на 2011–2012 рр. [Електронний ресурс]

4. Олефіренко Н. В. Сучасний інструментарій творчості вчителя. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.* 2013. Вип. 21. С. 227-231.

ОБРАЗ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ОЧИМА ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ

Ліневич К.А.

linevich-k@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. У статті досліджено образ сучасного педагога закладу вищої освіти. Викладено результати анкетування студентів та викладачів академії щодо індивідуальних та професійних якостей, які необхідні для успішної педагогічної діяльності. Визначено уявлення студентів та викладачів академії про образ ідеального педагога.

Ключові слова: образ сучасного педагога, індивідуальні якості, професійні якості, заклад вищої освіти.

Успішне вирішення завдань, що поставлені перед сучасною вищою школою, безпосередньо пов'язано з удосконаленням педагогічної діяльності викладачів, підвищенням їхньої професійної майстерності. Педагог повинний бути не тільки носієм глибоких знань, а й цікавою, неповторною особистістю з високим рівнем культури та розвиненим почуттям поваги й любові до людей.

Метою статті є дослідження образу сучасного педагога як чинника процесу становлення особистості студента.

Закон України «Про вищу освіту» наголошує, що педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані:

- забезпечувати викладання навчальних дисциплін на високому науково-теоретичному і методичному рівні;
- підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність;
- дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, прищеплювати їм любов до України;
- розвивати в осіб, які навчаються у закладах вищої освіти, самостійність, ініціативу, творчі здібності [2].

Завдання, що має розв'язувати педагог-викладач, вимагають від нього високого рівня професійної підготовки, що може бути досягнутий лише за наявності певних особистісних та професійних якостей.

На думку академіка І. Зязюна, основний зміст діяльності викладача полягає у виконанні навчальних, виховних, організаторських і наукових функцій. Навчаюча функція – передача студентам знань, формування умінь і навичок; виховна – формування і розвиток особистості; організаторська – організація навчальної і позааудиторної роботи студентів, підтримання порядку і дисципліни; наукова – залучення студентів до дослідницького пошуку, науково-технічної творчості.

В узагальненому вигляді необхідні викладачу якості І. Зязюн згрупував у декілька блоків:

- мотиваційні: переконаність, соціальна активність, відчуття обов'язку;
- професійні: глибокі знання у сфері своєї наукової галузі, спеціальності, педагогіки і педагогічної психології, методики учіння;
- особисті: уміння ставити педагогічні цілі й визначати задачі навчальної і виховної діяльності, розвивати інтерес студентів до своєї науки, предмету, вести навчання з високим кінцевим результатом, ефективно здійснювати виховну роботу;
- знання студентської психології, вміння контролювати роботу студентів, взаємодіяти з ними, розуміти їх;
- моральні: чесність і правдивість, простота і скромність, висока вимогливість до себе і студентів, справедливість у стосунках із студентами і колегами, розвинуте відчуття відповідальності [1, с. 41-42].

П. Щербань у навчально-методичному посібнику «Прикладна педагогіка» представляє колективний портрет педагога:

- бути гуманним, тобто доброзичливим і чуйним, обізнаним із психологією студентів;
- мати високий рівень інтелектуального розвитку, бути емоційно стабільним;
- крім педагогічної, мати ще іншу додаткову освіту;
- бути енергійним, контактним;
- мати почуття гумору (але без нахилу до сарказму);
- бути готовим до зміни своїх поглядів і до постійного самовдосконалення;
- мати творчий, можливо нетрадиційний світогляд;
- мати добре здоров'я, бути життєрадісним;
- виявляти готовність до подальшого набуття спеціальних знань;
- мати позитивну «Я-концепцію». Викладача з низькою самооцінкою студенти легко заженуть у глухий кут, адже педагог із негативною «Я-концепцією» завжди тривожний, а тому не може викликати поваги;
- бути національно свідомим [3, с. 174-175, 177].

Працюючи над дослідженням образу сучасного педагога, ми провели анонімне анкетування студентів та викладачів Черкаської медичної академії. В анкеті для студента і для викладача були запропоновані питання, які можна зранжувати наступним чином: індивідуальні якості, професійні якості, негативні індивідуальні та професійні якості педагога.

У кожному запитанні з дванадцяти запропонованих якостей треба було обрати п'ять більш важливих, на думку респондента, або запропонувати інші. Аналіз результатів проведеного анкетування та статистичної обробки даних представляємо у вигляді таблиці (див. табл.).

Таблиця

Якості сучасного педагога очима викладачів та студентів (у%)

1. Які індивідуальні якості Ви вважаєте найголовнішими для сучасного педагога?			
Викладачі		Студенти	
Тактовність	76	Доброзичливість	74
Об'єктивність	68	Хороший настрій, оптимізм	65
Комунікабельність	59	Комунікабельність	63
Емоційна стабільність	56	Почуття гумору	58
Висока моральна культура	49	Об'єктивність	53
2. Які професійні якості, на Вашу думку, повинні переважати у сучасного педагога (ви хотіли б бачити у ваших викладачів)?			
Досконале знання свого предмету	73	Креативність	64
Застосовування технологій інноваційного навчання студентів	71	Досконале знання свого предмету	64
Відповідальність	66	Досвід	59
Креативність	56	Застосовування технологій інноваційного навчання студентів	58
Загальна ерудиція	54	Відповідальність	57
3. Які негативні індивідуальні та професійні якості Ви не хотіли б бачити у своїх колег (у ваших викладачів)?			
Неповага до студентів	78	Роздратованість, нервозність	76
Роздратованість, нервозність	59	Неповага до студентів	75
Недосконале знання свого предмету	54	Надмірна вимогливість	55
Необ'єктивність	54	Відсутність почуття гумору	38
Застарілі знання	34	Застарілі знання. Старі методи викладання	37

За результатами першого запитання, які подано у таблиці, викладачі поставили на перше місце якість «Тактовність», а далі: «Об'єктивність», «Комунікабельність», «Емоційну стабільність», «Високу моральну культуру». Переважна ж більшість студентів найголовнішою особистісною якістю педагога вважають «Доброзичливість», а далі: «Хороший настрій, оптимізм», «Комунікабельність», «Почуття гумору», «Об'єктивність». Тобто, ідеальний образ сучасного педагога студенти асоціюють з людиною не тільки емоційно стабільною, а й веселою, оптиміста, з гарним почуттям гумору.

За результатами другого запитання викладачі так розподілили переважаючі професійні якості сучасного педагога: «Досконале знання свого предмету»; «Застосовування технологій інноваційного навчання студентів»; «Відповідальність»; «Креативність»; «Загальну ерудицію». Студенти ж на перше місце окрім якості «Досконале знання свого предмету», поставили «Креативність». Тобто вони хочуть бачити викладача, який не тільки досконало знає свій предмет, але й креативного, який навчить вирішувати різні професійні проблеми нестандартними, оригінальними способами. На друге місце студенти поставили «Досвід», а далі «Застосовування технологій інноваційного навчання студентів» і «Відповідальність». Як виявилось, у професійному навчанні студенти потребують спілкування з досвідченими професіоналами і цей досвід вони бажають перейняти.

За результатами третього запитання викладачі і студенти прийшли до спільної думки і результати виявилися близькими, що негативними індивідуальними та професійними якостями, яких вони не хотіли б бачити у своїх колег, або своїх викладачів, можуть бути: «Неповага до студентів»; «Роздратованість, нервозність». А далі викладачі назвали «Недосконале знання свого предмету» та «Необ'єктивність» і «Застарілі знання». Студенти ж до якостей «Застарілі знання» і «Старі методи викладання», які можливі у викладачів, додали «Надмірну вимогливість» та «Відсутність почуття гумору». Звичайно, відсутність вимогливості з боку викладача, призводить до неорганізованості, бездіяльності, зниженню якості знань студента. Разом з тим, надмірна вимогливість викладача може викликати психічне напруження, стрес і навіть відмову від продовження роботи і спілкування з боку студента.

Заповнюючи анкети, студенти висловлювали свою думку про те, що ідеальний педагог створює на заняттях атмосферу довіри, що спонукає до діалогу; він завжди з повагою вислухає відповідь студента навіть тоді, коли вона помилкова; проводить заняття з використанням ігрових методик; викладає матеріал цікаво, наводить приклади з життя, заохочує до дискусій, особистих міркувань.

Отже, проведене нами дослідження дало змогу сформувати образ сучасного педагога. Сучасний педагог – це фахівець, який професійно проводить навчально-виховну роботу, спрямовану на формування і розвиток особистості студента; досконало знає свій предмет, доброзичливий, оптиміст, комунікабельний, з почуттям гумору, об'єктивний, креативний, досвідчений, відповідальний, емоційно стабільний, володіє інноваційними технологіями навчання, тобто справжній професіонал.

Література

1. Зязюн І. А. Філософські засади освіти: освітні і виховні парадигми, освітні технології, діалектика педагогічної дії. *Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти*: монографія. Київ. 2003. 246 с.

2. Про вищу освіту: Закон України [зі змінами, внесеними згідно із Законами № 76-VIII від 28.12.2014]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 03.09.2020 р.).

3. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Вища школа, 2002. 215 с.: іл.

Напрямок: 8. Сучасні методологічні підходи до підготовки фахівців у ЗВМ(Ф)О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОБЛЕМНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ФАРМАЦЕВТІВ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ

Сайфудінова Р.П.

rita0587@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Анотація. В статті висвітлено особливості проведення занять на основі впровадження проблемного навчання у підготовці майбутніх фармацевтичних фахівців. Розглянуто особливості проблемної лекції, проблемної ситуації, проблемних питань і завдань. Узагальнено шляхи створення проблемної ситуації.

Ключові слова: проблемне навчання, проблемна лекція, проблемна ситуація, проблемне питання, проблемне завдання.

Сьогодні ринок праці потребує висококваліфікованих фахівців фармацевтичної галузі, які володіють певними компетенціями і можуть легко адаптуватися до змін зовнішнього середовища ринку. Тому, метою наших досліджень стало створення методології використання проблемно-орієнтованого підходу у підготовці спеціалістів фармацевтичного профілю для

вирішення різного роду завдань, які виникають у роботі майбутніх фахівців фармацевтичної галузі.

Проблемне навчання, яке ґрунтується на принципі вибору, спонукає до аналізу, співставлення, порівняння нової інформації, і, як наслідок, стає передумовою розвитку особистості. Студент отримує завдання (проблему) із кейсу та використовує для його вирішення необхідні знання, навички та вміння, які формують у нього професійні компетенції. Теоретичні знання і практичні навички, якими він володіє – це лише частина професійних компетенцій, так звана інтегральна характеристика, що визначає здатність вирішувати професійні проблеми, типові та атипові професійні завдання, що виникають в реальних ситуаціях його професійної діяльності.

Результатом цілеспрямованого застосування проблемно-орієнтованого підходу мають стати навички аналізу проблеми: виявлення ключової проблеми, її формулювання з точки зору розриву між поточною і бажаною ситуацією; навички пошуку вирішення проблеми, генерації нових ідей, висунування і перевірка гіпотез, вибір оптимального варіанту вирішення; навички використання в якості інструментів мислення теорій і концепцій; навички комунікації, роботи у команді без висунування лідерства.

Принципові положення концепції проблемного навчання у різні часи розробляли Т. В. Кудрявцев, И. Я. Лернер, А. М. Матюшкин, М. І. Махмутов, Н. А. Менчинская, М. Н. Скаткин, Н. Ф. Талізін, І. С. Якиманская та ін. Окремі форми проблемного навчання досліджувались М. В. Артюшиною, В. А. Манько, А. В. Фурманом, Н. Д. Янц та ін. Проблемне навчання трактують як систему прийомів, які забезпечують цілеспрямовані дії педагога з організації включення механізмів мислення та поведінки студентів за допомогою проблемних ситуацій [1, 2, 4]. На думку А. Матюшкіна, проблемне навчання полягає в постійному створенні на заняттях проблемних ситуацій (проблемних завдань) і вирішенні їх при максимальній самостійності й під керівництвом викладача [4]. У процесі проблемного навчання викладач не повідомляє готові знання, а висуває проблему і шляхом пробудження інтересу до неї, викликає бажання в ході пошуків знайти спосіб її вирішення. Аналіз досліджень свідчить, що заняття, яке містить елементи проблемності, як правило, включає: визначення проблем в темі заняття, формулювання конкретної навчальної проблеми, висунення шляхів її розв'язання, обрання найбільш оптимального варіанту рішення, його реалізація, аналіз рішення і якщо необхідно – внесення коректив [1, 3]. Проблемне навчання сприятиме розвитку самостійності, творчості, якщо викладач буде враховувати потенційні можливості студентів, а проблемна ситуація, що виникає під час заняття має бути посиленою для них.

У Черкаській медичній академії проблемне навчання застосовується на різних етапах процесу навчання майбутніх фармацевтів – на етапі здобування нових знань (проблемні лекції), на етапі усвідомлення знань, формування й закріплення умінь та навичок (створення проблемних ситуацій і вирішення проблемних задач при проведенні семінарських або практичних занять, розв’язання проблемних завдань при виконанні самостійної роботи – написання повідомлень, рефератів, проектів тощо). У ході проблемної лекції викладач, визначивши проблему, показує її значущість у майбутній професійній діяльності, підбирає можливі варіанти її вирішення. Проблемна лекція має спонукати до подальшого самостійного одержання знань. Головне завдання викладача допомагати в процесі аналізу й осмислення – інформації для того, щоб у кожного студента сформувалася власна думка щодо вирішення досліджуваної проблеми. Проблема може бути поставлена викладачем і на початку, і наприкінці лекції, в залежності від мети й готовності аудиторії її розв’язувати. Особливої значущості набуває саме «проблемний початок лекції», коли сформульована проблема виступає в якості своєрідного «гачка», який привертає увагу студентів до навчального матеріалу на протязі всієї лекції. Проблема, висунута на завершальному етапі лекції, спонукає до самостійного пошуку варіантів її рішення [3].

Проблемне навчання у ході практичних занять може включати систему методів і прийомів, у ході застосування яких знання, уміння та навички формуються в результаті мисленнєвої діяльності з вирішення проблемних питань і ситуацій, розв’язання проблемних завдань. Істотною ознакою проблемного запитання є прихована суперечність. Тут немає готової схеми вирішення і пропонується самостійний аналіз суперечливої ситуації. Запитання, на які вже існує готова відповідь і які вимагають простого відтворення, не є проблемними. Проблемна ситуація виникає, якщо у студентів є пізнавальна потреба та інтелектуальні можливості вирішити задачу, при наявності утруднення, протиріччя між старим й новим знанням, відомим та невідомим, умовами й вимогами. При цьому попередній досвід не містить готового алгоритму, який би стався у нагоді. Для подолання цих труднощів необхідно розробляти нову, відмінну від попередньої стратегію дій. При виділенні і формулюванні проблемних ситуацій викладач повинен керуватися такими вимогами: орієнтуватись на максимальну самостійність пізнавальної діяльності; враховувати основні дидактичні принципи (науковість, систематичність, наочність, доступність тощо). Проблемна ситуація породжується ситуацією, що містить відомі й невідомі елементи. Проблемна ситуація виникає найчастіше тоді, коли є кілька варіантів розв’язання проблеми, при обмеженій інформації, недостатності вихідних даних. Викладачеві необхідно так викладати

навчальний матеріал, щоб він сприяв появі особливого виду мисленнєвої взаємодії, залучив до проблемної ситуації та викликав у студентів пізнавальну потребу. Одним із психологічних структурних елементів проблемної ситуації є інформаційно-пізнавальна суперечність, без якої проблемна ситуація неможлива.

При впровадженні проблемного навчання виникають певні труднощі, до яких більшість дослідників відносять: великі витрати часу, особливо на початковому етапі, коли тільки починають формуватися навички рішення проблемних ситуацій; пошук оптимальності у співвідношенні колективної та індивідуальної роботи; перегляд методів роботи викладача, оскільки змінюється технологія підготовки і проведення занять; збільшення часу на самостійну роботу вимагає її додаткового інформаційно-методичного забезпечення; недостатній рівень підготовленості студентів до впровадження проблемних методів навчання.

Таким чином, різні форми проблемного навчання – проблемна лекція, проблемне питання, проблемна ситуація і проблемне завдання – створюють необхідні умови для розвитку мислення майбутнього фармацевта, навчають критичному мисленню, творчому підходу до вирішення проблеми. Методологія проблемно-орієнтованого підходу для вирішення завдань спеціалістами фармацевтичної галузі буде включати наступний алгоритм: відбір компетенцій, визначення структури понять на основі онтологій базових і суміжних дисциплін, створення віртуальних ситуацій, визначення проблеми та її рішення. Проблемне навчання використовується при викладанні усіх предметів у вищій фармацевтичній освіті, оскільки примушує думати, творчо підходити до самостійного розв'язання проблеми, сприяє розвитку якостей сучасного фахівця.

Література

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія, теорія : посібник . Київ: Либідь, 2008. 560 с.
2. Ильина Т.А. Лекция в высшей школе . Москва: Знание, 2000. 79 с.
3. Манько В.А. Проблемне навчання як актуальна науково-педагогічна проблема . *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2016. Вип. 25. С. 102–106.
4. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении . Москва : Педагогика, 2017. 208 с.
5. Оконь У. Основи проблемного навчання. Пер. з польск. Москва: Просвітництво, 2008. 208 с.

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ: УРОК-АУКЦІОН

Сакевич В.І., Загорулько Г.А., Могила В.І., Оглезнева Ю. Г.

pbnk_metod@ukr.net

Полтавський базовий медичний коледж, Полтава

Анотація. Активні методи навчання підштовхують студентів до активної розумової і практичної діяльності у процесі оволодіння навчальним матеріалом, забезпечують появу пізнавальних мотивів та інтересів. Застосування активних форм навчання у викладанні природничо-наукових дисциплін зумовлено рядом причин: студенти повинні не тільки отримати певні знання, а й уміти застосовувати їх у конкретній практичній ситуації. Такі форми навчального процесу, як кейс - метод, інтерактивні презентації, дискусії, мозкові штурми, аналіз історій і ситуацій, ділові ігри, круглі столи, урок-аукціон значно активізують навчальний процес, сприяють активній взаємодії студентів і викладачів; студентам подобаються нестандартні підходи. Приклад наступного матеріалу допоможе викладачам медичних фахових коледжів побудувати свій урок, використовуючи активні методи навчання.

Ключові слова: медичний фаховий коледж, активні методи навчання, нестандартні підходи, урок-аукціон, лот, медичні сестри-фахівці.

Практика останніх років свідчить, що в умовах нових соціально-економічних відношень в Україні ринок праці диктує підвищені вимоги до якості підготовки медичних сестер-фахівців, здатних до конкурентної боротьби за робочі місця в суспільстві. Тому головною метою наявного процесу має бути створення умов для виявлення і розвитку активних студентів, і одним із засобів цієї мети є використання ігрового методу у вигляді проведення нестандартного уроку-аукціону з патології.

Завдання викладачів полягає не тільки в тому, щоб дати студентам певну суму знань, але і в тому, щоб навчити їх самостійно працювати з підручниками, посібниками та іншою додатковою літературою.

Підготовка до уроку, як правило, за 2-3 тижні, призначаються чотири «купці», які готують лоти, консультантом може бути викладач, а «банкір» - це студенти, які добре встигають з предмета. Останні студенти утворюють чотири «акціонерні товариства», із їх числа обирається «президент». «Президенти» одержують від викладача перелік питань для повторення, рекомендовану літературу. Вони організують повторення матеріалу в своїх «акціонерних товариствах», одночасно виступають в ролі консультанта.

«Акціонерне товариство» готує свою рекламу (враховується актуальність вибраних емблем, девізу).

Викладач є ведучим і консультантом.

Після презентації товариств «купці» готують вісім лотів і вкладають їх у конверти. Під час аукціону їм почергово надається право вибрати конверт для представлення лотів (завдань).

ЛОТ 1 – перевірка «акціонерних товариств» на «платоспроможність», тобто підготовленість студентів з даної теми.

ЛОТ має 10 запитань першого рівня складності (відповідь «так» чи «ні»).

ЛОТ 1

1. Реституція – це повна репаративна регенерація, внаслідок якої відновлюється тканина, ідентична тій, яка загинула?
2. Патологічна регенерація – це вид регенерації, для якої характерно спотворення регенераторного процесу?
3. Гіперплазія – це збільшення об'єму структурно-функціональних одиниць живої матерії?
4. Вікарна гіпертрофія спостерігається в печінці?
5. Інвазивний ріст характерний для доброякісних пухлин?
6. Субституція – це неповна репаративна регенерація, внаслідок якої дефект тканини заміщується рубцем?
7. Чи вважаються такі захворювання, як хронічний гастрит, лейкоплакія, ерозія шийки матки – передраковими?
8. Рецидив характерний для доброякісних пухлин?
9. Метастазування характерно для злоякісних пухлин?
10. Малігнізація – це перехід доброякісної пухлини в злоякісну?

Підрахунок кількості правильних відповідей і середнього бала за картками кожного «акціонерного товариства» здійснює «купець» (він також є контролером цих операцій) і передає банкіру відомості для зведеної таблиці, яка підготовлена заздалегідь на листі ватману (формат А1) і вивішена на дошці.

Своєчасне висвітлення результатів гри активізує студентів протягом усього уроку.

«Купцю» при перевірці завдань дозволяється вносити поправки, доповнення при проведенні ЛОТів 2,3, а при проведенні ЛОТу 4 на контроль мають право члени товариства, які набиратимуть заохочувальні бали (правильна відповідь – 1 бал, доповнення – 0,5 балів).

Викладач занотовує результати відповідей, щоб з'ясувати рівень засвоєної теми.

ЛОТ 2

Тест 1

1. Назвіть доброякісну пухлину із посмугованої м'язової тканини:
а) міома;

б) міосаркома;

в) фіброма;

г) аденокарцинома.

2. Назвіть доброякісну пухлину із кісткової тканини:

а) сіновіома;

б) остеосаркома;

в) остеома;

г) ангиома;

д) хондрома.

3. Назвіть доброякісну мезенхімальну пухлину:

а) фібросаркома;

б) ліпома;

в) ліпосаркома;

г) ангиома.

4. Назвіть пухлину із багат шарового лускатого епітелію:

а) папілома;

б) фіброаденома;

в) аденокістома;

г) поліпозна аденома.

5. Назвіть органонеспецифічну пухлину:

а) гематома;

б) інсулома;

в) ембріональна нефрома;

г) тіомома;

д) аденокарцинома.

Лот може містити від 5 до 10 тестів.

ЛОТ 3

Тест 1

Назвіть основні види регенерації: а) ... б) ... в) ...

Тест 2

Перерахуйте основні різновиди загальної атрофії: а) ... б) ... в) ... г) ... д)

Тест 3

Укажіть стадії розвитку компенсаторно – пристосовних процесів:

а) б) в)

ЛОТ 4

Завдання 1

На розтині трупа виявлено різке звуження стравоходу, зменшення об'єму скелетних м'язів, внутрішніх органів.

Назвіть патологічний процес, що розкриває суттєвість описаних змін.

Завдання 2

Після удару коліна у хлопчика з'явилось пухлино подібне розростання у ділянці епіфіза стегнової кістки. Після стаціонарного обстеження було прийняте рішення: ампутація стегна. При дослідженні видаленої кінцівки було виявлено в ділянці нижнього епіфіза стегна розростання пухлини, котра зруйнувала кістку. Пухлина не має чітких меж, сіро-рожевого кольору, на розрізі має вигляд «риб'ячого м'яса»

1. Дати назву пухлині.
2. Доброякісна чи злоякісна пухлина?
3. З якої тканини вона виникла?

Кількість завдань може бути від 5 до 10.

ЛОТ 5

Картка 1 Атрофія м'язів, яка виникає при пошкодженні спинного мозку або запаленні периферичних нервів, має назву	невротичної атрофії і причина її виникнення пов'язана з порушенням іннервації
Картка 2 При порушенні відтоку спинномозкової рідини вона накопичується у шлуночках мозку і має назву	атрофії від тиску
Картка 3 Полушення тканинних взаємовідношень, які притаманні даному органу має назву	тканинного атипізму
Картка 4 Передпухлинні стани, які обов'язково завершуються розвитком пухлини мають назву	облігатного передраку

Після проведених операцій ведучий оголошує, що всі «товари» продані, аукціон закривається. «Банкір» закінчує підрахування балів і результатів аукціону. Ведучий підводить підсумки.

Зведена таблиця результатів аукціону дозволяє викладачу провести аналіз засвоєної теми.

Таким чином, перед вибором методів викладання дисципліни слід надавати перевагу тим, які активізують діяльність майбутніх медичних спеціалістів, що в свою чергу забезпечує розвиток їх розумової діяльності шляхом використання активних форм і методів навчання та робить світ навчання дивовижним, яскравим, різноманітним.

THE PROBLEM OF ESTIMATION (DIAGNOSTICS) OF THE COMPETENCE OF MEDICAL STUDENTS, INTERNS AND ADVANCED TRAINING COURSE LEARNERS

Khomko O.Y., Sydorчук L.P., Sydorчук R.I., Grodetskyi V.K., Kyfiak P.V.

Homko.oleg@bsmu.edu.ua

Bukovinian State Medical University, Chernivtsi

Summary. The problem of estimation (diagnostics) of the quality of professional training on all the stages of educational process is one of the most topical, and is of the state and world concern. Peculiarity of use of various approaches today is first of all their combination. Although, none of the methods of pedagogical diagnostics or estimation is a universal one. All the diagnostics is indirect. Only active combination of various forms, methods and diagnostic approaches enables to make a subjective error of estimation minimal.

Key words: quality of professional training, competence.

Integration involves all the spheres of life including higher education [1; 3]. Our state has defined the direction to enter international scientific and educational space. Conversion of the educational system is a necessary requirement to join Bologna process [2; 5].

The system of education as well as culture is a unique thing. It has deep roots in the material and spiritual spheres of the past and present. In every country organization and implementation of the educational system are characterized by their own special features. In connection with this, reformation of higher education according to the principles of Bologna Declaration should always consider and preserve peculiarities of the national system of education [5]. But together with this, certain unification, standards of requirements, content and quality of education must be defined. The latter is necessary to solve the problem of diploma conversion with the aim to raise the quality and prestige of the European higher school in the world educational space.

Main part. The problem of estimation (diagnostics) of the quality of professional training on all the stages of educational process is one of the most topical, and is of the state and world concern. Educational process proper acquires value only under conditions of availability to detect its efficacy, economically reasonable, compliance with public requirements and creation of certain terms for understanding its comparison and relevance.

Pedagogical (didactic) diagnostics is the system of means, procedures, methods, techniques to detect circumstances, conditions and factors of functioning of pedagogical objects, development of didactic processes, finding their efficacy,

consequences and prospects. It enables to analyze educational process and detect its efficacy and results. [4].

By means of getting the data of estimation of learners' knowledge the instructor/teacher receives a powerful instrument to find some faults or defects, to perform internal or external correction of educational process, to confirm and encourage successful results, to plan further stages of education etc. Pedagogical diagnostics is a certain basic ground to impellent the educational activity and an instrument to manage the whole educational process.

The importance of estimation is stipulated by several aspects. The first one is educational and stimulating. Estimation possesses promoting-stimulating influence which may be intensified or weakened depending on the circumstances and influence of various factors. The second aspect is closely connected with the previous one and includes reciprocal reverse relations (feedback) between the teacher and student. It is especially important and underestimated in the process of practical preparing skills. Communicative aspect is based on interpersonal attitudes in case the diagnostics detects individual-psychological characteristics of those who study as well as the teacher in the process of their interrelations achieving educational results. Estimation-resultant aspect is also valuable in pedagogical diagnostics. It is based on the comparison of the achieved results and standard indices, for example, an average national index, or the same one in a certain specialty, higher educational establishment etc.

Information value and prognosis are also integral constituents of pedagogical diagnostics. The results of pedagogical diagnostics are interesting and valuable for all the participants of educational process who take part in the formation of professional and creative personality of the student and learner.

In our practical activity we use three classical approaches to implement pedagogical diagnostics (estimation). First, it is criterion-oriented approach originated from the use of certain estimation criteria elaborated by the teacher or borrowed externally. Such an approach enables to estimate the level of programmed knowledge mastered by the students and learners as well as their skills defined as a compulsory result of education (educational standard). In this case individual estimation of every student or learner does not depend on the grades got by others. The result achieved will demonstrate if the level of knowledge of a learner corresponds to the standard requirements or other chosen criteria.

With this approach the results are interpreted according to the analysis of mastering or not mastering the material to be checked (corresponds or does not correspond to the standard requirements). In another case the level and percentage of the educational material mastered is checked (what level or percentage of the standard criterion is mastered).

Another approach is standard-oriented and is based on the detection of equivalence of the received individual diagnostic (estimation) result to the statistical norm found for a certain group of students or learners. This approach is used in the system of education recommended by the World Health Organization. In this case the results of the diagnostics of achievements of a certain learner are interpreted in comparison with achievements of the whole group (statistical sampling) of learners, higher or lower of an average standard index (mean value). Learners are divided by ranks (statistical sorting). Although, it does not present an objective information concerning mastering a certain system of knowledge and skills or achieving appropriate objectives of education by learners. This approach enables to find the place of a certain learner or student in the group, course etc., and it does not correlate with content of educational process.

Individually oriented approach is not used very often, and it is directed to estimate the norms of an individual learner considering his/her level of development on the given time of education. In this case the result of estimation is rate and amount of the material mastered as compared to its initial level.

Peculiarity of use of various approaches today is first of all their combination. Usually there is oral and written testing in the structure of diagnostic measures. All other forms (computer, tests etc.) are their variants. The main advantage of an oral form of checking knowledge and skills is a direct contact between the learner and teacher. This interactive contact enables to consider individual characteristics of students and learners, correction of their knowledge, teaching logically correct structure of answers, proper use of professional vocabulary and terminology. At the same time, a number of methodical objective and subjective difficulties occur connected with the necessity to choose the content and ask questions, loss of attention in the whole group while one learner is answering, shortness of time to ask all the students during a class.

Written form of pedagogical diagnostics has some advantages as it enables to check knowledge of more learners and students for a short time, results of this form of checking enable to analyze the development of learners, find mistakes, and estimate objectively advantages and disadvantages of the applied pedagogical methods of teaching. The main disadvantage of the written form of estimation is the absence of a direct contact between the teacher and learner, and as a result, the teacher cannot follow the logic of the student's answer, and it takes more time to look through the written papers.

Conclusions. None of the methods of pedagogical diagnostics or estimation is a universal one. All the diagnostics is indirect. Only active combination of various forms, methods and diagnostic approaches enables to make a subjective error of estimation minimal.

References

1. [1, с.1-2]. Будапештсько-Венська декларація про створення Європейського простору вищої освіти. – 12 березня 2010 р.
2. [2, с.28-37]. Вища освіта України та Болонський процес // За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль, 2004. 325 с.
3. [3, с.201-224]. Медична освіта в Україні. К., 2005, 383 с.
4. [Мінцер А.П., 605-606]. Принципи інформаційної підтримки в самостійній освіті при безперервному професійному розвитку лікарів та провізорів // А.П. Мінцер, В.В. Краснов, Л.Ю. Бабінцева // В кн .: Проблеми безперервного професійного розвитку лікарів та провізорів. Мат. конф. з міжнар. уч., 2007. - Київ. - С. 605-606.
5. [Петрюк Б.В., 68-69]. Оптимизация учебного процесса при изучении общей хирургии в условиях кредитно-модульной системы // Петрюк Б.В., Сидорчук Р.И., Хомко О.И., Хомко Б.О. // Современная педагогика. – Январь 2014. - № 1 [Электронный ресурс]. URL: <http://pedagogika.snauka.ru/2014/01/2050>.

OPTIMIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS IN LEARNING CLINICAL NURSING IN SURGERY UNDER CONDITIONS OF CREDIT-MODULE SYSTEM

Khomko O.Y., Sydorчук L.P., Sydorчук R.I., Grodetskyi V.K., Kyfiak P.V.

Homko.oleg@bsmu.edu.ua

Bukovinian State Medical University, Chernivtsi

Abstract. The article deals with the optimization of educational process in learning Clinical nursing in surgery under conditions of credit-module system. Reforming of higher education in accordance with international requirements, in particular, with the principles of the Bologna Declaration, should always maintain particular aspects of the national education system. This problem is many-sided. The main task of the clinical departments, in particular the Department of General Surgery, is the formation of students' clinical thinking, sufficient volume of theoretical knowledge and practical skills required for modern nurse.

Key words: Clinical nursing in surgery, Bologna Declaration, credit-module system,

The process of global integration involves all the spheres of life including higher education as well [1]. Ukraine has determined the direction to join the world scientific and educational space, and due to these circumstances it has to implement

enhancement of the educational system in the scope of contemporary requirements. Moreover, it is stipulated by the Bologna Declaration [2; 3].

Educational system as well as culture is a unique phenomenon. It has deep roots in the material and spiritual areas of the past and present. Therefore, in every country organization and implementation of the educational system possesses its own features. Due to these facts, while carrying out the reforms in the sphere of higher education according to the Bologna Declaration requirements the peculiarities of the national educational system should always be considered [4]. At the same time, certain unification, standardization of the requirements, content and quality of education should be followed. The latter is required to solve the problem of diploma recognition and students' mobility with the aim to improve the quality and authority of the European higher school in the world educational space [5].

The problem of training of highly qualified specialists is always topical, especially in the period of great reforms in practical health service. Improvement of a student's training with the aim to ensure his competitive ability at the labour-market is known to be a strategic objective of the credit-module system, its leading idea. Such an approach to a new model of organization of the educational process requires from the instructor to master the system of up-to-date methodological and pedagogical skills which is especially important in teaching clinical subjects, and Clinical nursing in surgery in particular.

Main part. A logical question arises: "How to arouse student's interest, increase his motivation, and concentrate his efforts on qualitative training?" Every instructor of a higher educational medical establishment faces this problem. A clinical department is not an exception. And a certain lack of knowledge on basic subjects is obviously seen practically at first sight. In this case the necessity to review the previous theoretical material on various disciplines becomes obvious. In addition, a new topic should be studied. It may be rather difficult for many students due to the volume of the material to be learnt and shortage of time, and sometimes due to individual moral-volitional qualities.

It should be considered that third-year students (general physicians, pediatricians) just begin to study clinical subjects. Learning Clinical nursing in surgery means introduction to clinical manifestation of surgical diseases. An unstable foundation is universally known to exclude the construction of a solid superstructure. These are the circumstances to explain importance of fundamental learning Clinical nursing in surgery by the students of nursing faculties.

The use of instructional material compiled within the known systems of distance learning (for example, MOODLE) makes the situation a little bit better but does not solve the problem completely. Comparatively easy and quick access to the systematized and illustrated teaching material due to modern technical possibilities

makes the students grow lazy. Gradually the student is not interested to work creatively, losing ability to analyze the suggested material. Some students become uninterested in do-it-yourself work having hopes to mechanical remembering of test answers or to solve the task by means of a pad or cell phone.

In our opinion, to solve this problem is possible under conditions of certain changes in the tactics of teaching and learning. The student should not retell the material blindfold but analyze and compare separate fragments of the material studied. The student should reconsider the information obtained and after that he should try to set up association relations between the blocks of information working on the solution of a clinical task. Naturally, not every student due to his individual characteristics of intelligence and volitional qualities is able to get an excellent mark. It should not be achieved. In case at the end of the practical class the student gets his “honest good”, the instructor, as one of the subjects of teaching/learning process can consider his task completed.

Realization of the tasks assigned in front of the student, that is, to acquire theoretical knowledge and abilities, and practical skills is implemented only in case of close interrelation and cooperation between the teacher and student. Sometimes, the students are not absolutely motivated to the process of education. Considering this undisputable fact everybody understands an increasing role of an instructor as an organizer and catalyst of the educational process. Although, the following contradiction may occur. On the one hand, it is the necessity to keep to generally accepted methodological standards of teaching (accurate division of the lesson into the stages – primary, basic and concluding; the use of the standard testing methods – questioning, tests, discussion of case histories, solving clinical situational tasks etc.), and on the other hand, the necessity to encourage interest of the students to learning.

The instructor who is interested in the final outcome of educational process has the right to introduce some improvisation. For example, to apply various kinds of testing, ask the material not at the beginning of the lesson but during solution of tests and clinical tasks starting from simple questions gradually coming to more complicated ones. To master practical skills better such as applying bandages and transportation splints, the use of various methods to stop bleeding, detection of blood groups and rhesus factor, reduce dislocations, analysis of laboratory findings and instrumental methods of examination, the use of some elements of a role play.

Every practical class is advisable to be accompanied by the work with patients. A constant training is necessary to prevent possible difficulties during questioning and objective examination of patients. The student should not be afraid of the patient! Under these conditions the student learns to make diagnosis correctly, to choose the optimal therapeutic tactics and to rely upon a successful solution of the problem.

Therefore, on completion of learning Clinical nursing in surgery the student should be able to:

- demonstrate mastering moral-deontological and legal principles of a medical professional as well as the principles of professional subordination;
- use the main regulations of aseptic, antiseptics, pain relieving;
- master the skill to organize regime and care of surgical patients;
- carry out essential medical manipulations stipulated by the educational program on Clinical nursing in surgery;
- conduct enquiry and objective examination of patients, analyze their results and draw conclusions;
- analyze laboratory findings and instrumental methods of examination.

Conclusions. Considering the mentioned above and approaching the requirements of the present times, the main task of a clinical department, and the Department of Clinical nursing in surgery in particular, is to form clinical thinking of the students, to ensure them with an adequate volume of theoretical knowledge and practical skills necessary for a contemporary nurse.

References

1. [1, с.28-37]. Вища освіта України та Болонський процес // За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль, 2004. 325 с.
2. [2, с.42-57]. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес. «Освіта України», №60-61, 10.08.2004. .
3. [Підаєв А.В., с.118-122]. Підаєв А.В., Передерий В.Г. Болонський процес в Європі. К., 2004. 247 с.
4. [4, с.201-224]. Медична освіта в Україні. К., 2005, 383 с.
5. [Товажнянский Л.Л., с.54-62]. Товажнянский Л.Л., Сокол Е.І., Клименко Б.В. Болонський процес: цикли, ступені, кредити. Харків, 2004.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ХІРУРГІЇ

Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К.

Homko.oleg@bsmu.edu.ua

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці.

Резюме. Формування професійної компетентності має важливе значення в системі підготовки медичних фахівців, адже в процесі її проходження закріплюються знання, отримані студентами під час навчання, формуються і удосконалюються практичні вміння та навички. Одним із завдань коледжу

БДМУ є створення умов для ефективної орієнтації майбутнього спеціаліста в професійному просторі. Досягнення поставленої мети можливе за наявності у студентів необхідних практичних навичок.

Ключові слова: професійна компетентність, практичні навички, навчальний процес, викладання, студенти.

Одним із найважливіших напрямків підготовки майбутніх фахівців у навчальних закладах медичного профілю I-II рівнів акредитації в сучасних умовах є формування професійної компетентності молодших медичних спеціалістів, тобто компетентісна стратегія.

На сучасному етапі поняття «професійна компетенція» розглядається як синонім поняттю «професіоналізм» або як його складова частина.

Основна частина. Професійна компетенція - це сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей фахівця, необхідних для забезпечення ефективною професійною діяльністю [2].

Поняття «професіоналізм» майбутнього молодшого медичного спеціаліста можна визначити як інтегровану якість особистості, яка включає [1]:

- необхідні професійні знання;
- володіння технікою виконання професійних навичок та умінь;
- уміння оцінити стан пацієнта та зорієнтуватись в конкретній ситуації;
- уміння надавати невідкладну допомогу хворим та потерпілим в межах своєї компетенції;
- здатність аналізувати, критично мислити;
- володіння основами фахового спілкування;
- професійну культуру.

Отже, поняття професійної компетенції - це єдність теоретичної та практичної готовності до здійснення професійної діяльності.

Головною метою освітньої діяльності є становлення особистості, здатної зорієнтуватися в умовах швидкозмінного соціуму, визначити мету своєї діяльності, скласти план та добрати засоби досягнення своєї мети, реалізувати заплановану діяльність та нести відповідальність перед суспільством за її наслідки. Якісна освіта- це освіта, що формує у студентів системне мислення, виробничу, комунікативну культуру, творчу активність, уміння планувати свою діяльність і передбачати її наслідки.

Специфіка підготовки спеціалістів у медичному коледжі зумовлена цілями і особливостями їх майбутньої професійної діяльності [4].

Сьогодні широкого поширення набувають ті форми і методи навчальної діяльності, котрі забезпечують всебічний розвиток особистості та зростання професійної компетенції.

Адже, від рівня підготовленості медичного персоналу до здійснення професійної діяльності залежить якість виконання призначень лікаря, лікувально-діагностичних маніпуляцій, надання адекватної невідкладної допомоги хворим та потерпілим, і загалом- ефективність лікування, а іноді й життя людини.

Процес навчання-це не автоматичне викладання навчального матеріалу. Він потребує напруженої розумової роботи студента і його власної активної участі в цьому процесі. Цього можна досягти тільки за допомогою активного навчання.

Загальновідома так звана «Піраміда навчання»:

- лекція- 5% засвоєння;
- читання-10% засвоєння;
- відео/аудіо записи-20% засвоєння;
- демонстрація-30% засвоєння;
- дискусія-50% засвоєння;
- практика через дію-75% засвоєння.

Головною складовою частиною процесу підготовки молодших медичних спеціалістів є практична підготовка, основою і серцевиною якої є практичні заняття. Мета практичних занять - формування у студентів основ професійної майстерності. Кожне практичне заняття повинно бути цікавим для студентів та ефективним за кінцевим результатом.

При проведенні практичних занять з хірургічних дисциплін на базі кабінетів доклінічної практики досить ефективними є прийоми та форми тренінгових занять, які сприяють засвоєнню та закріпленню знань, дозволяють студентам розкрити свої можливості, добре знімають напруженість та емоційну втому. Тренінг- це навчання, яке базується на досвіді та знаннях учасників, в першу чергу викладача, і дає можливість, окрім отримання нової інформації, відразу використовувати її на практиці, відпрацьовуючи нові практичні навички та вдосконалюючи набуті раніше. Засвоєння практичних навичок та умінь значно покращується за умови використання алгоритмів виконання практичних навичок. Алгоритми можуть використовуватись як з навчальною, так і з контролюючою метою [3].

У процесі вивчення приватної хірургії є ряд тем, де викладач позбавлений можливості працювати зі студентами безпосередньо біля ліжка хворих на деякі хвороби. У цих випадках доречно використовувати ділові ігри. Ділові ігри є практичною моделлю навчання через діяльність, дають

можливість відтворити середовище, норми поведінки, способи і послідовність дій, завдяки чому студенти набувають знань не тільки для відповіді на наступному занятті або іспиті, а й для життя. Гра- це одна з форм активізації пізнавальної діяльності студентів. Гра дозволяє яскравіше виявити індивідуальність студента, а студентам позбутися страху перед опитуванням, підвищити інтерес до теми та предмету в цілому, зацікавленість в результатах [5].

Широкого використання при практичному вивченні хірургічних дисциплін набули імітаційні методи активного навчання- вирішення типових ситуаційних та клінічних задач, що сприяє оволодінню програмними практичними навиками та вдосконаленню їх. Краще оволодіти необхідними знаннями та навиками студент може тільки тоді, коли він сам буде проявляти до них інтерес і докладати зусилля, а це найбільш ефективно здійснюється при вирішенні конкретних завдань.

Також викладачами хірургічних дисциплін використовуються нетрадиційні, але цікаві форми практичного навчання: заняття-КВК, заняття-брейн-ринг. Заняття-КВК насамперед сприяє формуванню самостійного мислення, стимулює розвиток творчих здібностей, розширює світогляд. Цінність цього виду заняття полягає в тому, що у студентів формуються навички самостійної роботи з літературою, а також розвиваються здібності і вміння чітко викладати свої думки. Викладач при цьому виконує два основних завдання: по-перше, чітко формулює завдання студентам, а по-друге, логічно вибудовує отримуваний студентами результат. Заняття брейн-ринг передбачає перевірку знань та умінь студентів у нетрадиційній формі. Студенти при цьому об'єднуються в групи, команди і мають можливість взаємодіяти під час обговорення, обмінюватись інформацією та орієнтуватися на успішних одногрупників.

Ознаками готовності випускників до професійної діяльності можуть бути:

- позитивне ставлення до обраної професії;
- наявність спеціальних знань, умінь, навичок;
- сформованість професійно важливих якостей;
- сформованість навичок самостійної творчої роботи;
- готовність до постійного саморозвитку та самоосвіти;
- сформованість відповідних психологічних якостей особистості.

Наближають навчання до наукових форм діяльності студентські конференції. У період підготовки до конференції студенти під керівництвом викладачів самостійно виконують невелике дослідження та готують презентації. Конференції проводяться, як правило, в межах спеціальності і

посідають почесне місце у навчально-виховних заходах професійного спрямування.

Висновки:

Отже, основою формування професійної компетентності майбутніх молодших медичних спеціалістів є:

- опанування базових практичних навичок з дотриманням стандартів їх виконання;
- оптимізація засвоєння практичних навичок та умінь за умови врахування етапів їх формування;
- безперервність процесів навчання та професійного удосконалення.

Література

1. Єрохіна Н.В. Компетентісний підхід до формування успішної особистості. *Освіта. Технікуми. Коледжі*. 2013. -№3(34). С. 62-66.
2. Заболоцька О.С. Компетентісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2008. Вип. 40. С. 44-52.
3. Поєдинцева Л.Л. Вітчизняний та зарубіжний досвід підготовки медичних сестер у коледжах. *Нові технології навчання*. 2012. № 72. С. 106-108.
4. Радзієвська І.В. Формування професійної компетентності медичних сестер. *Проблеми освіти*. 2008. №57. С. 69-71.
5. Ткаченко В.М. Ділова гра як метод навчання. *Організація навчально-виховного процесу*. 2012. Вип. 18. С. 24-33.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ, ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В.

Homko.oleg@bsmu.edu.ua

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці.

Резюме. У статті розглядаються переваги та недоліки застосування технології інтерактивного навчання, як засобу реалізації особистісно орієнтованого навчання в процесі вивчення хірургічних дисциплін. Висвітлюється процес наближення навчання до реальної практичної діяльності майбутнього спеціаліста.

Ключові слова. ситуаційна вправа, кейс метод ,технологія навчання, інтерактивний метод.

Майбутній спеціаліст має бути підготовленим до активної творчості, професійної і соціальної діяльності, яка б сприяла прогресу суспільного

розвитку. Він повинен вміти самостійно здобувати нові знання, контролювати і корегувати зроблене, має мати розвинуту потребу в професійному самовдосконаленні, повинен бути ефективним в зміні знань та технологій, має вміти мислити, приймати рішення, діяти в нових складних професійних ситуаціях, бути конкурентоспроможним в сучасних умовах.

В цьому ключі завдання професійної підготовки особистості – створення в навчальних закладах адекватних умов, які б сприяли активізації вищих потреб студентів.

Підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці визначається в першу чергу рівнем професійної придатності та професійною підготовкою в умовах навчального закладу.

Основна частина. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується входом в освітній процес країн Європи, що зумовлює удосконалення педагогічного процесу, пошук нового в теорії та практиці навчання та виховання майбутніх спеціалістів. Цей процес не може бути стихійним. Він потребує управління та використання інноваційних технологій.

Поняттям «інновація» позначають нововведення, новизну, зміну. Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи навчально-виховної діяльності педагога і студентів [2].

Інноваційне навчання зорієнтоване на динамічні зміни в сучасних умовах глобалізації та науково-інформаційного вибуху. Навчальна та освітня діяльність ґрунтується на різноманітних формах мислення, розвитку творчих здібностей та високих соціально-адаптаційних можливостей особистості.

Упровадження дидактичних інноваційних форм навчання означає процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулюють новаторські зміни у сфері професійної підготовки студентів.

Згідно сучасного погляду на освітній процес, в процесі навчання основним є учіння, а не викладання. Викладач - то лише провідник студентів у самостійному пошуку істини. Демократизація та модернізація освітньої системи передбачає застосування таких інноваційних інтерактивних технологій, де центром стає студент, який активно вибудовує свій процес навчання та бере участь у керуванні навчальною діяльністю. В свою чергу викладач з людини, яка дає знання та перевіряє їх засвоєння, перетворюється на організатора, що формує командну роботу викладача та студентів.

Особливістю сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій навчання – традиційної та інноваційної [3].

В процесі вивчення хірургічних дисциплін викладачами найчастіше застосовуються наступні методи інтерактивного навчання:

- метод конкретних ситуацій (задач);

- метод групових дискусій;
- груповий (кооперативний) метод, коли проблема ділиться на частини, які вирішує окрема група студентів (наприклад: діагностика, лікування, профілактика і т. п.);
- метод конкурентних груп;
- імітаційний метод або метод рольової гри;
- метод мозкового штурму;
- метод конференції ідей;
- алгоритмічний метод;
- модульно-рейтинговий метод;
- дистанційне навчання;
- тьюторіал;
- кейс метод.

Всі перераховані методи відповідають вимогам особистісно орієнтованого навчання.

Кейс метод – найбільш ефективний у здійсненні особистісно орієнтованого навчання. Виділяємо ряд суттєвих вимог до технології особистісно орієнтованого навчання: діалогічність, діяльнісно – творчий характер, спрямованість на підтримку індивідуального розвитку студента, надання йому необхідного простору свободи для прийняття самостійних рішень творчості, вибору змісту і способів навчання і поведінки. Всі вони мають універсальні властивості. Отже, будь-яка педагогічна технологія може стати особистісно орієнтованою, якщо буде відповідати вказаним вимогам. «Треба, щоб викладали, показували, розповідали і запитували самі студенти, а викладачу доводилось більше слухати, потрібно щоб студенти увесь час були активними а не пасивними особами – тоді процес навчання без сумніву виграє».

Особистісно орієнтоване навчання має свої ознаки: використання суб'єктивного досвіду; суб'єкт – суб'єктивних стосунків учасників навчального процесу і діяльнісної основи [1].

Для того щоб у студента, майбутнього медика розвивати ключові компетенції найбільш ефективно, на нашу думку підійде кейс технологія. Цей інтерактивний метод дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціаліста. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем.

Кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і які автор описав для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень що допоможе в подальшій практичній діяльності.

Таким чином ситуаційна вправа або кейс – це опис конкретної ситуації, який використовують як педагогічний інструмент, що допомагає студентам:

- глибше зрозуміти, розвинути уявлення;
- отримати ґрунт для перевірки теорії, дослідження ідей, виявлення закономірностей, взаємозв'язків, формування гіпотез;
- зацікавити, розвинути мислення та дискусію;
- отримати додаткову інформацію, поглибити знання;
- переконатися у поглядах;
- розвинути і застосувати аналітичне і стратегічне мислення, вміння вирішувати проблеми і робити раціональні висновки;
- розвинути комунікаційні навички;
- поєднати теоретичні знання з реаліями життя, перетворити абстрактні знання у цінності і вміння студента.

Робота над кейсом має наступні етапи [4]:

Етапи роботи	Діяльність викладача	Діяльність студента
До заняття	Підбирає кейс. Визначає основні і допоміжні матеріали для підготовки студентів. Розробляє сценарій заняття	Одержує кейси і список рекомендованої літератури. Індивідуально готується до заняття.
Під час заняття	Організовує попереднє обговорення кейса. Поділяє групу на підгрупи. Керує обговоренням кейса.	Ставить запитання, що поглиблюють розуміння кейса і проблеми. Розробляє варіанти рішень, бере участь у прийнятті рішень
Після заняття	Оцінює роботу студентів. Оцінює прийняті рішення і поставлені запитання.	Складає письмовий звіт про заняття з даної теми.

Висновки.

1. Застосування сучасних інтерактивних технологій навчання не вичерпує всіх проблем особистісно орієнтованого навчання і потребує удосконалення специфіки формування фахової компетентності майбутніх медичних працівників.

2. Постійний професійний розвиток особистості можливий лише за умови неперервності освіти, особливостями якої є: різноманіття, гнучкість використовуваних засобів, гуманізм та демократизація освіти, диференціація освітніх процесів за напрямом і змістом.

Література

1. Галіцин Л. Інтерактивні методи навчання. К.: Ред. Загальнопедагогічна газета, 2005. № 4. С. 128-129.
2. Голубцова І.А. Впровадження інтерактивних технологій. *Організація навчально-виховного процесу. Досвід роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації*. Київ: Навч.- метод. центр, 2007. Вип. 9. С. 163-168.
3. Прокуда Л.М. Іноваційні технології як засіб розвитку здібностей студентів. *Організація навчально-виховного процесу*. Київ: Навч.- метод. центр, 2006. Вип. 7. С. 187-192.
4. Стецюк Н.А. Структура та зміст особистісно - зорієнтованого заняття.: *Організація навчально-виховного процесу. Досвід роботи вищих навч. закладів I –II акредитації*. Київ: Навч.- метод. центр, 2007. Вип. 9. С. 153-157.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПІДГОТОВКИ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ

Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В.
Homko.oleg@bsmu.edu.ua

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет,
м. Чернівці.

Резюме. Висвітлюється питання розвитку паліативної і хоспісної допомоги в Україні, взаємозв'язок зі змінами медичної освіти. Розглядаються можливі шляхи розвитку цього напрямку медицини, пропонуються кроки по розв'язанню невирішених завдань паліативної допомоги на Україні, як одного з компонентів захисту прав пацієнтів, який передбачає зменшення страждання пацієнтів і поліпшення якості їх фінальної стадії життя.

Ключові слова: хоспіс, паліативна допомога, медична освіта.

Народження, хвороба, втрата і смерть, на жаль є невід'ємними частинами людського життя. Паліативна допомога важлива складова частина допомоги, яка повинна надаватись тим, хто її потребує. Вона полягає у наданні активної допомоги пацієнтам з прогресуючими захворюваннями на пізніх стадіях розвитку, визначальним моментом якої є психологічна, соціальна і духовна підтримка. Основною метою надання допомоги є забезпечення якнайкращої якості життя для кожного пацієнта і його сім'ї.

За характеристикою медико-демографічної ситуації, Україна належить до демографічно старих країн світу [3]. Окрім того, у загальній структурі захворюваності постійно зростає частка інвалідизуючих хвороб, які супроводжуються стійкою втратою працездатності. Тому питання розвитку системи надання паліативної допомоги населенню набуває все більшого значення.

Відповідно до сучасних міжнародних підходів та концепцій, паліативна медицина повинна бути невід'ємною, інтегрованою складовою медичного обслуговування та соціальної опіки. Декларація ВООЗ (1990) та Барселонська декларація (1996) закликають усі держави світу включити паліативну допомогу в структуру національних систем охорони здоров'я.

Основна частина.

Паліативна допомога - це підхід, який дозволяє покращити якість життя пацієнтів із невиліковними захворюваннями та допомогти членам їхніх родин шляхом запобігання та полегшення страждань невиліковно хворої людини (визначення ВООЗ, 2002 р.). Головною метою паліативної допомоги є підтримка якості життя у його фінальній стадії, максимальне полегшення фізичних і моральних страждань пацієнта та його близьких, а також збереження людської гідності пацієнта. Паліативну допомогу можна надавати разом із допомогою, спрямованою на одужання, але її мета не виліковування, а піклування.

У всьому світі спостерігається тенденція до збільшення кількості хворих з поширеними формами злоякісних новоутворень. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, щоденно у світі від болю страждає 3,5 мільйона онкохворих. Кожного року майже півмільйона осіб в Україні можуть потребувати послуг паліативної допомоги для полегшення симптомів хвороб, що загрожують життю.

Паліативна допомога - це комплекс медичних, соціальних, психологічних та духовних заходів, спрямованих на поліпшення якості життя пацієнтів, які мають невиліковну хворобу та обмежений прогноз життя, а також членів їхніх сімей. Головні завдання паліативної допомоги - позбавлення від болю, усунення або зменшення розладів життєдіяльності та інших тяжких проявів хвороби, а також догляд, психологічна, соціальна та духовна допомога пацієнту та його рідним як в умовах спеціалізованого медично-соціального закладу - хоспісу, так і вдома [2; 4].

Саме тому паліативна допомога є важливою складовою системи охорони здоров'я та соціального захисту громадян України, вона забезпечує реалізацію прав людини на гідне завершення життя та максимальне зменшення болю і страждань.

Хоспіси вкрай необхідні Україні, якщо ми вважаємо себе культурним суспільством, гідним бути інтегрованим в Європейський союз. Не треба бути великим психологом, щоб передбачити відповідь на питання: “Яку смерть собі може вибрати людина?” – легку, безболісну, швидку, в колі своїх рідних та близьких. Ніхто не побажає собі мук. За наявності вибору будь-хто також віддає перевагу б в хвилину смерті підтримці друзів і близьких, а не анонімну смерть в галасливій лікарняній палаті серед буденної суєти чужих проблем. Вмираючий зазвичай не боїться смерті, він боїться самоти, продовження агонії і дискомфорту термінального стану. Але багаторічний досвід будь-якого медика показує жорстоку реальність. Те, чого людина більше всього боїться, то вона за іронією долі і отримує. Відсутність організації допомоги вмираючим хворим призводить до того, що багато хворих, особливо онкологічних, випробовують болісні страждання незалежно від того, чи знаходяться вони удома або в стаціонарі.

Тому актуальною проблемою на сьогодні є запровадження навчальних програм підготовки фахівців з паліативної допомоги, що є запорукою зміни ситуації у сфері охорони здоров'я щодо надання паліативної допомоги, оскільки велика частина медперсоналу не може надати кваліфікованої допомоги таким пацієнтам у зв'язку з тим, що питання паліативного лікування і догляду за термінальними хворими не включені в курс навчання ні лікарів, ні медсестер. Викладання питань організації паліативної та хоспісної допомоги необхідне для вивчення не лише наявних проблем, а й етичних принципів паліативної допомоги, історії хоспісного руху, питань якості життя інкурабельних хворих і їхніх родичів. Знання, набуті на практичних і семінарських заняттях та висвітлені в лекційному матеріалі, дозволяють забезпечити наступність між лікувально-профілактичними закладами охорони здоров'я і закладами соціального захисту населення, брати участь у проведенні медично-соціальної реабілітації, поліпшити якість надання медичної допомоги інкурабельним хворим в амбулаторно-поліклінічних умовах, а також приділити увагу різноманітним аспектам психологічної підтримки родичів хворих із тяжкими прогресуючими захворюваннями [1; 5].

Вирішення цієї проблеми лежить в завданні створення в нашій країні мережі хоспісів. Причому здійснення цієї допомоги не обмежуватиметься тільки стаціонаром. Хоспіс – це шлях до позбавлення від страху перед стражданнями, супутніми смерті, шлях до сприйняття її як природного продовження життя. Трагізм смерті можна і потрібно полегшити турботою і увагою всього суспільства, якому людина служила і віддала своє життя. Паліативна і хоспісна допомога роблять перші кроки в країнах Центральної і

Східної Європи та СНД. Однак, існує безліч перешкод на шляху її створення і розвитку, які необхідно подолати.

Серед них – недостатньо розвинуті структури, що надають паліативну допомогу в цих країнах. За деяким винятком ці служби недостатньо оснащені устаткуванням і не укомплектовані належним чином кваліфікованим медичним персоналом.

Крім того, населення і медична громадськість України не готові визнати необхідність розвитку паліативної допомоги і допомоги фінальної стадії життя. Засоби масової інформації практично ігнорують розгляд надзвичайно важливих питань надання паліативної допомоги населенню та розвиток хоспісів в державі.

Основні зусилля медпрацівників зосереджені на лікуванні основного захворювання за будь-яку ціну. Незначна кількість медпрацівників хочуть працювати у сфері паліативної допомоги, оскільки престиж цієї роботи низький в порівнянні з іншими медичними спеціальностями, а заробітна платня медсестер нижча за реальний прожитковий мінімум. Катастрофічна нестача коштів і нераціональне фінансування впродовж багатьох років, обмежені бюджети і недостатнє бажання витратити гроші на паліативну допомогу і допомогу фінальної стадії життя з боку керівників охорони здоров'я і політиків викликають все більший занепад цієї галузі медицини.

Висновок.

1. Розвиток та широке впровадження паліативної та хоспісної допомоги в Україні потребує суттєвих адекватних змін у системі додипломної та післядипломної підготовки медичних фахівців.

2. Стан медичної освіти з питань паліативної допомоги вимагає активного вдосконалювання системи підготовки з паліативної та хоспісної допомоги на різних етапах підготовки фахівців всіх медичних спеціальностей.

3. Необхідно створити належні умови для набуття і удосконалення практичних навичок надання паліативної та хоспісної допомоги, безперервного підвищення кваліфікації фахівців для первинної паліативної допомоги та для закладів спеціалізованої паліативної і хоспісної медицини.

Література

1. Brennan F. Palliative Care as an International Human Right. *J. Pain Symptom Management*. 2007. Vol. 33 (5). P. 494-499. (16, 494-499)

2. Calteway M., Ferris F. D. Advancing Palliative Care: The Public Health Perspective. Foreword. *J. Pain Symptom Management*. 2007. Vol. 33 (5). P 483-485.

3. Opieka paliatywna na Ukrainie: osiagniecia i perspektywy. /Yu. Gubsky, W. Serdiuk, S. Martyniuk-Gres, A. Tsarenko, A. Wolf. *Clinical and Experimental Letters*. 2007. Vol. 48, Suppl. B. P. 23-24.

4. Stjernsward J., Foley K. M., Ferris F. D. The Public Health Strategy for Palliative Care. *J. Pain Symptom Management*. 2007. Vol. 33, (5). P. 486-493.

5. Improving of palliative care specialists' training in Ukraine / A. Tsarenko, V Serdiuk, S. Martyniuk-Gres, L. Shkoba. *Palliative Care in Different Cultures*. The 2nd International Conference in Palliative Care. Eilat, Israel, 2008, P. 80.

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Хомко О.Й., Сидорчук Л.П., Сидорчук Р.І., Гродецький В.К., Кифяк П.В.

Homko.oleg@bsmu.edu.ua

ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці.

Резюме. У статті розглядаються різні форми контролю якості навчання. Висвітлюються переваги та недоліки застосування різних форм контролю, які потрібно розглядати, як засіб педагогічного керівництва навчально-пізнавальною діяльністю студентів, при якому здійснюється регулярне поетапне оцінювання та корекція якості підготовки спеціалістів. Висвітлюється процес наближення навчання до реальної практичної діяльності майбутнього спеціаліста.

Ключові слова. ситуаційна вправа, кейс метод, технологія навчання, інтерактивний метод.

Приєднання України до Болонського процесу, курс держави на європейську інтеграцію передбачає підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців на основі впровадження Європейських норм і стандартів в освіту, науку і техніку, поширення власних культурних і науково-технічних здобутків. У кінцевому результаті такі кроки спрацьовуватимуть на інтеграцію України до загальноєвропейського науково-технічного простору.

Основна частина. Соціально-економічні зміни у житті суспільства суттєво впливають на організацію навчально-виховного процесу, на особливість управління вищими навчальними закладами в сучасних умовах. Нинішня економічна ситуація вимагає від керівників глибокого знання теорії і практики педагогічної і управлінської діяльності, сміливості, рішучості, нетрадиційного мислення, готовності зректися застарілих стереотипів, вміння об'єктивно оцінити роботу колективу та окремих педагогів за результатами якості навчання студентів.

Якість навчального процесу у сфері вищої освіти є багатомірною концепцією, яка охоплює всі її функції та види діяльності: укомплектованість кадрами, матеріально-технічну базу, навчальні академічні програми, академічне середовище, якість навчальних досягнень, наукові дослідження і стипендії.

Для досягнення і забезпечення якості дидактичного процесу особливо актуальне значення мають такі компоненти, як: підбір професорсько-викладацького складу та інших працівників освіти закладу, постійне підвищення їх кваліфікації, мобільність зв'язків з іншими навчальними закладами держави і зарубіжжя, а також впровадження нових педагогічних та інформаційних технологій, постійне вдосконалення навчальних планів, програм та інших навчально-методичних матеріалів [3; 5].

Саме контроль потрібно розглядати як засіб педагогічного керівництва навчально-пізнавальною діяльністю студентів, при якому здійснюється регулярне поетапне оцінювання та корекція якості підготовки спеціалістів.

Основними завданнями системи контролю якості підготовки фахівців є:

- визначення рівня знань, умінь і навичок студентів по всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях ступеневої підготовки;
- оцінка відповідності змісту, форм, методів і засобів навчання вимогам освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців певного рівня;
- визначення наукового, методичного та організаційного рівня викладання;
- оцінка ефективності самостійної, індивідуальної роботи студентів та її інформаційно-методичного забезпечення;
- аналіз наукової та методичної діяльності кафедр, факультетів та впливу їх роботи на результати навчального процесу;
- вивчення кращого досвіду роботи з метою його узагальнення та розповсюдження в колективі;
- розробка і реалізація пропозицій щодо удосконалення навчально-виховного процесу на основі застосування прогресивних технологій та покращення якості підготовки кадрів [1].

Враховуючи двосторонній характер навчального процесу, можна виокремити дві складові його контролю: контроль якості навчання та контроль якості викладання.

Основними компетенціями, яких вимагає сучасне життя є:

- громадськість, пов'язана зі здатністю брати на себе відповідальність, брати участь у суспільному прийнятті рішень, в урегулюванні конфліктів ненасильницьким шляхом, брати участь у функціонуванні і розвитку демократичних інститутів суспільства;
- взаємоповага до мови, релігії і культури інших націй;

- володіння рідною мовою та іншими мовами;
- володіння інформаційними технологіями;
- уміння критично ставитись до продуктів засобів масової інформації;
- бажання і готовність постійно навчатись.

Розглядаючи контроль навчальних досягнень студентів як процес зіставлення отриманих результатів з еталоном можна виділити наступні його функції: освітня, виховна, управлінська, розвивальна, методична, діагностична, стимулююча, коригувальна [4].

Перевірка навчальної діяльності студентів проводиться на основі принципів: дієвість, систематичність, індивідуальність, диференціювання, об'єктивність, всебічність, різноманітність та етичність вимог.

За місцем у навчальному процесі контроль якості навчання поділяють на види: попередній(вхідний), поточний, рубіжний (тематичний, модульний, блоковий, підсумковий, ректорський, інспекторський).

Здійснювати діагностування рівня засвоєння студентами знань, сформованості навичок та умінь дозволяє застосування наступних методів: усний, письмовий, програмований, практичний, змішаний, лабораторно-експериментальний, самоконтроль.

Залежно від специфіки проведення занять, де проводиться контроль знань студентів розрізняють певні форми організації контролю: фронтальний контроль за роботою студентів, групова форма організації контролю, індивідуальний контроль, комбінована форма контролю, самоконтроль студентів.

Кожен вид діяльності студентів повинен оцінюватись. Згідно з прийнятим у навчальному закладі Положенням про оцінювання навчальних досягнень-це процес зі встановлення ступеню відповідності реальних результатів до поставлених цілей. Оцінюванню підлягають як обсяг та системність знань і умінь, так і рівень розвитку інтелекту, вмінь, навичок, компетенції, які характеризують навчальні досягнення студента згідно з навчальною програмою [1].

Критеріями виставлення оцінок є повнота знань і умінь, їх системність та узагальненість.

Умовами ефективного контролю є:

- своєчасність;
- систематичність;
- умілий вибір форм та методів контролю;
- використання сучасних прогресивних методів і технічних засобів контролю.

Пошуки педагогічної спільноти в напрямку удосконалення системи опитування та оцінювання навчальних досягнень студентів реалізуються через застосування нових технологій навчання [2].

У вищій школі широкого застосування набули модульно-рейтингова система, блочно-модульна система, кредитно-модульна система та стандартизований контроль знань, в основу якого покладено тестову методику.

Висновки.

1. Метою дидактичного діагностування є своєчасне виявлення результатів, оцінка та аналіз протікання навчального процесу в зв'язку з його продуктивністю. Як бачимо, в діагностику вкладається більш широкий та глибокий зміст, ніж в традиційний контроль знань та умінь студентів.

2. Застосування сучасних методів навчання не вичерпує всіх проблем особистісно орієнтованого навчання і потребує удосконалення специфіки формування фахової компетентності майбутніх медичних працівників.

3. Контроль лише констатує результати, не пояснюючи їх походження.

4. Діагностування розглядає результати в зв'язку з шляхами та способами їх досягнення, виявляє тенденції та динаміку формування продуктів навчання.

Література

1. Булах І.С., Волосовець О. П., Мруга М.Р. Проблеми оцінювання знань студентів у контексті вимог Болонської декларації. *Медична освіта*. 2011. № 2. С. 20-23.

2. Мацьків С.Т., Петловнюк Л.Д. Роль контролю знань студентів і системний підхід до практичного використання його методів. *Організація навчально-виховного процесу. З досвіду роботи вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації*. 2011. Вип. 17. С. 52-55.

3. Поважна Л.І., Цехмістрова Г.С. Організаційно-методичне забезпечення контролю якості навчання у вищому закладі освіти: навчально-методичний посібник. Київ, 2001. 94 с.

4. Романишина Л.М. Модульно-рейтингова система обучения, организация работы, поиски, исследование: монографія. Москва, 1993. 160 с.

5. Якубовський О.П. Управління навчальним процесом: навчально-методичний посібник. Одеса, 1999. 48 с.

ІХ. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕДСЕСТРИНСТВІ (ДЛЯ МАГІСТРІВ МЕДСЕСТРИНСТВА ТА ЗДОБУВАЧІВ РІВНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ З МЕДСЕСТРИНСТВА (PHDINNURSING)).

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Васьковська О.Л.

eg15111996@gmail.com

Житомирський медичний інститут, м. Житомир

Анотація. У статті висвітлені заходи профілактики професійного вигорання у медичних працівників. Сучасний етап реформування сфери охорони здоров'я в Україні викликає багато розбіжностей та сумнівів як у суспільстві так і серед самих медиків, існує питання щодо доцільності медичної реформи. Справжній стан нашої медичної галузі на сьогодні та реальний стан медицини в інших країнах, показала пандемія, яка шириться по всьому світу.

Ключові слова: Медичні працівники, професійне вигорання, профілактичні заходи.

Робота медичних працівників має високі вимоги, надмірну відповідальність та емоційні навантаження, що висуваються до робітника, містить небезпеку сильних переживань, пов'язаних із робочим процесом та існує висока ймовірність появи професійного стресу. Нездатність в ряді випадків змінити несприятливий хід ситуації, характер спілкування та перенасичення комунікативної сфери підвищує стресогенність роботи медичних працівників. Здебільшого медики, що страждають на синдром професійного вигорання не помічають його за собою та не можуть допомогти собі самостійно.

З початком пандемії Covid-19 вигорання не зникло, воно набуло інших форм та проявів. У медиків додалося безліч нових турбот: фінансова нестабільність, страх втратити роботу внаслідок реформування медичної галузі (скорочення та репрофілювання медичних закладів), тривога за батьків та родину, фізичне та емоційне виснаження безпосередньо на робочому місці³.

У світі частота виявлення синдрому професійного вигорання в медичних працівників коливається у межах 20–75%. Так, за даними літератури, синдром професійного вигорання діагностується у 46% лікарів Великої Британії, 31,4% лікарів Гонконгу, 50% лікарів-педіатрів Бразилії, 42,4% лікарів Франції, 73,3% лікарів-психіатрів Росії, 23,5% лікарів невідкладної допомоги та 89,3% лікарів-

педіатрів України. За даними літератури, провідними чинниками розвитку синдрому професійного вигорання лікарів є низький рівень матеріальної мотивації, стресовий характер професійного спілкування, невдоволеність умовами праці на робочому місці, стать (частіше жінки), вид діяльності (частіше страждають психіатри, хірурги), рівень особистісної тривожності, рівень стресостійкості тощо².

Дані свідчать, що дія кола професійного вигорання внаслідок внутрішнього накопичення людиною негативних емоцій веде до виснаження особистісних, емоційних та енергетичних ресурсів. Психічно здоровий працівник є важливою умовою професійної діяльності, а його емоційний добробут — визначальний фактор професійного життя.

Вперше термін «вигорання» або «burnout» був введений американським психіатром Герхардом Фрейденбергером в 1974 році для характеристики психологічного стану здорових людей, що знаходяться в інтенсивному і тісному спілкуванні з клієнтами (пацієнтами) в емоційно навантаженій атмосфері при наданні професійної допомоги. Іншими словами, у випадках «фізичного або психічного колапсу, спричиненого перевтомою або стресом»¹.

Робота медичних працівників має багато стресогенних факторів, такі як: соціальна оцінка, хвилювання, щоденна рутинна тощо. Прояви стресу в роботі медиків різні, а саме: переживання, високий рівень тривожності, дратівливість, виснаження - це лише невелика частина факторів, які ведуть до професійного вигорання осіб цієї складної професії.

Аналіз наукових праць закордонних і вітчизняних джерел показує, що проблема професійного вигорання серед медичних працівників сьогодні стала однією із ключових наукових проблем, яка всебічно досліджується психологами, лікарями та науковцями.

Матеріали та методи: Для розв'язання поставлених завдань ми використали такі методи дослідження:

1. Бібліосемантичний – для вивчення існуючих підходів до вирішення проблеми професійного вигорання серед медичних працівників;
2. Системного аналізу та логічного узагальнення – для наукового обґрунтування дій фахівця громадського здоров'я по профілактиці професійного вигорання серед медичних працівників.
3. Описового моделювання – для розроблення нових підходів щодо профілактики професійного вигорання серед медичних працівників.

Результати та їх обговорення. Для зменшення рівня професійного вигорання, тренування саморегуляції поведінки пропонуємо спеціальні «тренінги профілактики професійного вигорання» та поради, якими може користуватися кожен медичний працівник самостійно. Поради:

- Знати ознаки професійного вигорання (погіршення відносин з колегами, рідними, друзями; збільшення проявів негативу до своєї професії та діяльності; постійне відчуття невдачі; дратівливість, втома; погіршення пам'яті та уваги);

- Вміти самотійно контролювати свій стан чи звернутися до фахівця, коли це необхідно;

- Вміти розраховувати і обдуманно розподіляти своє навантаження;

- Не акцентувати увагу на непринципових та дрібних конфліктах;

- Вміти відволіктися на інший вид діяльності, для емоційного розвантаження.

Також для зменшення рівня емоційної напруги можна застосувати вправи орієнтовані на глибоке дихання. Глибоке дихання – важлива складова всіх видів розслаблюючих процедур. Це найпростіший і найбільш ефективний метод релаксації. Засвоївши цю техніку та використовуючи її в стресових ситуаціях ви зможете зняти емоційне та фізіологічне збудження.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що провівши огляд літератури, є всі підстави відносити медичні професії до найбільш напружених. Робота у медичній галузі передбачає високий рівень стресу, що виснажує медичних працівників.

Сучасними лікарями та психологами розроблено чимало технік, прийомів та програм психологічної саморегуляції. До них належать техніки аутотренінгу, програми особистісного розвитку, психотерапевтичні методи (музикотерапія, арт-терапія та ін.).

Література

1. Freundberger H.J. Staff Burn-Out. *J of Social Issues*. 1974. Vol. 30(1) P. 159-166.
2. Синдром професійного вигорання у медичних працівників м. Ужгород / Ю.М. Савка та ін. *Проблеми клінічної педіатрії*. 2018. № 1. С. 66-72.
3. Теленько І.О, Ліщук Р.В. Професійне вигорання медичних працівників в часі реформування медичної галузі та пандемії COVID-19: Матеріали конференцій МЦНД. 2020. С. 102-107.

ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ І ФАКТОРИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА НЕЇ

Кагукіна А. М.

kagykina.anastasiya@gmail.com

КВНЗ "Житомирський медичний інститут" ЖОР, м. Житомир

Анотація. У статті висвітлено дані, що характеризують особливості фізичної активності у похилому віці та їх вплив на здоров'я. Досліджено основні фактори, що впливають на стан рухової активності та якість життя при наявності захворювань.

Ключові слова: фізична активність у похилому віці, профілактика захворюваності у похилому віці, фактори впливу на рухову активність

Згідно з віковою класифікацією Всесвітньої організації охорони здоров'я до осіб похилого віку належать люди у віці від 60 до 75 років. На сьогоднішній день проблеми рухової активності людей похилого віку залишаються актуальними у зв'язку з старінням населення світу. Якщо раніше старіння населення спостерігали здебільшого у високорозвинених країнах світу, то на сьогоднішній день, це явище визначають у країнах з низьким і середнім рівнем доходу [1]. Україна знаходиться серед світових лідерів за темпами "старіння" населення, міграція посилює вплив низької народжуваності, хоча помітного зростання середньої тривалості життя населення не спостерігається [2]. Процес старіння населення був констатований, ще в 2001 році. Питома вага осіб у віці 60 років і старше в загальній чисельності населення складала 21,4% і була однією з найвищих у світі. У Мінсоцполітики зазначають, що Україна входить до 30 «найстаріших» країн світу за часткою осіб віком 60 років і старше: у 2015 році вона становила 21,8 %, а частка людей віком 65 років і старше складає 15,5 % від загальної чисельності населення [3, с. 31].

Згідно з національним демографічним прогнозом, до 2025 року частка осіб віком понад 60 років становитиме 25,0 % загальної кількості населення віком 65 років і старше - 18,4 %, у 2030 році - понад 26 % і понад 20 %, відповідно. Ця проблема полягає не лише у економічному, а й у соціальному благополуччі. Покращуючи здоров'я людей похилого віку ми зможемо зменшити смертність та збільшити довголіття [4]. Згідно з даними ВООЗ, в період з 2015 до 2030 р. населення по всьому світі у віці 60 років збільшиться вдвічі, а до 2050р. кількість людей віком 60 років та старше буде становити близько 2 млрд осіб, на відміну від 2015 р. де кількість людей похилого віку становило 900 млн [3, с. 32].

Питання оздоровлення населення завжди залишаються актуальними у будь якій країні світу, особливо це є актуальним в умовах сьогодення.

Матеріали і методи дослідження. Було обстежено 84 людини похилого віку, а саме 60-75 років. Дослідження проводилось методом анкетування, за спеціально розробленою анкетой. Отримані дані оброблені математичними та статистичними методами дослідження.

Результати та їх обговорення:

Ми дослідили, що 61,0% людей похилого віку звертаються за медичною допомогою відразу, якщо виникає нове захворювання або загострюється хронічне захворювання, з них 17,0% осіб не отримали рекомендації від медичних працівників про важливість фізичної активності та мають гіподинамію.

Нами було досліджено, що 21,0 % опитаних виконують ранкову зарядку щоденно (в середньому 15 хвилин на день). 16,0% людей похилого віку виконують ранкові фізичні вправи 2-3 рази на тиждень. 33,5% не виконують ранкову зарядку, але мають бажання робити та 17,5 % осіб не бачать необхідності її виконувати. Люди похилого віку яким не вистачає часу на зарядку складає 13,0% і мають хронічні захворювання. Серед опитаних 17% осіб похилого віку займаються ранковою пробіжкою та не мають гіподинамії.

Досліджено, що в люди без хронічних захворювань мають рівень фізичної активності в межах норми. Хворих на серцево-судинну патологію, а саме на гіпертонію складає 67,0% осіб, серед яких лише 50,4% мають нормальну рухову активність. На ішемічну хворобу серця хворіють 17,0% осіб, серед яких 33,8% мають гіподинамію, 22% респондентів мають інсулінонезалежний цукровий діабет, що в свою чергу впливає на фізичну активність у людей даної вікової категорії, адже у 25% низький рівень фізичної активності. Хвороби опорно-рухового апарату були виявлені лише в 11% людей похилого віку, та досліджено, що всі вони ведуть малорухливий спосіб життя. Захворювання інших систем серед опитаних шляхом анкетування не реєструвались.

Важливу роль у забезпеченні фізичної активності, серед людей похилого віку (за винятком людей, які щоденно займаються пішими прогулянками) відіграє спосіб подолання відстані, коли вони займаються власними справами, ми дослідили, що найкраще буде долати відстань пішки, оскільки забезпечується добова норма фізичної активності, що позитивно впливає на стан здоров'я [5, с. 292]. Методом анкетування нами було досліджено, що серед людей похилого віку лише 11,3% долають відстань пішки та не мають гіподинамії, 78,2% переміщуються на громадському транспорті, а рівень гіподинамії серед них становить 43,0%, решта осіб, що складає близько 17,5% долають відстань на автомобілі та мають гіподинамію 67,0% осіб.

Висновок. Стан фізичної активності серед людей похилого віку в основному пов'язаний зі способом життя. У осіб які працюють на роботі, фізична активність значно вище ніж у людей які не працюють.

Під час звернення до медичних працівників (медичних сестер) за медичною допомогою 83,0% опитаних отримали рекомендації щодо фізичної активності, що ми розцінюємо як дуже хороший показник.

На зменшення фізичної активності впливали захворювання серцево-судинної системи, хвороби опорно-рухового апарату.

Перспективи дослідження, полягають у постійному вивченні та аналізі показників фізичної активності людей похилого віку, для подальших розробок нових методів профілактики захворюваності та загострення хронічних хвороб серед старшого населення України.

Література

1. Подколизин А.А., Крутько В. Н., Донцов В. И. Количественная оценка показателей смертности, старения, продолжительности жизни и биологического возраста. *Профилактика старения*. 1999. Вып. 2. URL : <http://medi.ru/doc/70/htm>

2. Пономаренко.І. В. Дослідження впливу старіння населення та чисельність та структуру економічно активного населення в Україні та країнах Європи. *Ефективна економіка*. 2013. – № 1. – URL:<http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1769>(дата звернення 10.03.2020 р.).

3. Профілактика старения, продление жизни и биоактивация: методические подходы / В. И. Донцов, В. Н. Крутько, А. Андреева О, Пацалюк К. *Чинники, що детермінують рекреаційну активність осіб зрілого віку. Слобожанський науково-спортивний вісник: збірник наукових статей*. 2008. С. 31-34

4. Подколзин А. Профитактика старения. 1999. Вып. 2. URL : <http://medi.ru/doc/709021.htm>

5. American college of sports medicine. Position Stand. Exercise and hypertension / L. S. Pescatello, B. A. Franklin, R. Fagard [et al.]. *Med. Sci. Sports Exerc.* 2004. V. 36. P. 533 -553.

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЛЮДЕЙ СТАРЕЧОГО ВІКУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КОМПЛЕКСНОЇ ГЕРІАТРИЧНОЇ ОЦІНКИ

Сащук Н.Г.

sashuk.n@gmail.com

Вашковецький медичний фаховий коледж, м. Вашківці

Анотація. У статті висвітлено залучення студентів до НДРС при вивченні навчальної дисципліни *медсестринство в геронтології*, використання карти комплексної геріатричної оцінки пацієнта, виявлення проблем для планування допомоги. НДРС покращує мотивацію до навчання, дозволяє краще зрозуміти проблеми людей похилого віку.

Ключові слова: геронтологічні пацієнти, комплексна геріатрична оцінка, проблеми.

При вивченні навчальної дисципліни *медсестринство в геронтології, геріатрії* та паліативній медицині студенти медичного коледжу були залучені до науково дослідницької роботи по вивченню проблем людей похилого віку. Обстеження проводили у геріатричних пацієнтів старечого віку від 79 до 91 року. Було створено карту геронтологічного пацієнта та проведено комплексну геріатричну оцінку. Метою нашого дослідження було вивчення проблем людей похилого віку, шляхом проведення комплексної геріатричної оцінки для планування допомоги, медсестринського догляду.

При проведенні комплексної геріатричної оцінки, вивчалися паспортні дані, соціальний статус, наявність супроводжуваних захворювань, проведена оцінка функції тазових органів, проблем зі слухом, зором, мовою, факторів ризику хронічних неінфекційних захворювань. Проведено об'єктивне обстеження стану пацієнтів (ваги, зросту, частоти пульсу, дихання, артеріального тиску, фізичну активність), оцінку болю за нумерологічною шкалою, депресії за геронтологічною шкалою, базової активності в повсякденному житті (індекс Бартел) - ADL, повсякденної інструментальної активності за шкалою (LADL), здатності виконання основних функцій та харчування (MNA).

На основі проведеної комплексної геріатричної оцінки студенти отримали такі дані:

- Комплексна геріатрична оцінка охоплювала п'ятеро геріатричних пацієнтів віком від 79 до 91 років: із них троє жінок та двоє чоловіків.
- Четверо з групи обстежених проживають самі, один – проживає з дружиною. У трьох підопічних є близькі родичі. Двоє проживають самотньо і мають опікунів.

- Двоє з групи мають вищу освіту, двоє – середню спеціальну, один – незакінчену середню освіту.

- Оцінка за шкалою базової активності: двоє геронтологічних пацієнтів (пацієнти М. та С.) самостійні, можуть виконувати домашню роботу, готують собі їжу, перуть білизну, не потребують допомоги при проведенні гігієнічних процедур, виходять у двір і можуть ходити до 300 м (оцінка пацієнта М. 100/100, пацієнта С. 90/100); пацієнт К. обмежений в русі, може виконувати просту домашню роботу, готувати їжу, але не може виходити з кімнати, самостійно митися, прати білизну (оцінка за шкалою базової активності 60/100); пацієнт Л. обмежений в русі, перебуває у візку або в ліжку, порушена пам'ять, не може виконувати просту домашню роботу, готувати їжу, виходити з кімнати, самостійно митися (оцінка за шкалою базової активності 10/100); пацієнт А. малорухомий, порушена функція лівої руки та ноги, в ліжку займає пасивне положення, не здатний самостійно їсти, пити (порушене ковтання), ходити, митися та виконувати домашню роботу (оцінка за шкалою базової активності 0/100).

- Всі підопічні харчуються задовільно – мають 2-3 прийоми їжі, вживають молочні, рослинні, круп'яні та зрідка м'ясні страви. У пацієнта А. недостатнє харчування: вживає тільки рідкі страви, їсть мало, внаслідок порушеного жування та ковтання (отримав за шкалою оцінки харчування 9,5/30 балів). У пацієнта К. недостатнє харчування, внаслідок відсутності зубів (отримав за шкалою оцінки харчування 15,5/30 балів).

- При оцінці виконання основних функцій: завести руки за голову, за спину, стиснути руку, встати з положення сидячи, функції «встань та іди» - двоє осіб, які не могли або з великими труднощами виконували основні функції отримали найменше балів (пацієнт Л. - 3/10 та пацієнт А. - 1/10), інші пацієнти виконували з незначними труднощами і отримали кращі результати (пацієнт К. 7/10, пацієнт С. 7/10, пацієнт М. 9/10).

- Всі підопічні мають вікові зміни: захворювання серцево-судинної системи, опорно-рухової системи. Із них: один пацієнт хворий на цукровий діабет, двоє пацієнтів мають наслідки ГПМК, один із пацієнтів має захворювання Альцгеймера, у двох пацієнтів – артрози суглобів.

- У двох пацієнтів наявні ознаки депресії, яка по шкалі відповідає 13/15 (пацієнт А.) та 15/15 (пацієнт Л.).

- При оцінці повсякденної інструментальної активності двоє пацієнтів повністю не спроможні себе обслуговувати в побуті, троє пацієнтів частково спроможні себе обслуговувати, але потребують періодичної допомоги.

Висновки

1. При обстеженні всі пацієнти старечого віку потребували уваги та спілкування, матеріальної, соціальної та психологічної допомоги в повсякденному житті.

2. У всіх пацієнтів наявні вікові зміни та хронічні захворювання, які потребують медичного спостереження та лікування (захворювання серцево-судинної системи - ІХС, опорно-рухової системи – артрози суглобів, цукровий діабет, наслідки ГПМК, хвороба Альцгеймера).

3. У пацієнтів, при обстеженні, були виявлені прояви зниження настрою, а у двох підопічних – хронічні ознаки депресії (відчуває що життя порожнє, сумує за близькими, відчуває себе безпорадним, безнадійним...). Ознаки депресії більш виражені у самотніх та менш виражені у людей, які мають близьких, що проявляють турботу.

4. При проведенні комплексної гериатричної оцінки виявлено що пацієнти приймають періодично або постійно ліки (2-3 препарати). Необхідно контролювати прийом ліків у двох пацієнтів (пацієнти А., Л.)

5. Важливу роль у продовженні якості та тривалості життя відіграє освіта гериатричного пацієнта. Пацієнт (вчитель математики), який раціонально харчується, виконує щоденні фізичні вправи, ходить, має кращі показники базової фізичної активності в повсякденному житті і зниження рівня цукру в крові (пацієнт М.).

6. Шкідливі звички (вживання алкоголю, тютюнопаління) зменшують тривалість та якість життя (пацієнт А).

7. Жінки старечого віку краще пристосовані в повсякденному житті (пацієнти С. та К.).

8. У людей похилого віку значно зменшується фізична активність та збільшується ризик травмування, внаслідок порушення функції суглобів, наслідки ГПМК, зниження гостроти зору, слуху, порушення мови.

9. Двоє пацієнтів нерухомі. В догляді за ними використовують допоміжні засоби: підгузки, абсорбуючі пелюшки, постійні сечовипускальні катетери (пацієнти А., Л.). Двоє пацієнтів з артрозом колінних суглобів використовують палиці при переміщенні (пацієнти С., К.).

10. Студенти відзначають, що участь в НДР підвищує мотивацію до навчання і дає можливість краще зрозуміти проблеми людей старечого віку, щоб надати їм допомогу.

Література

1. Comprehensive geriatric assessment for older adults admitted to hospital: meta-analysis of randomised controlled trials / G. Ellis, M.A. Whitehead,

D. O'Neill [et al.]// BMJ. – 2011. – Vol. 343 [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.bmj.com/content/343/bmj.d6553>

2. Мелёхин А.И. Алгоритм комплексной гериатрической оценки состояния здоровья в пожилом и старческом возрасте // Клиническая и медицинская психология: исследования, обучение, практика: электрон. науч. журн. – 2016. – N 3 (13) [Электронный ресурс]. – URL: <http://medpsy.ru/climp>

3. <https://zdrav.tomsk.ru/storage/105053/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0.doc>

4. Hazzard's Geriatric Medicine and Gerontology. – Sixth Edition / J.B. Halter, J.G. Ouslander, M.E. Tinetti [et al.]. – Hill Education. – 2009. – 1760 p.

5. Luk J.K., Or K.H., Woo J. Using the comprehensive geriatric assessment technique to assess elderly patients // Hong Kong Med J. – 2000. – Vol. 6, № 1. – P. 93–98.

6. The comprehensive geriatric assessment: when, where, how / R. Bernabei, V. Venturiero, P. Tarsitani [et al.] // Crit Rev Oncol Hematol. – 2000. – Vol. 33, № 1. – P. 45–56.

Х. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ

E-LEARNING IN TEACHING ENGLISH

Кравченко О.П.

olenakrav72@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Annotation: The article describes the information technology as a powerful tool for educational change and reform it makes in combination the digital technologies and English language learning. The usage of e-learning in distant education system and also in conventional education system in pandemic time. The definition and functions of e-learning are stated. The importance of e-learning is emphasized.

Key words: e-learning, a technology, students, technological tool, function.

The rapid development in the field of technology, especially information and communication technology has brought the significant changes in many fields, including the field of education. One of information technology to support the learning process in educational establishments is a technology based on the internet or digital (e-learning). E-Learning is an online and digital application, which includes the administration of learning, learning materials and direct interaction between students and teachers. Such training becomes especially relevant in a pandemic.

The need of the day, currently, is to equip people with proficiency in the English language and this is possible only with a proper blend of edification and e-learning tools (modern technologies). Traditional teaching and learning paradigms have been shaken by the impact of the integration of e-learning tools into educational practices. E-learning is a diverse range of technological tools and systems that can be used by capable and creative teachers to enhance teaching. We must also take into account the new challenges we've met with the outbreak of the epidemic of COVID 19. This technology makes learning more interesting, motivating, stimulating and meaningful to the students. At the same time it's powerful tool for educational change and reform as they are making marked inroads into the combination of digital technologies and English language learning.

Definition and Component of E-Learning. The term of e-learning contains a very broad sense, so many experts who elaborate the definition of e-learning from a variety of point of view. One definition is quite acceptable is Darin E. Hartley stating

that e-learning is a type of learning that allows the students understand the teaching materials using the Internet or others computer network[1].

Using a narrower concept, Rosenberg believes that e-learning allows the building up of learning experiences of information and computer technology[2].

In more detail, Rosenberg (2001) categorize three basics criteria contained in e-learning, namely: E-learning is a network, which allows him to improve quickly, keep or bring back, distributing, and sharing of learning and information. This requirement is important in e-learning, so Rosenberg called it as an absolute requirement.

a. E-learning is delivered to users via a computer using a standard Internet technology. CD ROM, Web TV, Web Cell Phones, pagers, and personal digital tools.

b. E-learning focused on the most comprehensive view of learning, The above description shows that as the basis of e-learning is the uses of Internet technology. So e-learning is a form of conventional learning that poured in digital format through internet technology.

Therefore, e-learning can be used in distance of education system and also the conventional education system.

The Function of E-Learning. There are three functions of e-learning in learning activities, which are an addition (supplement), complement, or a replacement (substitution). It is as a supplement (additional), if the students have the freedom to choose whether to take the advantage of e-learning material or not. In this case, there is no obligation / requirement for learners to access the e-learning materials. As a complement e-learning means that material is programmed to be a reinforcement material (enrichment) or remedial for students in following conventional learning activities. E-learning also has a function as enrichment, if the students can quickly master or understand the subject matter that presented by face to face (fast learners) are given the opportunity to access the e-learning material that was specifically developed for them.

So the implementation teaching and learning activities based on e-learning is a process where students learn about the English language, especially in learning the skills of speaking and listening actively and independently. On the other hand teacher teach and facilitate the students to make the learning process easily (by using e-learning), so that there is an interaction between teachers and students. Besides that e-learning can be a website, a video on youtube, TV etc. There must be many others techniques to make e-learning process more effective.

References

1. Darin E. Hartley. American Society for Training and Development, 2001.117p.
2. Journal of Education and Practice www.iiste.org Vol.7, No.31, 2016

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ НФАУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ

Качура Т.М.

kachura@nuph.edu.ua

Фаховий коледж Національного фармацевтичного університету, м. Харків

Анотація. У статті висвітлено основні особливості організації дистанційного навчання у Фаховому коледжі НФаУ. Описані основні засоби для організації дистанційного навчання, що запроваджені в закладі освіти у період карантину. Представлені аналітичні дані використання конкретних електронних сервісів, що засвідчують їх перевагу як серед викладачів, так і здобувачів освіти коледжу.

Ключові слова: дистанційне навчання, засоби дистанційного навчання, електронні сервіси для організації дистанційного навчання.

В умовах загострення епідеміологічної ситуації на території України, пов'язаної з розповсюдженням коронавірусної інфекції, та запровадження рішенням Кабінету Міністрів України [1] адаптивного карантину, усі заклади освіти, у тому числі заклади фахової передвищої світи (ФПО), були зобов'язані наказом Міністерства освіти і науки України [1] забезпечити виконання освітніх програм шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання. Загально відомо, що дистанційне навчання – це нова форма освіти для викладачів і здобувачів освіти фахових коледжів. Тому важливим в її організації постає питання дослідження існуючих засобів та електронних сервісів дистанційного навчання.

Матеріали та методи. Під час дослідження застосовувалися методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, природний експеримент, моніторинг) та загальнонаукові методи дослідження (абстрагування, аналіз).

Аналіз доступних наукових джерел дозволив визначити низку підходів до організації дистанційного навчання у закладах ФПО, що, в свою чергу, дало підстави до обґрунтованого вибору і запровадження конкретних засобів дистанційного навчання у Фаховому коледжі НФаУ. Перевірка запроваджених засобів дистанційного навчання здійснювалась в реальних умовах під час навчальних занять у період введення обмежувальних заходів щодо запобігання розповсюдження коронавірусної інфекції. Спостереження за освітнім процесом в дистанційному режимі спонукало до необхідності порівняння запроваджених засобів дистанційного навчання. Завдяки абстрагуванню від несуттєвих ознак

та властивостей запроваджених технологій дистанційного навчання та на підставі моніторингу їх ефективності стало можливим виділення найбільш дієвих електронних сервісів для організації дистанційного навчання у Фаховому коледжі НФаУ.

Результати та їх обговорення. У межах академічної автономії відповідно до розділу V статті 30 Закону України «Про фахову перевищу освіти» питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішнім питанням кожного закладу ФПО, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників.

Хоча Міністерство освіти і науки України з урахуванням матеріально-технічних можливостей і безперервного доступу до мережі Інтернет запропонувало закладам освіти для організації дистанційного навчання чи немалий перелік електронних сервісів (платформи: Moodle, Google Classroom, iLearn, Stepik, Edmodo; додатки: Google Presentations, Plickers, сервіси: Kahoot!, LearningApps.org; месенджери: Skype, Viber, WhatsApp, Zoom; віртуальні дошки: Linoit, Padlet, онлайн конструктор: Online Test Pad; онлайн-програму: Trello; сайт закладу) [3], та, з огляду на варіативність організації навчання, рішення щодо вибору конкретної технології або платформи лишилося за кожним закладом освіти окремо.

Аналіз запропонованих Міністерством освіти і науки України електронних сервісів та особистий педагогічний досвід викладачів Фахового коледжу НФаУ, їх здібність до постійної самоосвіти та самовдосконалення, їх новаторська компетентність, яка вбачає можливість використання новітніх технологій та сучасних практик, дала можливість ефективно організувати взаємодію між учасниками освітнього процесу як асинхронно, так і синхронно в часі, і запровадити наступні засоби дистанційного навчання за допомогою Інтернет-зв'язку: платформи (Moodle, Google Classroom, Naurok), відеозв'язок (ZOOM, Google Meet, Skype, Hangouts, MS Teams), тестування (Naurok, Google Forms), месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp, Facebook), електронну пошту, сайт коледжу тощо.

Он-лайн опитування серед педагогічних працівників (Рис. 1) і здобувачів освіти (Рис. 2) Фахового коледжу НФаУ щодо найбільш ефективних електронних сервісів дистанційного навчання розділилися.

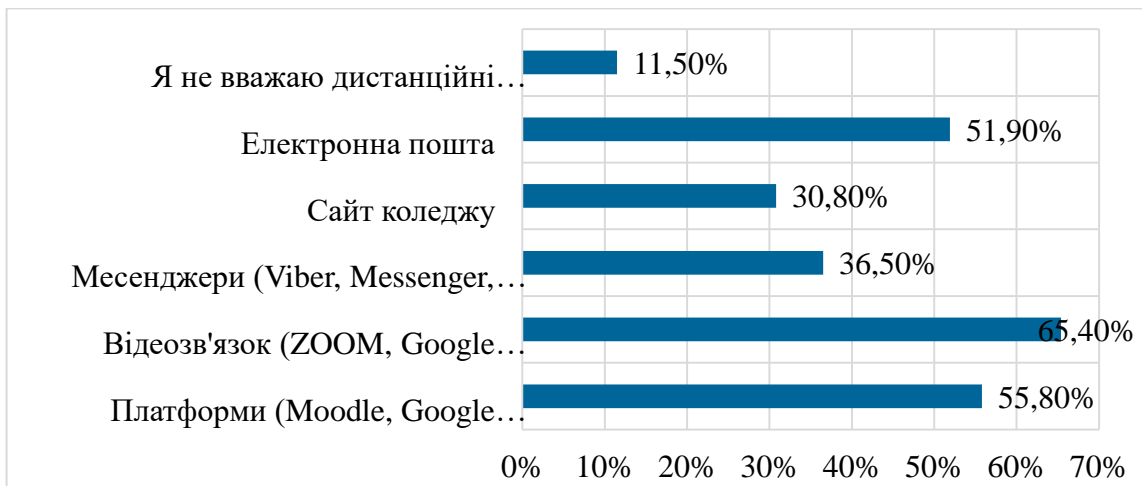

Рис. 1. Результати опитування викладачів коледжу

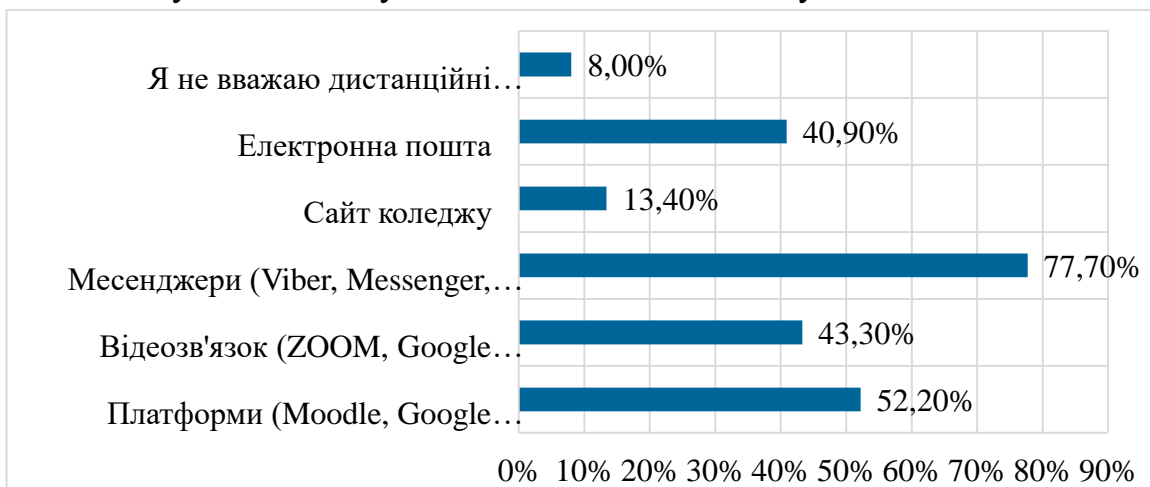

Рис. 2. Результати опитування здобувачів освіти коледжу

Так, педагогічні працівники найбільшу перевагу надали відеозв'язку (ZOOM, Google Meet, Skype, Hangouts, MS Teams) – 65,4%. Здобувачі ж освіти обрали месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp, Facebook) – 77,7 %. Почесне друге місце посіли платформи (Moodle, Google Classroom, Naurok): 55,8% та 52,2%. Зокрема спільним у відповідях респондентів на дане питання була відповідь «Я не вважаю дистанційні технології ефективними», на яку як і педагогічні працівники, так і здобувачі освіти дали найменшу кількість відповідей: 11,5% та 8% відповідно.

Висновки. Аналізуючи зазначене, основним висновком у висвітленні теми даної статті прослідковується позитивна тенденція організації дистанційного навчання у Фаховому коледжі НФаУ, що виражається у спроможності викладачів в опануванні електронних сервісів як засобів дистанційного навчання та готовності здобувачів освіти до оволодіння знаннями в умовах їх запровадження.

Слід зазначити, що питання запобігання поширення коронавірусної інфекції залишається актуальним і по сьогодні. Тому питання ефективної організації освітнього процесу в умовах карантину та пошук нових, більш

ефективних засобів організації дистанційного навчання у закладах ФПО залишається відкритим.

Література

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 р. № 211. *Офіційний вісник України*. 2020. № 23 (24.03.2020). С. 896.

2. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2020 р. № 406. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npra/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-uroshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19> (дата звернення 10.09.2020 р.).

3. Щодо особливостей організації освітнього процесу під час карантину: Лист Міністерства освіти і науки України від 25.03.2020 р. № 1/9-176. URL: <file:///C:/Users/Home/Downloads/5e7b83a88c459545433975.pdf> (дата звернення 10.09.2020 р.).

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ

Козлова Л. Б.

Llilikozylova1980@gmail.com

Черкаська медична академія, м. Черкаси

В сучасних умовах своєї актуальності набуло питання дистанційної освіти, яка здійснюється завдяки інформаційно-освітнім технологіям і системам комунікації. Сучасна дистанційна освіта – це розгалужена система передачі знань на відстані за допомогою різних засобів і технологій, яка сприяє отриманню студентами необхідної інформації для використання у практичній діяльності [1, с. 79]. Дистанційне навчання – це така форма організації навчального процесу та педагогічної технології, основою якої є керування самостійною роботою студентів та широке застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти. Дистанційне навчання надає студентам змогу навчатися на відстані, без відриву від роботи та виїзду за кордон. Серед інших назв дистанційного навчання використовуються і такі, як «відкрита освіта», «електронна освіта», «віртуальне навчання» тощо.

Дистанційна форма навчання має ряд беззаперечних переваг. Серед них можна виділити: 1. Актуальність, що передбачає використання найсучасніших засобів для здобуття інформації, та можливостей Інтернету. 2. Порівняно більші обсяги інформації, яку можна отримати в умовах дистанційного навчання у

коротші строки. 3. Зручність, за якої кожен студент має можливість обрати власний ритм та режим отримання знань у комфортній для нього обстановці, що сприятливо вплине на сам процес навчання. 4. Індивідуалізація, що дає змогу кожному студенту узгодити навчання зі своїми потребами. 5. Доступність, що передбачає економію часу та коштів за рахунок використання навчальних приміщень та представлення вільного доступу до навчальних матеріалів. 6. Гнучкість, яка надає можливість викладати матеріал відповідно до рівня підготовки та базових знань студентів, створюючи додаткові сайти з необхідною інформацією та сайти, на яких студенти можуть обмінюватися інформацією, відповідаючи на запитання один одного та навчатися, навчаючи інших. 7. Відсутність географічних бар'єрів, за якої відпадає необхідність дорогого переїзду та проживання в інших країнах, а натомість надається можливість спілкування з викладачами та студентами по всьому світу без обмежень [1, с. 84].

Проте, система дистанційного навчання має і недоліки. По-перше, для успішної корекції навчання та адекватного оцінювання важливо мати безпосередній контакт із здобувачем. Крім того, неможливо точно перевірити, чи саме та людина працює, виконує завдання чи це робить хтось інший. Крім того, не у всіх населених пунктах є можливість доступу до мережі Інтернетзв'язку. І найголовніше, при дистанційному навчанні втрачається безпосередній контакт між викладачем та студентом [3, с.115]. При тривалому дистанційному навчанні студент перестає правильно формулювати свої думки, висловлюватись та проводити дискусійне обговорення, але подолання цих недоліків стає можливим завдяки рокам практичного застосування цієї форми не лише як допоміжної та однієї з побічних, а як можливо рівної класичній формі здобуття освіти. Зважаючи на викладене вище, можливо спрогнозувати певні тенденції розвитку дистанційного навчання, такі як збільшення кількості масових відкритих дистанційних курсів, розробка програмди станційного навчання, інтеграція ІКТ у навчальний процес дистанційної освіти, комбінування переваг дистанційного навчання із класичною формою освіти, моніторинг досягнень вищих навчальних закладів не лише в межах України, а і в усьому світі і подальше використання корисного досвіду.

За умови дистанційного навчання важлива роль викладача не зменшується, оскільки він має визначити рівень знань здобувача, та прийняти рішення щодо коригування програми навчання з тим, щоб домогтися найкращого засвоєння пройденого матеріалу.

Н. В. Морзе визначає інформаційну технологію як сукупність методів, засобів і прийомів, що використовуються людьми для реалізації конкретного складного процесу шляхом поділу його на систему послідовних

взаємопов'язаних процедур і операцій, які виконуються більш або менш однозначно і мають на меті досягнення високої ефективності в пошуку, накопиченні, опрацюванні, зберіганні, поданні, передаванні даних за допомогою засобів обчислювальної техніки та зв'язку, а також засобів їх раціонального поєднання з процесами опрацювання даних без використання машин [2, с.178]. Інформатизація процесу освіти та новітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) за умови повного їх використання та введення до освітнього процесу, докорінно змінюють перебіг життя суспільства. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні курси – інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими навчальними дисциплінами» [3, с.204]. Це передбачає створення та підтримку «життєдіяльності» загальноосвітнього простору, який міг би охопити максимальне коло бажаючих отримати освіту та об'єднати не лише студентів та викладачів різних країн, стимулюючи корисний процес обміну досвідом, та сприяв би циркуляції знань. Але необхідно наголосити на тому, що на відміну від зарубіжних країн, де дистанційна освіта стоїть поряд із класичною формою здобуття освіти, в нашій державі вона є не альтернативною, а лише однією з допоміжних форм. Хоча перелік її переваг, доведений дослідженнями, досить великий.

Отже, дистанційне навчання є досить новим явищем в Україні, та воно швидко розповсюджується. Серед великої кількості переваг у нашій країні воно зіткнулося з низкою проблем. Дистанційна освіта в Україні повинна переймати досвід європейських країн для швидкого його розвитку та реформування.

Література

1. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології* : кол. монографія / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ: Атіка, 2015. С. 77–140.
2. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. № 74/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27-28. С. 181.
3. Морзе Н.В. Інформаційні технології в навчанні: навч. посіб. за ред. Н.В. Морзе. Київ: Видавнича група ВНУ, 2004. С. 240.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСНОЇ ІНФЕКЦІЇ

Пензій Д.В., Гайдай П.О., Барджадзе Р.В.

Fizik1984@ukr.net

Черкаська медична академія, м. Черкаси

Нещодавно в Україні розпочався новий 2020-2021 навчальний рік. Однак початок і саме навчання вийшли за звичні рамки освітнього процесу. Вперше студенти почали навчання в умовах пандемії коронавірусу. Вже звичні нам всім лінійки 1 вересня прийшлося відмінити, остерігаючись великого скупчення людей. Тому замість загальних урочистостей прийшлося проводити перший урок в аудиторіях.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 №641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» залежно від епідемічної ситуації в регіоні або районі чи місті обласного значення може бути встановлений рівень епідемічної небезпеки поширення COVID-19. Наразі визначено чотири рівні: «зелений», «жовтий», «помаранчевий» та «червоний».

Свою роботу 1 вересня розпочала Черкаська медична академія саме у «зеленій зоні».

Віднесення до цього рівня вимагає дотримання базових вимог епідеміологічної безпеки:

- Організація змішаного навчання: рішення про запровадження приймається на рівні адміністрації закладу, можливі елементи змішаного навчання. Наприклад: лекційні заняття можуть проводитись дистанційно, а практичні – відпрацьовуються у закладі освіти. Деякі не складні предмети можуть переводити також на дистанційне навчання, враховуючи вимушену самоізоляцію студентів та викладачів, також можна чергувати очне і дистанційне навчання студентів для груп «день через день» чи «тиждень через тиждень» для груп, де навчається багато студентів, навчання студентів у декілька змін;

- Студенти заходять у визначений час на визначений вхід та сходи, розроблені схеми та плани руху потоків по академії. Відбувається контроль температури тіла медичним представником безконтактним термометром;

- Стороннім особам вхід на територію закладу заборонений. Дозволено вхід тільки тим, хто супроводжує людину з особливими можливостями;

- У закладах розміщені антисептики.

У разі виявлення хворих студентів чи співробітників (температура вище 37,2 градуси та з ознаками гострих респіраторних інфекцій) закладу вищої освіти, така особа розміщується в ізоляторі до приїзду швидкої допомоги.

Здійснюються постійні заходи щодо дезінфекції та провітрювання приміщень.

Усі учасники освітнього процесу пересуваються у захисних масках або респіраторах, усі дотримуються соціальної дистанції.

Основними заходами гігієни рук в умовах закладу освіти є миття рук з милом. Санітарні кімнати оснащені рідким милом.

Для організації дистанційного навчання необхідно правильно підібрати цифрові інструменти, щоб зробити освітній процес максимально комфортним і ефективним, в той час як неухвага до них призводить до роздратування й витрати зайвих ресурсів (сил, енергії та часу) всіх учасників освітнього процесу. Головні складності полягають у тому, що єдино правильних рішень не існує. Все залежить від конкретних запитів: кількості студентів, бюджету, технічних можливостей і підготовки всіх учасників освітнього процесу. Важливо на рівні закладу вищої освіти обрати однакові цифрові інструменти задля того, щоб учні швидше їх опанували й не мали додаткових проблем під час їх застосування.

До цифрових інструментів, які допомагають викладачеві вирішувати навчальні завдання під час організації дистанційного навчання відносяться:

- організації вебінарів (сервіси для проведення відеоконференцій);
- спілкування через месенджери (месенджери, групи в соціальних мережах);
- управління навчальною групою роботою (сервіси для організації групової роботи, взаємодії);
- залучення та проведення опитувань (інструменти для проведення онлайн-анкетування, опитування, тестів);
- організація спільної роботи з документами (спільні документи/презентації та хмарні сховища). Обрати потрібний цифровий інструмент може допомогти класифікація, їх порівняння та функціонал. Наприклад: цифровими інструментами організації вебінарів є Zoom, Google Meet, Skype, Cisco Webex Meetings. Організація спілкування через месенджери може відбуватися з допомогою Viber, WhatsApp, Telegram, Slack. Управління навчальною групою роботою відбуваються через Microsoft Teams, Granatum, TrainingSpace. Залучення та проведення опитувань Kahoot!, Socrative, Plickers, Quizizz, Quizalize, Mentimeter. Організація спільної роботи з документами - Notion, G Suite. Інструменти для візуалізації Visme, Easel.ly, Google Charts, Piktochart, Venngage, Canva. Інструменти для опитування Classtime, Mentimeter,

Kahoot!, Poll Everywhere, Google Forms, EDpuzzle, ClassMaker. Інструменти для створення презентацій Prezi, Moovly, Emaze, Beautiful.ai. Інструменти для створення ментальних мап XMind, Mindmeister, Mindjet Coggle, WiseMapping, Mind42, FreeMind, Spider Scribe, Mindomo Хронологія подій Timeline JS, Tiki-Toki, TimeToast, Histropedia, Sutori Хмарини слів Tagul, Tagxedo, Wordle і Wordclouds Віртуальні цифрові дошки WikiWall, Tutorsbox, Glogster, Dabbleboard, Twiddla, Scribblar, Padlet, Educreations, Popplet, Realtimeboard (Miro), Twiddla 48.

За даними опитування, найбільш популярними програмами серед викладачів є Google Meet, Zoom. На думку респондентів, це пов'язано з перевагами цих програм, серед яких виділимо найголовніші: значна кількість учасників у безкоштовному пакеті; доступний вибір платформ (Android, iOS, браузер Chrome, Mozilla, Firefox, Apple, Safari, Microsoft Internet Explorer, Microsoft Edge); широкі можливості для приєднання (через браузер, мобільний додаток, Google Календар, за допомогою URL або коду зустрічі тощо); можливість запису відеозустрічі, демонстрації документів та вікон програми, перегляд контенту з високою роздільною здатністю, підтримка масштабування в мобільному додатку тощо.

Навчання у академії перші два тижні проводилося у дві зміни. Були розроблені схеми потоків переміщення учнів по академії з метою зменшення скупченості студентів поруч один з одним.

У Черкаській медичній академії наразі існує змішана форма навчання. Деякі групи навчаються очно, а деяким прийшлося йти на самоізоляцію. Тому викладачі використовують у процесі навчання студентів змішані форми навчання. Зокрема, для подання нового матеріалу використовуються наступні програмні продукти, як Vaber, Zoom, Moodle, опитування проводять викладачі за допомогою Google форм або також платформи Moodle.

Всі учасники освітнього процесу дуже відповідально ставляться до своїх обов'язків. Викладачі намагаються викласти матеріал повною мірою: стисло, зрозуміло; а студенти, у свою чергу, засвоїли матеріал та відповісти вірно на всі запитання з теми, яка вивчається.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 №641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2».

2. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину: аналітична записка / Л. Гриневич, Л. Ільч, Н. Морзе, В. Прошкін,

І. Шемелинець, К. Линьов, Г. Рій]. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 76 с.